

Vuosikertomus 2005

Tietoja sijoittajille

Yhtiökokous

Fortum Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään torstaina maaliskuun 16. päivänä 2006 klo 13.00 Finlandia-talossa (Mannerheimintie 13 e, Helsinki). Yhtiökokoukseen osallistumisestaan ilmoittaneiden osakkeenomistajien vastaanottaminen alkaa klo 11.45.

Jos osakas haluaa osallistua yhtiökokoukseen, hänen on ilmoitettava etukäteen Fortumille. Ilmoittautuminen voidaan tehdä Fortumin verkkosivuilla osoitteessa www.fortum.fi/yhtiokokous, puhelimitse numeroon 010 452 9460, faksilla numeroon 010 262 2727 tai kirjeitse osoitteeseen Fortum Oyj, Rita Lagerstedt, PL 1, 00048 FORTUM. Ilmoittautumisten ja mahdollisten valtakirjojen on oltava perillä viimeistään klo 16.00 (Suomen aikaa) 13.3.2006.

Osinkojen maksaminen

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikaudelta 2005 maksetaan osinkoa rahana 1,12 euroa osakkeelta. Osingonjaon täsmäytyspäivä on 21.3.2006, ja osinko maksetaan 28.3.2006 alkaen.

Tulosten julkistaminen

- Osavuositarkastus tammi–maaliskuulta julkaistaan 25.4.2006
- Osavuositarkastus tammi–kesäkuulta julkaistaan 19.7.2006
- Osavuositarkastus tammi–syyskuulta julkaistaan 19.10.2006

Vuosikertomus ja osavuositarkastukset ovat saatavissa suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Lisäksi ne ovat luettavissa Fortumin verkkosivuilla osoitteissa www.fortum.fi, www.fortum.se ja www.fortum.com.

Fortumin johto järjestää säännöllisesti analyytikoille ja tiedotusvälineille tiedotustilaisuuksia, joita voi seurata myös yrityksen internet-sivuilla. Johto antaa myös kahdenkeskisiä haastatteluja ja ryhmähaastatteluja. Fortum osallistuu myös eri sijoittajatilaisuuksiin.

Fortum noudattaa 30 päivän hiljaista jaksoa ennen tulosten julkistamista. Lisätietoja osakkeista ja osakkeenomistajista on Tilinpäätöksessä.

Sijoittajasuhteiden yhteystiedot

Mika Paloranta, johtaja, sijoittajasuhteet,
puh. 010 452 4138, faksi 010 452 4176,
sähköposti: mika.paloranta@fortum.com

Rauno Tiihonen, päällikkö, sijoittajasuhteet,
puh. 010 453 6150, faksi 010 452 4176,
sähköposti: rauno.tiihonen@fortum.com

Taloudellisia katsauksia voi tilata osoitteesta
Fortum Oyj, Postitus, PL 1, 00048 FORTUM,
puh. 010 452 4454, sähköposti:
juha.ahonen@fortum.com

Sijoittajatietoa myös verkossa osoitteessa
www.fortum.fi/sijoittajat

Osaketietoja vuodelta 2005

Ylin kurssi	16,90 euroa
Alin kurssi	10,45 euroa
Keskikurssi	13,87 euroa
Osakkeiden vaihto yhteensä	900,1 miljoonaa kpl
Markkina-arvo 31.12.2005	13,9 miljardia euroa

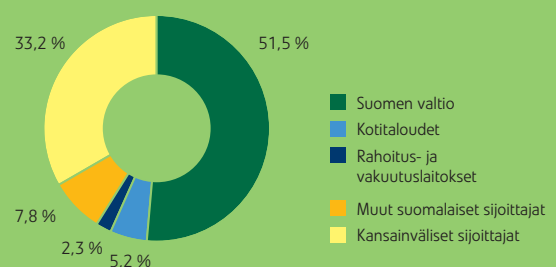
Suurimmat rekisteröidyt osakkeenomistajat

31.12.2005	
Suomen valtio	51,52 %
Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	1,25 %
Kansaneläkelaitos	1,02 %
Kurikan kaupunki	0,71 %
Valtion eläkerahasto	0,57 %
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Varma	0,44 %
Etera Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö	0,37 %
OP-Delta sijoitusrahasto	0,33 %
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Eläke-Fennia	0,33 %
Neste Oilin eläkesäätiö	0,27 %

Kaupankäyntitunnus: FUM1V. Toimiala: Yhdyskuntapalvelut.

Omistajaryhmät

31.12.2005

Fortumia sijoituskohteena seuraavia analytikkoja vuonna 2005

ABG Sundal Collier, Oslo

Alfred Berg Finland Oy, Helsinki

Carnegie Investment Bank AB, Finland Branch, Helsinki

Citigroup Smith Barney, Lontoo

Crédit Agricole Indosuez Cheuvreux Nordic AB, Tukholma

Danske Equities, Kööpenhamina

Deutsche Bank AG, Helsinki Branch, Helsinki

Dresdner Kleinwort Wasserstein Securities, Lontoo

Enskilda Securities AB, Helsinki

Evli Bank Plc, Helsinki

EQ Bank Ltd., Helsinki

FIM Securities Ltd, Helsinki

Handelsbanken Securities, Helsinki

Kaupthing Sofi, Helsinki

Kepler Equities, Frankfurt

Mandatum Stockbrokers Ltd, Helsinki

Merrill Lynch, Lontoo

Morgan Stanley Dean Witter & Co, Lontoo

Opstock Investment Banking, Helsinki

Raymond James Euro Equities, Pariisi

Societe Generale, Lontoo

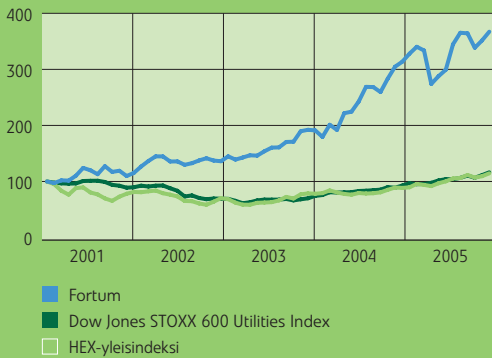
Standard & Poor's Equity Research, Lontoo

Valuatum, Helsinki

E. Öhman J:or Fondkommission AB, Finland Branch, Helsinki

Osakkeen kurssikehitys 2001–2005

kuukausikeskiarvo

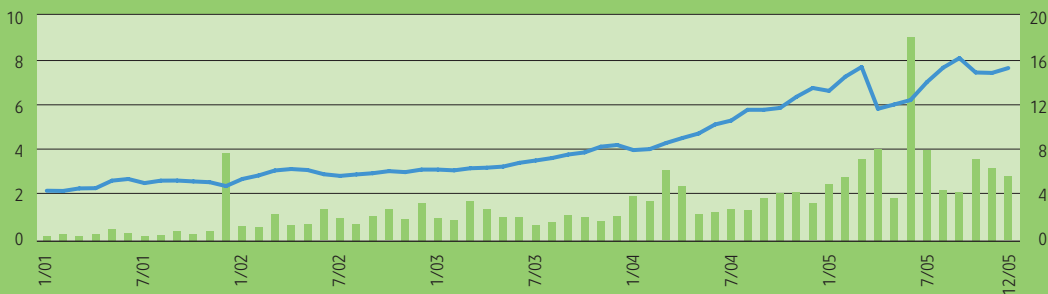
Markkina-arvo 2001–2005

1 000 milj. euroa

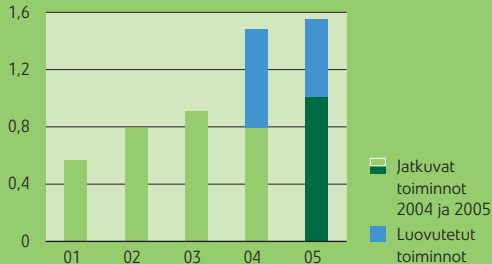
Osakkeiden vaihto 2001–2005

milj. osaketta/päivä, osakekurssin kuukausikeskiarvo

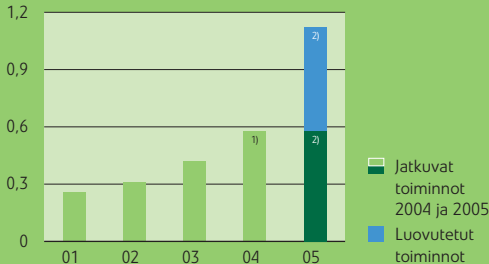
Tulos/osake 2001–2005

euroa

Osinko/osake 2001–2005

euroa

Vuodet 2004 ja 2005 ovat IFRS:n mukaisia. Vuodet 2001–2003 on esitetty suomalaisen tilinpäätöskäytännön (FAS) mukaisesti.

¹⁾ Käteisosingon lisäksi Fortum jakoi noin 85 % Neste Oil Oy:n osakkeista osinkona vuonna 2005.

²⁾ Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle maaliskuussa 2006.

Fortum toimittaa sähköä Koivuniemen Puutarhalle, joka on Suomen suurimpia ympärivuotisia ruusunkasvattajia.

Tapio Aronen (vasemmalla), Koivuniemen Puutarha
Tor Mangård, Fortum

Fortumin vuoden 2005 vuosikertomus koostuu kahdesta erillisestä osasta: Liiketoimintakatsauksesta ja Tilinpäätöksestä. Kestävä kehitys raportoidaan Liiketoimintakatsauksessa.

Sisältö

Fortum lyhyesti	2
Vuoden 2005 kohokohtia	4
Toimitusjohtajan katsaus	6
Strategia	8
Markkinoiden kehitys	11
Tutkimus ja kehitys	15

Fortum Oyj Vuosikertomus 2005

Segmenttikatsaukset	16	Kestävä kehitys	30	Riskienhallinta	41
Sähköntuotanto	19	Ympäristövastuu	32	Hallinto ja johtaminen	46
Lämpö	23	Henkilöstö	35	Hallitus	56
Sähkönsiirto	25	Taloudellinen vastuu	38	Konsernin johto	58
Markets	28	Sidosryhmätoiminta	40		

Fortum lyhyesti

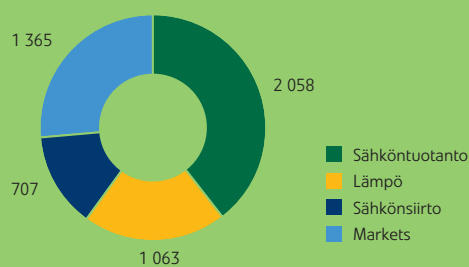
2 Fortum on yksi Pohjoismaiden ja Itämeren alueen johtavista energiayhtiöistä. Toimintaamme kuuluu sähkön ja lämmön tuotanto, myynti ja jakelu, voimalaitosten käyttö- ja kunnossapitopalvelut sekä muut energiaan liittyvät palvelut. Päätuotteitamme ovat sähkö, lämpö ja höyry.

Fortumin kilpailukyky perustuu yhteispohjoismaiseen toimintamalliin. Sille on ominaista tehokas toiminta ja laaja asiakaskunta. Pyrimme kaikessa toiminnassamme erinomaisiin tuloksiin. Tavoitteenamme on tulla johtavaksi sähkö- ja lämpöyhtiöksi ja halutuimmaksi energiantoimittajaksi valituilla markkinoilla.

Vuonna 2005 konsernin liikevaihto oli 3 877 miljoonaa euroa ja liikevoitto 1 347 miljoonaa euroa. Henkilöstöä oli vuoden lopussa 8 955. Fortum Oyj:n osake noteerataan Helsingin Pörssissä.

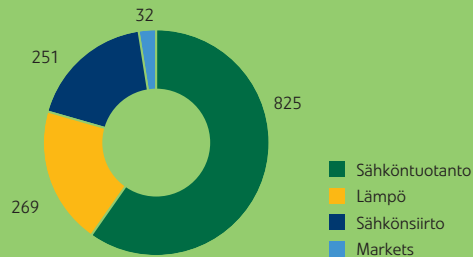
Konsernin liikevaihto

Milj. euroa

Konsernin liikevoitto

Milj. euroa

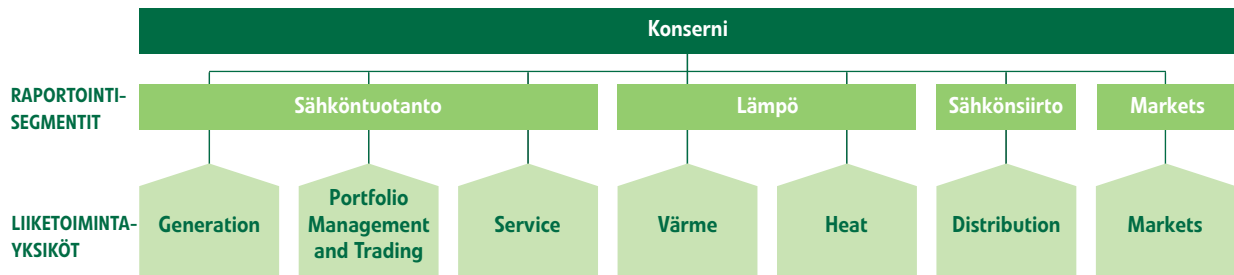
Markkina-asema Pohjoismaissa

Sähkönjakelu	#1
Kaukolämpö	#1
Sähköntuotanto	#2
Sähköasiakkaiden lukumäärä	#2

Asiakaskunta

miljoonaa	
Sähköasiakkaat	1,2
Sähkön jakeluasiakkaat	1,4

Konsernirakenne

Sähköntuotanto

Sähköntuotanto-segmentti tuottaa ja myy sähköä pääasiassa Pohjoismaiden sähkömarkkinoille. Se vastaa myös sähkön-tuotantoon liittyvästä riskienhallinnasta. Segmentin Portfolio Management and Trading -liiketoimintayksikkö vastaa voimalaitosten käytön optimoinnista ja sähkön myynnistä pohjoismaisessa sähköpörssissä Nord Poolissa. Service-liiketoimintayksikkö tarjoaa käyttö- ja kunnossapitopalveluita Pohjoismaissa ja valituilla kansainvälisillä markkinoilla. Sähköntuotanto-segmentin palveluksessa oli vuoden 2005 lopussa 4 330 henkilöä.

Sähkönsiirto

Sähkönsiirto-segmentti vastaa sähkön luotettavasta ja turvallisesta toimituksesta asiakkaille Pohjoismaissa ja Virossa. Fortum omistaa ja käyttää jakelu- ja alueverkkoja sekä jakelee sähköä kaikkiaan noin 1,4 miljoonalle asiakkaalle Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Virossa. Sähkönsiirto-segmentin palveluksessa oli vuoden 2005 lopussa 946 henkilöä.

Lämpö

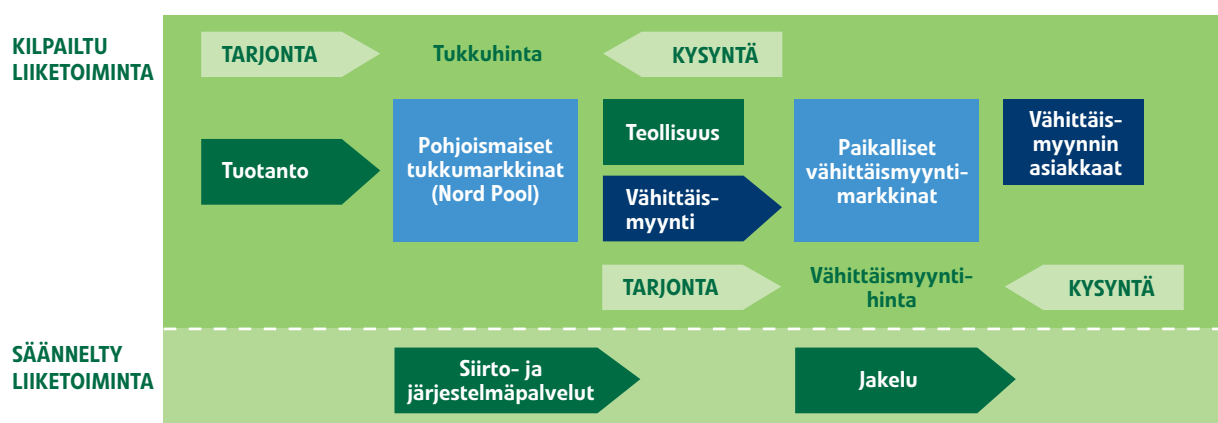
Lämpö-segmentti toimittaa kaukolämpöä ja -kylmää, teollisuushöyryä ja jätteistä tuotettua energiaa teollisuudelle, kunnille ja kotitalouksille. Lämpö-segmentti myy myös yhdistettyjen sähkön- ja lämmöntuotantolaitosten (CHP) tuottamaa sähköä pohjoismaisessa sähköpörssissä Nord Poolissa. Lämpö-segmentin palveluksessa oli vuoden 2005 lopussa 2 393 henkilöä.

Markets

Markets-segmentti tarjoaa energiaratkaisuja asiakkailleen Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Segmentti ostaa sähköä pohjoismaisesta sähköpörssistä, Nord Poolista, ja myy sitä kotitalous- ja yritysasiakkaille sekä muille sähkön vähittäismyyjille Pohjoismaissa. Varsinaisen sähkönmyynnin lisäksi Markets tarjoaa yritysasiakkaille kattavia riskienhallinta- ja salkunhallintaratkaisuja. Segmentin palveluksessa oli vuoden 2005 lopussa 769 henkilöä.

3

Sähkön arvoketju

Vuoden 2005 toiminnan kohokohtia ja talouden yhteenveto

4

Luoda johtava sähkö- ja lämpöyhtiö

- Öljyliiketoimintojen eriyttäminen ja Neste Oil Oyj:n listautuminen Helsingin Pörssiin
- Sopimus Espoon kaupungin kanssa sen E.ON Finlandin osakkeista
- Lenenergon omistusosuuden kasvu 33 %:iin, 25 %:n omistusosuuden hankinta Venäjän Kolenergosta
- Kaksi uutta kaukolämpöyhtiötä Puolassa
- Kaukolämpöyhtiö Liettuassa
- Ruotsissa otettiin käyttöön uusi jätteenpoltoon perustuva yhdistetty sähkön- ja lämmöntuotantolaitos ja aloitettiin valmistelut biopolttoaineisiin perustuvan voimalaitoksen perustamiseksi

Tulla halutuimmaksi energiantoimittajaksi

- 700 miljoonan investointiohjelma, jonka tavoitteena on yhtiön sähkönsiirtoverkkojen luotettavuuden parantaminen
- Automaattiseen mittarinluentaan liittyvät hankkeet etenivät
- Asiakastakuu- ja asiakasasiamiestoiminta aloitettiin
- Uusia online-palveluita ja uusia sähkötuotteita

Tunnusluvut	2004 IFRS	2005 IFRS
Jatkuvat toiminnot:		
Myynti, milj. euroa	3 835	3 877
EBITDA, milj. euroa	1 583	1 754
Liikevoitto, milj. euroa	1 195	1 347
Vertailukelpoinen liikevoitto, milj. euroa	1 148	1 334
Voitto ennen tuloveroa, milj. euroa	962	1 267
Kauden voitto jatkuvista toiminnoista, milj. euroa	703	936
- josta omistajille jaettavaa, milj. euroa	670	884
Sijoitettu pääoma, milj. euroa	12 890	11 357
Sijoitettu pääoma, jatkuvat toiminnot, milj. euroa	10 739	11 357
Korollinen nettovelka, milj. euroa	5 095	3 158
Jatkuvien toimintojen investoinnit käyttöomaisuuteen, milj. euroa	514	479
Jatkuvien toimintojen käyttöomaisuuslisäys, milj. euroa	335	346
Liiketoiminnan kassavirta ennen käyttöomaisuuden muutosta, milj. euroa	1 205	1 364
Jatkuvien toimintojen liiketoiminnan kassavirta, milj. euroa	1 232	1 271
Sijoitetun pääoman tuotto, %	15,8	16,6
Jatkuvien toimintojen sijoitetun pääoman tuotto, %	11,4	13,5
Oman pääoman tuotto, %	18,2	18,7
Velkaantumisaste, %	67	43
Nettovelka/EBITDA	2,1	1,4
Jatkuvien toimintojen nettovelka/EBITDA	-	1,8
Jatkuvien toimintojen henkilöstö keskimäärin	8 592	8 939

Tunnusluvut	2004 IFRS	2005 IFRS
Koko Fortumin tulos/osake, euroa	1,48	1,55
Jatkuvien toimintojen tulos/osake, euroa	0,79	1,01
Luovutettujen toimintojen tulos/osake, euroa	0,69	0,54
Pääoma/osake, euroa	8,65	8,17
Koko Fortumin osinko/osake, euroa ¹⁾	0,58	1,12 ²⁾
Jatkuvien toimintojen osinko/osake, euroa		0,58 ²⁾
Luovutettujen toimintojen osinko/osake, euroa		0,54 ²⁾
Koko Fortumin osingonjako, %	39,2	72,3 ²⁾
Jatkuvien toimintojen osingonjako, %		57,4 ²⁾
Markkina-arvo kauden lopussa, milj. euroa	11 810	13 865
Sähköntuotanto, TWh	55,5	52,3
Lämmöntuotanto, TWh	25,4	25,1
Sähkönmyynti, TWh	62,3	59,7
Lämmönmyynti, TWh	23,8	23,8

¹⁾ Käteisosingon lisäksi Fortum jakoi noin 85 % Neste Oil Oyj:n osakkeista osinkona vuonna 2005.

²⁾ Hallituksen ehdotus yhtiökokoukselle maaliskuussa 2006. Kokonaissumma lasketaan 31.12.2005 rekisteröitynä olleiden osakkeiden lukumäärän perusteella.

Tunnuslukujen määritelmät ovat Tilinpäätöksen Konsernin taloudelliset tunnusluvut -osassa.

Tunnusluvut segmenteittäin

mij., euroa	Myynti		Vertailukelpoinen liikevoitto		Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto (RONA) ²⁾	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Sähköntuotanto	2 084	2 058	730	854	11,5	14,5
Lämpö	1 025	1 063	207	253	9,3	11,0
Sähkönsiirto	707	707	240	244	8,3	8,6
Markets	1 387	1 365	23	30	17,1	16,4
Muut	90	91	-52	-47		
Eliminoinnit ¹⁾	-1 458	-1 407				
Jatkuvat toiminnot	3 835	3 877	1 148	1 334		
Luovutetut toiminnot	7 909	2 061	18	30		
Eliminoinnit	-85	-20	29	-17		
Konserni	11 659	5 918	1 195	1 347		

¹⁾ Eliminoinnit sisältävät Nord Poolin kanssa tehdyt myynnit ja ostot, jotka on netotettu konsernitasolla tunneittain joko tuottona tai kustannuksena.

²⁾ Sidotun pääoman tuotto (RONA) lasketaan jakamalla liikevoiton ja osakkuus- ja yhteisyritysten osuuden summa keskimääräisellä sidotulla pääomalla.

Konsernin taloudelliset tavoitteet	Tavoite	2004	2005	Luottoluokitukset	S&P	Moody's
Sijoitetun pääoman tuotto	12 %	15,8	16,6	Fortum Corporation	A- (Vakaa) / K1	A2 (Vakaa)
Jatkuvien toimintojen sijoitetun pääoman tuotto		11,4	13,5			
Oman pääoman tuotto	12 %	18,2	18,7			
Nettovelka/EBITDA	3,0-3,5	2,1	1,4			
Jatkuvien toimintojen nettovelka/EBITDA		-	1,8			

Herkkyytarkastelu

Likimääräinen vaikutus konsernin vuotuisen liikevoittoon

Muutos	mij., euroa
Sähkön markkinahinta, suojaukset mukaan lukien, 1 euro/MWh*	15
Toteutunut sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa, 1 euro/MWh	50

* Perustuu vuoden 2005 lopun suojaustasoihin

Vuodet 2004 ja 2005 ovat IFRS:n mukaisia.

Vuodet 2001–2003 on esitetty suomalaisen tilinpäätöskäytännön (FAS) mukaisesti.

■ Jatkuvat toiminnot vuosina 2004 ja 2005
■ Luovutetut toiminnot

2005 – loistava vuosi

2005 oli muutosten vuosi – öljyliiketoimintojen eriyttäminen oli Fortumin kaikkien aikojen suurin yritysjärjestely, ja hiilidioksidin päästökaupan käynnistyminen muodosti uuden kustannustekijän sähkön- ja lämmöntuotannolle.

6

Kun lisäksi myös polttoaineiden hinnat olivat korkealla, myös sähkönhinta lähti nousuun. Tästä seurasi vilkas julkinen keskustelu pohjoismaisten sähkömarkkinoiden toimivuudesta. Haastavassakin toimintaympäristössä Fortumin tulos oli erinomainen ja saavutimme lähes kaikki tavoitteemme ensiluokkaisin tuloksin.

*Keskitymme
sähkön ja
lämmön-
tuotantoon*

prosessi vei kaikkiaan lähes kaksi vuotta ja oli sisäisesti vaativa hanke. Nyt molemmat yritykset toteuttavat menestyksekkäästi omaa strategiaansa.

Öljyliiketoiminnan eriyttämisen jälkeen tarkitimme liiketoimintastrategiamme. Pohjoismaat ovat edelleen päämarkkina-alueemme, mutta Itämeren alueen markkinoiden merkitystä

Kasvua valituilla markkinoilla

Jatkoimme Pohjoismaat ja Itämeren maat käsittävän strategiamme toteuttamista ja otimme merkittäviä edistysaskelia useilla alueilla.

Joulukuussa teimme sopimuksen Espoon kaupungin kanssa sen omistamista E.ON Finlandin osakkeista, ja helmikuussa 2006 allekirjoitimme sopimuksen E.ON Nordicin osuudesta yhtiössä. E.ON Finlandin ostaminen oli tärkeä strateginen askel. Kauppa tekee Fortumista entistä vahvemman toimijan pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla ja pohjustaa tietä tulevalle kasvulle.

Venäjällä lisäsimme omistusosuuttamme OAO Lenenergosta yli 33 prosenttiin ja sovimme hankkivamme neljänneksen Kolenergon osakkeista. Lenenergon kautta Fortum on myös lokakuussa toimintansa aloittaneen TGC-1:n (Territorial Generation Company No. 1) osaomistaja. TGC-1:n tuotantokapasiteetti perustuu suurelta osin vesivoimaan, mikä täydentää erinomaisesti tuotantorakennettamme. Fortum oli vuonna 2005 edelleen Venäjän energiamarkkinoiden ainoa ulkomainen strateginen sijoittaja.

Toimintamme jatkoi kasvuaan myös Puolassa, jossa lämpösektorin yksityistäminen eteni. Käynnistimme toimintamme Puolassa kolme vuotta sitten käytännöllisesti katsoen nollasta, vuonna 2005 lämpöliiketoiminnan liikevaihto oli jo noin 130 miljoonaa euroa ja henkilöstön määrä noin 1 200. Tämä luo vahvan perustan myös tulevalle kasvulle Puolan energiamarkkinoilla.

Liettuaassa loimme hyvän perustan tulevalle kasvulle ostamalla kaukolämpöyhtiö UAB Suomijosin.

Öljyliiketoiminnot eriytettiin ja strategisia tavoitteita tarkennettiin

Öljyliiketoimintojen eriyttäminen ja Neste Oil Oyj:n listaaminen Helsingin Pörssiin olivat tärkeä strateginen askel. Eriyttämis-

korostettiin. Määritimme myös Fortumin toiminnan tarkoituksen: *Energiamme edesauttaa nykyisten ja tulevien sukupolvien elämää.* Se heijastaa haluamme tehdä vastuullisia päätöksiä, jotka edesauttavat ihmisten ja yhteiskuntien tarpeiden tyydyttämistä pitkällä aikavälillä. Toinen strategiaprosessin tulos oli Fortumin uudistetun brändistrategian lanseeraaminen.

Toimintaympäristö tarkastelun kohteena

Fortum on alusta alkaen perustanut strategiansa EU:n päätökseen integroida Euroopan sähkömarkkinat alueellisten sähkömarkkinoiden kautta. Komission päätöksen lähtökohtana on, että todellinen kilpailu tulee asettamaan hinnat oikealle tasolle, jolloin myös kuluttajat hyötyvät kilpailusta. Tästä syystä pohjoismaisten sähkömarkkinoiden kehitys ja Euroopan integraatio ovat erittäin tärkeitä Fortumille. Toivotamme lisääntyvän kilpailun tervetulleeksi edellyttäen kuitenkin että pelisäännöt ovat yhdenmukaiset. Vaikka lyhyen aikavälillä tapahtuvat hintavaihtelut aiheuttavat kritiikkiä, sen ei saisi antaa vaikeuttaa markkinaehtoista kehitystä.

Aiomme jatkaa sähkömarkkinoiden markkinaperusteisen kehityksen tukemista. Tämä tarkoittaa mm. maiden välisen sähkönsiirron ja järjestelmäpalvelujen sekä sähkökaupan markkinapaikan kehittämistä edelleen, sekä verkkoalueiden välisten pullonkaulojen poistamisen edistämistä. Myös lainsäätäjät ovat tukeneet tätä kehitystä. Pohjoismaiden energiaministerit laativat yhteistyösuunnitelman vuosille 2006–2009 ja pyysivät markkinatoimijoita laatimaan toimintasuunnitelman maaliskuuhun 2006 mennessä.

Kantaverkkoyhtiöiden vastuiden ja kansallisten sääntöjen yhdenmukaistaminen, sekä kuluttajien sähkötoimittajan vaihtamisen helpottaminen ovat muita keskeisiä tekijöitä luotaessa yhteistä pohjoismaista vähittäismarkkinaa ja pohjustettaessa tietä eurooppalaiselle sähkömarkkinalle.

Investointipäätösten tekeminen 40–60 vuoden päähän vaatii lainsäädännöllisen ympäristön vakautta ja ennakoitavuutta sekä poliittista halua jatkaa markkinoiden vapautumista. Sen vuoksi viime aikojen keskustelu perusteettomista tuotoista ("windfall profits") on huolenaihe.

Kestävä kehitys ja henkilöstön kehittäminen tulevaisuutta varten

Kestävä kehitys tarkoittaa investointeja tehokkaisiin tuotantoprosesseihin, ympäristön ja yhteiskunnan huomioonottamista sekä luotettavuutta ja eettisyyttä liikekumppanina ja yritys-kansalaisena.

Kestävä kehitys on Fortumissa linjajohdon vastuulla ja osa jokapäiväistä työtä. Työtämme ohjaa vuonna 2005 laaditut kestävän kehityksen periaatteet. Eräs konkreettinen esimerkki tehdystä työstä on hiilidioksidipäästöjen vähentäminen: viimeisten kuuden vuoden aikana olemme lisänneet hiilidioksidittoman energiantuotannon määrää 29 terawattitunnista 49 terawattituntiin. Tämä osoittaa, että olemme ottaneet Kioton pöytäkirjan tosissamme ja ohjanneet tuotantoamme ilmaston kannalta oikeaan suuntaan. Jatkoimme henkilöstöämme kehittämistä johdon koulutusohjelmassa hyvin tuloksin.

Jatkoimme myös turvallisuusohjelmaamme, jonka tarkoituksena on vähentää poissaoloihin johtavia työtapaturmia. Vuoden 2006 loppuun mennessä koko henkilöstö on osallistunut työturvallisuuskoulutukseen.

Toimitusvarmuus turvattava myös tulevaisuudessa

Toimitusvarmuuden takaaminen on huolenaihe. Kannamme tästä vastuuta osaltamme investointiohjelmallamme, joka kattaa mm. 25 %:n osuuden Suomen uudesta ydinvoimalasta Olkiluoto 3:sta. Meneillään on myös Loviisan ydinvoimalan automaatiojärjestelmien uudistaminen voimalan käyttöä pidentämiseksi. Tammikuussa 2005 tehtiin päätös investoida ruotsalaisen Oskarshamnin ydinvoimalan kapasiteetin lisäykseen. Fortum on laitoksen osaomistaja. Lokakuussa otimme Ruotsissa käyttöön uuden jätteenpoltoon perustuvan yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksen (CHP), sekä aloitimme valmistelut uuden biopoltoaineita käyttävän CHP-voimalaitoksen rakentamiseksi Tukholmaan. Investointisuunnitelmamme sisältää useita muita hankkeita, jotka lisäävät mm. olemassa olevan vesivoimatuotannon kapasiteettia, ja sisältää uusien jätteenpoltoon perustuvien voimalaitosten rakennushankkeita. Hankkeet voidaan toteuttaa kuitenkin vain, jos tarvittavat luvat ovat kunnossa. Sujuvan lupahakemuskäsittelyn varmistaminen

on erittäin tärkeää investointipäätöksen kannalta, joten toimiva yhteistyö viranomaisten kanssa on tässäkin keskeistä.

Vuonna 2005 Fortum kertoi 700 miljoonan euron investointiohjelmasta, jonka tavoitteena on sähkönsiirtoverkkojen parantaminen edelleen. Lisäksi käynnistimme projektin automaattisen mittarinluennan kehittämiseksi. Uudessa järjestelmässä asiakkaat voivat valvoa sähkönkulutustaan reaaliaikaisesti, ja järjestelmä asennetaan kaikille Pohjoismaiden sähkönsiirron asiakkaillemme vaiheittain. Valtaosa pohjoismaisista sähkönsiirron asiakkaita on järjestelmän piirissä vuoden 2009 aikana. Nämä ovat merkittäviä edistysaskelia, joiden avulla yksittäiset taloudet voivat säätää omaa kulutustaan sähköpörssin hinnanvaihteluiden mukaan ja näin välttää hintahuippuja. Kuitenkin jotta tämä olisi mahdollista, on viranomaisten sovittava yhteispohjoismaisista säännöistä.

Menestymisemme jatkossa riippuu kyvystämme kasvaa ja edelleen hyödyntää ydinosaamistamme sekä ensiluokkaista tuloksentelekykyämme. Haemme edelleen kasvua Pohjoismaissa energia-alan keskittymisen edetessä. Lisäksi haemme kasvua Venäjän ja Itämeren alueen markkinoilta sekä trading-toiminnastamme.

Asiakasuskollisuuden lisääminen on keskeinen tavoitteemme myös vuonna 2006. Panostamme uusiin tuotteisiin, entistäkin parempaan asiakaspalveluun ja jakeluverkkojen luotettavuuden lisäämiseen. Hyödynnämme aiempia kokemusiamme uusien yksiköiden menestyksellisestä yhdistämisestä osaksi Fortumia - E.ON Finlandin kohdalla näitä taitoja tarvitaan jälleen. Ja tulemme jatkossakin pyrkimään huippusuorituksiin voimalaitosten käytettävyydessä.

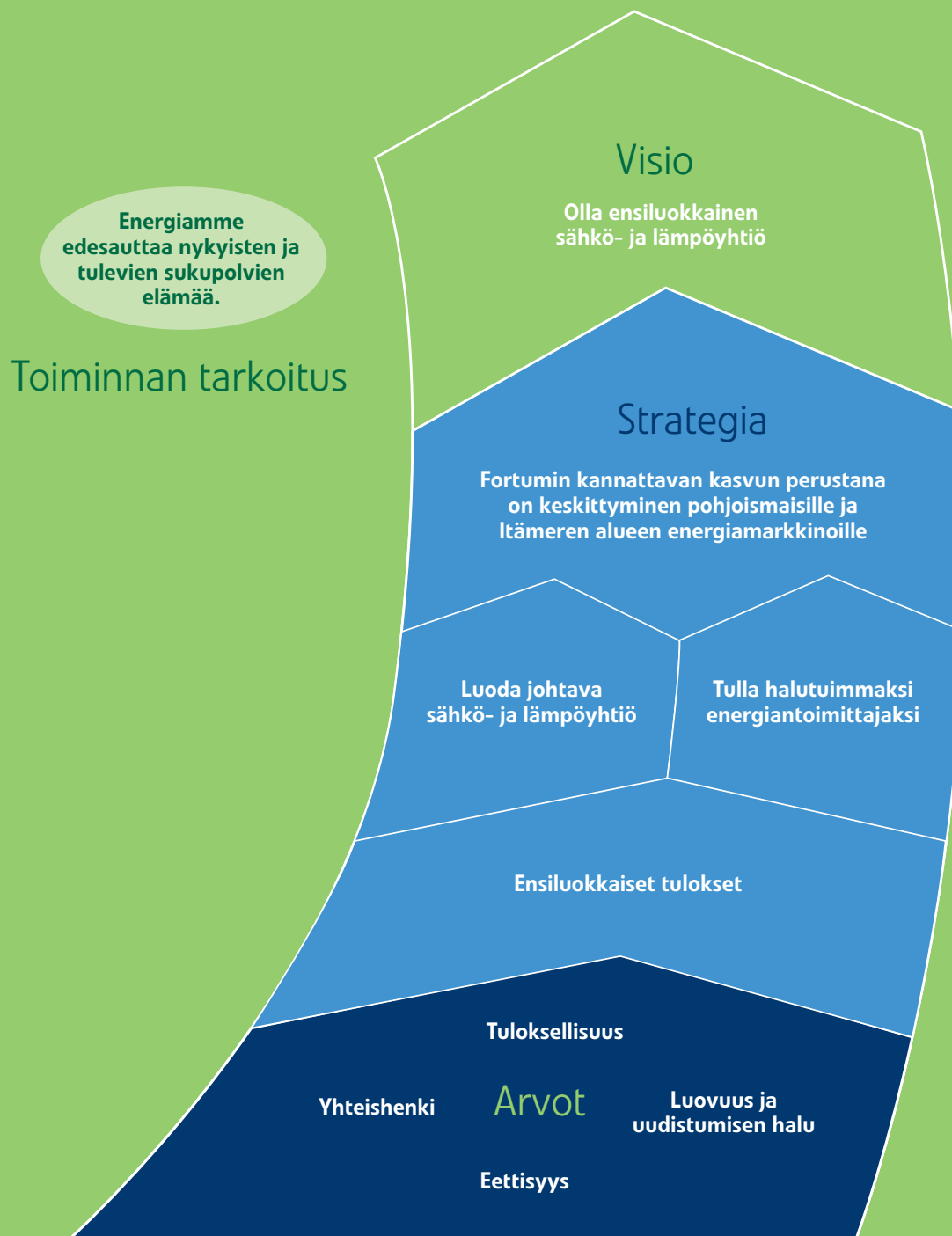
Vuosi 2005 oli Fortumille erinomainen. Haluan kiittää kaikkia sidosryhmiämme tuesta ja erityisesti työntekijöitämme erinomaisesta työstä. Tämänkaltainen tiimi on Fortumille merkittävä kilpailuetu myös jatkossa.

Mikael Lilius

Fortumin ydinviestit

Fortumin ydinviestit kiteytyvät Fortumin kompassissa. Se on johtamistyökalu, joka kuvaa yksilöiden, tiimien ja koko konsernin johtamiseen tarvittavat tärkeimmät elementit. Kompassi varmistaa, että kaikilla on sama näkemys siitä mikä on Fortumin toiminnan tarkoitus ja visio, ja että kaikki toteuttavat yhteistä strategiaa yhteisten arvojemme mukaisesti.

8

Ensiluokkainen sähkö- ja lämpöyhtiö

Kompassi yhdistää konsernin ja liiketoimintayksikköjen strategiat. Jokaisella liiketoimintayksiköllä on oma sovellettu versionsa kompassista – näin varmistetaan tavoitteiden ja toimenpiteiden yhdenmukaisuus kaikkialla yhtiössä.

Fortumin tavoitteena on olla ensiluokkainen sähkö- ja lämpöyhtiö. Tähtäämme valituilla markkina-alueilla johtavaan asemaan omilla liiketoiminta-alueillamme ja pyrimme varmistamaan ensiluokkaiset tulokset kaikessa toiminnassamme.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi keskitymme seuraaviin tekijöihin:

Tulla halutuimmaksi energiantoimittajaksi

- Edistämme asiakaslähtöistä myyntikulttuuria kaikissa asiakaskontakteissamme.
- Tarjoamme asiakkaillemme markkinoiden parhaan asiakaskokemuksen.

Kasvu

- Haemme kannattavaa kasvua valituilla markkina-alueilla Pohjoismaissa, Luoteis-Venäjällä, Puolassa ja Baltian maissa.
- Hyödynnämme kasvumahdollisuuksia kaikissa liiketoiminnoissamme.
- Osallistumme aktiivisesti Pohjoismaissa jatkuvaan energia-alan keskittymiseen.

Sähkömarkkinoiden markkinalähtöisen kehityksen edistäminen

- Tuemme ja edistämme Pohjoismaiden markkinoiden harmonisointia.
- Tuemme Pohjoismaiden infrastruktuurin kehittämistä ja järjestelmistä vastaavien verkkoyhtiöiden (TSO) yhteistyötä.
- Toimimme kilpailun tehostamiseksi Euroopan sähkömarkkinoilla.

Ensiluokkaiset tulokset – tavoitteena markkinajohtajuus

- Varmistamme ensiluokkaiset tulokset avainalueillamme.
- Pidämme huolta tehokkuudesta, vastuullisuudesta ja luotettavuudesta koko energia-alan arvoketjussa.
- Kehitämme henkilöstöämme jatkuvasti.

Fortumin Core Purpose ja yhteiset arvot: kaiken toimintamme perusta

Fortum on määritellyt, että sen toiminnan tarkoitus on: "Energiamme edesauttaa nykyisten ja tulevien sukupolvien elämää". Määritelmä heijastaa haluamme tehdä vastuullisia valintoja, joiden kautta voimme vastata ihmisten ja yhteiskunnan tarpeisiin myös tulevaisuudessa.

Yhteiset arvot ohjaavat työtämme ja sitä, miten toimimme yrityksen sisällä ja ulkoisten sidosryhmiemme kanssa.

Tuloksellisuus

- Tuntemme asiakkaidemme tarpeet ja pyrimme vastaamaan niihin.
- Saavutamme asetetut tavoitteet.

Yhteishenki

- Arvostamme ja tuemme toisiamme.
- Kerromme ja keskustelemme asioista avoimesti ja aktiivisesti.

Luovuus ja uudistumisen halu

- Olemme oma-aloitteisia ja kannustamme toisiamme löytämään uusia ratkaisuja.
- Kehitämme itseämme jatkuvasti ja olemme valmiita muutokseen.

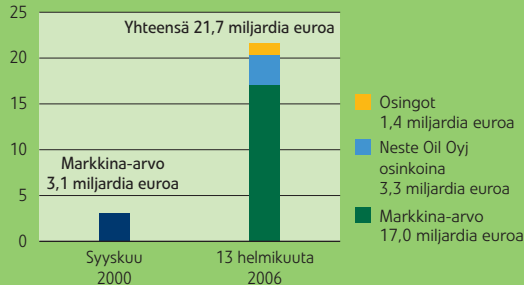
Eettisyys

- Olemme rehellisiä ja suorasekäisiä.
- Toimimme kestävän kehityksen puolesta.

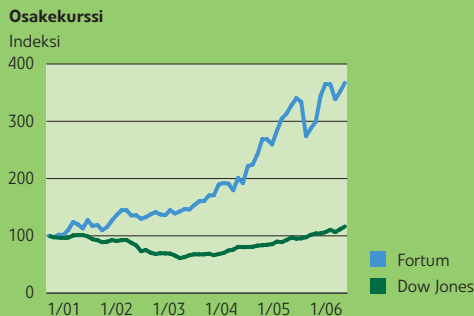
Merkittävä uudelleenjärjestely

10

Osakkeiden kokonaisarvo kasvoi 19 miljardia euroa

Kurssikehitys

- Fortum perustettiin 1998
- Ensimmäinen merkittävä hankinta oli Birka (50 %) vuonna 1999

2000–2001

Kasvu
ydinliiketoiminnassa ja tärkeimmillä maantieteellisillä alueilla

- Stora Enson vesi- ja ydinvoima-tuotantokapasiteetit, Ruotsi ja Suomi
- Länsivoima, Suomi
- Wesertal, Saksa

“Olla ensiluokkainen sähkö- ja lämpöyhtiö”

- Päätös keskittyä Pohjoismaiden ja Itämeren alueelle
- Keskittyminen taloudelliseen tulokseen
- Muiden kuin ydinliiketoimintojen uudelleenjärjestely
- Osallistuminen Maailmanpankin hiilirahastoon

Myynnit
muu kuin ydinliiketoiminta ja tärkeimmät maantieteelliset alueet

- Sähkö- ja lämpöliiketoiminta Unkarissa
- Voimalaitos- ja sähkönsiirto-tekniikka
- Sähkö- ja lämpöliiketoiminta Saksassa, Isossa-Britanniassa ja Unkarissa
- Öljyliiketoiminta Omanissa ja Norjassa
- Wesertal, Saksa

2002–2004

- Päätös osallistua Olkiluoto 3 - ydinvoimalayksikköön
- 30 %:n osuus Lenergosta, Venäjällä
- 34 % Hafslundista Norjassa
- 50 % Birkasta Ruotsissa
- Osuudet Viron, Liettuan, Latvian ja Puolan kaukolämpöyhtiöistä

- Yhteispohjoismainen organisaatio
- Birka-yhtiön transformaatio-ohjelma
- Keskittyminen esimiestaitojen kehittämiseen
- Mukaan Dow Jonesin kestävä kehityksen indeksiin

2005–

- Sopimus E.ON Finlandin ostamisesta
- > 33 %:n osuus Lenergosta
- 25 % osuus Kolenergosta
- Kaukolämpöä Puolassa ja Liettuassa
- TGC-1:n käynnistyminen

- Öljyliiketoimintojen eriyttäminen
- Strategisia tavoitteita tarkennettiin: Venäjän ja Itämeren alueen merkitys vahvistuu

- North Transgas

7,8
miljardia euroa

6,2
miljardia euroa

Kohti avoimia eurooppalaisia sähkömarkkinoita

Eurooppa on siirtymässä kohti vapaita, yhtenäisiä sähkömarkkinoita. Kehityksen tavoitteena on lisätä kilpailua sekä parantaa pääoman ja luonnonvarojen käytön tehokkuutta. Sekä asiakkaat että ympäristö hyötyvät tästä kehityksestä

Fortum uskoo, että vapaiden markkinoiden hyödyt voidaan saavuttaa, kun markkinakehitystä tuetaan johdonmukaisella sääntelyllä. Fortum onkin sitoutunut kehittämään alan säännöksiä ja työskentelemään tehokkuuden ja kilpailukyvyän lisäämiseksi Euroopan sähkömarkkinoilla.

Kesäkuussa 2003 voimaan astunut EU-direktiivi määrittää vuoden 2007 heinäkuun ensimmäisen päivän markkinoiden viimeisimmäksi avautumispäiväksi ja ajankohdaksi, josta lähtien kaikki asiakkaat voivat valita sähköntoimittajansa vapaasti. Lisäksi tasapuolisuuteen tähtäävällä sähkön rajasiirtoa koskevalla sääntelyllä pyritään edistämään kilpailua sisämarkkinoilla. Sääntely kattaa maiden välisen sähkönsiirron korvausmekanismiin, yhdenmukaiset periaatteet rajasiirtokustannuksille sekä vapaan rajasiirtokapasiteetin käytölle.

Vuoden 2004 strategiassaan Euroopan komissio on määrittänyt tavoitteekseen Euroopan sähkömarkkinoiden integraation. Komissio odottaa sen toteutuvan kahdessa vaiheessa: ensin kehitetään alueellisia markkinoita, jotka seuraavassa vaiheessa yhdistetään euroopanlaajuisiksi sähkömarkkinaksi. Tuloksena syntyvä kilpailu johtaa hintojen läheneeseen ensin alueellisilla markkinoilla ja lopuksi koko Euroopan unionissa.

Eurooppalainen energia-alan organisaatio Eurelectric on määrittänyt oman positionsa ja tavoitteensa suhteessa komission prosessiin. Vuosikokouksessaan Wienissä kesäkuussa 2005 Eurelectric hyväksyi ”tiekartan”, komission tavoitteeseen tähtäävän suunnitelman samanaikaisesti eteneviksi prosesseiksi. Eurelectricin mukaan alueellinen kehitys voisi tuottaa rakenteita, jotka saattavat monimutkaistaa tai jopa estää markkinoiden yhdentymisen. Suunnitelmassa ehdotetaan alueellisten markkinoiden kehittämisen lisäksi myös alueiden välistä koordinoitua. Tämän uskotaan olevan tehokkain tapa saavuttaa tavoite integroidusta eurooppalaisesta sähkömarkkinasta.

Tukkumarkkinoiden toimivuus on keskeistä sähkömarkkinoiden yhdentymisessä. Vuonna 2005 pohjoismainen markkina oli yhä Euroopan ainoa alueellinen sähkömarkkina ja edelläkävijä euroopanlaajuisessa integraatiossa, ja sitä

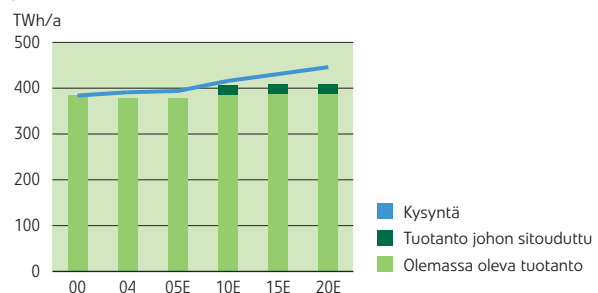
kuvataan usein maailman parhaiten toimivaksi sähkömarkkinaksi. Varhainen poliittinen sitoutuminen on mahdollistanut toimivan markkinamallin: yhteistyö siirto- ja järjestelmäpalveluissa sekä toimiva ja markkinoiden läpinäkyvyyden takaava alueellinen sähköpörssi Nord Pool. Euroopan sähköjohdannaismarkkinat ovat alkaneet laajentua kansallisten ja alueellisten rajojen yli. Sähköpörssissä on yhä suurempi tuotevalikoima, johon sisältyy muun muassa vastikään aloitettu hiilidioksidipäästökauppa.

Integraatio on haaste

Pohjoismaisten markkinoiden integraation jatkaminen on edelleen haaste. Vuonna 2005 Pohjoismaiden energiainisterit ja Pohjoismaiden ministerineuvosto jatkoivat keskustelua energiamarkkinoiden harmonisoinnista. Ministerit sopivat Pohjoismaiden energiapolitiista yhteistyötä varten nelivuotissuunnitelmasta vuosille 2006–2009 sekä pysyivät pohjoismaisten kantaverkkoyritysten yhteisjärjestöä Nordelia ja viranomaisia laatimaan toimintasuunnitelman maaliskuuhun 2006 mennessä.

Pohjoismaisten energiaviranomaisten vuonna 2005 julkaiseman vuoden 2010 vision mukaisesti kaikkien asiakkaiden tulee voida valita sähköntoimittaja vapaasti, markkinoilla on tehokas ja kilpailukykyinen hinnoittelu sekä luotettava sähköntuotanto, ja pohjoismaiset markkinat ovat yhteistoiminnassa muiden EU:n alueellisten sähkömarkkinoiden kanssa. Strategisina painopisteinä viranomaiset

Pohjoismaiden kysyntäennuste ja tuotanto, johon sitouduttu

Fortum oli vuonna 2005 edelleen Venäjän energiamarkkinoiden ainoa ulkomainen strateginen sijoittaja.

12

nostivat esiin aidosti yhteispohjoismaisen vähittäismarkkinan, jossa toimittajan voi valita vapaasti, toimivat ja kilpailukykyisesti hinnoitellut pohjoismaiset tukkumarkkinat, luotettavat sähköntoimitukset sekä järjestelmästä vastaavien verkko-yhtiöiden (Transmission System Operator, TSO) tehokkaan sääntelyn.

Euroopan integraation edetessä Pohjoismaiden markkinat yhdistyvät Manner-Euroopan markkinoiden kanssa. Manner-Euroopan lämpövoimaan ja Pohjoismaiden vesivoimaan pohjautuvien markkinoiden yhdistäminen lisää tehokkuutta ja pienentää hintahuippuja. Fyysisten yhteyksien ja kansainvälisen kaupan kehittyessä hinnat vähitellen lähenevät toisiaan ja hintavaihtelut vähenevät. Lokakuussa 2005 pohjoismainen sähköpörssi Nord Pool aloitti kaupankäynnin saksalaisella spot-hinta-alueella, KONTEKilla. Tarkoituksena on edistää markkinoiden yhdentymistä Tanskan ja Saksan välisen Kontek-kaapelin siirtokapasiteetin markkinaperusteisella käytöllä. Norjan ja Alankomaiden välisen NorNed-kaapelin käyttöönotto vuoteen 2008 mennessä, ja Suomen ja Viron välisen Estlink-kaapelin käyttöönotto vuoteen 2007 mennessä tehostavat Euroopan alueiden välistä integraatiota entisestään.

Pohjoismaiset sähkön tukkumarkkinat toimivat melko hyvin, mutta vähittäismyymtimarkkinat ovat edelleen kansallisia. Pohjoismaisten energiaviranomaisten tavoitteena on yhteispohjoismaisten vähittäismyymtimarkkinoiden muodostaminen. Tämä edellyttää harmonisointia ja toiminta-periaatteista sopimista muun muassa liittyen sähkötaseiden hallintamekanismeihin, tietorakenteiden ja tietojen käsittelyn standardointiin, toimittajien vaihtoon, mittarinluentaan ja laskutukseen.

Markkinoiden toimivuus kyseenalaistettiin

Sähkömarkkinoiden toimivuus oli toistuvasti julkisen keskustelun kohteena Euroopassa vuonna 2005. Öljyn ja kaasun hintojen jyrkät maailmanlaajuiset korotukset, hiilidioksidipäästöjen hinta uutena kustannustekijänä sekä näiden kustannusten siirtyminen tukkumarkkinoilta kuluttajahintoihin kiihdyttivät keskustelua. Pohjoismaisten markkinoiden rakenne ja Nord Poolin luotettavuus kyseenalaistettiin.

Useissa vuonna 2005 julkaistuissa tutkimuksissa todetaan, että pohjoismaiset markkinat toimivat melko hyvin. Seuraavat seikat ovat kuitenkin välttämättömiä toiminnallisuuden kehittämiseksi edelleen:

- kantaverkkojen pullonkaulojen vähentäminen
- järjestelmästä vastaavien verkko-yhtiöiden yhteistyön syventäminen
- regulaation yhdenmukaistaminen
- markkinatoimijoiden yhtäläinen kohtelu
- Nord Pool -sähköpörssin kehittäminen edelleen.

Nord Pool paransi toimintansa luotettavuutta esimerkiksi nostamalla sääntörikkomusten enimmäisrangaistuksia. Pohjoismaiden ja Euroopan johdannaistuotteiden kauppa kasvoi merkittävästi vuonna 2005 vuoteen 2004 verrattuna, ja markkinoiden likviditeetti lisääntyy jatkuvasti.

Sähkön ja kaasun hinnankorotukset saivat myös Euroopan komission kilpailun pääosaston käynnistämään Euroopan sähkö- ja kaasumarkkinoiden toimintaa koskevan selvityksen. Tutkimus keskittyi yritysten toimintaan, markkinoivan käyttöön ja vähittäismyymtimarkkinoiden toimintaan. Marraskuussa 2005 julkaistu alustava raportti nostaa esiin joitakin sähkösektorin kilpailun esteitä. Näitä ovat sähköntuotannon korkea keskittymisaste useimmissa jäsenmaissa, markkinan likvidisyyttä vähentävä vertikaalinen integraatio, EU:n sähkömarkkinoiden riittämätön integraatio, tukkumarkkinoiden läpinäkyvyyden puute sekä avoimeen kilpailuun kohdistuvat epäilyt spot- ja futuurihinnoittelussa. Myös EU:n energian ja liikenteen pääosaston raportti marraskuulta 2005 tuo esiin lisätoimien tarpeen. Suurin kritiikki kohdistui kansallisten markkinoiden välisen integraation puutteeseen, hintakonvergenssin puuttumiseen koko EU:n alueella sekä maiden välisen kaupan alhaiseen tasoon. Pohjoismaiset tukkumarkkinat todettiin kuitenkin suhteellisen hyvin kehittyneiksi alueellisessa integraatiossa.

Päästökaupan hinnat odotettua korkeammat

Vuonna 2005 EU:n päästökauppa alkoi vaikuttaa sähkön hintaan. Tämä kehitys oli ollut ennakoitavissa jo ennen vuoden 2005 alkua, jolloin varsinainen päästökauppa alkoi. Korkeat

hiilidioksidipäästöjen hinnat olivat kuitenkin yllätys. Yksi tärkeä tekijä oli korkeista öljyn hinnoista aiheutunut korkea kaasun hinta, mikä vuoksi hiilen vaihtaminen kaasuun sähköntuotannossa oli kallista. Lisäksi markkinat olivat kehittymättömät, kun kaikki myyjät eivät olleet vuoden aikana markkinoilla esimerkiksi päästöjen kansallisten alkujakosuunnitelmien tai tarvittavien päästökaupparekisterien puuttumisen vuoksi.

Aloittamalla päästökaupan EU on ottanut johtavan roolin taistelussa ilmastomuutosta vastaan. EU:ssa toteutettavat toimenpiteet vaikuttavat kuitenkin haitallisesti Euroopan kilpailukykyyn, mikä oli keskeinen huolenaihe vuonna 2005. Etenkin Kioton sopimuksessa vuosille 2008-2012 asetetut tavoitteet vaikuttavat merkittävästi EU:n sähkösektoriin, joka on päävas-

Toimivista tukkumyynti- markkinoista huolimatta Pohjoismaiden vähittäis- myyntimarkkinat ovat edelleen kansallisia.

tuussa päästöjen vähentämisestä. Vuoden 2012 jälkeiset ilmastomuutoksen torjumistavat ovat edelleen epäselviä, vaikka nykyiset Kioton sopimuksen piiriin kuuluvat maat sopivat marraskuussa 2005 Montrealissa tulevien päästö- vähennystavoitteiden valmistelujen aloittamisesta. Kioton sopimuksen ulkopuoliset maat, kuten Yhdysvallat, eivät osallistu valmisteluihin, mutta osallistuvat edelleen kansainväliseen vuoropuheluun. Epävarmuustekijät vaikuttavat uuden tuotantokapasiteetin investointipäätöksiin, sillä suurin osa tällä

hetkellä suunniteltavasta uudesta kapasiteetista tulee käyttöön vasta Kioton sopimuksen kattaman jakson jälkeen.

Lisäkapasiteetin tarve

Vuoden 2005 lopussa Pohjoismaiden sähköntuotannon kokonaiskapasiteetti oli 91 000 MW. Vuoden 2005 pohjoismainen sähköntuotanto oli 394 TWh. Kasvava kysyntä ja mahdollinen vanhojen laitosten sulkeminen edellyttävät nykyisten voimalaitosten modernisoinnin lisäksi uuden kapasiteetin rakentamista.

Barsebäck-2 ydinreaktori suljettiin toukokuussa 2005. Samanaikaisesti Ruotsissa oli käynnissä merkittäviä ydinlaitosten tehonkorotussuunnitelmia. Suomessa aloitettiin Olkiluodon kolmannen ydinvoimalaitosyksikön rakentaminen, joka on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2009. Uusia kaasuvoimalaitoksia koskevat hankkeet etenivät Norjassa ja Ruotsissa. Lisäksi Pohjoismaissa laadittiin suunnitelmia koskien muita uusia yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotannon (CHP) laitoksia sekä julkistettiin suunnitelmia uuden tuulivoimakapasiteetin rakentamiseksi. Meneillään on hankkeita yhteensä yli 20 TWh:n lisätuotannon toteuttamiseksi vuoteen 2020 mennessä.

Pohjoismaiden markkinoiden kysynnän arvioidaan kasvavan noin yhdellä prosentilla vuodessa tulevien vuosien aikana. Vuonna 2020 pohjoismaisen kysynnän arvioidaan olevan noin 450 TWh vuodessa, jonka kattamiseksi tuotantokapasiteettia tarvitaan meneillään olevien hankkeiden ohella vielä lisää. Uuden tuotantokapasiteettiin investoiminen edellyttää vähintään 35 €/MWh pitkäaikaista sähkönhintaa, jotta sekä pääoma- että käyttökustannukset tulevat katetuiksi. Tulevien investointien turvaamiseksi myös toimialaa koskevan sääntelyn tulee olla vakaata ja ennustettavaa.

Rakennemuutokset jatkuvat

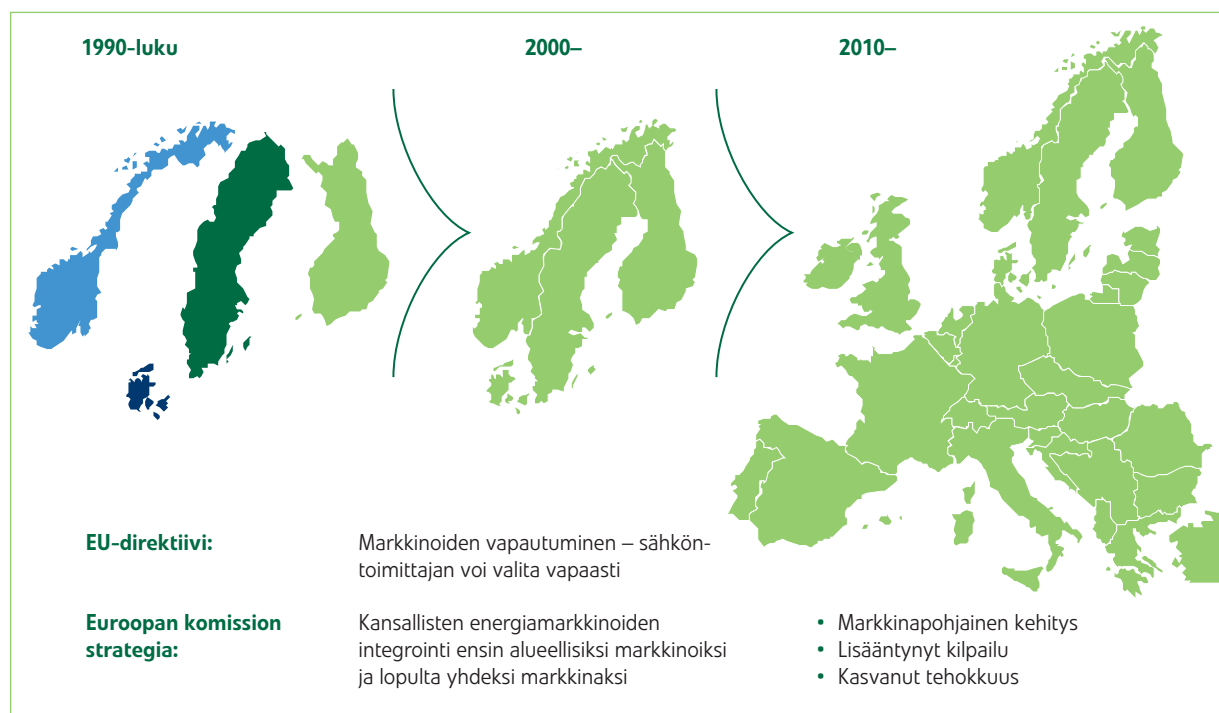
Pohjoismaiden markkinoiden rakennemuutos jatkui, joskin hitaasti. Euroopan mittakaavassa markkinat ovat edelleen erittäin pirstaloituneet: yli 350 sähköntuottajaa, 500 siirtoyhtiötä ja noin 450 vähittäismyyjää. Suomessa Fortum on sopinut ostavansa E.ON Finlandin. Joulukuussa allekirjoitettiin sopimus Espoon kaupungin kanssa sen E.ON Finlandin osakkeista ja 2.2.2006 allekirjoitettiin sopimus E.ON Nordicin osuudesta yhtiössä. Euroopan komissio hyväksyi Vattenfallin siirtymisen Tanskan sähkömarkkinoille, joten Tanskan energia-alan keskittyminen jatkui DONGin ja Vattenfallin välisen sopimuksen myötä. DONGin hankintoja koskeva hyväksyntä odotti vielä Euroopan komission päätöstä vuoden lopulla. Statkraft hankki voimalaitoksia Ruotsissa ja Suomessa, ja E.ON yhdisti kaikki Ruotsin toimintonsa E.ON-nimen alle. Statkraftin omistaman Norjan TEVin myynti peruutettiin vastoin Norjan kilpailuviranomaisen aikaisempaa vaatimusta.

Venäjän energiastrategiassa vuodelle 2020 todetaan, että sähkön kysyntä Venäjällä kasvaa nykyisestä runsaasta 900 TWh:sta 1 215–1 365 TWh:iin vuodessa. Arvioiden mukaan maassa tarvitaan yli 100 000 MW uutta ja korvaavaa tuotantokapasiteettia ja yli 100 miljardin euron investoinnit. Investointien tarve sekä alan tehokkuuden lisäämisen tarve olivat tärkeimmät tekijät sähkösektorilla käynnissä olevan uudistuksen taustalla. Venäjän sähkömarkkinat on tarkoitus vapauttaa vuoteen 2008 mennessä, ja rakenteeltaan ne

tulevat muistuttamaan Pohjoismaiden sähkömarkkinoita. Venäjän sähkösektorin rakennemuutos on edennyt enimmäkseen suunnitelmien mukaan, ja alueellisten tuotantoyhtiöiden perustaminen jatkui vuonna 2005. Uusien yksityistettyjen alueellisten tuotantoyhtiöiden ja valtion omistamien lämpövoimatuotantoyhtiöiden (Wholesale Generating Companies, WGC) osuus Venäjän koko tuotantokapasiteetista on noin puolet. Lenenergosta, Kolenergosta ja Karelenergosta muodostuva TGC-1 aloitti kapasiteetin vuokrasopimuksiin perustuvan toimintansa 1. lokakuuta 2005. Fortum omistaa 26 %:n osuuden TGC-1:stä ja on ainoa ulkomainen strateginen sijoittaja Venäjän sähkösektorilla.

Puolan ja Baltian maiden taloudet ovat vahvassa kasvussa. Puolan lämpömarkkinat ovat Itämeren alueen suurimmat ja ne vastaavat kooltaan Pohjoismaiden ja Baltian maiden markkinoita yhteensä. Puolan sähkö- ja lämpöyhtiöiden yksityistäminen jatkui vuonna 2005.

Kohti avoimia eurooppalaisia markkinoita

Tutkimus ja kehitys keskittyy ydinliiketoimintoihin

Tutkimus- ja kehitystoiminta on keskeistä Fortumin teknologiselle kilpailukyvyllle. Yhtiö harjoittaa aktiivista tutkimusyhteistyötä ja keskittää oman T&K-toimintansa valikoiduille alueille.

T&K:n tavoite

Fortum hyödyntää useita eri teknologioita sähkö- ja lämpöliiketoiminnassaan. Vahva teknologiaosaaminen on keskeistä tehokkaan, turvallisen ja luotettavan sähkön- ja lämmön- tuotannon turvaamiseksi. Se on myös keskeistä voimalaitosten hyvän käytettävyyden ja toiminnan ympäristövaikutusten alentamisen kannalta. Uusin teknologia tukee myös Fortumin tavoitteita parantaa sähkönjakeluverkkojen luotettavuutta ja kehittää asiakaspalveluita. Fortum seuraa aktiivisesti uusien energiateknologioiden kehitystyötä voidakseen tulevaisuudessa hyödyntää niitä ydinliiketoimintoissaan. Fortumin tutkimus- ja kehitystoiminnan tavoitteena on turvata yhtiön teknologinen kilpailukyky tulevaisuudessa.

T&K:n toimintamalli

Tutkimus- ja kehitystoiminnan tarkoitus Fortumissa on tukea yhtiön nykyistä toimintaa ja sen kestävästä kehityksestä ohjelmaa, mahdollistaa yhtiön kasvu ja varmistaa pitkäaikainen teknologiaperusta. Yhtiön T&K-toimintoja on järjestetty uudelleen voimakkaasti vuoden 2001 jälkeen. Toimintatavaksi on valittu aktiivinen verkostojen rakentaminen tutkimusorganisaatio-

den, suunnittelualan yritysten, toimittajien ja muiden kumppanien kanssa sekä oman T&K-toiminnan keskittäminen valituille avainalueille.

Fortumissa tutkimus- ja kehitystyö on liiketoimintayksiköiden vastuulla, jotka myös rahoittavat oman T&K-toimintansa. Lisäksi konserniin perustettiin vuoden 2005 aikana liiketoimintayksiköitä tukeva teknologiayksikkö. Tavoitteena on parantaa edelleen tasapainoa oman T&K-toiminnan ja kansallisiin ja kansainvälisiin yhteisohjelmiin osallistumisen välillä.

Tutkimus- ja kehityksen menot

T&K-menot olivat vuonna 2005 yhteensä 14 miljoonaa euroa (26 miljoonaa euroa vuonna 2004) ja niiden osuus liikevaihdosta oli 0,24 % (0,22 % vuonna 2004). Vertailuvuoden luvuissa on mukana öljyliiketoimintojen T&K-kustannukset. Kun öljyliiketoimintojen irtautuminen huomioidaan vertailussa, olivat T&K-menot vuonna 2005 samalla tasolla kuin vuonna 2004.

Kehittynyt CFD-mallinnus on monipuolinen suunnittelun analysointityökalu

Fortum tekee tutkimustyötä, jonka tavoitteena on uusien ja innovatiivisten keinojen löytäminen päästöjen vähentämiseksi ja yhtiön lämpö- ja sähkövoimalaitosten käyttöturvallisuuden parantamiseksi. Yksi käytettävistä menetelmistä on laskennallinen virtausmekaniikka (Computational Fluid Dynamics, CFD), jonka avulla voidaan matemaattisesti mallintaa virtauksia erilaisissa tiloissa.

CFD-laskutoimitusten avulla simuloidaan usein ydinvoimaloiden muutoksia ennen niiden toteuttamista, jotta voidaan varmistaa, että ehdotettu toteutustapa toimii. CFD on myös korvaamaton apuväline ydinvoimaloiden turvallisuusanalyseissa tilanteissa, joissa kokeellinen testaus on mahdotonta. Fortum käytti CFD-analysejä

yhteistyössä VTT:n kanssa myös Haapaveden turvevoimalan typpioksidipäästöjä vähentävien polttimien suunnittelussa. Vuonna 2005 asennettiin kuusi uutta poltinta, joiden avulla polttimien typpipäästöt vähenevät yli 40 %.

*Strateginen kumppanuus
energiantoimittajan kanssa
on välttämätöntä energia-
intensiivisen teollisuuden
kilpailukyvyille.*

Ensiluokkaiseksi sähkö- ja lämpöyhtiöksi

Vuonna 2005 Fortum vahvisti asemaansa Pohjoismaiden johtavana sähkö- ja lämpöyhtiönä ja otti merkittäviä edistysaskeleita Itämeren alueella.

*Hiili-
dioksidittoman
tuotannon
osuus on 93 %*

Fortumin liiketoiminta on jaettu neljään raportointisegmenttiin. Sähköntuotanto-segmentti tuottaa sähköä Fortumin kokonaan ja osittain omistamissa voimalaitoksissa ja Lämpö-segmentti yhdistetyissä sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksissa. Sähköntuotanto myy tuottamansa sähkön markkinoille pohjoismaisen Nord Pool -sähköpörssin kautta. Markets-segmentti ostaa sähköä Nord Poolin kautta ja myy sitä kotitalous- ja yritysasiakkaille sekä muille sähkön vähittäismyyjille. Lämpö-segmentti myy höyryä ja kaukolämpöä teollisuudelle, kunnille ja kiinteistöyhtiöille. Fortumin sähkön jakelu- ja alueverkkosiirto raportoidaan Sähkönsiirto-segmentissä.

17

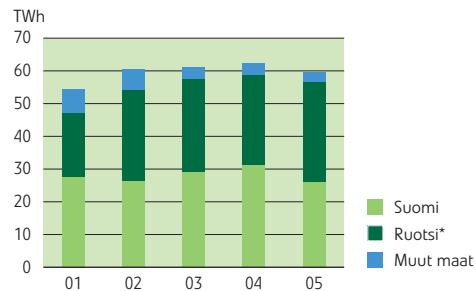
Fortumin sähköntuotantokapasiteetti 31.12.2005

MW	Suomi	Ruotsi	Muut	Yhteensä
Vesivoima	1 432	3 158		4 590
Ydinvoima	1 428	1 661		3 089
Yhdistetty sähkön- ja lämmöntuotanto	567	531	145	1 243
Lauhdevoima	1 595	639		2 234
Muu	10	115		125
Yhteensä	5 032	6 104	145	11 281

Fortumin sähköntuotanto lähteittäin

TWh	2004	2005
Vesivoima	19,1	21,2
Ydinvoima	25,8	25,8
Lämpövoima	10,6	5,3
Yhteensä	55,5	52,3

Fortumin sähkömyynti maittain

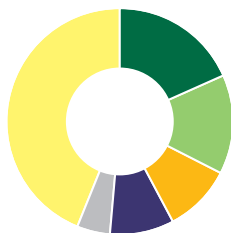
* Ruotsi 2002, Birka Energi on mukana luvuissa 50 %:sti tammii-helmikuussa ja 100 %:sti maalii-joulukuussa.

Segmentit myyvät sähköä Nord Pooliin tai ulkopuolisille asiakkaille ja ostavat sähköä Nord Poolista tai muista ulkopuolisista lähteistä. Fortumin Nord Poolissa tekemät ostot ja myynnit on netotettu tunneittain konsernitason.

Pohjoismaiset sähkömarkkinat ovat edelleen erittäin hajanaiset

Tuotanto

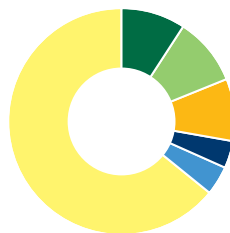
379 TWh
> 350 yritystä

Vattenfall, Fortum, E.ON, Statkraft, PVO, Muut

Jakelu

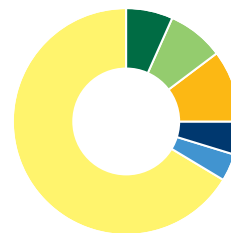
14 miljoonaa asiakasta
> 500 yritystä

Vattenfall, Fortum, E.ON, Hafslund, Nesa, Muut

Vähittäismyynti

14 miljoonaa asiakasta
~ 450 yritystä

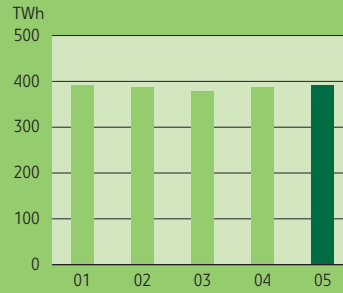
Vattenfall, Fortum, E.ON, Hafslund, Nesa, Muut

Sähköntuotanto- ja kulutus Pohjoismaissa

Sähkönkulutus

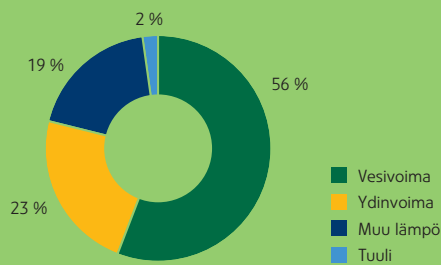
TWh	2004	2005
Suomi	87	85
Ruotsi	146	147
Norja	122	126
Tanska	35	36

Sähkönkulutus yhteensä

18

Sähköntuotanto lähteittäin yhteensä 2005

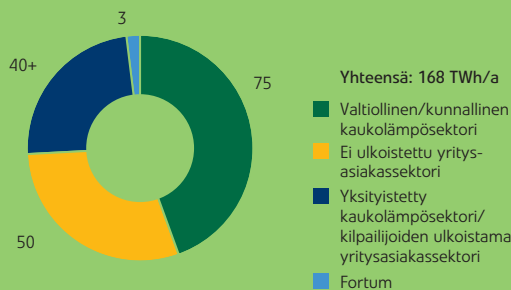
Sähköntuotanto lähteittäin

TWh	2002	2003	2004	2005
Vesivoima	206	168	182	222
Ydinvoima	87	87	96	92
Muu lämpö	83	101	91	73
Tuulivoima	5	6	7	8
Yhteensä	381	362	376	395
Nettotuonti	5	17	12	-1

Nettotuonti = tuonti - vienti

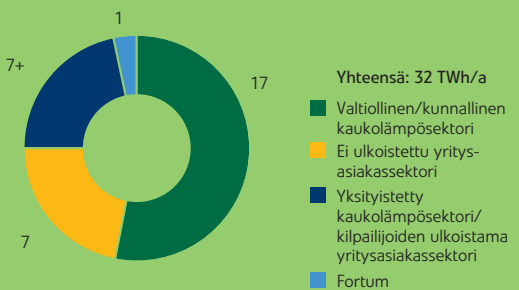
Puolan ja Baltian maiden lämpömarkkinat

Lämpömarkkinat Puolassa

Lähde: Kansalliset tilastot 2004

Lämpömarkkinat Baltian maissa

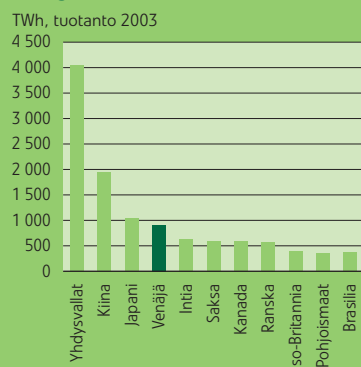

Lähde: Kansalliset tilastot 2004

Venäjän energiamarkkinat

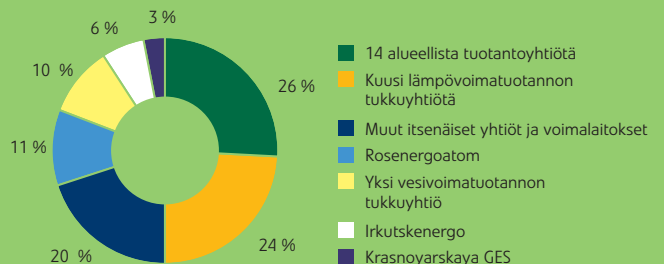
- Fortumin vahva asema Luoteis-Venäjällä perustuu sen osuuksiin Lenenergossa ja Kolenergossa.
- Lenenergo omistaa 63 % ja Kolenergo 25 % Territorial Generation Company 1:stä (TGC-1).
- TGC-1:n tuotantokapasiteetti noin 5 750 MW, josta Fortumin laskettu osuus on 26 %.

Muutokset Venäjän mittavilla energiamarkkinoilla ovat suuria

Lähde: IEA

Venäjän tuotannon uusi omistusrakenne

Toiminnan tehokkuus parani

Hiilidioksidittoman tuotannon osuus Fortumin koko tuotannosta oli 93 % vuonna 2005, mikä oli merkittävä etu päästökaupan käynnistyttyä vuoden alussa. Fortumin osuus Pohjoismaiden sähköntuotannosta on 13 %, ja yhtiön jalansija Venäjällä vahvistui yritystojen myötä.

Sähköntuotanto-segmentti tuottaa ja myy sähköä pääasiassa pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla. Se vastaa myös sähköntuotantoon liittyvästä riskienhallinnasta. Sähkö myydään Pohjoismaiden markkinoille; pohjoismaiseen sähköpörssi Nord Pooliin ja OTC*-markkinoille. Segmentti tarjoaa myös käyttö- ja kunnossapitopalveluja Pohjoismaissa ja valituilla kansainvälisillä markkinoilla. Sähköntuotannon liiketoimintayksiköt ovat Generation, Portfolio Management and Trading (PMT) ja Service.

Sähköntuotannolla on keskeinen osa Fortumin strategiassa tulla Pohjoismaiden ja Itämeren alueen johtavaksi sähkö- ja lämpöyhtiöksi. Strategiassa painottuvat ensiluokkaiset tulokset kaikissa toiminnoissa. Sähköntuotannossa on keskeistä voimaitosten hyvän käytettävyyden varmistaminen, tuotannon perusparannukset sekä tehokas sähköntuotanto ja tuotanto-liiketoiminnan riskien hallinta. Fortum kartoittaa vuoteen 2010 ulottuvan pitkän aikavälin investointiohjelmansa lisäksi uusia investointimahdollisuuksia, joiden avulla voidaan turvata tuleva tuotantokapasiteettitarve. Venäjän sähkömarkkinoiden vapauttamisen ansiosta Luoteis-Venäjän alueella on kiinnostavia sähköntuotannon kasvumahdollisuuksia.

Sähköntuotannon tulokseen keskeisimmin vaikuttava tekijä on sähkön markkinahinta. Markkinahintaan vaikuttavat

Tunnusluvut

Milj. euroa	2004	2005	Muutos %
Liikevaihto	2 084	2 058	-1
sähkönmyynti	1 695	1 682	-1
muu myynti	389	376	-3
Liikevoitto	763	825	+8
Vertailukelpoinen liikevoitto	730	854	+17
Sidottu pääoma (vuoden lopussa)	6 218	5 954	-4
Sidotun pääoman tuotto, %	12,1	14,0	+16
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	11,5	14,5	+26
Investoinnit	210	129	-39
Henkilöstö keskimäärin	4 588	4 374	-5

Sähköntuotanto lähteen mukaan

TWh	2004	2005
Vesivoima	19,1	21,2
Ydinvoima	25,8	25,8
Lämpövoima	6,0	1,3
Yhteensä	50,9	48,3

*OTC = Over the counter. Osakevälittäjän avulla tehtävä sopimus tai kahden yhtiön välinen sopimus. Sähkömarkkinoilla lähes kaikki OTC-sopimukset tehdään sähköpörssin välityksellä.

Outokummun Tornion tehdas käyttää viisi prosenttia koko Suomen teollisuuden käyttämästä energiasta.

Energian toimitusvarmuus on kriittinen tekijä Outokumpun liiketoiminnalle. Sekunninkin katkoksesta voi aiheutua merkittäviä kustannuksia. Odotamme kumppaniltamme ammattimaisuutta ja kykyä reagoida nopeasti asiakkaan palautteeseen toivotulla tavalla.

Risto Liisanantti, Hallintojohtaja
Outokumpu Stainless Steel, Tornio

20

tulovirtaamat Pohjoismaiden vesivarastoihin sekä päästöoikeuksien ja polttoaineiden hinnat kansainvälisillä markkinoilla. Tärkeimpiä vuoden 2005 hintakehitykseen vaikuttavia tekijöitä olivat hyvä vesitilanne ja EU:n päästökaupan käynnistyminen.

Öljyn ja päästöoikeuksien hinnat korkeita

Vuoden 2005 alussa pohjoismaiset vesivarastot olivat tavallista runsaammat, kun taas kaksi edellistä vuotta olivat olleet tavallista kuivempia. Tulovirtaamat pysyivät runsaina läpi vuoden. Vuoden lopussa vesivarannot olivat 7 TWh keskiarvoa suuremmat ja 5 TWh vuoden 2004 tasoa suuremmat.

Korkea kaasun hinta, joka johtui osittain korkeasta öljyn hinnasta, vaikutti päästöoikeuksien hintaan. Hiilidioksidin päästöoikeuksien markkinahinta nousi vuonna 2005 vuoden alun noin 7 eurosta heinäkuun puolivälin lähes 30 euroon tonnilta. Loppuvuoden ajan hinta pysyi melko vakaana ja oli 20–24 euroa tonnilta. Hiilen hinta laski vuoden 2004 historiallisen korkealta tasolta, mutta pysyi edelleen vuoden 2003 keskiarvoa korkeampana. Tämän vuoksi hiililauhdevoiman tuotantokustannukset olivat edelleen korkeat.

Sähkön keskimääräinen spot-hinta oli pohjoismaisessa sähköpörssissä 29,3 (28,9) euroa megawattitunnilta eli 1 % enemmän kuin vuonna 2004. Manner-Euroopassa sähkön spot-hinta oli korkeampi, minkä seurauksena sähköä vietiin Pohjoismaista Saksaan.

Sähköfutuuriin hinnat nousivat heinäkuun alkuun saakka hiilidioksidin päästöoikeuksien hintojen kohoamisen seurauksena. Loppuvuonna futuurien hinnat eivät enää

nousseet heinäkuulle huipputasolle laskeneiden päästöoikeuksien hintojen ja parantuneen vesitilanteen ansiosta.

Suurempi vesivoimatuotanto – onnistuneet suojaustoimet

Segmentin sähköntuotanto oli 48,3 (50,9) TWh, josta 47,2 (49,8) TWh tuotettiin Pohjoismaissa. Segmentin sähköntuotannosta Pohjoismaissa 21,2 (19,1) TWh eli 45 % (38 %) oli vesivoimaa, 25,8 (25,8) TWh eli 55 % (52 %) ydinvoimaa ja 0,2 (4,9) TWh eli 0,4 % (10 %) lämpövoimaa.

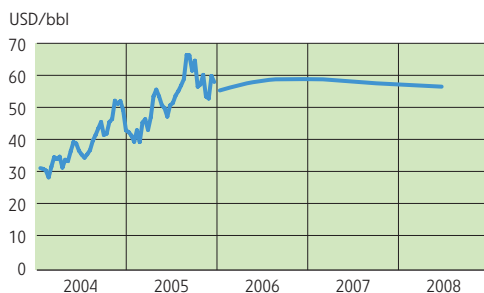
Vesivoimatuotannon lisäykseen vaikutti edellisuotta parempi vesitilanne. Lämpövoimantuotanto laski runsaan vesivoimatuotannon aiheuttaman hinnanlaskun johdosta. Lisäksi polttoaineiden ja hiilidioksidin päästöoikeuksien hinnat kansainvälisillä markkinoilla olivat korkeat. Fortumin kokonaan ja osittain omistamien ydinvoimalaitosten käytettävyyssaste pysyi korkeana. Lisäksi Fortumin Loviisan ydinvoimala teki tuotantoennätyksen 8,14 TWh:n nettotuotannollaan.

Vuonna 2005 93 % (83 %) Fortumin sähköntuotannosta oli hiilidioksiditonta. Hiilidioksidittoman sähköntuotannon määrä on kasvanut 29 TWh:sta 49 TWh:iin viimeisten kuuden vuoden kuluessa.

Vuoden lopussa segmentin sähköntuotantokapasiteetti oli 10 003 (10 030) MW, josta 9 863 (9 890) MW oli Pohjoismaissa ja 140 (140) MW muissa maissa.

Fortumin toteutunut sähkön keskimääräinen tukkumyyntihinta Pohjoismaissa (ilman läpikulkueriä) oli 31,2 (29,2) euroa megawattituntia kohden eli 7 % enemmän kuin edellisenä

Öljyn hinta

Lähde: Reuters

REUTERS

Kaasun hinta

Lähde: Reuters

REUTERS

vuonna, mikä johtui pääasiassa paremmasta hintasuojauksesta. Keskimääräinen spot-hinta Nord Poolissa oli 1 % korkeampi kuin vuosi sitten. Vastaava myyntivolyymi oli 48,1 (51,0) TWh.

Toiminta tehostui uuden ja parannetun kapasiteetin ansiosta

Fortumin investointisuunnitelmassa on tavoitteena lisätä yhtiön pohjoismaista vesi- ja ydinvoimat tuotantoa noin 10 prosentilla vuoteen 2010 mennessä. Yhtiö kartoittaa myös muita investointimahdollisuuksia. Fortum haluaa pitää kaikki tuotantomuodot käytettävissä uusista sähköntuotannon investoinneista päätettäessä.

Sekä vesi- että ydinvoimat tuotantoa lisättiin hieman vuoden 2005 aikana; neljä vesivoimalaitosten perusparannusprojektiä saatiin päätökseen ja lisäksi aloitettiin Ruotsin Månsbon vanhan vesivoimalaitoksen kunnostus, joka valmistuu vuonna 2007.

Varmistaakseen Loviisan ydinvoimalan teknisen tason säilymisen hyvänä Fortum aloitti laitoksen automaatiojärjestelmien uudistamisen tammikuussa 2005. Uusittu automaatiojärjestelmä on kokonaisuudessaan käytössä vuoteen 2014 mennessä.

Fortum osallistuu Teollisuuden Voiman uuden ydinvoimalaitosyksikön, Olkiluoto 3:n, rakentamiseen 25 % omistusosuudella ja saa näin ollen käyttöönsä noin 400 MW:n kapasiteettisuuden painevesireaktoriyksikön 1 600 MW:n kapasiteetista. Suomen hallitus myönsi rakennusluvan helmikuussa 2005 ja yksikön odotetaan olevan käytössä vuonna 2009.

Ruotsissa suunnitellaan olemassa olevien ydinvoimalaitosten tuotantokapasiteetin lisäämistä. Ruotsin hallitus on jo hyväksynyt Ringhalsin yksiköiden 1 ja 3 ehdotetut kapasiteettilisäykset. Fortum osallistuu osaomistajana Oskarshamnin ja Forsmarkin voimalaitosten mahdollisiin tehonkorotuksiin ja sen osuus lisäkapasiteetista on noin 200 MW. Parannukset on suunniteltu toteutettaviksi kymmenen vuoden kuluessa.

Entistä parempi jalansija Venäjän markkinoilla

Fortum lisäsi omistustaan OAO Lenenergossa vuoden 2005 aikana 33,2 prosenttiin. Marraskuussa Fortum päätti hankkia 24,8 % venäläisen Kolenergo-yhtiön osakkeista ja saa näin omistukseensa 23,3 % Kolenergon ja siihen kuuluvien yhtiöiden äänioikeutetuista osakkeista. Kauppa toteutuu todennäköisesti vuoden 2006 ensimmäisellä neljänneksellä.

Lenenergo, Kolenergo ja Karelenergo päättivät helmikuussa perustaa Luoteis-Venäjän alueellisen sähköntuotantoyhtiön, Territorial Generation Company 1:n (TGC-1). Yhtiö vuokraa ja käyttää kolmen omistajansa sähköntuotanto- ja lämpökapasiteettia, ja se aloitti toimintansa lokakuussa. TGC-1:n sähköntuotantokapasiteetti on 5 750 MW, josta 2 874 MW on vesivoimaa ja muu osuus enimmäkseen maakaasutuotantoa. Lämmöntuotantokapasiteetti on 14 688 MW. Fortum omistaa TGC-1:stä noin 26 % Lenenergon ja Kolenergon omistusosuuden kautta.

Kasvua käyttö- ja kunnossapitopalveluissa

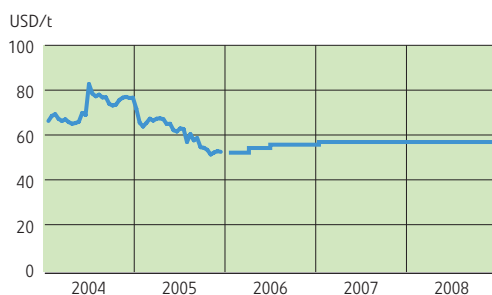
Fortum Service tarjoaa käyttö- ja kunnossapitopalveluja teollisuus- ja energiayhtiöille sekä sähköjakeluyhtiöille. Service on osaamiskeskus yhtiön omien voimalaitosten käyttöön ja kunnossapitoon liittyvissä asioissa. Näin varmistetaan yhtiön sähköntuotantokapasiteetin hyvä käytettävyys ja tehokas toiminta. Fortum toimii myös pohjoismaisilla teollisilla kunnossapitomarkkinoilla ja etsii kasvua valituilta kansainvälisiltä käyttö- ja kunnossapitomarkkinoilta, esimerkiksi Venäjältä.

Fortumin omien ja sen ympäri maailmaa käyttämien voimalaitosten käytettävyys ja tehokkuus ovat erittäin hyvällä tasolla kansainvälisin standardein mitattuna. Vuonna 2005 Fortumin käyttämien voimalaitosten (pois lukien vesivoimalaitokset) käytönaikainen energiakäytettävyys oli 96,9 tgdE.

Sähkön myynti Pohjoismaissa

TWh	2004	2005
Myynti	55,7	52,6
josta läpikulueriä	4,7	4,5

Hiilen hinta

Lähde: Reuters

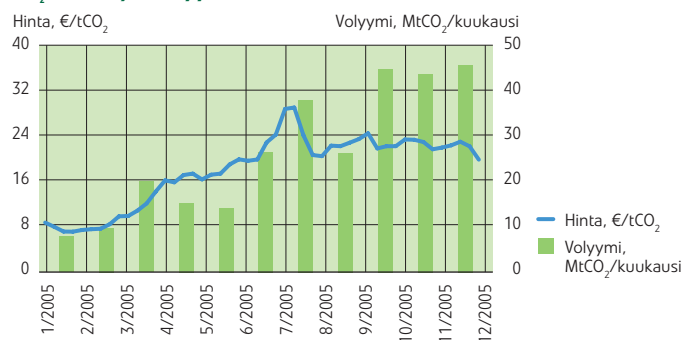
REUTERS

Myyntihinta Pohjoismaissa

€/MWh	2004	2005
Sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa*	29,2	31,2

* Sähköntuotanto-segmentti Pohjoismaissa, ilman läpikulueriä.

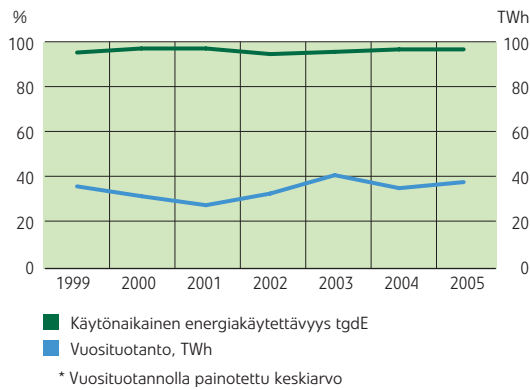
EU päästökauppajärjestelmä CO₂-hinnat ja -volyymit 2005

Lähde: Point Carbon, www.pointcarbon.com. Julkaistu Point Carbonin luvulla.

PointCarbon

Käytönaikainen energiakäytettävyys (tgdE)*

22

Vuoden 2005 aikana allekirjoitettiin sopimus venäläisten RAO UES- ja KES-holding (IES, Integrated Energy Systems) -yhtiöiden kanssa. Tavoitteena on kehittää yhteistyömalli, joka parantaa alueellisten sähköntuotantoyhtiöiden kilpailukykyä. Fortum allekirjoitti myös yhteistyösopimuksen johtavan venäläisen sijoitusyhtiön Interrosin kanssa. Sopimus koskee Interrosin omistamien tukkusähköyhtiöiden asiantuntija-, käyttö- ja kunnossapitopalveluja.

Saksalaisen Trianel Energien kanssa solmittiin 15 vuoden sopimus, joka kattaa 800 MW:n kombivoimalaitoksen käyttö- ja kunnossapitopalvelut.

Työturvallisuuden jatkuvaksi paranemiseksi aloitettiin turvallisuuskoulutusohjelma. Vuonna 2006 jatkuva ohjelma koskee kaikkia Fortum Servicen työntekijöitä Pohjoismaissa.

Tutkimus ja kehitys sekä kestävä kehitys tuovat kilpailukykyä

Power Generation -segmentin tutkimus- ja kehitystyö keskittyy voimalaitosten jatkuvan ja tehokkaan käytön varmistamiseen sekä voimalaitosten käyttöä ja kunnossapitoa tukevan tietämyksen hankkimiseen. Uusia energiantuotantotekniikoita seurataan ja niiden soveltuvuutta sähköntuotantoon arvioidaan. Käynnissä on jatkuvasti ydin-, vesi- ja lämpövoimaan liittyviä tutkimus- ja kehitysprojekteja. Fortum osallistuu myös ydinjätehuollon ja ydinturvallisuuden tutkimukseen. Omien

projektiensa lisäksi yhteistyötä tehdään tutkimusorganisaatioiden ja -instituuttien kanssa mm. liittyen suurtuulivoima- ja polttokennotekniikkatutkimukseen. Tutkimus- ja kehityskustannukset olivat yhteensä noin 12 (10) miljoonaa euroa.

Fortum on sitoutunut edistämään kestävästä kehitystä ja aikoo lisätä hiilidioksidipäästöjä tuotantoaan. Kaikilla Fortumin pohjoismaisilla sähköntuotantolaitoksilla on ISO 14001 -ympäristösertifiointi. Yhtiö arvioi järjestelmällisesti mahdollisuuksia vähentää omien laitostensa päästöjä ja on myös jatkuvasti investoinut hiilidioksidittomaan tuotantokapasiteettiin ja osallistunut päästökauppaan sen aloittamisesta alkaen.

Haapaveden turvevoimalaitoksessa kaikki polttimet vaihdetaan vähän tyypidioksidipäästöjä tuottaviksi polttimiksi tiukentuvien päästörajoitusten myötä. Puolet polttimista vaihdettiin vuonna 2005, ja kaikki loput polttimet vaihdetaan vuoden 2006 aikana.

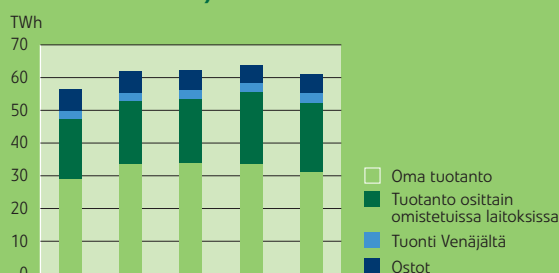
Noin 4 TWh, 19 %, Fortumin vuosittaisesta vesivoimatuotannosta on Suomen ja Ruotsin luonnonsuojelulaitosten sertifioimaa. Fortum on myös hankkinut osalle tuotannostaan Euroopan energiasertifikaattijärjestelmän alkuperätaкуut Euroopan markkinoilla myytäväksi.

Investointiohjelmaa jatketaan

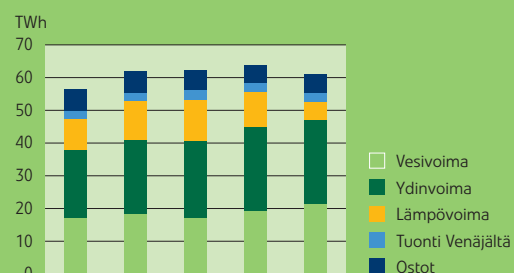
Fortum jatkaa vuonna 2006 investointiohjelmaansa suunnitelmien mukaisesti. Toimintaa kehitetään optimoimalla sähköntuotantoa ja kehittämällä edelleen sähköntuotantominnan ydinprosesseja.

Pohjoismaiden vesivarannot olivat helmikuun 2006 alussa noin 4 TWh eli 6 % keskimääräistä suuremmat ja 0,4 % vuoden 2005 tasoa suuremmat. Päästöoikeuksien markkinahinta vuodelle 2006 oli samaan aikaan 28 euroa hiilidioksiditonnilta ja hiilen markkinahinta loppuvuodeksi 2006 noin 50 euroa tonnilta. Kaasu- ja öljyfutuuriin hinnat ovat korkeammat kuin viime aikoina toteutuneet hinnat. Sähkön hinta Pohjoismaiden futuurimarkkinoilla loppuvuodeksi 2006 oli noin 40–44 euroa megawattitunnilta.

Fortumin sähkön kokonaishankinta lajeittain

Fortumin sähkön kokonaishankinta lähteittäin

Kasvu jatkui

Yritysosot vahvistivat Lämpö-segmentin kasvua Itämeren alueella. Tukholmassa otettiin käyttöön uusi jätteenpoltoon perustuva yhdistetty sähkön ja lämmöntuotantolaitos, mikä nosti myös Fortumin Pohjoismaista kapasiteettia.

Biopoltto- aineen käyttö lisääntyy

Lämpö-segmentin toimintaan kuuluvat kaukolämpö ja -kylmä, teollisuushöyry, jätteiden hyötykäyttö energiantuotannossa sekä teollisuudelle tarjottavat energia-palvelut. Segmentti omistaa ja käyttää 23 (24) yhdistettyä

sähkön- ja lämmöntuotantolaitosta (CHP) ja useita satoja lämpölaitoksia Pohjoismaissa, Baltian maissa ja Puolassa. Segmenttiin kuuluu kaksi liiketoimintayksikköä, Heat ja Värme. Tukholman kaupunki omistaa Värme-liiketoimintayksiköstä 50 %.

Lämmön tavoitteena on tulla ensiluokkaiseksi lämpö-yhtiöksi Pohjoismaissa ja Itämeren alueella. Se on johtava lämmön toimittaja Pohjoismaissa sekä Tukholman kaupungin tärkein kaukolämmön toimittaja. Segmentti on CHP-tuotannon, jätteenpolton ja kaukolämpöpalvelun, sekä kuntien ja teollisuuden ulkoistettujen energiapalvelujen osaamiskeskus.

Lämpö on viime vuosina luonut hyvän perustan tulevalle kasville Baltian maissa ja Puolassa. Pohjoismaissa kasvua haetaan sekä asiakkuuksia lisäämällä että yritysostoilla. Myös Luoteis-Venäjän markkinapotentiaalia seurataan aktiivisesti.

Fortumin lämmönmyynti oli 21,7 (21,8) TWh, josta Ruotsin osuus oli 9,5 (9,6) TWh ja Suomen 9,8 (10,5) TWh. Muissa maissa lämmönmyynti oli 2,4 (1,7) TWh. Pohjoismaissa

Tunnusluvut

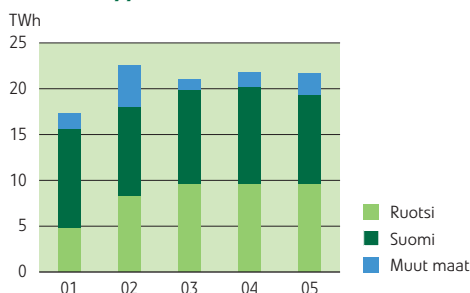
Milj. euroa	2004	2005	Muutos %
Liikevaihto	1 025	1 063	+4
lämmönmyynti	779	834	+7
sähkönmyynti	159	145	-9
muu myynti	87	84	-3
Liikevoitto	218	269	+23
Vertailukelpoinen liikevoitto	207	253	+22
Sidotun pääoman (vuoden lopussa)	2 440	2 551	+5
Sidotun pääoman tuotto, %	9,8	11,6	+18
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	9,3	11,0	+18
Investoinnit	175	212	+21
Henkilöstö keskimäärin	1 605	2 186	+36

myytiin 5,1 (5,7) TWh teollisuushöyryä ja 14,3 (14,4) TWh kaukolämpöä. Sähkötuo-
tanta CHP-laitoksissa oli 4,0 (4,6) TWh.

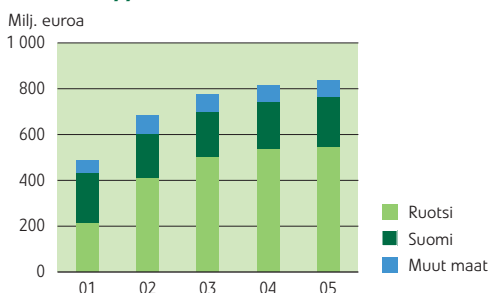
Yritysosot vahvistavat toimintaa Itämeren alueella

Puolan lämpömarkkinoiden yksityistäminen tarjoaa Lämpö-segmentille kasvupotentiaalia. Fortum osti vuonna 2005 Puolasta kaksi uutta kaukolämpöyhtiötä. Lokakuussa allekirjoitettiin sopimus osake-enemmistön ostamisesta MPEC Wroclaw -yhtiöstä, joka toimii Puolan neljänneksi suurimmassa kaupungissa, Wroclawissa. Yhtiön vuosittainen liikevaihto on noin 70 miljoonaa euroa ja lämmönmyynti 2 100 gigawattituntia. Joulukuussa Fortum osti Plockin kaupungin kaukoläm-

Lämmönmyynti maittain

Lämmönmyynti maittain

Outokummun ja Fortumin yhteistyö on monipuolista. Suomessa Fortum toimittaa Outokummulle sähköä ja huolehtii päästökaupasta. Ruotsissa Fortum hoitaa sähkön toimituksen ja sähkön jakelun Degerforsin alueella sekä lämpötoimitukset Avestan tehtaalle.

24

pöyhtiön. Yhtiön vuosittainen liikevaihto on noin 13 miljoonaa euroa ja lämmönmyynti 500 GWh. Näiden yrityskauppojen jälkeen Fortum omistaa Puolassa neljä lämpöyhtiötä, joiden yhteenlaskettu liikevaihto on lähes 130 miljoonaa euroa ja vuosittainen lämmönmyynti 3 900 GWh.

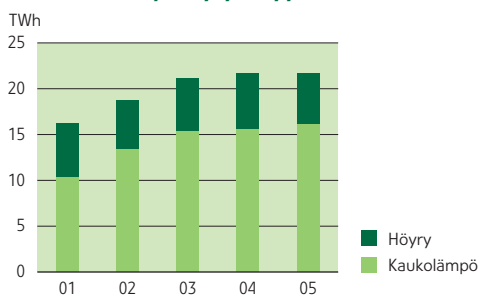
Huhtikuussa Lämpö vahvisti jalansijaansa Liettuan lämpömarkkinoilla, kun se osti UAB Suomijos Energija-kaukolämpöyhtiön, jonka vuosittainen lämmönmyynti on 60 GWh ja polttoainemyynti 62 GWh.

Suomessa Fortum osti E.ON Finlandin. Joulukuussa allekirjoitettiin sopimus Espoon kaupungin kanssa sen E.ON Finlandin osakkeista ja 2.2.2006 allekirjoitettiin sopimus E.ON Nordicin osuudesta yhtiössä. E.ON Finlandin osto lisää lämmön- ja sähköntuotantokapasiteettia 2,5 TWh.

Fortumilla on osuuksia kaasuyhtiöistä Suomessa, Ruotsissa ja Virossa. Toukokuussa yhtiö myi 50 % omistusosuutensa North Transgas Oy:stä OAO Gazpromille osana käynnissä olevaa kaasutoimintansa uudelleenjärjestelyä.

Ruotsissa vihittiin lokakuussa käyttöön Tukholman Högdalenin uusi jätteenpoltoon perustuva CHP-voimalaitos. Fortum aloitti myös valmistelut uuden biopolttoaineita käyttävän CHP-voimalaitoksen rakentamiseksi Tukholman Värtaniin. Laitoksen tavoitteena on täyttää 25 % Tukholman alueen kaukolämmön ja 10 % sähkön tarpeesta. Suomessa Fortum osallistui useisiin jätteenpoltoa koskeviin tarjouskilpailuihin. Jätteen energiahyötykäytön edistämistä jatketaan myös tulevaisuudessa.

Kaukolämmön ja höyryn myynti

Tehokasta energiankäyttöä

Fortum on sitoutunut hankkimaan ympäristösertifikaatit koko Itämeren alueen lämpöliiketoiminnalleen vuoden 2006 loppuun mennessä.

Lämmöntuotannon energiatehokkuutta parannettiin savukaasupesuri-investoinnin avulla Tartossa, Virossa, ja tekemällä energiansäästökatselmuksia Naantalissa ja Rauhalahden voimalaitoksissa.

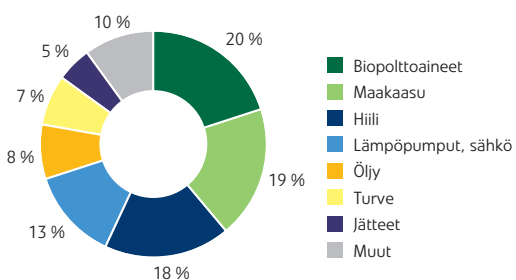
Biopolttoaineiden käyttöä lämmöntuotannossa kehitetään jatkuvasti. Uudet laitokset suunnitellaan siten, että niissä voidaan hyödyntää biopolttoaineita ja jätettä, ja jo käytössä oleviin laitoksiin on tehty teknisiä muutoksia.

Vuosi 2004 oli Fortumissa biopolttoaineiden käytön kannalta poikkeuksellisen hyvä. Vuonna 2005 käyttömäärä oli jonkin verran pienempi Suomen paperiteollisuuden lakon ja työsulun takia. Biopolttoaineilla tuotettiin lämpöä 2 031 GWh, mikä täyttää Norppa-suosittelee -ympäristömerkinnän vaatimukset ja ylittää toimiluvassa esitetyt vaatimukset 1 245 GWh:lla.

Kasvumahdollisuuksien hyödyntäminen jatkuu vuonna 2006

Liiketoiminnan kannattava kasvu on edelleen yksi Fortumin lämpöliiketoiminnan painopisteistä. Huomiota kiinnitetään etenkin hankittujen yritysten integrointiin ja kehittämiseen. Segmentti hakee jatkossakin kasvua orgaanisesti ja yritystoimintaa Pohjoismaissa ja Itämeren alueella, ja pyrkii hyödyntämään Venäjän sähköreformin mukanaan tuomia mahdollisuuksia Luoteis-Venäjällä.

Fortumin lämmöntuotanto 25,1 TWh 2005

Fortumin lämmöntuotantokapasiteetti 10 007 MW

Panostuksia sähkönjakeluun

Fortum käynnisti 200 miljoonan euron lisäinvestointiohjelman sähkön- siirtoverkkojen luotettavuuden parantamiseksi. Automaattisen mittarin- luennan kehittämiseksi käynnistettiin ohjelma, joka mahdollistaa asiakkaiden laskuttamisen toteutuneen sähkönkulutuksen mukaan.

*Parannamme
jatkuvasti
asiakas-
palveluamme*

Sähkösiirto-segmentti vastaa luotettavasta ja turval- liseesta sähkönjakelusta. Fortum omistaa ja käyttää jakelu- ja alueverkoja sekä toimittaa sähköä kaikkiaan noin 1,4 miljoonalle asiakkaalle Suomessa,

Ruotsissa, Norjassa ja Virossa.

Sähkösiirron tavoitteena on varmistaa katkeamaton sähkönjakelu ja tarjota laadukasta asiakaspalvelua kaikissa olosuhteissa. Segmentillä on keskeinen strateginen rooli Fortumin tavoitellessa johtavan sähkö- ja lämpöyhtiön asemaa.

Sähkösiirron markkinaosuus jakeluverkoissa siirretyn sähkön määrän perusteella oli 14 (14) % Suomessa, 14 (14) % Ruotsissa, 3 (3) % Norjassa ja 3 (3) % Virossa.

Verkkojen luotettavuuden parantamiseen panostetaan

Sähkösiirto on sitoutunut jatkuvaan verkkojen luotetta- vuuden parantamiseen, ja tähän liittyvä kehitysohjelma käynnistettiin syyskuussa 2005. Ensimmäinen vaihe kestää kolme vuotta, minkä jälkeen jatkotoimenpiteitä suunnitellaan yksityiskohtaisemmin. Fortumin verkon toimintavarmuus on keskimäärin 99,9 % – tavoitteena on puolittaa asiakkaiden kokemaa keskimääräinen sähkökatkosten kesto vuositasona. Viisivuotisen ohjelman myötä Sähkösiirron pohjoismaiset verkkoinvestoinnit nousevat 700 miljoonaan euroon, josta 200 miljoonaa euroa käytetään kehitysohjelmaan.

Tunnusluvut

Milj. euroa	2004	2005	Muutos %
Liikevaihto	707	707	-
jakeluverkot	593	592	-
alueverkot	83	82	-1
muu myynti	31	33	+6
Liikevoitto	234	251	+7
Vertailukelpoinen liikevoitto	240	244	+2
Sidottu pääoma (vuoden lopussa)	3 091	3 021	-2
Sidotun pääoman tuotto, %	8,1	8,8	+9
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	8,3	8,6	+4
Investoinnit	106	115	+8
Henkilöstö keskimäärin	995	1 008	+1

Fortumin sähkönjakelun luotettavuus Virossa on kehittynyt vakaasti. Verkon laatu on arviolta kaksi kertaa parempi maan keskiarvoon verrattuna. Sähkösiirto- segmentin toinen pitkän aikavälin tavoite Virossa on jakelu- verkon energiahävikin minimoiminen.

Fortumin Ruotsin käyttökeskustoimintojen keskittäminen saatettiin loppuun maaliskuussa 2005. Ruotsin keskusvalvomo ja kaikki siihen liittyvät toiminnot sijaitsevat nyt Karlstadissa. Norjassa Fortumin Elsikkerhet AS -tytäryhtiö myytiin syyskuussa Hafslund Elsikkerhet AS:lle.

Uusia lainsäädännöllisiä haasteita

Sähkösiirto on tarkkaan säänneltyä toimintaa, jota valvovat kansalliset energiaviranomaiset. Valvontamallit ja -periaatteet vaihtelevat maittain. Siirtohintojen kohtuullisuutta voidaan arvioida joko ennen niiden käyttöönottoa (ex-ante) tai niiden käyttöönoton jälkeen (ex-post). EU-direktiivin mukaan

Sähkönjakeluasiakkaitten lukumäärä maittain 31.12.2005

1 000	2004	2005
Ruotsi	860	860
Suomi	405	410
Norja	93	97
Viro	22	23
Yhteensä	1 380	1 390

Sähkösiirto jakeluverkoissa

TWh	2004	2005
Ruotsi	14,2	14,4
Suomi	6,2	6,3
Norja	2,1	2,2
Viro	0,2	0,2
Yhteensä	22,7	23,1

lainsäädäntöä tulisi kehittää siten, että sääntelyssä käytettäisiin ex-ante-menetelmää.

Ruotsin energiainfoinaviranomainen (EMI) teki vuoden 2003 osalta useita päätöksiä sähköyhtiöiden väitetystä ylihinnoittelusta eri puolilla maata. Fortum omistaa yhden näistä alueista itse ja yhden osakkuusyhtiön kautta, ja kaksi muuta Fortumin aluetta on valvonnan kohteena. Vuoden 2004 osalta EMI käynnisti valvonnan 55 alueella, joihin kuuluu viisi Fortumin omaa aluetta ja yksi osakkuusyhtiön omistama alue.

Lisäksi Ruotsin hallitus on tammikuun 2005 rajujen myrskyjen vuoksi säätänyt uuden lain, jolla säännellään sähkösiirron luotettavuutta. Laissa on verkkoja koskevia toiminnallisia vaatimuksia. Niiden mukaan esimerkiksi sähkökatkos ei vuodesta 2011 alkaen saa kestää yli vuorokautta. Tammikuun 2005 myrskyt vahingoittivat Fortumin verkkoalueita Ruotsissa ja Norjassa, jolloin kymmeniä tuhansia asiakkaita jäi vaille sähköä ja osia verkosta vaurioitui. Myrskyistä seurasi Fortumille 11 miljoonan euron kustannukset.

Suomessa sähkön siirtohinnot ovat olleet yhtenäiset kaikilla Fortumin verkkoalueilla 1.7.2005 alkaen. Näin täytetään sähkömarkkinalain vaatimus, jonka mukaan verkkoyhtiöiden on käytettävä samoja siirtohintoja kaikilla maantieteellisesti yhtenäisillä verkkoalueillaan. Hintaintegroinnin viimeisessä vaiheessa kiinteä hinta nousi 65 000 eteläsuomalaisen asiakkaan osalta. Suurimmalla osalla näistä asiakkaista korotus oli 2 euroa kuukaudessa.

Suomen Energiainfoinavirasto on ottanut käyttöön uuden tuottoastemallin vuosille 2005–2007. Pidempi, 3-4

vuoden valvontajakso helpottaa investointisuunnitelmia, mutta alan toimijoiden mielestä mallia on heikkojen taloudellisten kannustimien vuoksi tarpeen kehittää edelleen. Noin 70 yritystä, Fortum mukaan lukien, on valittanut Energiainfoinaviraston tekemästä ex-ante -menetelmää koskevasta päätöksestä Markkinaoikeuteen.

Norjassa sääntelyviranomaisen on esittänyt uutta, vuonna 2007 käyttöön otettavaa mallia, joka perustuu siirtoyhtiön tulojen enimmäismäärän rajoittamiseen. Rajoitus määritellään yhtiön todellisten kustannusten ja parhaiden käytäntöjen mukaisten kustannusten perusteella. Malli sisältää joitakin sijoitus- ja laatukannustimia.

Virossa sovelletaan ex-ante -hintasääntelyä, joka perustuu tuottoasteeseen. Viron energiainfoinaviranomainen otti vuonna 2005 käyttöön kolmivuotiset sääntelykaudet, joissa sovelletaan CPI-x -sääntelyä. Hinnat saavat nousta inflaation verran, mutta noususta vähennetään alan arvioitu tuottavuuden paraneminen. Uudessa laissa säädetään uudet jakelun luotettavuutta koskevat vaatimukset.

Parempaa palvelua

Sähkösiirto kehittää jatkuvasti asiakas- ja sidosryhmäpalveluja sähkökatkojen varalle. Vuonna 2005 otettiin käyttöön uusi valtakunnallinen vikailmoitusnumero Suomessa ja internet-palvelu, joka tarjoaa reaaliaikaisia katko- ja huoltotietoja Ruotsissa ja Suomessa.

Fortum käynnisti vuonna 2005 projektin automaattisen mittarinhallintajärjestelmän tarjoamiseksi kaikille sähkösiirtoasiakkailleen. Näin asiakkaita voidaan laskuttaa toteutuneen

sähkönkulutuksen mukaan. Järjestelmä otetaan käyttöön vaiheittain vuodesta 2006 alkaen. Tavoitteena on, että kaikki Fortumin ruotsalaiset asiakkaat kuuluvat järjestelmään vuonna 2009.

Työtä ympäristön puolesta

Sähkösiirron toimintatavat tukevat Fortumin kestävä kehityksen politiikkaa. Sähkösiirron Pohjoismaiden ympäristöohjelmaan kuuluu muun muassa vanhojen sähköpölyäskylvästäimöiden saastuneen maaperän puhdistaminen vuoden 2006 loppuun mennessä ja vuotosäiliöiden asentaminen pohjavesialueilla sijaitseviin sähköasemiin.

Paimiossa Sähkösiirto puhdisti 1960-luvun puolivälistä alkaen käyttämättä olleen kyllästämön saastuneen maaperän. Alueelta poistettiin yhteensä 250 m³ saastunutta maata, joka toimitettiin asianmukaiseen käsittelyyn.

Sähkösiirron yleisperiaatteena on vaihtoehtoisten ratkaisujen käyttäminen kasvihuonekaasu rikkiheksafluoridin (SF₆) sijaan kytkinlaitteistojen eristeissä. Jakelumuuntamoiden kunnossapito ja poistettujen materiaalien aktiivinen uusiokäyttö ovat myös kestävä ja tehokas vaihtoehto uusien laitosten rakentamiselle.

Sähkösiirto kehittää toimintaansa työntekijöiden työturvallisuuden parantamiseksi ja ympäristötietoisuuden lisäämiseksi. Osana tätä kehittämistyötä valtaosa Fortum Sähkösiirron työntekijöistä Suomessa ja Ruotsissa osallistui turvallisuus- ja ympäristökoulutukseen vuonna 2005. Koulutus jatkuu vuonna 2006.

Sähkösiirtoliiketoiminta

- sähkön alue- ja jakeluverkko sekä verkosto-omaisuuden hallinta Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Virossa
- jakeluverkko: pituus 136 400 km, 0,4-20 kV:n kaapeli- ja ilmajohtoverkosto sekä 51 900 muuntajaa
- alueverkko: pituus 7 600 km, 20-220 kV:n kaapeli- ja ilmajohtoverkosto

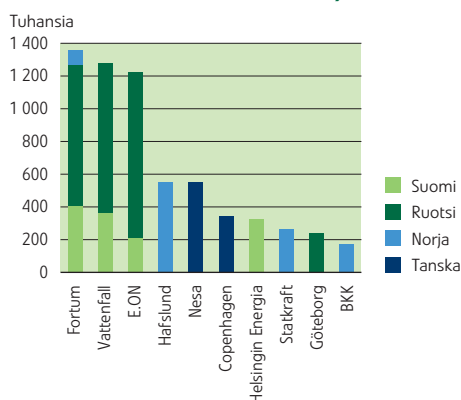
Suomen sähkömarkkinoiden erityispiirteisiin kuuluu se, että yhdelle toimijalle sallitaan enintään 25 % osuus maan 0,4 kV:n sähköverkossa siirretystä sähköstä. Fortumin osuus vuoden 2005 lopussa oli 15 %.

27

Työ verkkojen parantamiseksi jatkuu vuonna 2006

Fortum Sähkösiirto tukee Pohjoismaiden yhtenäistä suhtautumista lainsäädäntöön EU:n sähkömarkkinadirektiivissä säädettyjen periaatteiden mukaisesti. Meneillään olevat investointiohjelmat jatkuvat vuonna 2006. Tavoitteena on parantaa edelleen verkkojen luotettavuutta ja kehittää automaattista mittarinluenta.

Jakeluasiakkaiden lukumäärä Pohjoismaissa

Jatkuvaa työtä asiakaspalvelun kehittämiseksi

Markets panosti vuonna 2005 tuotteidensa ja asiakaspalvelunsa kehittämiseen. Tavoitteena on tarjota asiakkaille ensiluokkaisia palveluita. Ponnistelut tuottivat tulosta ja asiakasmäärä kasvoi.

28

*Asiakastakuu
varmistaa
palvelun
laadun.*

Markets-segmentti tarjoaa energiatarjontaa asiakkailleen Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Segmentti ostaa sähköä pohjoismaisesta sähköpörssistä, Nord Poolista, ja myy sitä kotitalous- ja yritysasiakkaille sekä muille

sähkön vähittäismyymälöille Pohjoismaissa. Varsinaisen sähkömyynnin lisäksi Markets tarjoaa yritysasiakkaille kattavia riskienhallinta- ja salkunhallintaratkaisuja.

Markets-segmentin tavoitteena on tulla Pohjoismaiden markkinoiden halutuimmaksi sähköntoimittajaksi. Tavoitteensa saavuttamiseksi segmentti keskittyy laadukkaaseen asiakaspalvelun tarjoamiseen sekä kustannusten ja riskien tehokkaaseen hallintaan.

Kilpailu sähköasiakkaista jatkui kovana vuonna 2005 ja tuotot pysyivät alhaisina. Markets onnistui kuitenkin kasvattamaan sekä kotitalous- että yritysasiakkaidensa määrää kaikilla markkina-alueillaan. Segmentti myi sähköä yhteensä 1,2 (1,1) miljoonalle asiakkaalle Pohjoismaissa. Sähkömyynti vuonna 2005 oli kuitenkin 40,2 (43,5) TWh, mikä on noin 7,6 % vähemmän kuin vuonna 2004. Lasku johtuu pääasiassa muutamien suurten asiakassopimusten päättymisestä vuoden 2004 lopussa.

Hintavaihteluja ja kiristynyttä kilpailua

Vähittäismyynnihinnat vaihtelivat koko vuoden. Vuoden 2005 alkupuoliskolla sekä toistaiseksi voimassa olevien että uusien kiinteähintaisten sopimusten hinnat olivat keskimäärin alhaisempia kuin vuonna 2004. Vuoden jälkipuoliskolla vähittäismyynnihinnat kuitenkin nousivat futuurihintojen nousun myötä.

Asiakkaat vaihtoivat edelleen sähköntoimittajia aktiivisesti sekä Ruotsissa että Suomessa. Toimittajanvaihtoaktiivisuuden odotetaan edelleen kasvavan vuonna 2006. Suomessa arviolta 15 % kuluttajista on vaihtanut sähköntoimittajaa markkinoiden vapauttamisen jälkeen. Ruotsissa vastaava luku on noin 35 %. Norjassa toimittajaa vaihtavien asiakkaiden määrä on

vähentynyt, mutta koska edelleen noin 50 000 kuluttajaa vaihtaa toimittajaa vuosineljänneksittäin, on taso melko korkea. Toisaalta niiden norjalaisten asiakkaiden osuus, jotka eivät osta sähköä paikalliselta toimittajalta, on pysynyt lähes kahden vuoden ajan vakaasti noin 25 prosentissa.

Laaja tuotevalikoima ja joustava palvelu

Kotitalous- ja yritysasiakassegmenttien erilaiset tarpeet ohjaavat Marketsin palvelutarjonnan kehittämistä. Kotitalousasiakkaat voivat esimerkiksi valita vaivattoman ja ympäristöystävällisen, toistaiseksi voimassa olevaan hintaan perustuvan sopimuksen, kiinteähintaisen sopimuksen tai sopimuksen, joka perustuu suoraan pohjoismaisen sähköpörssin sähköhintoihin. Yritysasiakkailla painopiste on ratkaisuissa, joilla turvataan sekä sähkön saanti että hinta asiakkaan oman riskiprofiiliin mukaisesti. Ratkaisut vaihtelevat erilaisista sähkönhankintasopimuksista kattaviin riskienhallintapalveluihin.

Sekä kotitalous- että yritysasiakkaille on tarjolla useita kehittyneitä verkkopalveluratkaisuja. Internetin välityksellä voi esimerkiksi tehdä sähkönsopimuksen, seurata kulutusta, tarkistaa laskut ja saada tietoja sähkömarkkinoista. Internet-ratkaisujen merkitys asiakkaille on selvästi kasvamassa, ja Marketsin verkkopalvelun kehittäminen on lisännyt sähköistä asiointia.

Markets toi vuoden aikana markkinoille uuden kumppanuuskonseptin Suomen ja Ruotsin yritys- ja yhteisöasiakkaita varten. Uudentyyppinen yhteistyö hyödyttää molempia osapuolia: kumppanuusohjelman yritysten työntekijöille ja

Tunnusluvut

Milj. euroa	2004	2005	Muutos %
Liikevaihto	1 387	1 365	-2
Liikevoitto	34	32	-6
Vertailukelpoinen liikevoitto	23	30	+30
Sidotun pääoman (vuoden lopussa)	194	228	+18
Sidotun pääoman tuotto, %	25,3	17,4	-31
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	17,1	16,4	-4
Investoinnit	6	10	+67
Henkilöstö keskimäärin	682	745	+9

Odotamme kumppaniltamme kykyä toimia joustavasti ja asiakaslähtöisesti pohjoismaisella tasolla.

Mikko Rintamäki, Outokumpu

Outokumpu on tehnyt Fortumin kanssa yhteistyötä jo vuodesta 1933 alkaen.

Kari Vessonen, Fortum (oikealla)

asiakkaille tarjotaan houkuttelevia sähkötuotteita ja vastaavasti Fortumin pohjoismaiset asiakkaat saavat arvokkaita etuja kumppanilta.

Asiakastakuu

Marketsin tavoitteena on tyytyväiset ja uskolliset asiakkaat. Asiakastyytyväisyyttä seurataan säännöllisesti mm. vuosittain toteutettavalla pohjoismaisella asiakastyytyväisyyskyselyllä. Vuonna 2005 etenkin yritysasiakkaiden antamat arvosanat nousivat pohjoismaisella tasolla selvästi edellisiin vuosiin verrattuna.

Fortumin asiakkaita palvelevat Marketsin sähkömyyjät ja Fortumin keskitetty asiakaspalveluyksikkö, joka vastaa Fortumin Customer Centeristä, laskutuksesta ja mittarinluennan hallinnasta sekä teknisestä asiakaspalvelusta. Asiakkaan etua valvoo itsenäinen asiakasasiamies-toiminto, joka raportoi suoraan konsernijohdolle. Asiakasasiamiehet valvovat Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa asiakaspalveluun liittyviä kysymyksiä ja auttavat asiakkaita, jotka eivät ole tyytyväisiä yhtiön normaaliin palvelu- ja palautemenettelyyn.

Yhtiön lupaus asiakaspalvelun laadusta on ilmaistu asiakastakuussa. Jos palvelu ei täytä laatuvaatimuksia, yhtiö maksaa rahallisen korvauksen. Asiakastakuu kattaa mittarinluennan, laskutuksen, toimittajan vaihdon ja muun asiakaspalvelun. Markets haluaa parantaa asiakaspalveluaan pyrkimällä aktiivisella yhteistyöllä toimialajärjestöjen kanssa yksinkertaistamaan ja nopeuttamaan asiakkaan ja sähköntoimittajan välistä kanssakäymistä.

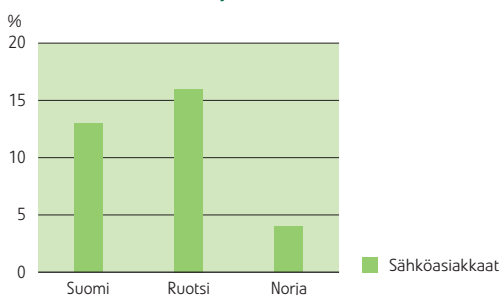
Suuri ympäristömerkityn sähkön toimittaja

Yhä useammat kotitaloudet ja yritykset ostavat ympäristöystävällistä sähköä. Markets edisti päätuotteidensa avulla vuonna 2005 kansallisten luonnonsuojelujärjestöjen hyväksymän ympäristömerkityn sähkön myyntiä. Markets hallinnoi myös Pohjoismaista ympäristörahastoa, jonka pääoma perustuu Bra Miljöval -ympäristömerkityn sähkön myyntiin Ruotsissa. Vuonna 2005 rahasto rahoitti Ruotsissa kahta vesivoimatutannon vaikutusten lieventämiseen tähtäävää projektia, ja uusia pohjoismaisia projekteja suunnitellaan parhaillaan.

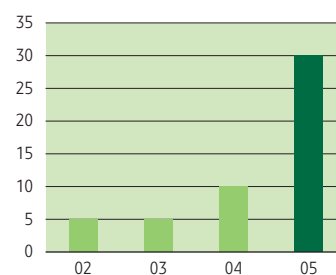
Kilpailun Pohjoismaissa odotetaan kiihtyvän

Markets jatkaa toimintansa ja palveluidensa laadun kehittämistä. Kehitystyötä ohjaavat säännöllisesti toteutettavat asiakastyytyväisyyskyselyt ja -haastattelut sekä tuotteiden testauttaminen asiakasryhmissä. Kilpailu pohjoismaisilla sähkön vähittäismyymtimarkkinoilla jatkuu kireänä, ja asiakkaat vertailevat sähköntoimittajia yhä enemmän. Marketsin vastaus kiristyvään kilpailuun on kilpailukykyisten ja asiakasystävällisten tuotteiden sekä sähkönhankintaratkaisujen kehittäminen ja myynti tehokkaiden myynti- ja palvelukanavien kautta.

Markkinaosuudet Pohjoismaissa

Uusien tuotteiden määrä

A man with glasses, wearing a dark suit, white shirt, and blue patterned tie, stands with his arms crossed in front of large, orange industrial machinery. The machinery consists of various pipes, valves, and large cylindrical components. The background is a concrete wall.

Hammarbyn alueella Tukholmassa on tavoitteena vähentää päästöjen määrää 50 prosentilla ympäristöystävällisten energiaratkaisujen avulla.

Anders Finsson, Stockholm Vatten

Hyväksi yritykselle, hyväksi yhteiskunnalle

Fortum on sitoutunut edistämään kestävästä kehitystä ja uskoo, että se lisää myös kilpailukykyä.

*Luotettava
liikekumppani
ja yritys-
kansalainen*

Kohoavien polttoainehintojen ja herkästi muuttuvien päästökustannusten aikakaudella vähähiilisiä energialähteitä hyödyntävät tehokkaat tuotantoprosessit ovat hyvä perusta liiketoiminnalle. Tulokellinen toiminta yhteiskunnallisissa ja ympäristöasioissa sekä maine luotettavana liiketoimintakumppanina ja hyvänä yritys-kansalaisena auttavat Fortumia saavuttamaan strategisen tavoitteensa olla halutuin energiatoimittaja. Näin toimimalla yhtiö myös vahvistaa yritys-kuvaansa kiinnostavana työnantajana, mikä turvaa yhtiölle menestystä myös tulevaisuudessa.

31

Politiikka ohjaa toimintaamme

Fortum on ottanut käyttöönsä kestävästä kehityksen politiikan, jota sovelletaan koko konsernissa. Poliittikan lähtökohta on toimintamme tarkoitus:

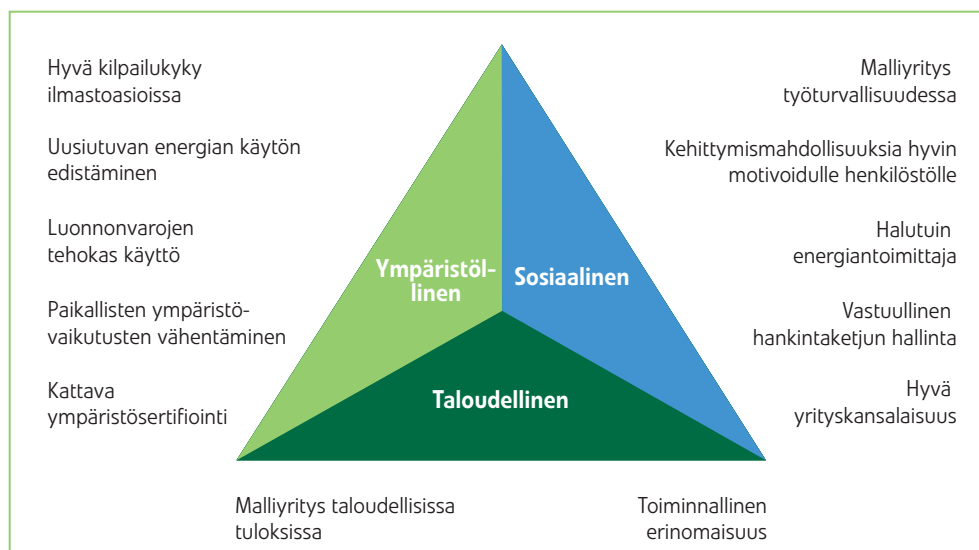
Energiamme edesauttaa nykyisten ja tulevien sukupolvien elämää.

Tämän lupauksen täyttämiseksi:

- Käytämme luonnonvaroja vastuullisesti ja osallistumme ilmastomuutoksen torjuntaan.
- Edistämme aktiivisesti työntekijöiden ja sidosryhmien osallistumista ympäristö- ja turvallisuus- sekä yhteiskunnallisen toimintamme jatkuvaan parantamiseen.
- Noudatamme liiketoiminnan eettisyyttä ja rehellisyyttä, ympäristövastuuta sekä ihmisoikeuksien kunnioittamista koskevia periaatteitamme kaikkien liikekumppaneidemme kanssa kaikkialla, missä toimimme.

Noudatamme lakeja ja säädöksiä kaikessa toiminnassamme. Määrittelemme sitoutumisemme kestävästä kehitykseen yksityiskohtaisemmin toimintaamme ohjaavissa periaatteissa. Muutamme periaatteet käytännön toimenpiteiksi Fortumin kestävästä kehityksen ohjelmassa asetettujen tavoitteiden avulla.

Kestävästä kehityksen ohjelma

Kannamme ympäristövastuumme

Fortum suhtautuu ympäristövastuuseensa vakavasti ja pyrkii jatkuvasti parantamaan toimintaansa kestävän kehityksen ohjelman ympäristötavoitteiden mukaisesti.

32

Sähkön- ja lämmöntuotanto aiheuttaa väistämättä erilaisia ympäristövaikutuksia. Kestävä kehitys edellyttää ympäristövaikutusten hallintaa niin, että myös tuleville sukupolville voidaan taata hyvät elinolosuhteet.

Tavoite 1 – Hyvä kilpailukyky ilmastoasioissa

Fortumin tavoite ilmastomuutoksen suhteen on ”hyvä kilpailukyky ilmastoasioissa”. Tavoitteena on kilpailijoita parempi kasvihuonekaasupäästöjen hallinta, jolla saavutetaan kilpailuetua konsernin ydinliiketoiminnassa. Tämän strategian kulmakiviä on keskittyminen uusiutuviin ja vähähiilisiin energianlähteisiin. Vuonna 2005 93 % sähköntuotannosta ei aiheuttanut hiilidioksidipäästöjä. Tämä on paras tulos viimeisten viiden vuoden aikana. Fortumin omien voimalaitosten hiilidioksidipäästöt olivat vuonna 2005 yhteensä 6,5 miljoonaa tonnia eli noin 45 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Yhtiön koko sähköntuotannon hiilidioksidipäästöt, mukaan lukien Fortumin kokonaan tai osittain omistama sähköntuotanto, vähenivät 38 grammaan kilowattituntia kohti, joka on alhaisimpia arvoja Euroopan suurten sähköyhtiöiden joukossa.

Fortum alkoi soveltaa Kioton mekanismeja aikaisessa vaiheessa ja on investoinut yhteensä 6 miljoonaa dollaria (5,12 miljoonaa euroa) Maailmanpankin hiilirahastoon (Prototype Carbon Fund, PCF) vuosina 2000 ja 2002. Vuoden 2005 loppuun mennessä Fortumin PCF-investoinnit olivat tuottaneet 20 000 hiilidioksiditonnia vastaavan päästövähennyksen. Vuosien 2008–2012 Kioton sopimuskaudella päästövähennyksien odotetaan nousevan lähes 200 000 hiilidioksiditonniin vuodessa.

Tavoite 2 – Uusiutuvan energian käytön edistäminen

Kestävä kehitys energiatuotannossa edellyttää uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämistä. Fortum pyrkii jatkuvasti kehittämään vesivoiman tuotantoa sekä lisäämään biomassan ja jätepolttoaineiden käyttöä aina, kun se on teknisesti ja taloudellisesti mahdollista. Vuonna 2005 vesivoiman ja biomassan osuus Fortumin sähköntuotannosta oli 43 %.

Biomassan ja lämpöpumppujen osuus 39 % Fortumin kokonaislämmöntuotannosta. Biomassan kokonaiskäyttö nousi 7,4 terawattituntiin, jossa on kasvua 2,3 % edellisestä vuodesta.

Tavoite 3 – Luonnonvarojen tehokas käyttö

Luonnonvarojen vastuullinen käyttö on kestävän kehityksen perusedellytys. Fortum edistää luonnonvarojen tehokasta käyttöä etsimällä ja toteuttamalla järjestelmällisesti energiatehokkuutta parantavia toimenpiteitä. Yhtiö edistää myös sivutuotteiden ja jättemateriaalien uudelleenkäyttöä ja kierrätystä sekä jätepolttoaineiden käyttöä sähkön- ja lämmöntuotannossa. Korkean energiatehokkuuden omaavien CHP-laitosten ja lämpövoimalaitosten osuus oli 98 % polttoaineiden kokonaiskäytöstä vuonna 2005. Polttoaineiden käytön kokonaistehokkuus parani selvästi lauhdevoimalaitosten vähäisemmän käytön vuoksi. Rikkinpoistosta saatavan kipsin käyttö pysyi korkealla tasolla, kun taas tuhkan käyttö väheni hieman. Jätepolttoaineiden käyttö kasvoi 11 % 1500 gigawattituntiin, joka on 4,9 % Fortumin polttoaineiden kokonaiskäytöstä.

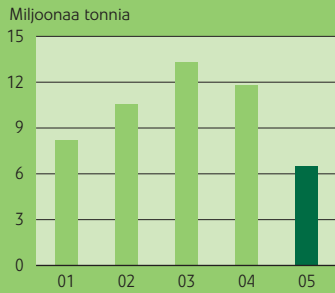
Tavoite 4 – Paikallisten ympäristövaikutusten vähentäminen

Fortum pyrkii vähentämään voimalaitosten rakentamisen ja käytön ympäristövaikutuksia hyväksi koetun teknologian ja kehittyneiden käyttö- ja kunnossapitomenettelyjen avulla. Kaikki yhtiön suuret voimalaitokset on varustettu rikkidioksidia, typen oksideja ja hiukkaspäästöjä vähentävillä laitteilla. Vesivoimatuotannossa toteutetaan vesistöjen kunnostusprojekteja, joilla parannetaan uhanalaisten lajien elinympäristöjä ja tuetaan vesistöjen virkistyskäyttöä.

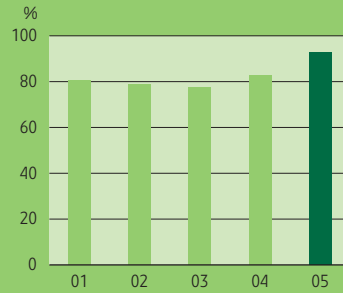
Tavoite 5 – Kattava ympäristösertifiointi

Kaikki liiketoimintayksiköt ovat kehittäneet ja sertifioineet ympäristöjärjestelmänsä ISO 14001 -standardin mukaisesti. Nykyään sertifikaatit kattavat yli 90 % Fortumin liiketoiminnasta. Hiljattain hankitut liiketoiminnat saavuttavat valmiuden sertifiointiin kahden vuoden kuluessa ostosta.

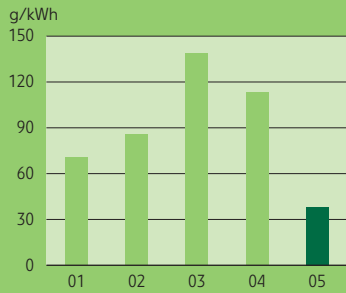
Hiilidioksidipäästöt

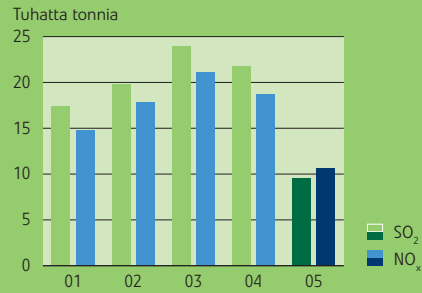
Hiilidioksidittomien energialähteiden osuus sähköntuotannossa

Koko sähköntuotannon hiilidioksidipäästöt

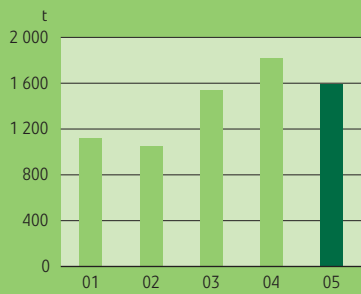

Rikki- ja typpipäästöt

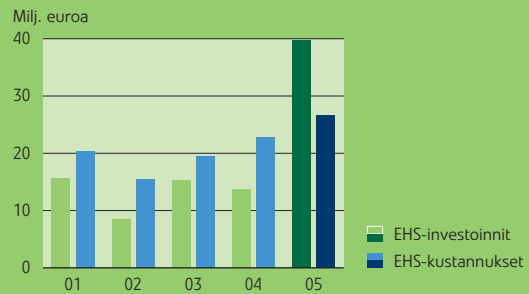

33

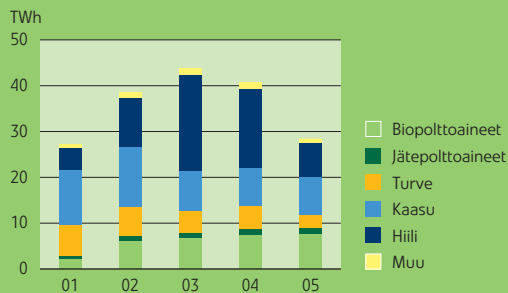
Hiukkaspäästöt

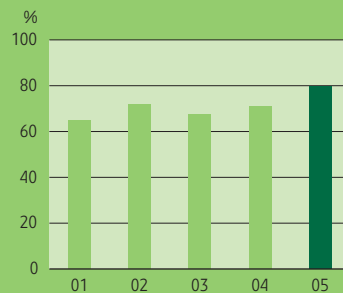
EHS-investoinnit ja kustannukset

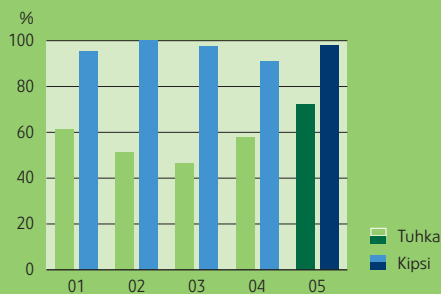
Polttoaineiden käyttö

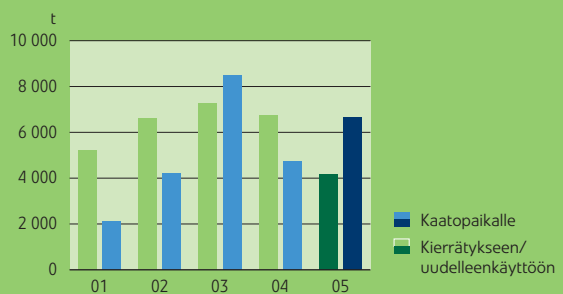
Polttoaineiden käytön tehokkuus

Sivutuotteiden hyödyntäminen

Tavanomainen jäte

Vuoden 2005 ympäristötietoja ei ole vielä varmennettu, ja ne voivat vielä muuttua hieman tarkistusvaiheessa. Vuoteen 2004 verrattuna erona on se, että vuoden 2005 lukuihin ei sisälly Kohtlajärven voimalaitosta, joka myytiin vuonna 2005. Toisaalta lukuihin sisältyy Fortum Czeszochowa, joka hankittiin vuoden 2004 lopussa. Lisätietoja www.fortum.fi/ymparisto

Ympäristöinvestoinnit

Vuonna 2005 Fortum investoi yhteensä 40 (14) miljoonaa euroa ympäristöön ja turvallisuuteen. Nämä investoinnit liittyvät etupäässä päästöjen hallintaan, patoturvallisuuteen ja radioaktiivisen jätteen käsittelyyn. Ympäristöön, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät käyttömenot olivat 27 miljoonaa euroa.

Ympäristövastuut hallinnassa

Fortum pyrkii järjestelmällisesti tunnistamaan ympäristö- ja turvallisuusriskit. Merkittävien yritysostojen ja projektien yhteydessä arvioidaan aina ympäristö- ja turvallisuusnäkökohdat. Fortum on selvittänyt aiempaan toimintaan liittyvät ympäristövastuut ja kirjannut tarvittavat varaukset ympäristövahingoista johtuviin tuleviin kunnostuskustannuksiin. Johdon tiedossa ei ole tapauksia, joilla olisi merkittävä vaikutus yhtiön taloudelliseen asemaan. Vuoden 2005 tilinpäätökseen sisältyvistä pakollisista varauksista 21 miljoonaa euroa

kohdistuu ympäristövastuisiin. Nämä varaukset liittyvät lähinnä saastuneen maaperän puhdistushankkeisiin.

Suomen ydinenergialain mukaisesti Fortum varautuu ydinjätehuollon tuleviin kustannuksiin. Fortumin osuus valtion ydinjätehuoltorahastossa kattaa vastuun täysimääräisesti.

Vuonna 2005 Fortum kirjasi yhden tapauksen, jossa ympäristömääräyksiä ei noudatettu. Tästä ei aiheutunut merkittäviä vastuuta Fortumille.

34

Hammarbyn alueen kaupat ja toimistot käyttävät jäähdytykseen kaukokylmää. Jakeluverkossa kiertävä kylmä vesi syntyy lämpövoimalan tuotantoprosessissa.

Osaavat ihmiset ovat menestyksen edellytys

Henkilöstöjohtaminen ja henkilöstön kehittäminen ovat osa liiketoimintaa ja keskeinen tekijä Fortumin strategisten tavoitteiden saavuttamisessa.

Kehityksen kohteena ovat erityisesti tehokas resurssien suunnittelu, työnantajakuvaan kehittäminen sekä johtamisen ja vahvan suorituskulttuurin rakentaminen. Kaikkia näitä toimia ohjaavat Fortumin yhteiset arvot.

Työnantajakuva seurataan tiiviisti

Fortumin työnantajakuva on keskeisessä asemassa rekrytoitaessa uusia työntekijöitä, pyrittäessä pitämään osaavat työntekijät yhtiön palveluksessa sekä varmistettaessa korkea työtyytyväisyys. Työnantajakuvaan kehittämiseen kiinnitetään yhä enemmän huomiota. Sen kehittämistä seurataan jatkuvasti sisäisillä työtyytyväisyyskyselyillä, joiden tuloksia käytetään työtyytyväisyyden ja viihtyvyyden parantamiseen.

Vastausprosentti vuosittaisessa Fortumin työtyytyväisyyskyselyssä oli erinomainen, 82 % (76 % vuonna 2004), ja tulokset ovat parantuneet monilla alueilla.

Eniten parannusta on tapahtunut uusien ideoiden kehittämiseen kannustavassa ja sitä tukevassa ilmapiirissä sekä yhteiskuntavastuussa. Fortumin työntekijät myös suosittelisivat Fortumia työnantajana ystävilleen useammin kuin

ennen. Kehitettävää sen sijaan on esimerkiksi suoritus- ja kehityskeskustelujen laadussa. Tutkimustulosten hyödyntäminen on keskeinen tavoite myös vuonna 2006.

Tehtäväkierto tukee organisaation uusiutumista ja tarjoaa työntekijöille uusia haasteita. Vuonna 2005 sisäisessä työhaussa oli 229 (305) avointa työpaikkaa ja siirtymisiä yksiköiden välillä tapahtui noin 176 (120). Fortumin internet-sivuston rekrytointisivujen kautta tuli noin 9 000 työpaikkahakemusta, joista 6 300 koski kesäharjoittelupaikkoja. Vuoden aikana Fortum osallistui 11 rekrytointitapahtumaan.

Henkilöstön kehittämiseen panostetaan edelleen voimakkaasti

Henkilöstön kehittäminen on edelleenkin keskeisimpiä Fortumin kilpailukykyä turvaavista tekijöistä. Esimiestaitojen kehittämistyökalu, Fortum Esimiesprofiili, laajennetaan asteittain koskemaan kaikkia esimiehiä. Se antaa palautetta kunkin esimiehen johtamiskäyttäytymisestä ja tarjoaa siten mahdollisuuden esimiestaitojen kehittämiseen.

Vuonna 2005 jatkettiin liiketoimintastrategiaan, kannattavuuteen ja uudistumiseen keskittyvää keskijohdon Fortum Challenger -kehitysohjelmaa, ja Fortum Manager -ohjelmaa, jossa painopiste on perusesimiestaitojen kehittämisessä.

Fortum Manager -ohjelma toteutettiin suomen- ja englanninkielisenä ja vuonna 2005 ensimmäistä kertaa myös ruotsinkielisenä. Kaksipäiväinen ylimmän johdon Fortum Summit -tapaaminen järjestettiin vuonna 2005 toista kertaa. Tapaamisen tavoitteena on aiempien saavutusten arviointi sekä yhteisen näkemyksen saavuttaminen tulevista haasteista. Näihin ohjelmiin osallistui yhteensä 335 fortumlaista.

Vuonna 2004 otettiin käyttöön uusien työntekijöiden perehdyttämiseen verkko-oppimishjelma Fortum Passport. Ohjelma on saanut hyvän vastaanoton, ja vuonna 2005 sitä käytti 300 uutta työntekijää ja harjoittelijaa.

Liiketoimintayksiköissä keskityttiin vuonna 2005 viestintä- ja vuorovaikutustaitoihin sekä turvallisuuskoulutuksiin. Henkilöstön kehittämiseen käytettiin vuonna 2005 kaikkiaan 10,8 (7,0) miljoonaa euroa. Jokainen fortumlainen käytti koulutukseen aikaa keskimäärin 3,7 (3,0) päivää.

Tunnusluvut

	2004	2005	Muutos %
Henkilöstö keskimäärin	8 592	8 939	4,0
Henkilöstö 31.12., joista vakinaisessa työsuhteessa	8 891	8 955	0,7
Naisia, %	25	22	
Naisia johtotehtävissä, %	20	20	
Koulutuspäiviä henkilöä kohti	3,0	3,7	23,3
Koulutuskulut, milj. euroa.	7,0	10,8	54,3
Terveydenhuoltokulut*, euroa henkilöä kohti	425	452	6,4
Virkistyskulut, % työajan palkoista*	0,4	0,4	
Menetetty työpäivät - tapaturmataajuus (pidemmän kuin yhden päivän poissaolon aiheuttaneiden tapaturmien lukumäärä miljoonaa työtuntia kohden)	5,9	4,8	-18,6
Kuolemantapaukset	2	2	

*Suomi

Huom: Vuoden 2004 luvut eivät pidä sisällään öljyliiketoimintaa.

Fortum kehittää Hammarbyssä uusia energiaratkaisuja yhdessä Tukholman kaupungin ja alueen kiinteistömistajien kanssa. Ratkaisuilla voidaan vastata kasvavaan kysyntään myös muualla.

Fortumin projektipäällikkö Kristin Ekbon

36

Tavoitteena ensiluokkainen henkilöstöjohtaminen

Fortumilla on ollut vuodesta 2000 käytössä avainhenkilöstön sisäinen arviointi- ja kehittämisprosessi, Management Review. Vuonna 2005 sitä arvioitiin vertailututkimuksella johtaviin pohjoismaalaisiin ja eurooppalaisiin pörssiyrityksiin verrattuna. Fortum sai erittäin korkeat arviot useimmilla arviointialueilla, tärkeimpiä vahvuuksia olivat ylimmän johdon vahva sitoutuminen ja osallistuminen, standardoidut työkalut, prosessin järjestelmällisyys sekä keskustelevan prosessin korostuminen muodollisten menettelyjen sijaan.

Henkilöstöhallinnon kehittämisen tueksi otettiin vuoden 2005 lopussa käyttöön uusi henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä. Järjestelmä on täysin valmis vuoden 2007 alussa.

Kannustava palkitsemismalli

Suorituskulttuurin vahvistamiseen tähtäävä tulos- ja suoritusindonnainen palkkausjärjestelmä kattaa lähes kaikki fortumlaiset. Lopullinen vuositulospalkkio perustuu Fortum-konsernin ja kunkin liiketoimintayksikön taloudelliseen tulokseen, sekä yksittäisten työntekijöiden ja tiimien suoritukseen. Tavoitteet sovitaan työntekijän ja hänen esimiehensä välisessä vuosittaisessa suorituskeskustelussa.

Fortum-konsernin ja liiketoimintayksiköiden taloudellisen tuloksen, sekä työntekijöiden ja tiimien suorituksen välillä on vahva yhteys, minkä seurauksena vuoden 2004 keskimääräiset tulospalkkiot (jotka maksettiin vuonna 2005) vaihtelivat yksiköittäin ja työntekijöittäin; vuonna 2005 maksettiin

tulospalkkioina keskimäärin 3–10 % vuosipalkasta.

Fortumin henkilöstörahassto maksoi vuoden 2004 taloudellisen tuloksen perusteella keväällä 2005 voittopalkkiona yhteensä 8,7 miljoonaa euroa 7 061 jäsenelleen (sisältää öljyliiketoiminnot).

Öljyliiketoimintojen eriyttäminen muutti organisaatiota

Vuonna 2005 Fortumin palveluksessa oli keskimäärin 8 939 (8 592) henkilöä (ilman öljyliiketoimintojen työntekijöitä). Vuoden lopussa henkilöstön määrä oli 8 955 (8 891), joista 8 769 (8 664) oli vakinaisessa työsuhteessa.

Naisten osuus koko henkilöstöstä oli 22 % (25 %) ja konsernin ja liiketoimintayksiköiden johtohenkilöstöstä 20 % (20 %). Fortumlaisten keski-ikä oli 45 (46) vuotta. Öljyliiketoimintojen eriyttämisen seurauksena henkilöstöstä yli puolet, 61 %, työskentelee nyt Suomen ulkopuolella. Suomen jälkeen seuraavaksi eniten fortumlaisia on Ruotsissa. Viimeaikaiset yritysostot Itämeren alueella ovat myös osaltaan lisänneet organisaation monimuotoisuutta.

Kehitämme turvallisuuskulttuuria

Vahvan turvallisuuskulttuurin edistäminen jatkui Fortumissa vuonna 2005. Tavoitteena oli työtapaturmien määrän vähentäminen kohti nollassa. Tavoitteen saavuttamiseksi tehtiin kehitystoimenpiteitä sekä konsernitasonlailla että liiketoimintayksiköissä. Fortumissa turvallisuusjohtamisesta vastaa linjaorganisaatio, jonka tukena ovat työturvallisuusasiantuntijat

Henkilöstö segmenteittäin 31.12.2005

	2004	2005	Muutos %
Sähkötuotanto	4 377	4 330	-1,1
Lämpö	2 146	2 393	11,5
Sähkönsiirto	1 076	946	-12,1
Markets	709	769	8,5
Muut toiminnot	583	517	-11,3
Yhteensä	8 891	8 955	0,7

Huom: Vuoden 2004 luvut eivät pidä sisällään öljyliiketoimintaa.

Henkilöstö maittain 31.12.2005

	2004	2005	Muutos %
Suomi	3 605	3 476	-3,6
Ruotsi	3 412	3 463	1,5
Puola	924	1 187	28,5
Viro	427	300	-29,7
Norja	286	268	-6,3
Muut maat	237	261	10,1
Yhteensä	8 891	8 955	0,7

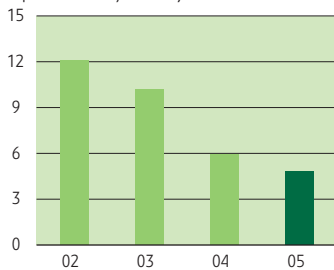
ja -organisaatiot. Linjajohdon vastuun korostamiseksi työturvallisuus on otettu vakioaiheeksi johtoryhmän kokousten asialistalle kaikkialla organisaatiossa. Työturvallisuuskysymyksiä tulee käsitellä myös osana päivittäistä työtä.

Konsernissa on otettu käyttöön turvallisuuskäsikirja, jossa määritellään turvallisuusasioiden hoitamista koskevat konsernitason vaatimukset ja menettelytavat. Lisäksi 11 konsernitason kehitysryhmää laati yksityiskohtaisemmat ohjeet, jotka koskevat muun muassa turvallisuusjohtamista, riskien arviointia sekä tapaturmien ja vaaratilanteiden tutkintaa. Ohjeissa määritellyt menettelytavat otetaan käyttöön koko yhtiössä vuoden 2006 aikana, ja kaikki työntekijät osallistuvat turvallisuuskoulutukseen. Vuonna 2005 2–3 päivän koulutukseen osallistui 1 100 esimestä ja yhden päivän koulutukseen 1 500 työntekijää Suomessa ja Ruotsissa. Fortumissa otettiin vuonna 2005 käyttöön myös turvallisuuden havainnointikierrokset. Kaikki esimiehet toimitusjohtaja mukaan lukien osallistuvat säännöllisesti havainnointikieroksiin. Vuoden aikana tehtiin noin 1 500 turvallisuuden havainnointikierrosta eri puolilla organisaatiota.

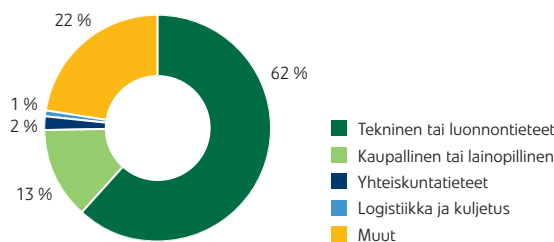
Vuonna 2005 tapahtui 68 enemmän kuin yhden päivän poissaoloon johtanutta työtapaturmaa. Tämä tarkoittaa 4,8 tapaturmaa miljoonaa työtuntia kohti, mikä oli 18,6 % vähemmän kuin vuonna 2004, ja alitti vuodelle 2005 asetamme tavoitetason viisi tapaturmaa miljoonaa työtuntia kohti. Vuoden 2006 tavoite on alle neljä tapaturmaa miljoonaa työtuntia kohti. Vaikka tapaturmataajuus on vähentynyt, tapahtui vuonna 2005 kaksi kuolemaan johtanutta tapaturmaa. Fortumin työntekijä menehtyi lämmityskattilan räjähtäessä Virossa, ja alihankkijan työntekijä menehtyi tyhjentäessään tuhkasiiloa Suomessa. Nolla tapaturmaa -tavoitteen saavuttamisessa keskeisenä haasteena on parantaa riskiarviointimenettelyjä ja annettujen turvallisuusohjeiden noudattamista.

Työtapaturmataajuus

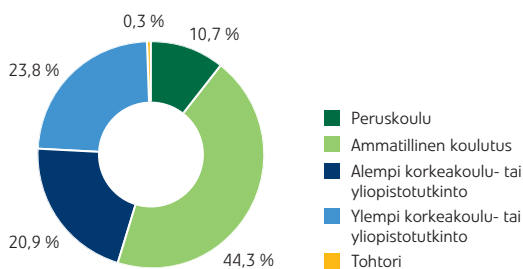
tapaturmat miljoonaa työtuntia kohti

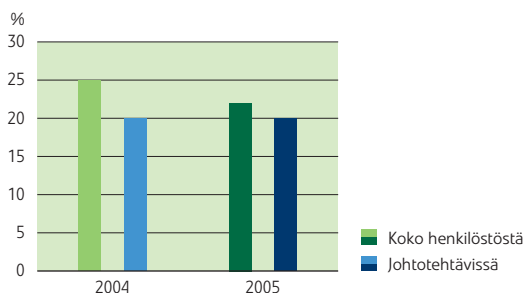
Koulutustausta 31.12.2005

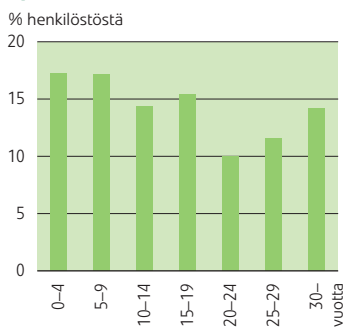
Koulutustaso 31.12.2005

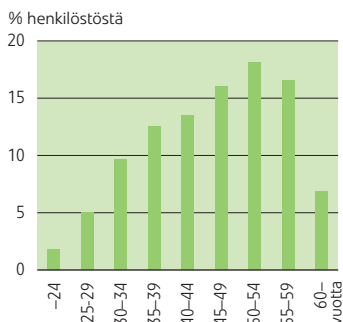
Naisten osuus

Työsuhteen kesto 31.12.2005

Ikäjakama 31.12.2005

Taloudelliset vaikutukset

Fortumin liiketoiminnan vaikutuksia yhteiskunnalliseen hyvinvointiin voi mitata yhtiön ja sen sidosryhmien välisten rahavirtojen avulla.

38

Näitä rahavirtoja ovat esimerkiksi asiakkailta tulevat myyntitulot, maksut tavarantoimittajille, palkat työntekijöille, osingot osakkeenomistajille ja investoinnit liiketoiminnan tulevaan kasvuun.

Suorat rahavirrat luovat monenlaisia epäsuoria taloudellisia vaikutuksia. Ne ovat yhteiskunnan kannalta yhtä tärkeitä, mutta vaikeita mitata. Fortumin epäsuorat vaikutukset liittyvät sen asiakkaiden ja tavarantoimittajien liiketoimintaan, luonnonvarojen käyttöön, asiantuntemuksen ja ammattitaidon kehittämiseen sekä uusiin innovaatioihin.

Palvelemme 1,4 miljoonaa asiakasta

Fortum palvelee markkina-alueellaan yli 1,4 miljoonaa asiakasta. Yhtiö toimittaa suorille loppuasiakkaille sähköä, lämpöä ja kylmää. Tukholmassa Fortum toimittaa myös kaasua. Vuonna 2005 tuotot asiakkailta jatkuvista liiketoiminnasta olivat 3 983 (4 087) miljoonaa euroa. Sähkönmyynti Suomessa oli 31 % (36 %) koko maan sähkönkulutuksesta ja Ruotsissa 21 % (19 %). Muilla markkina-alueilla osuudet olivat selvästi pienempiä.

Maailmanlaajuinen toimittajaverkosto

Fortumin liiketoiminta on ensisijaisesti luonnon energialähteiden jalostamista sähköksi ja lämmöksi. Yli 42 % asiakkailta saaduista tuotoista maksetaan tavaroiden ja palvelujen toimittajille, suurimmaksi osaksi polttoaineiden toimittajille. Fortumilla on tuhansia tavaroiden ja palvelujen toimittajia. Vuonna 2005 ostot tavarantoimittajilta olivat yhteensä 1 672 (1 923) miljoonaa euroa.

Pörssiarvo kasvoi vuonna 2005

Fortumilla oli vuonna 2005 yhteensä keskimäärin 8 939 (8 592) työntekijää 12 maassa. Fortum maksoi työntekijöilleen palkkoja, korvauksia ja välillisiä työnantajakustannuksia yhteensä 481 (462) miljoonaa euroa.

Fortumilla oli vuoden 2005 lopussa yli 50 000 osakkeenomistajaa. Suomen valtio omisti 51,5 % (59,3 %) ja kansainväliset osakkeenomistajat 33,2 % (25,2 %) Fortumin osakekannasta. Varsinaiselle yhtiökokoukselle esitettiin, että Fortum maksaisi osakkeenomistajille vuodelta 2005 osinkoa yhteensä 980 (506) miljoonaa euroa eli 1,12 (0,42) euroa

Hammarbyssä hyödynnetään 80 prosenttia jätteiden ja jätevesien sisältämästä energiasta uudelleen energian tuotannossa. Alueen koko lämmöntuotanto hyödyntää kierrätysmateriaaleja energialähteenään.

Fortumin taloudellinen vaikutus

Taloudellisten vaikutusten jakautuminen eri sidosryhmien välillä

Milj. euroa	2004	2005
Jatkuvat liiketoiminnot		
Tuotot asiakkailta	4 087	3 983
Tuotteista ja palveluista asiakkailta saatavat tulot sekä rahoitustuotot		
Ostot tavarantoimittajilta	- 1 923	- 1 672
Suoritukset raaka-aineiden, tavaroiden ja palveluiden toimittajille		
Korvaukset henkilöstölle	- 462	- 481
Palkat, korvaukset ja muut välilliset työnantajakustannukset		
Korvaukset rahoittajille ja osakkeenomistajille	- 667	- 767
Sijoittajille maksetut osingot, korot ja rahoituskulut		
Verot	- 160	- 298
Fortumin maksamat verot		
Ylläpitoinvestoinnit	- 325	- 291
Investoinnit kuluvaan käyttöomaisuuteen		
Ylijäämä	550	474

Käyttöomaisuuden myynnit	75	56
Liiketoiminnan tai laitosten divestoinneista saadut tuotot		
Kasvuinvestoinnit	- 189	- 182
Investoinnit liiketoiminnan laajentamista varten		
Pääoman takaisinmaksut	- 737	- 1 022
Rahoittajille maksetut lainanlyhennykset		
Luovutettujen liiketoimintojen kassavirta	13	1 317
Kassan muutos	-288	643

39

osaketta kohden. Fortumin osakkeen arvo Helsingin Pörssissä nousi kuluneen vuoden aikana 48 %.

Verotuloja yhteiskunnalle

Yhteiskunta muodostaa lainsäädännön, sääntöjen ja määräysten, lupamenettelyjen ja verotuksen kautta tärkeän liiketoiminnan viitekehyksen. Se on näin ollen yritysten tärkeä sidosryhmä. Fortum maksoi jatkuvista liiketoiminnoista vuonna 2005 veroja yhteensä 298 (160) miljoonaa euroa. Valtionhallinto ja kunnat hyötyvät myös Fortumin työntekijöiden palkastaan maksamista tuloveroista. Fortum maksoi lisäksi Suomessa ja Ruotsissa polttoaineenkäytöstä ja päästöistä yhteensä 63 (76) miljoonaa euroa ympäristöveroja ja -maksuja.

Yritysostoja Venäjällä ja Baltiassa

Fortum osti vuonna 2005 enemmistöosuuden kahdesta puolalaisesta ja yhdestä liettualaisesta kaukolämpöyhtiöstä. Venäjällä yhtiö lisäsi omistusosuuttaan OAO Lenenergosta ja osti noin 25 % osuuden Kolenergosta. Fortumin kasvuinvestoinnit olivat yhteensä -182 (-189) miljoonaa euroa, ja liiketoimintojen myynnistä saatiin 56 (75) miljoonan euron tulot.

Tukea tutkimukselle, koulutukselle, kulttuurille ja urheilulle

Fortumin Säätiö jakoi yhteensä 537 000 euroa energia-alan tutkimus- ja kehitystyölle. Vuoden aikana Fortum myös jatkoi yhteistyötään useiden koulujen ja yliopistojen kanssa.

Suomessa Fortum lahjoitti yhteensä 250 000 euroa erilaisiin hyväntekeväisyyskohteisiin. Näitä olivat muun muassa lapsi- ja nuorisotyön projektit sekä ympäristö- ja kulttuuriprojektit. Fortum oli myös WWF:n lasten ympäristöohjelman pääyhteistyökumppani Suomessa.

Urheilun saralla kolme suurinta sponsorointikohdetta olivat yleisurheilun maailmanmestaruuskisat, Ruotsin jääkiekkoliitto ja Norjan hiihtoliitto.

Fortumin kulttuuritukea jaettiin muun muassa Tukholman Folkoperanille ja Suomalaiselle Kamariorkesterille.

Sidosryhmätoiminta

Fortum haluaa edistää hyvää yrityskansalaisuutta ja on sitoutunut vastuulliseen energiatulevaisuuteen yhteistyössä eri sidosryhmiensä kanssa.

Seuraavassa taulukossa luetellaan keinoja, joilla Fortum ylläpitää vuoropuhelua sidosryhmiensä kanssa.

40

Sidosryhmä	Vuorovaikutustavat	
Asiakkaat	<ul style="list-style-type: none"> - Asiakaspalvelukeskus - Asiakaspalautetiimit ja asiakasasiamiehet, jotka käsittelevät poikkeamat ja kehittävät palveluita - Sähköiset palvelut 	
Yritysasiakkaat	<ul style="list-style-type: none"> - Tapaamiset oman yhteyshenkilön kanssa - Tapaamiset riskienhallinta-asioita käsittelevän salkunhallintapäällikön (Portfolio Manager) kanssa - EnergyExtra-palvelukanava (ekstranet) - Sidosryhmälehti, 3–4 numeroa vuodessa 	
Henkilöstö	<ul style="list-style-type: none"> - Vuosittaiset suoritus- ja kehityskeskustelut - Vuosittainen työtyytyväisyyskysely ja siihen liittyvä keskustelu yksiköissä - <i>Fortum European Council</i> - kaksi kertaa vuodessa, Pohjoismaiden työntekijöiden kansallinen yhteistyöelin kaksi kertaa vuodessa - Fortum Team -henkilöstölehti neljä kertaa vuodessa - Avoin keskustelukanava intranetissä - Tiedotustilaisuudet ja uutiskirjeet tärkeistä aiheista 	
Sijoittajat (osakkeenomistajat, pankkiirit)	<ul style="list-style-type: none"> - Internetissä toimiva sijoittajakanava - Capital Markets Day ja neljännesvuosittainen Road Show institutionaalisille sijoittajille - Yhtiökokous - Sijoitus-messut ja tapahtumia yksityisille sijoittajille - Vuosikertomus ja sidosryhmälehti, 3–4 numeroa vuodessa 	
Polttoaineiden, tavaroiden ja palveluiden toimittajat	<ul style="list-style-type: none"> - Tulokeskustelu tärkeimpien toimittajien kanssa - Arviointikokoukset potentiaalisten toimittajien kanssa 	
Tutkimus ja kehitys	<ul style="list-style-type: none"> - Yhteistä tutkimus- ja tuotekehitystyötä muun muassa VTT:n (Valtion teknillinen tutkimuskeskus, Suomi), Elforskin (Ruotsi) sekä EU-komission energiatutkimushankkeissa - Energia-alan tutkimuksen, koulutuksen ja kehityksen edistäminen Fortumin säätiön palkinnon avulla 	
Kansalaisjärjestöt	<ul style="list-style-type: none"> - Paikallista yhteistyötä esimerkiksi kalastuskuntien kanssa vesivoimalaitosten ekologisten vaikutusten vähentämiseksi - Yhteistyö Suomen ja Ruotsin luonnonsuojeluliittojen kanssa ympäristömerkityissä sähkötuotteissa - Fortum Värmen yhteistyö Maailman luonnonsäätiön WWF:n kansainvälisen puukaupan verkoston (Global Forests and Trade Network, GFTN) kanssa, liittyen kestävän kehityksen mukaiseen polttoainehankintaan 	
Yhteisöt ja suuri yleisö	<ul style="list-style-type: none"> - Tiedotustilaisuudet ja uutiskanava internetissä - Avomien ovien päivät voimalaitoksilla - Yhteistyö kuntien ja alueellisten viranomaisten kanssa, kuten ympäristökeskusten kanssa, paikallisissa ympäristöasioissa - Koulutuksen, kulttuurin ja urheilun tukeminen Fortumin sponsorointiohjelman kautta 	
Energia-ala ja siihen liittyvät sektorit	Kansalliset ja kansainväliset toimialajärjestöt <ul style="list-style-type: none"> - Energiateollisuus ry - Svensk Energi - EBL, Norjan sähkötoimialayhdistys - Nordenergi - Eurelectric 	Muut organisaatiot <ul style="list-style-type: none"> - Pohjoismainen Nord Pool -sähköpörssi - Pohjoismaisten järjestelmästä vastaavien verkkoyhtiöiden yhteistyöelin Nordel - Pohjoismaiden energiaviranomaiset - Pohjoismaiden ministerineuvosto – energiaministerit - Baltrel-Baltic Ring sähköalan yhteistyöelin
Käsittävät seikat <ul style="list-style-type: none"> - Pohjoismaisten sähkömarkkinoiden yhtenäistäminen ja yhdistäminen - Markkinatoimijoiden yhtäläinen kohtelu - Pohjoismaiden vähittäismyyntimarkkinoiden kehitys - EU:n sähkömarkkinoiden integraatio - Yhtenäinen lähestymistapa ilmastomuutoksen estämiseen ja uusiutuvaan energiaan - Yhteistyö Venäjän kanssa - Baltian sopeuttaminen Euroopan unioniin 		

Riskienhallinta

Vuonna 2005 Fortum-konsernin riskiprofiili muuttui öljyliiketoimintojen eriyttämisen seurauksena. Riskitekijät keskittyvät nyt sähkön- ja lämmöntuotantoon.

Vahvistamme liiketoiminta-riskien hallintaa

Fortumin merkittävimmät riskitekijät ovat Pohjoismaiden säätila, maailman hyödyke-markkinoiden kehitys sekä paikallisten, alueellisten ja eurooppalaisten sähkömarkkinoiden sääntely ja verotus.

Kuluneen vuoden aikana

Fortum on jatkanut riskienhallinnan kehittämistä. Huomiota on kiinnitetty erityisesti operatiivisiin riskeihin. Fortumissa toteutetussa hankkeessa tunnistettiin ja arvioitiin järjestelmällisesti konsernin operatiivisia riskejä. Työn tuloksena riskienhallintaa on laajennettu ottamalla mukaan olennaisia operatiivisia riskejä taloudellisten riskien lisäksi.

Fortumin riskienhallinnan rakenne

Tavoite

Fortumin riskienhallinnan tavoitteena on tukea sovitujen tavoitteiden saavuttamista ja välttää ei-toivottuja operatiivisia ja taloudellisia tapahtumia.

Politiikka

Fortumin hallitus hyväksyy konsernin riskipolitiikan, jossa määritellään konsernin riskienhallinnan tavoitteet, periaatteet, vastualueet ja prosessit. Politiikka sisältää ohjeet riskien tunnistamiseen, arviointiin, käsittelyyn, valvontaan ja raportointiin. Kukin liiketoiminta- ja palveluyksikkö toimittaa oman, konsernin riskipolitiikan kanssa yhtenevän riskipolitiikkansa toimitusjohtajan hyväksyttäväksi.

Organisaatio

Yleisperiaatteena on, että riskejä hallinnoidaan siellä, missä niitä syntyy, eli jokainen liiketoiminta- tai palveluyksikkö vastaa oman toimintansa riskienhallinnasta. Poikkeuksena on Group Treasury, joka vastaa konsernin valuutta-, korko- ja jälleenrahoitusriskien sekä vakuutuskelpoisten operatiivisten riskien hallinnasta. Myös vastapuoliriskejä ja tiettyjä tietotekniikkariskejä hallitaan konsernin tasolla.

Konsernin riskienhallinnasta vastaa Chief Risk Officer konsernin talousyksikössä. Liiketoiminta- ja palveluyksiköiden riskienhallintatoiminnot raportoivat riskeistä konsernin riskienhallintayksikölle, joka vastaa riskien konsolidoinnista ja analysoinnista konserninlaajuisesti. Talusjohtaja raportoi konsernin riskialtistuksesta toimitusjohtajalle ja hallitukselle.

Prosessi

Fortum-konsernia ohjataan liiketoiminta- ja palveluyksiköiden kautta, jotka vastaavat omasta tuloksestaan ja sisäisesti sovitujen tavoitteiden saavuttamisesta. Kukin yksikkö vastaa itseensä kohdistuvien riskien tunnistamisesta, arvioinnista, käsittelystä, valvonnasta ja raportoinnista. Konsernin riskienhallinta määrittää konsernin kokonaisriskialtistuksen ja raportoi siitä konsernin johdolle.

Taloudelliset riskit

Taloudellisten riskien hallinta on keskeinen osa Fortumin liiketoimintaa, ja sitä kehitettiin edelleen vuoden 2005 aikana. Pääpaino on ollut eri tuotteiden ja yksiköiden markkinariskien mallintamisen yhtenäistämässä. Pääperiaatteena on selvittää riskien laajuus mahdollisimman tarkasti ja seurata niitä suhteessa riskirajoihin ja sovituihin tavoitteisiin. Tämän työn tukena konsernissa käytetään useita eri riskienhallintamenetelmiä, kuten Value-at-Risk ja Profit-at-Risk -analyyssejä. Lisäksi

tehdään stressitestejä, joilla arvioidaan suurten hinnanmuutosten vaikutusta Fortumin tulokseen.

Sähkön hinta- ja volyyimirikit

Merkittävin sähkön hintaan ja tuotantoon lyhyellä aikavälillä vaikuttava tekijä on sää ja sen vaikutus Pohjoismaiden vesitilanteeseen. Kuluneen vuoden aikana hiilidioksidin päästöoikeudet ja polttoaineiden hinnat ovat myös nousseet huomattaviksi sähkön hintaan vaikuttaviksi tekijöiksi.

Fortumissa sähköntuotannon hinta- ja volyyimiriskejä hallitaan Sähköntuotanto-segmentissä, erillään sähkön asiakasmyynnistä. Sähköntuotannon kassavirran tärkeimpiä suojausinstrumentteja ovat hintariskien hallintaan tähtäävät

sähköfutuurisopimukset. Suojausten avulla pyritään vähentämään sähkön hintavaihteluiden vaikutusta Fortumin tulokseen ja varmistamaan sovittujen tavoitteiden saavuttaminen. Tavoitteiden saavuttamista koskevat strategiat laaditaan useiksi vuosiksi kerrallaan, ja niitä arvioidaan jatkuvasti sähkön ja hiilidioksidin päästöoikeuksien markkinahintojen, vesitilanteen ja muiden olennaisten tekijöiden muuttuessa.

Fortum Markets huolehtii myyntitoiminnassaan sähkön hintariskien ja lämpötilasta johtuvien volyyimiriskien hallinnasta aktiivisen salkunhallinnan ja myyntisopimusten markkinapohjaisen hinnoittelun avulla. Asiakasmyyntisopimusten tuomaan kassavirtaan kohdistuu epävarmuutta, pääasiassa kulutuk-

Hammarbyn alueen jätteet kierrätetään putkistoa pitkin uudelleen hyödynnettäväksi alueen energiantuotannossa.

ssa ja markkinahinnoissa tapahtuvien muutosten vuoksi. Suojaamisen tavoitteena on tukea sovittujen tavoitteiden saavuttamista ja vähentää tulosmarginaalin epävarmuutta.

Sähkön hinnan ja volyymin mahdollisten muutosten vaikutuksia Fortumin tulokseen seurataan jatkuvasti. Suojaustaso vuodelle 2006 oli 31.12.2005 noin 70 %. Jos tuotantomäärät, suojaustaso ja kustannusrakenne eivät muutu, sähkön markkinahinnan yhden euron suuruinen muutos megawattitunnilta vaikuttaisi Fortumin tulokseen ennen veroja vuonna 2006 noin 15 miljoonaa euroa.

Hiilidioksidin päästöoikeuksiin ja hyödykkeiden hintaan liittyvät riskit

Hiilidioksidin päästökauppajärjestelmä edistää pohjoismaisten markkinoiden yhdentymistä muuhun Eurooppaan. Merkittävin päästöoikeuksien hintoihin vaikuttava tekijä on kysynnän ja tarjonnan suhde, joka määräytyy päästöoikeuksien jaon ja päästökauppajärjestelmään kuuluvien toimialojen kysynnän välisestä suhteesta. Päästöoikeudet jaettiin historiallisten päästöjen perusteella. Ylimääräiset päästöoikeudet voi myydä ja puuttuvan kiintiön vastaavasti ostaa markkinoilla. Hiilidioksidipäästöjen mahdollisten muutosten vaikutuksia Fortumin tulokseen seurataan jatkuvasti, jotta varmistetaan, että Fortumilla on riittävästi päästöoikeuksia päästökauppajärjestelmässä.

Hyödykkeiden, kuten hiilen, kaasun ja öljyn hinnat vaikuttavat hiilidioksidin päästöoikeuksien ja sähkön hintoihin, mutta ne vaikuttavat myös suoraan lämmön- ja sähköntuotannon muuttuviin tuotantokustannuksiin. Näitä hintariskejä hallitaan pääasiassa kiinteähintaisilla ostoilla, joiden määrä vastaa ennustettua kulutusta. Kiinteähintaiset ostot voivat olla varsinaisia fyysisiä toimituksia tai ne voivat liittyä taloudellisiin suojauksiin.

Likviditeetti- ja jälleenrahoitusriskit

Rahoitus- ja likviditeettihallinnasta vastaa konsernitasolla keskitetysti Group Treasury -toiminto. Operatiiviset yhtiöt hoitavat rahoituksensa pääasiassa sisäisillä lainoilla, ja ylimääräiset kassapositiot keskitetään emoyhtiölle sisäisten

konsernitilijärjestelyjen tai talletusten avulla.

Fortum hallitsee likviditeetti- ja jälleenrahoitusriskejä kassapositoiden ja keskeisten yhteistyöpankkien kanssa tehtyjen kommitoitujen valmiusluottosopimusten avulla. Nämä luotot kattavat ennustetut rahoitustarpeet, ja niiden pitäisi varmistaa, että konsernilla on riittävästi varoja odottamattomien rahoitustarpeiden varalta. Vuoden 2005 lopussa käteistä ja jälkimarkkinakelpoisia arvopapereita oli 788 miljoonaa euroa, ja kommitoitujen valmiusluottosopimusten määrä oli 1 314 miljoonaa euroa, josta kaikki oli käyttämättä.

Jälleenrahoitusriskin edelleen pienentämiseksi Fortum pyrkii pitämään rahoitusjärjestelyt monipuolisina velkojen maturiteetin, velkainstrumenttien ja maantieteellisten markkinoiden suhteen.

Valuutta- ja korkoriskit

Fortumilla on myös muita kuin euromääräisiä kassavirtoja ja sijoituksia, joten valuuttakurssien muutokset vaikuttavat Fortumin tulokseen. Suurimmat valuutariskit kohdistuvat Ruotsin kruunuun, mikä johtuu pääasiassa konsernin toiminnasta Ruotsissa. Valuutariskien hallinnassa Fortum pyrkii minimoimaan valuuttakurssien muutoksista aiheutuvan vaihtelun tuloksessa ja kassavirrassa.

Fortumin velkasalkku koostuu eripituisista lainoista ja joukkovelkakirjalainoista. Fortumin korollinen velka 31.12.2005 oli 3 946 miljoonaa euroa ja keskimääräinen duraatio oli 1,3 vuotta. Fortum voi vaikuttaa velkasalkun duraatioon solmimalla erityyppisiä korkosopimuksia. Strategioita optimaalisen velkarakenteen saavuttamiseksi arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti konsernin tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vastapuoliriskit

Vastapuoliin liittyviä riskejä aiheuttaa Fortumin ja ulkopuolisen osapuolen välisistä sopimuksista. Vastapuoliriskien hallinnassa Fortum pyrkii minimoimaan kuhunkin liiketoimintaan liittyvän vastapuoliriskin.

Vastapuoliriskin suuruus määritetään suurimman odotettavissa olevan vahingon mukaan, jos Fortumin vastapuoli ei täyttäisikään velvoitteitaan. Konsernin luotonvalvonta asettaa

konserninlaajuisesti enimmäisrajan kuhunkin vastapuoleen liittyvälle riskille. Rajat perustuvat vastapuolen luottokelpoisuuteen, jota seuraamalla varmistetaan, että tarvittaessa voidaan toimia välittömästi. Konsernin luotonvalvonta myös valvoo vastapuoliriskejä hyväksytyjen riskilimiittien perusteella ja raportoi niistä.

Johdannaissopimuksiin liittyvät vastapuoliriskit ovat erityisen tärkeitä, koska ne vaihtelevat usein voimakkaasti. Hyödykejohdannaisten kauppaa käydään pääasiassa pörseissä, esimerkiksi sähköjohdannaisten kauppaa käydään Nord Poolissa. Monet sopimukset solmitaan kuitenkin myös suoraan vastapuolen kanssa. Johdannaissopimuksia tehdään ainoastaan sellaisten vastapuolien kanssa, joiden luottokelpoisuus on hyvä ja jotka toimivat aktiivisesti rahoitus- tai hyödykemarkkinoilla. Vähittäis- ja tukkukaupan vastapuoliriski on hajautunut laajalle yksityisasiakkaiden ja teollisuusyritysten joukolle.

Operatiiviset riskit

Laajamittaiseen energialiiketoimintaan liittyy monenlaisia operatiivisia riskejä. Vuosina 2004 ja 2005 Fortumin tärkeimmät operatiiviset riskit selvitettiin ja arvioitiin järjestelmällisesti. Työ toteutettiin itsearviointina kaikissa Fortum-konsernin liiketoiminta- ja palveluyksiköissä.

Operatiivisia riskejä on vaikea arvioida. Niiden syynä ovat usein puutteelliset prosessit tai menettelyt, järjestelmien tai mallien virheellinen käyttö tai epäselvät johtamiskäytännöt. Monet haitalliset operatiiviset tapahtumat voidaan välttää käyttämällä selkeästi dokumentoituja ja automatisoituja prosesseja sekä varmistamalla päätöksenteon ja valvonnan erillään pysyminen. Laatu- ja ympäristöjärjestelmät ovat yksi keino tavoitteen saavuttamiseksi. Fortumilla on useita sertifikaatteja, esimerkiksi ISO 9001 ja ISO 14001.

Vakuutettavissa olevien operatiivisten riskien hallinnoimiseen on luotu konsernin vakuutuspolitiikka. Vakuutustenhallinnan tavoitteena on optimoida vahingontorjuntatoimenpiteet, omavastuut ja vakuutussuoja kustannustehokkaasti pitkällä aikavälillä. Fortum on tehnyt koko konsernia koskevia omaisuusvahinkoihin, liiketoiminnan keskeytymiseen, vastuisiin ja liikematkustamiseen liittyviä vakuutussopimuksia. Vuonna 1988 perustettu jälleenvakuutusyhtiö Fortum Insurance Ltd on osallisena Fortumin omaisuusvakuutuksissa ja liiketoiminnan keskeytymisvakuutuksissa, jotka kattavat kaikki teollisuuslaitokset jälleenhankintahintaperusteisesti. Vakuutuskustannusten kilpailukykyisyys on varmistettu vakuutusten keskittämisellä sekä suoralla pääsyyllä kansainvälisille vakuutusmarkkinoille. Tapahtumariskit, kuten äkilliset ja odottamattomat ympäristövahingot, kuuluvat konsernin maailmanlaajuiseen vastuuvakuutukseen.

Ydinvoimariskit

Fortum omistaa Loviisan ydinvoimalan ja sillä on vähemmistö-osakkuudet yhdessä suomalaisessa ja kahdessa ruotsalaisessa yhtiössä, joilla on ydinvoimalaitoksia. Suomessa ja Ruotsissa ydinvoimaonnettomuuksiin liittyvä kolmannen osapuolen vastuuvollisuus on ydinvoimalaitoksen käytöstä vastaavalla taholla, ja vastuu on katettava vakuutuksella. Loviisan ydinvoimalan toiminnasta vastaavana Fortumilla on noin 250 miljoonan euron lakisääteinen vakuutus, joka kattaa yhdestä ydinvoimalaonnettomuudesta aiheutuneet vahingot, mikä on ydinvastuulain mukainen Fortumin maksimivastuu. Vastaavallaisia vakuutuksia on käytössä myös niissä ydinvoimaloiden toiminnasta vastaavissa yhtiöissä, joissa Fortum on vähemmistöosakkaana.

Tuotantolaitoksiin liittyvät riskit

Laitosten jatkuva kunnossapito ja kunnan seuranta ovat tärkeimmät keinot tuotantolaitosten operatiivisten riskien minimoimiseksi. Loviisan voimalaitoksen ydinturvallisuuden arviointi ja kehittäminen on jatkuva prosessi, jota Suomen Säteilyturvakeskus (STUK) valvoo. Vuonna 2005 vesivoimalaitoksissa jatkettiin monivuotista ohjelmaa patoseurannan tehostamiseksi ja juoksutuskapasiteetin varmistamiseksi äärimmäisissä tulvatilanteissa.

Myrskyt ja muut odottamattomat tapahtumat voivat aiheuttaa sähkökatkoja, jotka aiheuttavat korjauskustannuksia ja asiakkaille maksettavia korvauksia. Sähkökatkot ovat yleensä lyhyitä, mutta pitkiä katkoja ei pystytä välttämään kokonaan. Fortumilla on käytössä toimintamalli sähkökatkojen pituuden ja vaikutusten minimoimiseksi poikkeustilanteissa.

Ympäristö-, terveys- ja turvallisuusriskit

Ympäristö- ja turvallisuusriskejä arvioidaan säännöllisesti sisäisin ja ulkoisin auditoinnein ja riskikartoituksin, ja korjaavia ja ehkäiseviä toimia käynnistetään tarvittaessa. Kaikilla tärkeimmillä tuotanto- ja logistiikkatoiminnoilla on ISO 14001 -sertifiointi.

Vuonna 2005 Fortumissa korostettiin turvallisuuskulttuurin kehittämistä. Aiheesta järjestettiin koulutusta ja tuloksia on nähtävissä turvallisuuden paranemisena.

Investointeihin liittyviä ympäristö-, terveys- ja turvallisuusriskejä (EHS) arvioidaan järjestelmällisesti Fortumin investointien arviointi- ja hyväksymismenettelyn mukaisesti. EHS-arviointiohjeet päivitettiin vastaamaan menettelyä vuonna 2005. EHS-kysymyksiin liittyvät tehtävät ja vastuut määritellään yritysostojen ja disinvestointien yhteydessä laadittavissa asiakirjoissa. Aikaisempaan toimintaan liittyvät ympäristöriskit ja vastuut on arvioitu, ja tarpeelliset varaukset on tehty tulevia korvauskustannuksia varten.

Ilmastonmuutos on energia-alan yritysten suurin ympäristöhaaste. EU:n laajuisten ja kansallisten ilmasto-

strategioiden kehittäminen merkitsee aikaisempaa tiukempaa hiilidioksidin ja muiden kasvihuonekaasujen päästöjen valvontaa. Tärkein ohjausväline on päästökauppajärjestelmä, johon noin 95 % Fortumin hiilidioksidipäästöistä kuuluu. EU:n päästökauppajärjestelmän ensimmäinen vaihe alkoi vuoden 2005 alussa ja jatkuu vuoden 2007 loppuun. Riskienhallinnan näkökulmasta Fortumin vahvuus on, että noin 80–90 % yrityksen sähköntuotannosta perustuu hiilidioksidittomiin energialähteisiin. Lisätäkseen asiantuntemustaan Kioton mekanismien käytössä Fortum on sijoittanut Maailmanpankin hiilirahastoon (PCF).

Muut riskit

Tietotekniikka- ja tietoturvariskit

Konsernin yhteisten tietotekniikka- ja tietoturvariskien valvonta on keskitetty konsernin IT-yksikköön. Liiketoiminta- ja palveluyksiköt vastaavat liiketoimintakohtaisten IT-sovellusten riskienhallinnasta. Konsernipolitiikassa määritellään ohjeet ja menettelytavat tietotekniikasta riippuvaisten prosessien vioittumisesta tai tietoturvarikkomuksista johtuvien riskien ja vahinkojen minimoimiseksi. Päätaavoite on minimoida IT-riskit ja lisätä luotettavuutta ja tietoturvallisuutta keskittämällä tietotekniikkainfrastruktuurin ja yleisesti käytössä olevien sovellusten hallinta.

Poliittiset ja lainsäädännölliset riskit

Poliittisen ja lainsäädännöllisen ympäristön kehityksellä on merkittävä vaikutus energia-alaan ja sen toimintaedellytyksiin. Hallitukseen poliittisia ja lainsäädännöllisiä riskejä ja osallistukseen proaktiivisesti energia-alan toimintaympäristön määrittelyyn, mukaan lukien energiaverotuksen määrittelyyn, Fortum on aktiivisessa ja jatkuvassa vuorovaikutuksessa niiden toimielinten kanssa, jotka valmistelevat ja toimeenpanevat lakeja ja säädöksiä. Tähän liittyy erityisesti läheinen yhteistyö kansallisten toimialajärjestöjen sekä EU-tasolla Eurelectricin kanssa.

Fortumin investoinnit ja liiketoiminta Venäjällä ovat nykyisellään melko vähäisiä. Meneillään olevan sähkö- ja lämpötoimialan uudelleenjärjestelyn vuoksi Venäjällä on kuitenkin syntyneessä uusia mahdollisuuksia ja Fortum seuraa ja arvioi tätä kehitystä jatkuvasti. Uudelleenjärjestelyprosessille on asetettu aikataulu ja tavoitteet, mutta ne ovat poliittisten päätösten alaisia ja siksi vaikeasti ennakoitavia.

45

Hammarbyssä biokaasu tuotetaan 100-prosenttisesti jätevedestä. Mm. alueen keittiöt on varustettu kaasuliesillä, joissa hyödynnetään biokaasua.

Hallinto ja johtaminen

Fortumin pääkonttori sijaitsee Espoossa ja yhtiö on listattu Helsingin Pörssiin. Fortum-konsernin hallinto perustuu Suomen lainsäädäntöön ja Fortumin yhtiöjärjestykseen.

46

Avoin hallintokulttuuri

Lisäksi Fortum noudattaa Suomen listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmiä koskevaa Corporate Governance -suositusta sillä poikkeuksella, että yhtiökokousta ei avusta hallituksen jäsenten nimittämisessä hallituksen nimitys- ja palkkiovaliokunta vaan yhtiökokouksen asettama osakkeenomistajien nimitysvaliokunta.

Fortum julkaisee vuosittain Suomen lainsäädännön mukaiset tilinpäätöstiedotteet ja osavuositarkastukset suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Kansainvälinen IFRS-kirjanpitostandardi otettiin käyttöön vuonna 2005.

Hallintoelimet

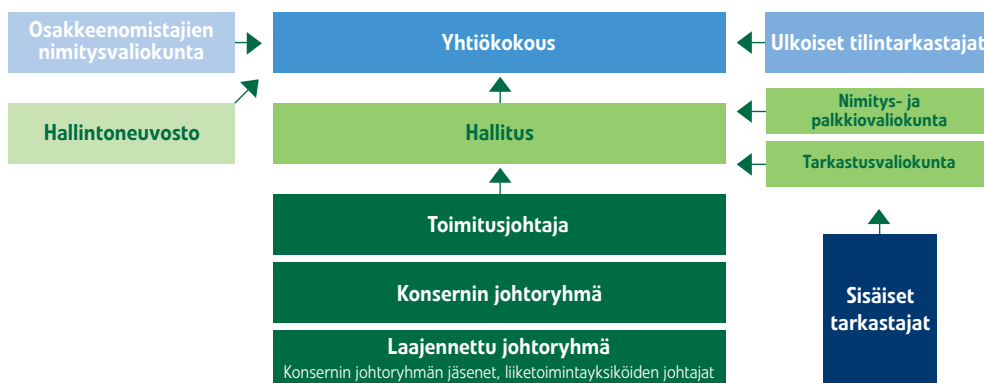
Fortum-konsernin hallinnosta ja toiminnasta vastaavat yhtiökokous, hallintoneuvosto, hallitus ja sen kaksi valiokuntaa sekä toimitusjohtaja konsernin johtoryhmän avustuksella. Hallitus valvoo yhtiön tuloskehitystä, hallintoa ja organisaatiota osakkeenomistajien puolesta. Hallintoneuvosto, hallitus ja konsernin johtoryhmä ovat erillisiä hallintoelimiä, eikä yksittäinen henkilö voi olla jäsen kuin yhdessä näistä.

Operatiivisesta toiminnasta konsernitasolla vastaa toimitusjohtaja konsernin johtoryhmän avustamana. Liiketoimintayksiköiden toiminnasta vastaavat yksiköiden johtajat liiketoimintayksikkönsä johtoryhmän avustamina. (kts. s. 3 organisaatorakenne)

Fortumin organisaatiolle on luonteenomaista vallan ja vastuun jako ja delegointi liiketoimintayksiköille. Kullakin liiketoimintayksiköllä on oma henkilöstönsä ja muut resurssit.

Yhtiökokous

Osakkeenomistajat käyttävät oikeuttaan tehdä yhtiöön liittyviä päätöksiä laillisesti koolle kutsutussa yhtiökokouksessa joko olemalla itse läsnä tai valtuutettujen edustajiensa välityksellä.

*Arvostan luotettavuutta
sähkön toimituksessa
ja asiakassuhteen
hoitamisessa.*

Risto Ristolainen, yksityisasiakas

Yhtiöjärjestyksen mukaisesti kutsun yhtiökokoukseen toimittaa hallitus. Kutsu yhtiökokoukseen on toimitettava aikaisintaan kaksi kuukautta ja viimeistään seitsemäntoista päivää ennen yhtiökokousta julkaisemalla se kahdessa hallituksen määräämässä sanomalehdessä. Varsinainen yhtiökokous pidetään kerran vuodessa viimeistään kesäkuussa. Ylimääräinen yhtiökokous on pidettävä, kun hallitus katsoo siihen olevan aihetta tai milloin se lain mukaan muuten on pidettävä.

Yhtiökokoukseen saavat osallistua sellaiset yhtiön osakkeenomistajat, jotka on merkitty Suomen Arvopaperikeskus Oy:n ylläpitämään osakasluetteloon. Hallintarekisteröidyt osakkeenomistajat voidaan merkitä yhtiön osakasluetteloon tilapäisesti yhtiökokoukseen osallistumista varten.

Saadakseen osallistua yhtiökokoukseen osakkeenomistajan on ilmoittauduttava yhtiölle viimeistään kokouskutsussa mainittuna päivänä, joka voi olla aikaisintaan kymmenen päivää ennen kokousta. Asia, jonka osakkeenomistaja haluaa käsiteltäväksi yhtiökokouksessa, on kirjallisesti esitettävä hallitukselle niin hyvissä ajoin, että asia voidaan sisällyttää yhtiökokoukseen.

Yhtiökokouksen tehtäviin kuuluvat muun muassa emoyhtiön ja konsernin tuloslaskelman sekä taseen vahvistaminen, maksettavista osingoista päättäminen, hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä tilintarkastajien lukumäärästä päättäminen, hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä tilintarkastajien valitseminen sekä hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenten sekä tilintarkastajien palkkioista päättäminen.

Osinkoa maksetaan niille osakkeenomistajille, jotka osingonmaksun täsmäytyspäivänä ovat Suomen Arvopaperikeskus Oy:n ylläpitämässä yhtiön osakasluettelossa.

Osakkeenomistajien nimitysvaliokunta avustaa varsinaista yhtiökokousta

Fortumin vuoden 2005 varsinaisen yhtiökokouksen päätöksellä asetettiin osakkeenomistajien nimitysvaliokunta avustamaan varsinaista yhtiökokousta. Valiokunnan tehtävänä on valmistella hallituksen jäseniä ja hallituspalkkioita koskevat ehdotukset seuraavalle varsinaiselle yhtiökokoukselle. Nimitysvaliokuntaan valitaan kolmen suurimman osakkeenomistajan edustajat ja hallituksen puheenjohtaja asiantuntijajäsenenä. Osakkeenomistajia valiokunnassa edustavien jäsenten nimittämisoikeus on niillä kolmella osakkeenomistajalla, joiden osuus yhtiön kaikkien osakkeiden tuottamista äänistä on suurin yhtiökokousta edeltävän joulukuun 1. päivänä. Vuonna 2005 osakkeenomistajien nimitysvaliokuntaan valittiin seuraavat henkilöt: Markku Tapio (puheenjohtaja), johtaja, KTM; Kari Puro, toimitusjohtaja, Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen ja Jorma Huuhtanen, pääjohtaja, Kansaneläkelaitos.

Nimitysvaliokunnan ensimmäisen kokouksen kutsuu

koolle hallituksen puheenjohtaja, ja valiokunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan. Valiokunnan on annettava ehdotuksensa yhtiön hallitukselle viimeistään varsinaista yhtiökokousta edeltävän helmikuun 1. päivänä.

Hallintoneuvoston tehtävät ja kokoonpano

Hallintoneuvoston tehtävänä on huolehtia osakkeenomistajien etujen turvaamisesta. Hallintoneuvoston tärkeimmät tehtävät ovat yhtiön hallinnon valvominen, lausunnon antaminen varsinaiselle yhtiökokoukselle tilinpäätöksestä ja tilintarkastuskertomuksesta sekä sellaisten ehdotusten käsitteleminen, jotka koskevat yhtiön toiminnan huomattavaa supistamista tai laajentamista tai organisaation olennaista muuttamista.

Hallintoneuvoston jäsenet, puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitsee yhtiökokous vuoden mittaiseksi toimikaudeksi. Hallintoneuvoston jäseneksi ei voida valita henkilöä, joka on täyttänyt 68 vuotta.

Hallintoneuvostoon kuuluu vähintään kuusi ja enintään 12 jäsentä. Tammikuussa 2006 jäseniä oli 12. Hallintoneuvoston kokouksiin osallistuu myös kolme henkilöstöryhmien edustajaa, jotka eivät ole hallintoneuvoston jäseniä. Kokous on päätösvaltainen, kun paikalla on enemmän kuin puolet jäsenistä. Vuonna 2005 hallintoneuvosto kokoontui viisi kertaa. Keskimääräinen läsnäolo prosentti näissä kokouksissa oli 93.

Vuoden 2005 varsinaisessa yhtiökokouksessa hallintoneuvostoon valittiin yhden vuoden toimikaudeksi seuraavat henkilöt: kansanedustajat **Timo Kalli** (s. 1951), hallintoneuvoston puheenjohtaja, **Jouni Backman** (s. 1959), hallintoneuvoston varapuheenjohtaja, **Lasse Hautala** (s. 1963), **Rakel Hiltunen** (s. 1940), **Mikko Immonen** (s. 1950), **Kimmo Kiljunen** (s. 1951), **Jari Koskinen** (s. 1960), **Oras Tynkkynen** (s. 1977) ja **Ben Zyskowitz** (s. 1954); Kurikan kaupunginvaltuuston toinen varapuheenjohtaja **Martti Alakoski** (s. 1953), pääjohtaja **Jorma Huuhtanen** (s. 1945) ja teollisuusneuvos **Kimmo Kalela** (s. 1941). Henkilöstön edustajina Fortumin hallintoneuvostossa olivat **Satu Laiterä**, **Jouni Koskinen** ja **Tapio Lamminen**.

Hallintoneuvoston jäsenten omistamat osakkeet 31.12.2005

Hallintoneuvoston jäsenet	Osakkeet	Muutos
Rakel Hiltunen	200	+200
Kimmo Kalela	3 200	0

Hallintoneuvoston jäsenten palkkiot

Kullekin hallintoneuvoston jäsenelle maksetaan kiinteä vuosipalkkio ja kokouspalkkio. Henkilöstöryhmien edustajat saavat vain kokouspalkkion. Kaikki jäsenet ovat oikeutettuja yhtiön matkustussääntöjen mukaisiin matkakorvauksiin kuittia vastaan. Hallintoneuvoston jäsenille ei tarjota optioita, optiolainoja eikä mahdollisuutta osallistua muihin kannustinohjelmiin. Fortumilla ei myöskään ole heitä koskevaa eläkejärjestelmää.

Varsinainen yhtiökokous 31.3.2005 vahvisti seuraavat palkkiot hallintoneuvoston jäsenille:

euroa/kk	2004	2005
Puheenjohtaja	1 000	1 000
Varapuheenjohtaja	600	600
Jäsenet	500	500
Kokouspalkkio	200	200

Fortumin hallintoneuvostolle maksamat kokonaispalkkiot

Yhteensä euroa	2003	2004	2005
Hallintoneuvoston puheenjohtaja	4 400*	10 200	12 800
Hallintoneuvoston varapuheenjohtaja	8 200	8 600	8 000
Muut hallintoneuvoston jäsenet	67 300	66 900	67 800

* 4 kk

Hallitus

Hallitus vastaa konsernin hallinnosta ja toiminnan järjestämisestä lainsäädännön, yhtiöjärjestyksen sekä yhtiökokouksen ja hallintoneuvoston antamien ohjeiden mukaisesti.

Hallituksen tehtävä on yhtiön strateginen kehittäminen ja sen liiketoiminnan valvonta ja ohjaaminen. Hallitus päättää konsernin keskeisistä toimintaperiaatteista, vahvistaa yhtiön vuosittaisen toimintasuunnitelman ja tilinpäätöksen sekä osavuosisikatsaukset. Lisäksi se päättää merkittävistä investoin-

neista, vahvistaa yhtiön arvot ja toimintaperiaatteet sekä valvoo niiden toteutumista. Hallitus nimittää myös yhtiön toimitusjohtajan, varatoimitusjohtajat ja toimitusjohtajan välittömät alaiset sekä päättää heidän palkkioistaan, vahvistaa konsernin johtoryhmän ja konsernin ylimmän organisaatio- ja toimintarakenteen sekä määrittelee yhtiön osinkopolitiikan.

Hallitukseen kuuluu viidestä seitsemään jäsentä.

Yhtiökokous valitsee jäsenet yhden vuoden mittaiseksi toimikaudeksi, joka päättyy valintaa seuraavaan ensimmäiseen varsinaiseen yhtiökokoukseen. Kokous on päätösvaltainen, kun paikalla on enemmän kuin puolet jäsenistä. Hallituksen jäseneksi ei voida valita henkilöä, joka on täyttänyt 68 vuotta.

Vuoden 2005 varsinaisessa yhtiökokouksessa valittiin hallitukseen seuraavat henkilöt: **Peter Fagnäs** (s. 1952), puheenjohtaja, **Birgitta Kantola** (s. 1948), varapuheenjohtaja, **Birgitta Johansson-Hedberg** (s. 1947), **Lasse Kurkilahti** (s. 1948), **Matti Lehti** (s. 1947), **Marianne Lie** (s. 1962) ja **Erkki Virtanen** (s. 1950). Tarkempia tietoja hallituksen jäsenistä on sivuilla 56–57.

Vuonna 2005 hallitus kokoontui 15 kertaa, joista seitsemän oli puhelinneuvottelua. Keskimääräinen läsnäolo-prosentti hallituksen kokouksissa oli 90. Kertomusvuoden merkittävin asia oli öljyliiketoiminnan eriyttäminen ja siihen liittyvät Fortumin strategian muutokset. Muita vuonna 2005 hallituksen kokouksissa käsiteltyjä asioita olivat henkilöstöhal-

Fortumin asiakas-asiämies valvoo asiakkaiden oikeuksia. Asiakasasiämiehen avulla selvisi, että liian suuri sähkölasku aiheutui vialliseista mittarista.

Asiakasasiämies Gustaf Sandström (vasemmalla) ja Risto Ristolainen.

linton liittyvät asiat, hallinnon arviointi ja jatkuvuuden suunnittelu.

Hallituksen jäsenet eivät ole palvelussuhteessa yhtiöön ja he ovat riippumattomia, lukuun ottamatta suurinta osakkeenomistajaa, Suomen valtiota edustavaa Erkki Virtasta. Riippumattomalla tarkoitetaan sitä, että hallituksen jäsenellä ei ole olennaista suhdetta Fortumiin hallituksen jäsenyyttä lukuun ottamatta ja että hänellä ei ole sitoumuksia yhtiön merkittävään osakkeenomistajaan nähden.

Hallituksen jäsenten omistamat osakkeet 31.12.2005

	Osakkeet	Muutos
Peter Fagernäs	30 591	+ 30 000

Toimitusjohtaja, talousjohtaja ja lakiasianjohtaja osallistuvat hallituksen kokouksiin säännöllisesti. Muut johtoryhmän jäsenet osallistuvat kokouksiin tarvittaessa tai hallituksen kutsusta. Hallituksen puheenjohtaja valmistelee hallituksen kokouksissa käsiteltävät asiat yhdessä toimitusjohtajan kanssa.

Hallituksen valiokunnat

Hallitus nimittää tarkastusvaliokunnan sekä nimitys- ja palkkiovaliokunnan, joissa kummassakin on kolme jäsentä. Jotta näiden valiokuntien kokoukset olisivat päätösvaltaisia, läsnä on oltava kaksi jäsentä. Kummankin valiokunnan jäsenet ovat hallituksen jäseniä. Valiokuntien jäsenten toimikausi on yksi vuosi, joka päättyy valintaa seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä.

Tarkastusvaliokunta avustaa hallitusta sen valvontatehtävien hoitamisessa. Tarkastusvaliokunnan tehtäviin kuuluvat talousraportointiin, kirjanpidon, sisäisen kontrollin ja talousriskien hallinnan valvonta. Lisäksi se valmistelee yhtiön ulkoisten tilintarkastajien valintaa sekä seuraa heidän riippumattomuuttaan ja heidän tuottamia palveluita.

Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana toimi vuonna 2005 Birgitta Kantola ja jäseninä toimivat Birgitta Johansson-Hedberg ja Matti Lehti. Tarkastusvaliokunta kokoontui vuonna 2005 neljä kertaa. Tärkeimmät vuoden aikana käsitellyt asiat olivat tarkastusvaliokunnan toimintaohje, siirtyminen IFRS-järjestelmään, sisäinen tarkastussuunnitelma ja -raportointi, keskustelut ja katsaukset yhtiön ulkoisten tilintarkastajien

Viihdyn luonnossa ja minulle merkitsee paljon, että Fortum kehittää jatkuvasti tuotantoaan ympäristöystävällisempään suuntaan

kanssa, yrityksen riskienhallinta ja ulkoisen tilintarkastajan valintaa koskevan esityksen laatiminen.

Nimitys- ja palkkiovaliokunnan tehtävänä on käsitellä, arvioida ja tehdä hallitukselle esityksiä konsernin ja sen johdon palkkausrakenteista sekä palkitsemis- ja kannustinjärjestelmistä ja valmistella osaltaan konsernin nimityskysymyksiä.

Vuonna 2005 nimitys- ja palkkiovaliokunnan puheenjohtajana toimi Peter Fagernäs ja jäsenenä toimivat Marianne Lie ja Lasse Kurkilahdi. Nimitys- ja palkkiovaliokunta kokoontui kolme kertaa vuonna 2005. Tärkeimmät asiat olivat johtajien työn arviointi, palkkiojärjestelmä ja konsernin pitkän aikavälin kannustinohjelmat.

Hallituksen jäsenten toiminnan arviointi

Fortumin hallitus toteuttaa vuotuisen itsearvioinnin oman toimintansa kehittämiseksi. Siinä arvioidaan työn tehokkuutta, hallituksen kokoa ja kokoonpanoa, kokousasialistan valmistelua ja keskustelun avoimuutta sekä hallituksen jäsenten mahdollisuutta itsenäiseen päätöksentekoon.

Hallituksen jäsenten palkkiot

Varsinainen yhtiökokous vahvisti seuraavat palkkiot hallituksen jäsenille:

euroa/vuosi	2004	2005
Puheenjohtaja	49 500	55 000
Varapuheenjohtaja	38 500	42 000
Jäsenet	27 500	30 000
Kokouspalkkio/kokous	500	500

Lisäksi valiokunnan kokouksista maksetaan 500 euron kokouspalkkio. Jäsenet ovat oikeutettuja yhtiön matkustussääntöjen mukaisiin matkakorvauksiin.

Hallituksen jäsenille ei tarjota optioita, optiolainoja eikä mahdollisuutta osallistua muihin kannustinohjelmiin. Yhtiöllä ei ole eläkejärjestelmää, joka koskisi sellaisia hallituksen jäseniä, jotka eivät ole palvelussuhteessa yhtiöön.

Fortumin hallitukselle maksamat kokonaispalkkiot

Yhteensä euroa	2003	2004	2005
Hallituksen puheenjohtaja	*	56 100	60 925
Hallituksen varapuheenjohtaja	36 004	44 200	48 725
Muut hallituksen jäsenet	129 417	156 525	179 875

*) Päätoiminen hallituksen puheenjohtaja

Toimitusjohtaja

Toimitusjohtajan tehtävä on johtaa konsernin liiketoimintaa ja hallintoa Suomen osakeyhtiölain, muun lainsäädännön ja hallituksen ohjeiden mukaisesti. Toimitusjohtajan tukena konsernin johtamisessa on konsernin johtoryhmä.

Toimitusjohtajan työtä arvioidaan vuosittain. Arviointi perustuu objektiivisiin kriteereihin, joita ovat muun muassa

yrityksen tulos ja nimitys- ja palkkiovaliokunnan toimitusjohtajalle asettamien tavoitteiden saavuttaminen. Nimitys- ja palkkiovaliokunta määrittelee arvion perusteella toimitusjohtajan palkkiotason, jonka hallitus hyväksyy.

Mikäli Fortum irtisanoo toimitusjohtajan, tämä on oikeutettu saamaan 24 kuukauden palkkaa vastaavan korvauksen.

Konsernin johtoryhmä

Konsernin johtoryhmään kuuluu seitsemän jäsentä mukaan lukien toimitusjohtaja, jolle johtoryhmän jäsenet raportoivat. Konsernin lakiasianjohtaja toimii johtoryhmän sihteerinä. Johtoryhmä kokoontuu säännöllisesti kuukausittain. Lisäksi pidetään strategiaa, liiketoimintasuunnittelua ja tulosta koskevia kokouksia.

Konsernin johtoryhmän tehtävänä on muun muassa luoda strategiset ohjeistukset, tarkistaa vuotuiset liiketoimintasuunnitelmat, seurata tuloskehitystä, suunnitella ja seurata investointeja, valvoa fuusioita, yritysostoja ja divestointeja sekä tarkastella tärkeimpiä päivittäisiä toimintoja ja operatiivisia päätöksiä.

Johtoryhmän jäsenet ja heidän vastuualueensa esitellään sivuilla 58–59.

Osakeomistus, johtoryhmä

	31.12.2004	31.12.2005	Muutos
Frisk Mikael		14 900	+14 900
Karttinen Timo	18 870	18 870	0
Kuula Tapio	20 050	50 050	+30 000
Laaksonen Juha	20 000	20 000	0
Lilius Mikael	150 050	150 050	0
Lundberg Christian	20 000	20 000	0
Teir-Lehtinen Carola	16 970	17 970	+1 000

Palkitsemisperiaatteet

Fortum tarjoaa kilpailukykyiset kokonaispalkkiot konsernijohtajalle ja muulle johdolle. Kunkin johtajan palkkiot määräytyvät konsernin palkitsemisperiaatteiden mukaisesti. Palkkioita määritettäessä otetaan huomioon yrityksen tulos, markkinat, joilla konserni toimii sekä ulkoiset, itsenäisten tahojen toimittamat markkinatiedot, erityisesti vastaavissa yrityksissä vastaavissa tehtävissä toimivien henkilöiden palkkioita koskevat tiedot.

Kokonaispalkkio koostuu palkasta luontoisetuineen ja vuotuisesta henkilökohtaisesta tulospalkkiosta. Lisäksi käytössä on pitkäkestoisia etuja, kuten osakeoptioita ja uusi osakekannustinjärjestelmä. Palkitsemisperiaatteista päättää hallitus.

Vuosipalkkiojärjestelmä

Fortumissa käytetään vuosipalkkiojärjestelmää, jonka avulla tuetaan konsernin arvojen, taloudellisten tavoitteiden ja

rakennemuutosten toteuttamista. Lisäksi sen avulla varmistetaan, että yksittäisten työntekijöiden tulostavoitteet eivät poikkea heidän liiketoimintayksikkönsä ja konsernin tavoitteista. Valtaosa fortumlaisista kuuluu tulos- ja suoritusindonaiseen palkitsemisjärjestelmään.

Ylimmän johdon suorituspalkkioiden määräytymisperusteet vahvistaa hallitus vuosittain nimitys- ja palkkiovaliokunnan esityksen pohjalta. Toimitusjohtajalle ja konsernin johtoryhmälle maksetaan palkan ja luontoisetujen lisäksi vuosittaiseen suoritukseen perustuvaa palkkiota. Ylimpään johtoon kuuluville johtajille maksettavien vuosipalkkioiden määrä riippuu konsernin taloudellisesta tuloksesta ja henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisesta. Vuosipalkkioiden tavoitetaso ylimmällä johdolla on 25 %, kuitenkin enintään 40 % (vuonna 2005 50 %) saajan vuosipalkasta luontoisetuineen. Liiketoimintayksiköiden johtajien palkkiot määräytyvät sekä liiketoimintayksikön että koko konsernin tuloksen perusteella. Liiketoimintayksikön johtajan ja hänen esimiehensä välillä käydään aina alkuvuodesta suorituskeskustelu, jossa sovitaan johtajan henkilökohtaisen suorituksen arvioinnin perusteista.

Konsernin johtoryhmälle, toimitusjohtaja mukaan lukien, maksettiin vuonna 2005 1 074 477 euroa suorituspalkkiota, mikä vastaa 0,32 prosenttia konsernin maksamista palkoista ja palkkioista.

Lisätietoja vuosipalkkiojärjestelmästä on henkilöstöhallintotietojen yhteydessä sivulla 35.

Pitkän aikavälin kannustinohjelmot

Fortumin avainhenkilöiden optio-ohjelmat (2001 ja 2002) ja vuonna 2003 käynnistetty osakekannustinjärjestely tukevat konsernin pitkän aikavälin tavoitteiden täyttymistä, sillä ne houkuttelevat ja sitouttavat avainhenkilöitä. Viimeisen optio-ohjelman (2002B) merkintäaika alkaa 1.10.2006. Osakekannustinjärjestely korvaa mahdolliset muut Fortumin pitkän aikavälin kannustinohjelmot. Lisätietoja optio-ohjelmista on Tilinpäätöksessä.

Fortumin osakekannustinjärjestely on Fortum-konsernin ylimmälle johdolle ja avainhenkilöille tarkoitettu suoritusperusteinen pitkän aikavälin kannustinohjelma. Järjestelyn piirissä on tällä hetkellä noin 130 avainhenkilöä, jotka kaikki ovat hallituksen valitsemia. Järjestely jakaantuu vuosittain alkaviin kuusivuotisiin osakeohjelmiin, joille kullekin tarvitaan hallituksen hyväksyntä. Uusin, vuosina 2006-2011 toteutettava osakeohjelma koskee vain henkilöitä, jotka eivät ole mukana optio-ohjelmissa.

Kukin osakeohjelma alkaa kolmivuotisella ansaintajaksoilla, jota seuraa kolmivuotinen rajoitusjakso. Sen päättyessä järjestelyn piiriin kuuluva saa ennalta määrätyn kappalemäärän Fortumin osakkeita. Osallistujalle kolmen vuoden ansaintajakson jälkeen myönnettävien osakeoikeuksien määrä perustuu siihen, miten Fortum saavuttaa hallituksen määrittämät vuosittaiset tulostavoitteet sekä siihen, miten kukin osallistuja saavuttaa henkilökohtaiset vuosittaiset suoritustavoitteensa. Ennen kuin osakkeet toimitetaan osallistujalle, yhtiö vähentää osallistujan maksettavaksi kertyneet verot ja muut maksut. Jäljelle jäävä osuus (Suomessa tällä hetkellä noin 40-50 %)

Fortumin maksamat toimitusjohtajan ja johtoryhmän palkkiot

EUR	Palkka ja luontoisedut 2003	Palkka ja luontoisedut benefits 2004	Palkka ja luontoisedut benefits 2005	Suoritus-palkkiot 2003	Suoritus-palkkiot 2004	Suoritus-palkkiot 2005	Yhteensä 2003	Yhteensä 2004	Yhteensä 2005
Toimitusjohtaja	673 728	732 312	769 164	179 130	336 864	365 700	852 858	1 069 176	1 134 864
Johtoryhmän muiden jäsenten palkkiot yhteensä	1 514 773	1 521 137	1 460 323	303 660	561 031	708 777	1 818 433	2 082 169	2 169 100

Fortumin johtoryhmän jäsenten optio-omistukset 31.12.2005

	2001A saatu	2001A jäljellä 31.12.2005	2001B saatu ja jäljellä	2002A saatu	2002A jäljellä 31.12.2005	2002B saatu ja jäljellä
Frisk Mikael	100 000	0	100 000	150 000	0	150 000
Karttinen Timo	50 000	50 000	75 000	90 000	0	120 000
Kuula Tapio	100 000	0	100 000	200 000	0	200 000
Laaksonen Juha	100 000	0	100 000	250 000	0	175 000
Lilius Mikael	200 000	0	200 000	340 000	0	340 000
Lundberg Christian				150 000	0	175 000
Teir-Lehtinen Carola	100 000	0	100 000	150 000	0	150 000

Sähköisessä asiointikanavassa voin asioida silloin kun minun aikatauluuni sopii parhaiten. www.fortum.fi on osoite, jossa voi maksaa ja selailta laskuja, antaa mittarilukemat, selailta kulutustietoja, tehdä muuttoilmoituksen ja sähkösopimuksen.

toimitetaan osallistujalle Fortumin osakkeina.

Osallistujalle kolmivuotisen ansaintajakson jälkeen mahdollisesti myönnettävien osakkeiden arvo ei voi ylittää osallistujan vuosipalkkaa. Kussakin osakeohjelmassa myönnettävien osakkeiden lukumäärään vaikuttavat osingot, joita on mahdollisesti maksettu rajoitusjakson aikana ennen rajoitusjakson lopussa tapahtuvaa osakkeiden toimittamista.

Ensimmäinen vuosittainen osakeohjelma alkoi vuonna 2003 ja perustui vuoden 2002 tulokseen. Ensimmäiseen osakeohjelmaan kuuluvat osakeoikeudet myönnettiin osallistujille ansaintajakson päättyessä keväällä 2005. Näihin osakeoikeuksiin perustuvat osakkeet toimitetaan osallistujille keväällä 2008. Toimitusjohtajalle ja Fortumin johtoryhmälle vuonna 2008 myönnettävien osakkeiden nettomäärä verojen jälkeen (oletettu verovähennys 56 %), tarkistettuna vuodelta 2005 jaettavalla osingolla, on arviolta seuraava:

Nimi	Osakkeiden nettomäärä
Frisk Mikael	8 409
Karttinen Timo	7 009
Kuula Tapio	11 719
Laaksonen Juha	9 969
Lilius Mikael	30 510
Lundberg Christian	10 103
Teir-Lehtinen Carola	6 519

Eläkejärjestelyt

Fortumin suomalaiset johtajat kuuluvat työntekijäin eläkelain piiriin, joka tarjoaa palvelusaikaan ja työansioihin perustuvan eläketurvan laissa säädettyllä tavalla. Suomen työeläkejärjestelmässä ansioiksi luetaan peruspalkka, palkkiot ja muut verotettavat luontoisedut, mutta ei optioista saatuja tuloja. Suomen eläkelainsäädännön mukaan eläkkeelle voi nyt jäädä joustavasti 63-68 ikävuoden välillä ilman täyseläkerajoituksia.

Toimitusjohtajan ja konsernin johtoryhmän jäsenten eläkeikä on 60 vuotta. Eläkkeen määrä on 66 % tai 60 % palkasta. Ensiksi mainitussa tapauksessa eläkkeet vakuuttaa ja maksaa Fortumin eläkesäätiö, ja viimeksi mainitussa tapauksessa eläkkeet vakuuttaa vakuutusyhtiö.

Eläkesäätiö

Fortumilla on yksi eläkesäätiö, Imatran Voiman eläkesäätiö, joka suljettiin vuonna 1991. Säätiö tarjoaa tiettyjä lisäeläke-etuja sen toimintapiiriin kuuluville henkilöille. Tärkeimmät näistä ovat 66 %:n kokoniseläke (lakisääteinen eläke on 60 %) ja naisten sekä joidenkin miesten varhennettu vanhuuseläke 60-vuotiaana.

Lisäeläkkeiden osalta säätiö suljettiin vuonna 1991. Säätiön sulkemisen jälkeen yhtiöön tulleet työntekijät eivät kuulu säätiön toimintapiiriin. Vuoden 2005 lopussa säätiö tarjosi lisäeläke-etuuden 1 385 työntekijälle.

Fortumin henkilöstöraho

Vain suomalaista henkilöstöä koskeva Fortumin henkilöstöraho on toiminut vuodesta 2000 alkaen. Konsernin osakekannustinjärjestelmään kuuluvat henkilöt eivät voi olla rahaston jäseniä. Fortumin hallitus määrittelee vuosittain rahastoon maksettavan voittopalkkioerän määräytymisperusteet.

Henkilöstörahoon jäseniä ovat sekä vakituissa että määräaikaisissa työsuhteissa olevat konsernin työntekijät. Rahaston jäsenyys alkaa sitä kuukautta seuraavana kuukautena, jolloin työntekijän työsuhde on kestänyt yhtäjaksoisesti kuusi kuukautta. Rahaston jäsenyys päättyy, kun jäsen on saanut osuutensa rahastosta täysimääräisenä.

Konsernin rahastoon maksamat voittopalkkioerät jaetaan rahaston jäsenille tasasuuruksina. Kunkin työntekijän rahasto-osuudet on jaettu sidottuun osaan ja nostettavissa olevaan osaan. Kun työntekijä on ollut rahaston jäsen viisi vuotta, hän voi vuosittain siirtää sidotusta osasta nostettavaksi enintään 15 % pääomasta vastaavan määrän.

Nostettavissa oleva osa määritellään vuosittain ja maksetaan niille jäsenille, jotka haluavat käyttää nosto-oikeuttaan. Työntekijät ovat vuodesta 2005 alkaen voineet valita, haluavatko he nostettavissa olevan osan henkilöstörahoon hankkimina Fortumin osakkeina.

Riskienhallinta

Fortumin riskienhallinnan tavoitteena on tukea sovitujen tavoitteiden saavuttamista ja välttää ei-toivottuja operatiivisia ja taloudellisia tapahtumia.

Fortumin hallitus hyväksyy konsernin riskipolitiikan, jossa määritellään konsernin riskienhallinnan tavoitteet, periaatteet, vastuualueet ja prosessit. Riskipolitiikka sisältää suuntaviivat riskien tunnistamiseen, arviointiin, käsittelyyn, valvontaan ja raportointiin. Kukin liiketoiminta- ja palveluysikkö toimittaa oman, konsernin riskipolitiikan kanssa yhtenevän riskipolitiikkansa toimitusjohtajan hyväksyttäväksi.

Konsernin riskienhallinta on osa konsernin talousyksikön toimintaa ja siitä vastaa Chief Risk Officer. Liiketoiminta- ja palveluysikköiden riskienhallintatoiminnot raportoivat riskeistä konsernin riskienhallinnalle, joka vastaa riskien konsolidoinnista ja analysoinnista konserninlaajuisesti. Talousjohtaja raportoi konsernin riskialituksesta toimitusjohtajalle ja hallitukselle.

Lisätietoja riskienhallinnasta löytyy sivulta 41.

Sisäpiiriohjeet

Fortum noudattaa Helsingin Pörssin julkaisemia sisäpiiriohjeita. Fortumin omat sisäpiiriohjeet, joita päivitetään säännöllisesti,

ovat kaikkien pysyvien sisäpiiriläisten sekä kaikkien Fortumin työntekijöiden saatavilla. Yhtiössä järjestetään sisäpiiriohjeiden perehdytystilaisuuksia pysyville sisäpiiriläisille.

Fortum ylläpitää julkista sisäpiirirekisteriä arvopaperimarkkinalain edellyttämistä ilmoitusvelvollisista henkilöistä ja yhtiön sisäistä sisäpiirirekisteriä niistä henkilöistä, jotka saavat sisäpiiritietoa.

Julkiseen sisäpiirirekisteriin merkittyjä pysyviä sisäpiiriläisiä ovat hallintoneuvoston jäsenet (mukaan lukien henkilöstön edustajat), hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja, tilintarkastaja ja tilintarkastuksesta vastaavan tilintarkastustoimiston toimihenkilö, jolla on päävastuu tilintarkastuksesta sekä määrätyt johtajat ja laajennetun johtoryhmän jäsenet. Fortumin laajennettuun johtoryhmään kuuluvat yhtiön johtoryhmän jäsenet ja liiketoimintayksiköiden johtajat. Arvopaperimarkkinalain mukaisesti myös pysyvien sisäpiiriläisten lähipiirin omistustiedot ovat Fortumissa julkisia 1.1.2006 lähtien. Julkiseen sisäpiirirekisteriin merkittyjen Fortumin sisäpiiriläisten omistustiedot ovat saatavilla Suomen Arvopaperikeskus Oy:n NetSire-palvelussa.

Fortumin yrityskohtaiseen sisäpiirirekisteriin merkityt pysyvät sisäpiiriläiset ovat henkilöitä, jotka tehtävissään säännöllisesti saavat yhtiötä koskevia sisäpiiritietoja. Yritys-

kohtainen rekisteri sisältää myös tietoja henkilöistä, jotka saavat sisäpiiritietoja esimerkiksi työskennellessä yhtiölle erillisen konsultointisopimuksen perusteella.

Julkista rekisteriä ylläpidetään Suomen Arvopaperikeskus Oy:n sisäpiirirekisterijärjestelmässä. Osoite: Suomen Arvopaperikeskus Oy, PL 1110, 00101 Helsinki. Käyntiosoite: Urho Kekkosen katu 5 C, Helsinki. Puh. 020 770 6000, faksi: 020 770 6658, sähköposti: info@apk.fi, web: www.apk.fi.

Pysyvien sisäpiiriläisten tulee ajoittaa kaupankäynti yhtiön liikkeelle laskemilla arvopapereilla siten, ettei kaupankäynti heikennä arvopaperimarkkinoita kohtaan tunnettua luottamusta. On suositeltavaa, että pysyvät sisäpiiriläiset tekevät vain pitkäaikaisia sijoituksia yhtiön liikkeelle laskemilla arvopapereilla. Pysyvät sisäpiiriläiset eivät saa käydä kauppaa yhtiön liikkeelle laskemilla arvopapereilla yhtiön osavuositarkastuksen ja tilinpäätöstietojen julkaisemista edeltävinä 30 päivänä. Jos osavuositarkastus tai tilinpäätöstiedot julkaistaan yli 30 päivän kuluttua tilikauden päättymisestä, alkaa kaupankäyntikielto tilikauden päätyessä.

Lisäksi Fortum tarkastaa vähintään kerran vuodessa pysyvien sisäpiiriläisten suorittaman kaupankäynnin Suomen Arvopaperikeskus Oy:n rekisteritietojen perusteella. Yhtiö voi tapauskohtaisesti valvoa pysyvien sisäpiiriläisten arvopaperikauppaa tarkemminkin, esimerkiksi silloin, kun pysyvä sisäpiiriläinen käy kauppaa suurilla arvopaperimäärillä tai käy kauppaa jatkuvasti.

Yhtiö valvoo sisäpiiritietojen noudattamista tarkastustamalla ilmoitetut tiedot vuosittain sisäpiiriläisillä. Sisäpiiri-asioiden koordinointi ja valvonta ovat Fortumin lakiasianjohtajan vastuualuetta. Kunkin toiminnon tai yksikön johtaja vastaa oman organisaationsa sisäpiiri-asioiden valvonnasta.

Sisäinen ja ulkoinen tarkastus

Konsernin sisäinen tarkastus arvioi eri liiketoimintojen ja prosessien tehokkuutta ja suorituskykyä, riskienhallinnan riittävyyttä, taloudellisen ja operatiivisen raportoinnin täsmällisyyttä ja oikeellisuutta sekä lakien, asetusten ja sisäisten ohjeiden noudattamista. Työn perustana ovat kansainväliset sisäisen tarkastuksen ammattistandardit ja eettiset säännöt, jotka on julkaissut The Institute of Internal Auditors.

Konsernin sisäinen tarkastus on riippumaton Fortumin liiketoimintayksiköistä ja muista yksiköistä. Se raportoi konsernin hallituksen tarkastusvaliokunnalle sekä talousjohtajalle.

Konsernin sisäisen tarkastuksen toimenkuva, valtuudet ja vastuu on virallisesti määritelty toimintaohjeessa. Toimintaohjeen ja vuotuisen toimintasuunnitelman hyväksyy hallituksen tarkastusvaliokunta.

Yhtiöllä on yksi tilintarkastaja, jonka tulee olla Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastustoimisto. Tilintar-

kastaja valitaan varsinaisessa yhtiökokouksessa toimikaudeksi, joka päättyy valintaa seuraavaan ensimmäiseen varsinaiseen yhtiökokouksen päättyessä.

Tilintarkastajaksi valittiin 31.3.2005 pidetyssä Fortum-konsernin varsinaisessa yhtiökokouksessa uudelleen Keskuskauppakamarin hyväksymä tilintarkastustoimisto PricewaterhouseCoopers Oy. Päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Juha Tuomala.

Riippumattomien tilintarkastajien laskuttamat tai laskutettavaksi odotetut palkkiot Fortumin vuoden 2004 tilinpäätöksen tilintarkastuksesta ja muista palveluista on 31.12.2005 asti laskutettu seuraavasti:

Fortumin tilintarkastusmaksut yhteensä

1 000 euroa	2003	2004	2005
Lakisääteinen tilintarkastus	1 413	1 346	1 065
IFRS-neuvonta	1 686	713	237
Veroneuvonta	313	426	287
Muut	522	546	389
Yhteensä	3 934	3 031	1 978

Hallitus

Hallituksen jäsenet 31.12.2005

56

PETER FAGNÉR

Hallituksen puheenjohtaja, s. 1952, oikeustieteen kandidaatti
Nimitys- ja palkkiovaliokunnan puheenjohtaja

Päätehtävä:

Oy Hermitage Ab:n hallituksen puheenjohtaja ja
Hermitage Co. Ltd:n toimitusjohtaja

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

Pohjola Yhtymä Oyj:n hallituksen puheenjohtaja
Conventum Oyj:n hallituksen puheenjohtaja
Conventum Oyj:n toimitusjohtaja
Merita Pankin hallituksen jäsen
Prospectus Oyj:n toimitusjohtaja
Useita tehtäviä Kansallis-Osake-Pankissa

Muut luottamustehtävät:

Finnlines Oyj:n hallituksen jäsen
Winpak Ltd:n (Kanada) hallituksen jäsen
Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2004

BIRGITTA JOHANSSON-HEDBERG

S. 1947, BA, psykologian kandidaatti
Tarkastusvaliokunnan jäsen

Päätehtävä:

Lantmännenin toimitusjohtaja

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

Föreningsparbankenin toimitusjohtaja
Hollantilaisen pörssi-yhtiö Wolters Kluwerin Skandinavian johtaja

Muut luottamustehtävät:

Skandian hallituksen jäsen
Sveaskogin hallituksen jäsen
Uumajan yliopiston hallituksen puheenjohtaja
Aktiemarknadsnämndenin jäsen
Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2004

BIRGITTA KANTOLA

Hallituksen varapuheenjohtaja, s. 1948, varatuomari
Tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja

Päätehtävä:

Johtaja

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

Pohjoismaiden Investointipankin varatoimitusjohtaja (rahoitus)
International Finance Corporationin, Washington D.C., talousjohtaja

Muut luottamustehtävät:

Vasakronan AB:n, Akademiska Hus AB:n, Nordea Bank AB:n,
StoraEnso Oyj:n, Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varman ja
Åbo Akademin hallitusten jäsen
Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2001

LASSE KURKILAHTI

S. 1948, diplomiekonomi
Nimitys- ja palkkiovaliokunnan jäsen

Päätehtävä:

Kemira Oyj:n toimitusjohtaja

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:

Elcoteq Network Oyj:n toimitusjohtaja
Raisio Yhtymän pääjohtaja
Nokian Renkaat Oyj:n toimitusjohtaja.

Muut luottamustehtävät:

Lassila & Tikanoja Oyj:n hallituksen jäsen
Elisa Oyj:n hallituksen jäsen
Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2002

MATTI LEHTI

S. 1947, kauppatieteiden tohtori
Tarkastusvaliokunnan jäsen

Päätehtävä:
TietoEnator Oy:n toimitusjohtaja ja hallituksen jäsen
(hallituksen puheenjohtaja 1.1.2006 alkaen).

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:
Tietotehdas Oy:n ja Tieto-konsernin toimitusjohtaja ja
hallituksen jäsen
Rautakirja Oy:n varatoimitusjohtaja

Muut luottamustehtävät:
Liikesivistysrahaston puheenjohtaja
Helsingin kauppakorkeakoulun tukisäätiön varapuheenjohtaja
Jaakko Pöyry Group Oy:n hallituksen jäsen
Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) hallituksen jäsen
Helsingin kauppakorkeakoulun kansleri
Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2005

MARIANNE LIE

S. 1962, opiskellut lakia ja politiikkaa Oslon yliopistossa.
Nimitys- ja palkkiovaliokunnan jäsen

Päätehtävä:
Norjan varustamoliiton (NSA) toimitusjohtaja

Merkittävimmät aiemmat tehtävät:
Umoe-konserniin kuuluvan Helsevaktens Telemed AS:n toimitusjohtaja
Vattenfall Norge AS:n toimitusjohtaja. NSA:n informaatio- ja
teollisuuspoliittisen osaston johtaja. NSA:n teollisuuspoliittisen
osaston johtaja

Muut luottamustehtävät:
GalleriF 15:n hallituksen puheenjohtaja
Arendals Fossekompainin, Green Awardin, Kverneland ASA:n,
Nordmanns-Forbundetin, Sykehuset Ostfold HF:n hallitusten jäsen.
Orkla ASA:n hallintoneuvoston jäsen
Fortumin hallituksen riippumaton jäsen vuodesta 2004

57

ERKKI VIRTANEN

S. 1950, valtiotieteiden kandidaatti

Päätehtävä:
Kauppa- ja teollisuusministeriön kansliapäällikkö

Merkittävimmät aiemmat tehtävät
Valtionvarainministeriön budjettipäällikkö

Muut luottamustehtävät:
Sitran hallituksen varapuheenjohtaja
Fortumin hallituksen ei-riippumaton jäsen vuodesta 1999

Fortumin hallintoneuvoston jäsenet:

Timo Kalli, puheenjohtaja
Jouni Backman, varapuheenjohtaja
Martti Alakoski
Lasse Hautala
Rakel Hiltunen
Jorma Huuhtanen
Mikko Immonen
Kimmo Kalela
Kimmo Kiljunen
Jari Koskinen
Oras Tynkkynen
Ben Zyskowicz

Henkilöstön edustajat:

Jouni Koskinen
Satu Laiterä
Tapio Lamminen

Konsernin johto

Konsernin johtoryhmä 31.12.2005

58

MIKAEL LILIUS

Toimitusjohtaja vuodesta 2000
s. 1949, diplomiekonomi
Konsernin palveluksessa vuodesta 2000

Aiemmat tehtävät:

Gambro AB:n toimitusjohtaja, Tukholma, 1998
Incentive AB:n toimitusjohtaja, Tukholma, 1991
KF Industri AB:n (Nordico) toimitusjohtaja, Tukholma, 1989
Huhtamäki Oy:n pakkausteollisuuden johtaja, Helsinki, 1986

Tärkeimmät muut luottamustehtävät:

Huhtamäki Oyj:n hallituksen puheenjohtaja
Sanitec Oy:n hallituksen puheenjohtaja
Energiateollisuus ry:n hallituksen puheenjohtaja
OAO Lenenergon hallituksen varapuheenjohtaja
Hafslund ASA:n hallituksen jäsen

TIMO KARTTINEN

Kehitysjohtaja vuodesta 2004
s. 1965, diplomi-insinööri
Johtoryhmän jäsen vuodesta 2004
Konsernin palveluksessa vuodesta 1991

Aiemmat tehtävät:

Fortum Power and Heat Oy:n Portfolio Management and Trading
-liiketoimintayksikön johtaja, 2000
Fortum Power and Heat Oy:n johtaja,
sähkön hankinta ja myynti, 1999
Imatran Voima Oy:n johtaja, sähkön hankinta, 1997
Imatran Voima Oy, energialiiketoimintayksikön
suunnitteluinsinööri, 1991

Tärkeimmät muut luottamustehtävät:

Fingrid Oyj:n hallituksen jäsen
OAO Lenenergon hallituksen jäsen
Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n kauppapolitiittisen valiokunnan jäsen

MIKAEL FRISK

Henkilöstöjohtaja vuodesta 2001
s. 1961, kauppatieteiden maisteri
Johtoryhmän jäsen vuodesta 2001
Konsernin palveluksessa vuodesta 2001

Aiemmat tehtävät:

Nokia Mobile Phones, Global Functions, henkilöstöjohtaja, 1998
Nokia-Mailleferin henkilöstöjohtaja, Lausanne, Sveitsi, 1993
Nokia NCM:n henkilöstönkehityspäällikkö, 1992
Oy Huber Ab:n henkilöstönkehityspäällikkö, 1990

TAPIO KUULA

Johtaja vuodesta 2005
s. 1957, diplomi-insinööri, taloustieteiden maisteri
Johtoryhmän jäsen vuodesta 1997
Konsernin palveluksessa vuodesta 1996

Aiemmat tehtävät:

Fortum Power and Heat Oy:n toimitusjohtaja, 2000–
Fortum Oyj:n Sähkö ja lämpö -sektorin johtaja, 2000
Fortum Power and Heat Oy:n varatoimitusjohtaja, 1999
Imatran Voima Oy:n johtaja, hallituksen jäsen, johtoryhmän jäsen,
1997

Tärkeimmät muut luottamustehtävät:

Kemijoki Oy:n hallituksen puheenjohtaja, Fingrid Oyj:n hallituksen
varapuheenjohtaja, Teollisuuden Voima Oy:n hallituksen varapuheen-
johtaja, OKG Aktiebolagin hallituksen varapuheenjohtaja, OAO TGC 1:n
hallituksen varapuheenjohtaja, OAO TGC-9:n hallituksen jäsen, OAO
Lenenergon hallituksen jäsen, Keskinäisen työeläkevakuutusyhtiön
Varman hallintoneuvoston jäsen, Gasum Oy:n hallintoneuvoston
jäsen, Puolustustaloudellisen suunnittelukunnan jäsen,
Elinkeinoelämän keskusliiton EK:n energiavalokunnan jäsen

JUHA LAAKSONEN

Talousjohtaja vuodesta 2000
s. 1952, ekonomi
Johtoryhmän jäsen vuodesta 2000
Konsernin palveluksessa vuodesta 1979

Aiemmat tehtävät:

Fortum Oyj:n johtaja, M&A, 2000
Fortum Oil & Gas Oyj:n johtaja, rahoitus ja suunnittelu, 1999
Neste Oyj:n talousjohtaja, 1998
Neste Oyj:n Corporate Controller, 1997

Tärkeimmät muut luottamustehtävät:

Teollisuuden Voima Oyj:n hallituksen jäsen
Neste Oil Oyj:n hallituksen jäsen
Kemijoki Oyj:n hallintoneuvoston jäsen
Vahinko-Tapiolan hallintoneuvoston jäsen

CAROLA TEIR-LEHTINEN

Viestintäjohtaja vuodesta 2000
s. 1952, filosofian maisteri (kemia)
Johtoryhmän jäsen vuodesta 2000
Konsernin palveluksessa vuodesta 1986

Aiemmat tehtävät:

Fortum Oyj:n johtaja, ympäristö ja tuoteturvallisuus, 1998
Neste Oyj:n johtaja, ympäristö ja tuoteturvallisuus, 1992
Neste Oyj:n ympäristönsuojelupäällikkö, 1986

Tärkeimmät muut luottamustehtävät:

Aktia Säästöpankki Oyj:n hallituksen jäsen
Stockmann Oyj:n hallituksen jäsen

CHRISTIAN LUNDBERG

Johtaja vuodesta 2005
s. 1956
Johtoryhmän jäsen vuodesta 2003
Konsernin palveluksessa vuodesta 2003

Aiemmat tehtävät:

Fortum Marketsin toimitusjohtaja, 2003
Regional Director Nordic/Baltic Services Microsoft, 2001
Regional Director MS Nordic/Baltic Microsoft, 2000
General Manager IMS Sweden Microsoft, 1997

Tärkeimmät muut luottamustehtävät:

Svensk Energin hallituksen jäsen
EnergiFöretagens Arbetsgivareföreningin varapuheenjohtaja

Laajennettu johtoryhmä 31.12.2005

Fortumin laajennettuun johtoryhmään kuuluvat Fortumin johtoryhmän jäsenet ja Fortumin liiketoimintayksiköiden johtajat.

Liiketoimintayksiköiden johtajat

Distribution, Håkan Grefberg
Generation, Pekka Päättiläinen
Heat, Risto Riekkö
Markets, Erkki Kari-Koskinen
Portfolio Management and Trading, Per Langer
Service, Kim Kronstedt
Värme, Åke Pettersson

Esikunta

Viestintä, Carola Teir-Lehtinen
Kehitys, Timo Karttinen
Ympäristö-, terveys- ja turvallisuusasiat, Arja Koski
Talous, Juha Laaksonen
Henkilöstö, Mikael Frisk
Tietohallinto, Jouni Keronen
Sisäinen tarkastus, Kaj Lindström
Sijoittajasuhteet, Mika Paloranta
Lakiasiat, hallituksen ja Fortumin johtoryhmän sihteeri, Harri Pynnä

60

Suunnittelu Evia Oyj
Valokuvat Heikki Tuuli, Studio Heikki Tuuli
Eva Persson
Paino Libris Oyj
Paperi Kansi Galerie Art Gloss 250 g/m²
Sisäsivut Galerie Art Silk 130 g/m²

Fortum Oyj
Keilaniemi, Espoo
PL 1
00048 FORTUM
puh. 010 4511
faksi 010 45 24447
www.fortum.fi

Tilinpäätös 2005

Tietoja sijoittajille

Fortumin vuoden 2005 vuosikertomus koostuu kahdesta erillisestä osasta: Liiketoimintakatsauksesta ja Tilinpäätöksestä. Kestävä kehitys raportoidaan Liiketoimintakatsauksessa.

Vuoden 2005 vuosikertomus on saatavilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi sekä painettuna että sähköisesti osoitteissa www.fortum.fi, www.fortum.se ja www.fortum.com

Painetun vuosikertomuksen ja taloudellisia katsauksia voi tilata osoitteesta

Fortum Oyj, Postitus, PL 1, 00048 FORTUM,
puh. 010 452 4454,
sähköposti: juha.ahonen@fortum.com

Fortumin tulosten julkistaminen

Fortum raportoi konsernin tuloksesta vuonna 2006 neljänneksittäin seuraavina päivinä:
Tammi–maaliskuu 25.4.
Tammi–kesäkuu 19.7.
Tammi–syyskuu 19.10.

Yhtiökokous

Varsinainen yhtiökokous pidetään 16.3.2006 Helsingissä. Kokouskutsu ja ilmoittautumistiedot julkaistiin pörssitiedotteena 17.2.2006.

Osinkojen maksaminen

Fortum Oyj:n hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että Fortum Oyj jakaa vuodelta 2005 osinkoa 1,12 euroa osaketta kohti. Tästä osingosta 0,58 euroa osaketta kohti jaetaan vuoden 2005 jatkuvien toimintojen tuloksen perusteella ja 0,54 euroa osaketta kohti luovutettujen liiketoimintojen tuloksen perusteella.

Osingon täsmäytyspäivä on 21.3.2006 ja osinko maksetaan 28.3.2006 alkaen.

Sijoittajasuhteiden yhteystiedot

Mika Paloranta, johtaja, sijoittajasuhteet
puh. 010 452 4138
faksi 010 452 4176
sähköposti: mika.paloranta@fortum.com
Fortum Oyj, PL 1, 00048 FORTUM.

Rauno Tiihonen, päällikkö, sijoittajasuhteet
puh. 010 453 6150
faksi 010 452 4176
sähköposti: rauno.tiihonen@fortum.com
Fortum Oyj, PL 1, 00048 FORTUM.

Tietoa sijoittajille myös verkossa osoitteessa www.fortum.fi/sijoittajat

Lisätietoja sijoittajille Liiketoimintakatsauksen sisäkannessa.

Tilinpäätös 2005

Hallituksen toimintakertomus	2
Tilinpäätöksen liitetiedot, IFRS	11
Konsernin tuloslaskelma	12
Konsernin tase	13
Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	14
Konsernin kassavirtalaskelma	15
Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	16
1 Laadintaperiaatteet	16
2 Kansainvälisiin tilinpäätösstandardeihin (IFRS) siirtyminen vuonna 2005	25
3 Liiketoimintasegmentit, jatkuvat toiminnot	35
4 Maantieteelliset segmentit	38
5 Luovutetut toiminnot	38
6 Yrityshankinnat ja -myynnit	40
7 Osatuloutuksen vaikutus liikevaihtoon	42
8 Muut tuotot	42
9 Materiaalit ja palvelut sekä muut kulut	43
10 Henkilöstökulut	43
11 Poistot ja arvonalentumiset	43
12 Rahoitustuotot ja -kulut	44
13 Tuloverot	45
14 Osakekohtainen tulos	45
15 Osakekohtainen osinko	46
16 Aineettomat hyödykkeet	46
17 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	47
18 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin	48
19 Muut pitkäaikaiset sijoitukset	49
20 Pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset korolliset saamiset	49
21 Vaihto-omaisuus	50
22 Myyntisaamiset ja muut saamiset	50
23 Osatuloutukseen liittyvien tase-erien käsittely	50
24 Rahat ja pankkisaamiset	50
25 Oma pääoma	51
26 Korolliset velat	55
27 Laskennalliset verot	56
28 Eläkevastuut	57
29 Pakolliset varaukset	59
30 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat	59
31 Muut velat	60
32 Ostovelat ja muut velat	61
33 Lähipiiritapahtumat	61
34 Riskienhallinta	63
35 Tytäryhtiöt segmenteittäin 31.12.2005	70
36 Vastuut ja vastuusitoumukset	73
37 Tilintarkastajien palkkiot ja tilintarkastukseen liittymättömät palvelut	73
38 Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt	74
39 Katsauskauden jälkeisiä tapahtumia	74
40 Kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat	75
Konsernin taloudelliset tunnusluvut	76
Tunnuslukujen laskentakaavat	79
Emoyhtiön tuloslaskelma, tase ja kassavirtalaskelma	81
Tuloslaskelma	81
Tase	81
Kassavirtalaskelma	82
Emoyhtiön liitetiedot	83
Ehdotus voittovarojen käytöksi	89
Tilintarkastuskertomus	90
Hallintoneuvoston lausunto	91

Hallituksen toimintakertomus

2

Vuosi 2005 oli Fortumille erinomainen. Yrityksen liiketoiminnan tulos ja kassavirta vahvistuivat. Tärkeimmät taloudelliset tavoitteet, sijoitetun pääoman tuotto 12 % ja oman pääoman tuotto 12 %, ylittyivät. Tase vahvistui edelleen, kun nettovelka pieneni 1 937 miljoonaa euroa vuoden 2004 lopusta, ja velkaantumisaste oli 43 % vuoden lopussa. Jatkuvien toimintojen liiketoiminnan kassavirta kasvoi 1 271 (1 232) miljoonaa euroon.

Kaikkien segmenttien vertailukelpoinen liikevoitto oli korkeampi kuin vuonna 2004. Sähkön tuotanto, Lämpö ja Markets tekivät huomattavasti korkeamman vertailukelpoisen liikevoiton. Sähkön tuotanto-segmentin parempi tulos johtui pääasiassa tukkuhintojen onnistuneesta suojauksesta ja korkeammasta sähkön spot-hinnasta. Lämpö-segmentin tuloksen parantuminen on pääosin seurausta parantuneen polttoainevalikoiman tuomasta kustannustehokkuudesta Värme-liiketoimintayksikössä.

Toteutunut sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa oli 31,2 (29,2) euroa, eli 7 % korkeampi kuin 2004. Sähkön keskimääräinen spot-hinta pohjoismaisessa sähköpörssissä (Nord Pool) oli 29,3 (28,9) euroa megawattitunnilta, eli noin 1 % korkeampi kuin vuonna 2004.

Öljyliiketoiminnan eriyttäminen ja Neste Oil Oyj:n pörssilistaus onnistuivat, eriyttäminen toteutettiin jakamalla osakkeita osinkona ja myymällä loput osakkeet huhtikuussa 2005.

Fortum vahvisti asemaansa venäläisessä sähköyhtiö OAO Lenenergossa ja lisäsi välillistä omistustaan Luoteis-Venäjän alueellisessa sähköntuotantoyhtiössä Territorial Generation Company 1:ssä (TGC-1). Kolenergon, Lenenergon ja Karelenergon tuotantokapasiteetit yhdistetään TGC-1:ksi osana Venäjän sähkömarkkinoiden uudistusta. Marraskuussa Fortum teki sopimuksen 24,83 % Kolenergon osakkeiden hankkimisesta.

Fortumin kaukolämpöliiketoiminta kasvoi edelleen Puolassa. Lokakuussa Fortum allekirjoitti sopimuksen osake-enemmistöstä Wrocławin kaupungin kaukolämpöyhtiö MPEC Wrocławista. Joulukuussa Fortum osti osake-enemmistön Plockin kaupungin kaukolämpöyhtiöstä.

Liikevaihto ja tulos

Konsernin liikevaihto oli 3 877 miljoonaa euroa (3 835 miljoonaa vuonna 2004). Sähkön tukkuhintojen nousulla oli positiivinen vaikutus, kun taas alhaisempi sähköntuotannon volyymi pienensi liikevaihtoa.

Jatkuvien toimintojen liikevaihto segmentteittäin

milj. euroa	2005	2004
Sähköntuotanto	2 058	2 084
Lämpö	1 063	1 025
Sähkönsiirto	707	707
Markets	1 365	1 387
Muu	91	90
Eliminoinnit	-1 407	-1 458
Yhteensä	3 877	3 835

Konsernin raportoitu liikevoitto oli 1 347 (1 195) miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen liikevoitto oli 1 334 (1 148) miljoonaa euroa, kasvua 186 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna.

Jatkuvien toimintojen vertailukelpoinen liikevoitto segmenteittäin

milj. euroa	2005	2004
Sähköntuotanto	854	730
Lämpö	253	207
Sähkönsiirto	244	240
Markets	30	23
Muu	-47	-52
Yhteensä	1 334	1 148

Jatkuvien toimintojen liikevoitto segmenteittäin

milj. euroa	2005	2004
Sähköntuotanto	825	763
Lämpö	269	218
Sähkönsiirto	251	234
Markets	32	34
Muu	-30	-54
Yhteensä	1 347	1 195

Kertaluonteisten erien nettosumma oli 30 (18) miljoonaa euroa, joista suurin osa oli North Transgas Oy:n ja eräiden rakennusoikeuksien myynnistä saatua voittoa. Muita vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä oli -17 (29) miljoonaa euroa, joista suurin osa oli IAS 39 -standardin kirjanpitovaikutuksia.

Tammi-joulukuussa Nord Poolin keskimääräinen spot-hinta oli 29,3 (28,9) euroa megawattitunnilta eli 1 % korkeampi kuin vuonna 2004.

Sähköntuotanto-segmentin vertailukelpoinen liikevoitto oli viimevuotista korkeampi, mikä johtui pääasiassa Fortumin pohjoismaisesta, 7 % korkeammasta toteutuneesta sähkön tukkumyyntihinnasta, joka oli 31,2 (29,2) euroa megawattitunnilta. Kasvanut vesivoimatuotanto vaikutti positiivisesti liikevoittoon, kun taas alhaisempi lämpövoimatuotanto pienensi sitä. Syynä alhaiseen lämpövoimantuotantoon oli korkeat hiilidioksidipäästöjen, hiilen ja kaasun hinnat sekä hyvä vesitilanne. Fortum piti kuitenkin lauhdevoimakapasiteetin koko vuoden täydessä valmiudessa.

Pienentyneen lämpövoimantuotannon aiheuttamaa myynnin vähenemistä pystyttiin osittain korvaamaan hiilidioksidin päästöoikeuksien myynnillä. Sähköntuotanto-segmentin koko vuoden vertailukelpoinen liikevoitto sisältää 25 miljoonaa euroa hiilidioksidin päästöoikeuksien myyntituloa. Hiilidioksidin päästöoikeuksien myyntivoitot kirjattiin vuoden viimeiselle neljännekselle.

Sähköntuotanto-segmentin raportoitu liikevoitto oli myös korkeampi kuin viime vuonna. Ero raportoidun ja vertailukelpoisen liikevoiton välillä johtuu pääasiassa IAS 39 -standardin kirjanpitovaikutuksista.

Lämpö-segmentin liikevaihto oli niin ikään korkeampi kuin viime vuonna pääasiassa Puolassa tehtyjen yritystojen vuoksi. Lämpö-segmentin sähkönmyynti oli viime vuotta alhaisempi, mikä johtui lähinnä Suomen sellu- ja paperiteollisuuden lakosta ja työsulusta. Fossiilisten polttoaineiden korvaaminen biopolttoaineilla ja jätteellä, sekä lisääntynyt myynti yritysasiakkaille paransivat Lämpö-segmentin vertailukelpoista liikevoittoa. North Transgas Oy:n 50 % osuuden myynti nosti segmentin raportoitua liikevoittoa.

Sähkönsiirto-segmentin liikevaihto oli samalla tasolla kuin viime vuonna. Segmentin vertailukelpoinen liikevoitto oli hieman korkeampi kuin viime vuonna Ruotsin ja Norjan tammikuisten myrskyjen aiheuttamista 11 miljoonan euron kustannuksista huolimatta. Kustannukset kirjattiin tulokseen ensimmäisellä neljänneksellä. Vertailukelpoisen liikevoiton paraneminen selittyy pääasiassa liiketoiminnan yleisesti alhaisemmalla kustannustasolla, joka on seurausta tehostamistoimista.

Markets-segmentin liikevaihto oli vuonna 2005 hieman pienempi kuin vuonna 2004, mikä johtui pääasiassa muutamien suurten pitkäaikaisten sopimusten päättymisestä vuoden 2004 lopussa. Samaan aikaan Markets-segmentti pystyi hie-

man kasvattamaan kokonaismyyntikatettaan menestyksekkäiden tuotelanseerausten ja onnistuneen Nord Poolista tehdyn sähkön hankinnan ansiosta. Markets-segmentin toiminta Norjassa kehittyi positiivisesti edellisestä vuodesta. Segmentin koko vuoden 2005 liikevoittoon vaikutti yhä jonkin verran korkeammat kiinteät kulut, jotka johtuvat asiakaspalvelun laadun parantamistoimista.

Voitto ennen veroja oli 1 267 (962) miljoonaa euroa.

Konsernin jatkuvien toimintojen nettorahoituskulut olivat 135 (245) miljoonaa euroa. Nettorahoituskulujen lasku johtuu pääosin pienentyneestä nettovelasta, joka liittyy öljyliiketoiminnan eriyttämiseen, ja avointen johdannaissopimusten käyppien arvojen positiivisista muutoksista. Nettorahoituskuluihin sisältyy IAS 39 -standardin mukaisesti johdannaisten käyvän arvon 40 (-6) miljoonan euron positiivinen muutos. Vuoden 2005 nettorahoituskulut sisältävät vuosina 1991 ja 1992 Yhdysvalloissa liikkeelle laskettujen joukkovelkakirjalainojen ennakaisesta takaisinmaksusta aiheutuneen 15 miljoonan euron kertaluonteisen kustannuksen.

Osakkuus- ja yhteisyritysten osuus jatkuvien toimintojen tuloksesta oli 55 (12) miljoonaa euroa. Kasvu johtuu pääosin Hafslundin lisääntyneestä vaikutuksesta.

Vähemmistöosuus oli 52 (33) miljoonaa euroa. Vähemmistöosuudet liittyvät pääasiassa Fortum Värme Holdingiin, josta Tukholman kaupungilla on 50 %:n taloudellinen omistusosuus.

Kauden verot olivat 331 (259) miljoonaa euroa. Tuloslaskelman mukainen veroprosentti oli 26 (27) %. Vuonna 2004 vastaavan kauden veroihin sisältyi 43 miljoonan euron laskennallisen verovelan pieneneminen, joka johtui Suomen yritysveroasteen muuttumisesta 29 prosentista 26 prosenttiin. Tästä 27 miljoonaa euroa liittyi jatkuviin toimintoihin.

Kauden tulos oli yhteensä 1 410 (1 292) miljoonaa euroa. Jatkuvien toimintojen tulos oli 936 (703) miljoonaa euroa. Koko Fortumin osakekohtainen tulos oli 1,55 (1,48) euroa, ja jatkuvien toimintojen osakekohtainen tulos oli 1,01 (0,79) euroa. Vuoden 2004 vastaavan kauden osakekohtainen tulos sisälsi 0,05 euron positiivisen vaikutuksen, joka johtui Suomen yritysveroasteen muuttumisesta. Jatkuvien toimintojen sijoitetun pääoman tuotto oli 13,5 (11,4) % ja oman pääoman tuotto 18,7 (18,2) %.

Markkinatilanne

Alustavien tilastotietojen mukaan Pohjoismaat kuluttivat 391 (387) terawattituntia (TWh) sähköä vuonna 2005, mikä on 1 % enemmän kuin vuonna 2004.

Sähkön keskimääräinen spot-hinta Nord Poolissa vuonna 2005 oli 29,3 (28,9) euroa megawattitunnilta, eli noin yhden 1 % korkeampi kuin vuonna 2004. Kuukauden keskimääräinen spot-hinta vaihteli tammikuun 23 euron megawattituntihinnasta joulukuun 34 euron megawattituntihintaan.

Vuodesta 2005 alkaen päästökauppa on ollut uusi merkittävä sähkön tukkuhintaan vaikuttava tekijä. Hiilidioksidin päästöoikeuksien markkinahinta nousi vuoden alun noin 7 eurosta tonnilta lähes 30 euroon tonnilta heinäkuun puolivälin tienoilla. Tämän jälkeen hinta on pysynyt melko tasaisena vaihdellen 20 eurosta 24 euroon tonnilta. Vuoden lopulla hinnat vaihtelivat 21 eurosta 23 euroon tonnilta.

Hiilidioksidin päästöoikeuksien kaupan alkaminen ja vahvistunut vesitilanne ovat vähentäneet lämpövoimatuotantoa ja lisänneet vesivoimatuotantoa Pohjoismaissa verrattuna edelliseen vuoteen. Pohjoismaiden kasvaneesta vesivoimatuotannosta huolimatta vesivarannot ovat elpyneet vuoden aikana. Vuoden 2005 lopulla pohjoismaiset vesivarannot olivat noin 7 TWh keskiarvoa suuremmat ja 5 TWh vuoden 2004 vastavaa tasoa suuremmat.

Manner-Euroopassa sähkön spot-hinta on ollut korkeampi kuin Nord Poolissa, ja Pohjoismaat ovatkin aloittaneet sähkön viennin Saksaan.

Sähkön- ja lämmöntuotannon kokonaisluvut

Fortumin koko sähköntuotanto oli vuoden 2005 aikana 52,3 (55,5) TWh, josta 51,2 (54,4) TWh tuotettiin Pohjoismaissa. Fortumin sähköntuotanto Pohjoismaissa on 13 (14) % Pohjoismaiden sähkökulutuksesta.

Vuoden lopussa Fortumin sähköntuotannon kokonaiskapasiteetti oli 11 281 (11 373) MW, josta Pohjoismaissa 11 136 (11 220) MW.

Kuuden viime vuoden aikana Fortumin hiilidioksiditon sähköntuotanto on kasvanut 29 terawattitunnista 49 terawattituntiin. Sen osuus Fortumin koko sähköntuotannosta vuonna 2005 oli 93 (83) %.

Seuraavassa esitetään koko Fortumin sähkön- ja lämmöntuotannon luvut. Segmenttikatsauksissa on esitetty vastaavat segmenttikohtaiset luvut.

Fortumin koko sähkön- ja lämmöntuotanto

TWh	2005	2004
Sähköntuotanto	52,3	55,5
Lämmöntuotanto	25,1	25,4

Fortumin sähköntuotanto Pohjoismaissa lähteittäin

TWh	2005	2004
Vesivoima	21,2	19,1
Ydinvoima	25,8	25,8
Lämpövoima	4,2	9,5
Yhteensä	51,2	54,4

Fortumin sähköntuotanto Pohjoismaissa lähteittäin

%	2005	2004
Vesivoima	42	35
Ydinvoima	50	47
Lämpövoima	8	18
Yhteensä	100	100

Sähkön- ja lämmönmyynnin kokonaisluvut

Fortumin koko sähkönmyynti oli 59,7 (62,3) TWh, josta 58,2 (60,7) TWh myytiin Pohjoismaissa. Tämä on noin 15 (16) % alueen kokonaiskulutuksesta. Lämmönmyynti Pohjoismaissa oli 19,4 (20,2) TWh ja muissa maissa 4,4 (3,6) TWh.

Segmentit myyvät sähköä sekä Nord Pooliin että ulkopuolisille asiakkaille ja ostavat sähköä Nord Poolista sekä muista ulkopuolisista lähteistä. Alla olevassa taulukossa Fortumin Nord Poolissa tekemät ostot ja myynnit on netotettu tunneittain konsernitasona.

Fortumin koko sähkön ja lämmön myynti

milj. euroa	2005	2004
Sähkönmyynti	2 002	2 017
Lämmönmyynti	867	809

Fortumin koko sähkönmyynti alueittain

TWh	2005	2004
Ruotsi	30,4	27,6
Suomi	26,0	31,1
Muut maat	3,3	3,6
Yhteensä	59,7	62,3

Fortumin koko lämmönmyynti alueittain

TWh	2005	2004
Ruotsi	9,5	9,6
Suomi	9,8	10,5
Muut maat	4,5	3,7
Yhteensä	23,8	23,8

Segmenttikatsaukset

Sähköntuotanto

Vuonna 2005 segmentin sähköntuotanto Pohjoismaissa oli 47,2 (49,8) TWh, josta noin 21,2 (19,1) TWh eli 45 (38) % oli vesivoimaa, 25,8 (25,8) TWh eli 55 (52) % ydinvoimaa ja 0,2 (4,9) TWh eli 0 (10) % lämpövoimaa. Vesivoimatuotannon lisäykseen vaikutti edellisvuoden vastaavaa kautta parempi vesitilanne. Lämpövoimatuotannon väheneminen johtui ensimmäisen neljänneksen alentuneesta sähkön hinnasta sekä korkeista polttoaineiden ja hiilidioksidin päästöoikeuksien hinnoista.

Vuoden lopussa segmentin sähköntuotantokapasiteetti oli 10 003 (10 030) MW, josta 9 863 (9 890) MW oli Pohjoismaissa ja 140 (140) MW muissa maissa.

Sähköntuotanto alueittain

TWh	2005	2004
Ruotsi	28,4	25,8
Suomi	18,8	24,0
Muut maat	1,1	1,1
Yhteensä	48,3	50,9

Sähkönmyynti Pohjoismaissa

TWh	2005	2004
	52,6	55,7
josta läpikulkueria	4,5	4,7

Myyntihinta

euroa/MWh	2005	2004
Sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa*	31,2	29,2

* Sähköntuotanto-segmentti Pohjoismaissa, ilman läpikulkueria.

Vuoden 2005 aikana Fortumin toteutunut sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa oli 7 % korkeampi kuin vuonna 2004, kun Nord Poolissa keskimääräinen spot-hinta oli 1 % edellisvuotta korkeampi. Fortumin tukkumyyntivolyyymi oli 48,1 (51,0) TWh vuonna 2005.

Fortum lisäsi suunnitelmansa mukaisesti sekä vesi- että ydinvoimatuentokapasiteettiaan hieman vuonna 2005. Vuoden aikana saatettiin loppuun neljä vesivoimalaitosten perusparannusprojektia.

Fortum aloitti Loviisan ydinvoimalan automaatiojärjestelmien uudistamisen tammikuussa 2005. Hanke tähtää voimalaitoksen käyttöään pidentämiseen ja kaikki siihen liittyvät uudet automaatiojärjestelmät otetaan käyttöön vuoteen 2014 mennessä.

Fortum on vahvistanut asemaansa Venäjällä. Luoteis-Venäjän alueellinen sähköntuotantoyhtiö, Territorial Generation Company 1 (TGC-1), aloitti toimintansa lokakuun 1. päivänä. Fortum omistaa yhtiötä välillisesti Lenenergo-yhtiön omistusosuutensa kautta. Fortum omistaa 33,2 % Lenenergon äänivaltaisista ulkona olevista osakkeista. Fortumilla on kolme paikkaa TGC-1:n hallituksen 11 paikasta. TGC-1-yhtiön lopullinen omistusrakenne ratkaistaan Lenenergon, Karelenenergon ja Kolenergon tuotantokapasiteettien fuusioituessa TGC-1:ksi, mikä tapahtuu aikataulun mukaan vuoden 2006 lopussa.

Fortum teki venäläisten yhtiöiden RAO UES of Russian ja Kes-holdingin (IES, Integrated Energy Systems) kanssa sopimuksen, jonka tavoitteena on yhteisen toimintamallin kehittä-

minen alueellisten sähköntuotantoyhtiöiden kilpailukyvyyn parantamiseksi. Fortum allekirjoitti yhteistyösopimuksen myös johtavan venäläisen sijoitusyhtiö Interrosin kanssa. Sopimus koskee Interrosin ostamien tukkusähköyhtiöiden tulevia asian- tuntija-, käyttö- ja kunnossapitopalveluja.

Fortum Service allekirjoitti elokuussa 15 vuoden käyttö- ja kunnossapitosopimuksen saksalaisen Trianel Energien kanssa. Sopimus kattaa Saksan Hamm-Uentropiin rakennettavan 800 MW:n kombivoimalaitoksen. Voimalaitos on valmis kaupalliseen käyttöön syyskuussa 2007.

Lämpö

Segmentin lämmönmyynti oli 21,7 (21,8) TWh vuonna 2005.

Sähköntuotanto yhdistetyissä sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksissa oli 4,1 (4,8) TWh vuonna 2005. Lasku johtui Suomen paperiteollisuuden lakosta ja työsulusta keväällä ja kesällä, sekä alemmista lämmöntuotantomääristä, jotka puolestaan johtuivat kohonneista polttoaineiden ja hiilidioksidin päästöoikeuksien hinnoista.

Fortum osti huhtikuussa liettualaisen kaukolämpöyhtiö UAB Suomijos Energijan, jonka vuosittainen lämmönmyynti on 60 GWh ja polttoainemyynti 62 GWh. Toukokuussa Fortum myi 50 % omistusosuutensa North Transgas Oy:stä OAO Gazpromille osana käynnissä olevaa kaasutoimintansa uudelleenjärjestelyä.

Viimeisellä neljänneksellä Fortum osti Puolasta kaksi uutta kaukolämpöyhtiötä. Lokakuussa Fortum allekirjoitti sopimuksen kaukolämpöyhtiö MPEC Wroclawin osake-enemmistön ostamisesta. Wroclawin kaupungissa toimivan yhtiön vuosittainen liikevaihto on noin 70 miljoonaa euroa ja lämmönmyynti 2 100 gigawattituntia. Marraskuussa Fortum allekirjoitti sopimuksen Plockin kaupungin kaukolämpöyhtiön osake-enemmistön ostamisesta. Yhtiön vuosittainen liikevaihto on noin 13 miljoonaa euroa ja lämmönmyynti 500 gigawattituntia. Näiden yrityskauppojen jälkeen Fortum omistaa enemmistön neljästä puolalaisesta lämpöyhtiöstä, joiden yhteenlaskettu liikevaihto on lähes 130 miljoonaa euroa ja vuosittainen lämmönmyynti 3 900 GWh.

Tukholman Högdalenin uusi jätteenpoltoon perustuva yhdistetty sähkön- ja lämmöntuotantolaitos vihittiin käyttöön lokakuussa 2005.

Lämmönmyynti alueittain

TWh	2005	2004
Ruotsi	9,5	9,6
Suomi	9,8	10,5
Muut maat	2,4	1,7
Yhteensä	21,7	21,8

Sähkönmyynti

TWh	2005	2004
Yhteensä	4,1	4,8

Sähkösiirto

Koko vuoden jakelu- ja alueverkkoosirron kokonaismäärät olivat 23,1 (22,7) TWh ja 18,0 (17,8) TWh. Alueverkkoosirron määrä konsemin ulkopuolisille asiakkaille oli yhteensä 14,8 (14,6) TWh Ruotsissa ja 3,2 (3,2) TWh Suomessa.

Ruotsin energiamarkkinaviranomainen (EMI) on valvonut vuoden 2003 siirtohintoja sääntelymallin (Nänyttomodell, nettohyötymalli) avulla. Viranomaisen ilmoitti kesäkuussa 16 yritykselle ja joulukuussa kahdelle yritykselle niiden veloittamien hintojen olleen liian korkeita. Kaikki yritykset ovat valittaneet ilmoituksesta.

Fortumilla on kolme verkkoaluetta, joihin vuoden 2003 valvonta vaikuttaa. Pieni tytäryhtiö (Ekerö Energi) sai päätöksen ylihinnoittelusta vuoden 2003 aikana, ja valitti päätöksestä. Kahta muuta Fortumin aluetta koskevaa päätöstä odotetaan vuoden 2006 ensimmäisen neljänneksen aikana. Lopulliset vuoden 2003 hintoja koskevat tuomioistuimen päätökset saataneen aikaisintaan vuoden 2007 kolmannen neljänneksen aikana.

Marraskuussa EMI julkaisi listan yrityksistä, joita vuoden 2004 hinnoittelua tarkasteleva valvonta koskettaa. EMI:n valvontapäätöksen mukaan viisi Fortumin aluetta ylitti hinnoittelurajan. Fortum kuitenkin uskoo, että kahta sen aluetta koskevaa hinnoittelua ei ole laskettu EMI:n omien ohjeiden mukaisesti. Fortum on hakenut valvontapäätöksen peruutusta näiden kahden alueen osalta. Mikäli Fortum saa kolmea muuta aluetta koskevan ylihinnoittelupäätöksen vuoden 2004 hintojen osalta, tekee se myös niistä valituksen.

Tammikuun myrskyjen vuoksi Ruotsin eduskunta hyväksyi joulukuussa sähkönjakelun toimitusvarmuuteen liittyvän lakiesityksen, jonka mukaan vuodesta 2011 alkaen sähkökatkokset eivät saa kestää yli 24 tuntia. Lain mukaan asiakkaiden tulee saada hyvitys yli 12 tunnin sähkökatkoksisista jo vuodesta 2006 alkaen

Fortumin sähkönjakelun luotettavuutta parantava kehitysohjelma käynnistettiin syyskuussa. Sähkönsiirto-segmentin kokonaisinvestoinnit seuraavien viiden vuoden aikana ovat 700 miljoonaa euroa. Summasta noin 200 miljoonaa euroa käytetään Pohjoismaat kattavaan kehityssuunnitelmaan, joka keskittyy sähkönjakelun luotettavuuden parantamiseen.

Ohjelman ensimmäinen vaihe kestää kolme vuotta.

Fortum on käynnistänyt hankkeen, jonka tavoitteena on liittää kaikki pohjoismaiset asiakkaat automaattisen mittarinluennan piiriin. Järjestelmä otetaan vaiheittain käyttöön vuodesta 2006 alkaen.

Sähkönsiirto jakeluverkossa

TWh	2005	2004
Ruotsi	14,4	14,2
Suomi	6,3	6,2
Norja	2,2	2,1
Viro	0,2	0,2
Yhteensä	23,1	22,7

Sähkönjakelusiikkaiden lukumäärä alueittain

tuhansia	31.12.2005	31.12.2004
Ruotsi	860	860
Suomi	410	405
Norja	97	93
Viro	23	22
Yhteensä	1 390	1 380

Markets

Markets-segmentin vuoden 2005 sähkönmyynti oli 40,2 (43,5) TWh. Laskun syynä oli muutamien suurten sopimusten päätyminen vuoden 2004 lopussa.

Vuonna 2005 sähkön vähittäismyyntihinnan kehitys on vastannut tukkuhinnan kehitystä. Vuoden 2005 lopun vähittäismyyntihinnat olivat korkeampia kuin vuoden 2004 lopun hinnat.

Vuosi 2005 oli hyvä vuosi Marketsille, ja sen asiakasmäärä kasvoi. Myönteinen kehitys perustui menestyksellisiin markkinointikampanjoihin ja uusiin tuotteisiin, joita lanseerattiin erityisesti ensimmäisen vuosipuoliskon aikana. Uudet tuotteet ja palvelut sekä asiakastakuiden käyttöönotto ovat parantaneet asiakastytyväisyyttä.

Tutkimus ja kehitys

Fortum soveltaa sähkö- ja lämpöliiketoiminnassaan useita eri teknologioita. Tämän lähtökohdan mukaisesti Fortumin tutkimuksen ja kehityksen (T&K) tavoitteena on turvata yhtiön teknologinen kilpailukyky tulevaisuudessa. Jatkuvien toimintojen tutkimus- ja kehitysmenot olivat vuonna 2005 samalla tasolla kuin vuonna 2004, 14 (13) miljoonaa euroa.

Fortum tutkimus- ja kehitystoiminnan tehtävänä on tukea nykyistä liiketoimintaa ja kestävästi kehityksen ohjelmaa, varmistaa yhtiön pitkäaikainen teknologiaperusta sekä tuleva kasvu. Keskeistä T&K:ssa tänä päivänä on toimivien verkostojen rakentaminen tutkimusorganisaatioiden, suunnittelualan yritysten, laitetoimittajien ja muiden kumppanien kanssa. Samaan aikaan osallistutaan aktiivisesti valittujen avainaluei-

den tutkimukseen ja kehitykseen. Fortum noudattaa tutkimus- ja kehitystoiminnan osalta liiketoimintayksikkökeskeistä lähestymistapaa. Sitä täydentää koko konsernin yhteinen teknologiatoiminto, joka perustettiin uudelleen vuonna 2005.

Ympäristö ja turvallisuus

Fortumin hiilidioksidipäästöt olivat vuonna 2005 yhteensä noin 6,5 miljoonaa tonnia. Suurin osa päästöistä, noin 5,9 miljoonaa tonnia, tuli päästökaupan piiriin kuuluvista voimalaitoksista. Vuonna 2005 Pohjoismaiden vesivoimatuotanto ylitti selvästi keskimääräisen tason. Tämä yhdistettynä korkeisiin hiilidioksidin päästöoikeuksien ja polttoaineen hintoihin vähensi fossiilisia polttoaineita käyttävien voimalaitosten käyttöä ja alensi päästöjä.

Fortumin eri maissa sijaitseville voimalaitoksille on myönnetty päästöoikeuksia yhteensä noin 9 miljoonaa tonnia vuodessa. Päästökaupan piiriin kuuluvien voimalaitosten päästöt olivat keskimäärin 9,4/11,5 miljoonaa tonnia edellisten viiden/kolmen vuoden aikana. Fortum toimittaa virallisen, akkreditoitun todentajan varmentaman raportin 2005 päästöistä viranomaisille maaliskuun loppuun mennessä päästökauppaan liittyvän lainsäädännön mukaisesti.

Vahvan turvallisuuskulttuurin edistäminen jatkui Fortumissa vuonna 2005, ja tavoitteena on työtapaturmien määrän vähentäminen kohti nollatasoa. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi toteutettiin kattavaa turvallisuuden kehittämissuunnitelmaa. Ohjelma sisältää muun muassa konsernitason turvallisuusvaatimusten käyttöönoton, turvallisuuskoulutusta organisaation kaikilla tasoilla ja Fortumin toimipaikoilla tehtäviä turvallisuuden havainnointikiertoja.

Vuonna 2005 tapahtui 68 vähintään yhden päivän poissaoloa johtanutta työtapaturmaa. Se tarkoittaa 4,8 tapaturmaa yhtä miljoonaa työtuntia kohti, mikä oli 18,6 % vähemmän kuin vuonna 2004 ja alle vuoden 2005 tavoitearvon, joka oli viisi. Vaikka tapaturmataajuus on vähentynyt, vuonna 2005 tapahtui kaksi kuolemaan johtanutta tapaturmaa. Työn riskien arvioinnin ja turvallisuusohjeiden noudattamisen parantaminen ovat keskeisiä toimia vuoden 2006 tavoitteen saavuttamiseksi, joka on alle neljä tapaturmaa miljoonaa työtuntia kohti.

Fortumin johto hyväksyi uuden kestävän kehityksen politiikan ja siihen liittyvät ympäristö- ja turvallisuusperiaatteet parantaakseen kestävän kehityksen periaatteiden integrointia liiketoimintaan. Ympäristöjärjestelmien kehitys jatkui ja sertifioidut ympäristöjärjestelmät kattavat nyt yli 90 % liiketoiminnasta. Fortum valittiin Dow Jonesin kestävän kehityksen maailmanlaajuiseen indeksiin kolmantena peräkkäisenä vuotena.

Investoinnit käyttöomaisuuteen

Jatkuvien toimintojen investoinnit käyttöomaisuuteen vuonna 2005 olivat 479 (514) miljoonaa euroa. Investoinnit ilman yritystulosstoja olivat 346 (335) miljoonaa euroa.

Vuoden aikana Fortumin omistusosuus OAO Lenenergosta nousi 33,2 % äänivaltaisista ulkona olevista osakkeista yhtiön uudelleenorganisointiin liittyvien lunastusjärjestelyjen tuloksena. Fortum varmisti neljä paikkaa Lenenergon hallituksen 11 paikasta kesäkuun 30. päivänä.

Marraskuussa Fortum sopi ostavansa 24,83 % venäläisen Kolenergo-yhtiön osakkeista ja saa näin omistukseensa 23,33 % Kolenergon ja siihen kuuluvien yhtiöiden äänivaltaisista osakkeista. Kauppa toteutuu todennäköisesti vuoden 2006 ensimmäisellä neljänneksellä, tarvittavien muodollisten viranomaiskäsitelyjen jälkeen.

Joulukuun 20. päivä Fortum hankki 48,7 %:n omistusosuuden puolalaisen kaukolämpöyhtiön MPEC Wroclawin osakepääomasta. Yhtiön lämmönmyynti on noin 2 100 GWh vuodessa. Vuoden loppuun mennessä Fortumin osuus yrityksen osakepääomasta on 53,7 % ja äänivallasta 75,7 %. Fortum on myös tehnyt julkisen ostotarjouksen lopuista yrityksen osakkeista. Kun MPEC Wroclawin osakkeiden julkinen ostotarjous umpeutui 24.1.2006, Fortum oli saanut haltuunsa yrityksen osakepääomasta yli 90 %.

Puolalaisen kaukolämpöyhtiön PEC Plockin 85 %:n omistusosuuden siirto Fortumille tapahtui joulukuun 27. päivänä.

Vuoden 2005 aikana tehdyt divestoinnit koostuivat North Transgas Oy:n ja eräiden rakennusoikeuksien myynnistä. Näiden kahden kaupan voitot on sisällytetty kertaluonteisiin eriin.

Konsernin rakennemuutos

Huhtikuussa 2005 eriytettiin Neste Oil jakamalla 85 % sen osakkeista osinkona Fortumin osakkeenomistajille ja myymällä jäljelle jääneet 15 % osakkeista institutionaalisille ja yksityisille sijoittajille. Neste Oil Oyj listautui Helsingin Pörssiin huhtikuun 18. päivänä.

Rahoitus

Vuoden lopussa Fortumin korollinen nettovelka oli 3 158 miljoonaa euroa (5 095 miljoonaa euroa). Vuoden kokonaisnettovelan lasku oli 1 937 miljoonaa euroa. Velkaantumistaso oli 43 % (67 %).

Konsernin nettorahoituskulut olivat vuoden 2005 aikana 135 (245) miljoonaa euroa. Nettorahoituskulujen lasku johtuu pääosin alhaisemmasta nettovelasta, joka liittyy öljyliiketoiminnan eriyttämiseen, ja avointen johdannaissopimusten käyppien arvojen positiivisista muutoksista. Koko vuoden 2005 rahoituskuluihin sisältyy 40 (-6) miljoonan euron positiivinen muutos johdannaisten käyvissä arvoissa IAS 39 -standardien mukaisesti.

Viimeisen neljänneksen nettorahoituskulut sisälsivät vuosina 1991 ja 1992 Yhdysvalloissa liikkeelle laskettujen joukko-velkakirjalainojen ennenaikaisesta takaisinmaksusta aiheutuneen 15 miljoonan euron suuruisen kertaluonteisen kustannuksen.

Vuoden lopussa Fortumin korollisten lainojen keskimääräinen korko oli 4 %.

Konsernin maksuvalmius jatkui hyvänä. Vuoden lopussa likvidit varat olivat yhteensä 788 miljoonaa euroa. Lisäksi konsernilla oli käytettävissään 1 314 miljoonaa euroa nostamattomia valmiusluottoja, kuten 1 200 miljoonan euron syndikoitu valmiusluotto, ja kahdenvälisiä sopimuksia luotollisista tileistä.

Moody'sin ja Standard & Poor'sin Fortumille antamat pitkän aikavälin luottoluokitukset olivat A2 (vakaa) ja A- (vakaa).

Osakkeet ja osakepääoma

Vuonna 2005 osakevaihto oli yhteensä 900,1 (478,8) miljoonaa osaketta arvoltaan 12 487 miljoonaa euroa. Fortumin markkina-arvo vuoden viimeisen päivän päätöskurssin mukaan laskettuna oli 13 864 miljoonaa euroa. Fortumin osakkeen korkein hinta Helsingin Pörsissä vuonna 2005 oli 16,90 euroa, alin 10,45 euroa ja keskihinta 13,87 (10,29) euroa. Vuoden viimeisen päivän päätöskurssi oli 15,84 (13,62) euroa.

Fortum Oyj:n vuoden 1999 henkilöstön optiolainan optio-oikeuksien mukaisesti vaihdettiin vuonna 2005 kaikkiaan 0,6 miljoonaa optiota yhteensä 4,4 miljoonalla eurolla. Fortum Oyj:n vuoden 1999 johdon optio-ohjelmaan liittyen vaihdettiin vuonna 2005 kaikkiaan 563 optiota yhteensä 4,1 miljoonalla eurolla. Fortum Oyj:n avainhenkilöille suunnatun optio-ohjelman 2001A mukaisesti vuonna 2005 vaihdettiin kaikkiaan 3,1 miljoonaa optiota yhteensä 35,6 miljoonalla eurolla. Fortum Oyj:n avainhenkilöille suunnatun optio-ohjelman 2002A mukaisesti vuonna 2005 vaihdettiin kaikkiaan 2,3 miljoonaa optiota yhteensä 20,4 miljoonalla eurolla.

Vuonna 2005 vaihdettiin ja merkittiin kauppakirjaan edellä mainittuihin optio-ohjelmiin liittyen yhteensä 8 210 120 (18 251 430) osaketta. Näiden merkintöjen jälkeen Fortum Oyj:n osakepääoma on 2 975 999 685 euroa ja rekisteriin merkittyjen osakkeiden kokonaismäärä 875 294 025 (867 083 905). Fortumin osakepääoma kasvoi yhteensä 27 914 408 (62 054 862) eurolla. Optio-ohjelmien 2001A ja 2002A mukaisesti merkittäväksi tarjotut osakkeet oikeuttavat enintään 0,5 %:n osuuteen Fortumin vuodenvaihteen osakepääomasta ja äänioikeudesta.

Yllä mainittujen lisäksi Fortumilla on vielä kaksi muuta avainhenkilöiden optio-ohjelmaa 2001B ja 2002B. 2001B-optioiden merkintä alkoi 16.1.2006. 2002B-optioiden merkintä alkaa 1.10.2006. Vuoden 2005 lopulla optiojärjestelyiden piirissä oli 320 henkilöä. Näillä optio-ohjelmilla merkittävien osakkeiden määrä on enintään 1,9 % Fortumin vuodenvaihteen pääomasta ja äänioikeudesta.

Suomen valtio myi 2. kesäkuuta 62,9 miljoonaa Fortumin osaketta suomalaisille ja kansainvälisille sijoittajille. Vuoden lopussa Suomen valtion omistusosuus Fortumista oli 51,5 (59,3) %. Kansainvälisten osakkeenomistajien osuus nousi 33,2 (25,2) %:iin.

Hallituksella ei ole tällä hetkellä yhtiökokouksen myöntämiä käyttämättömiä valtuuksia vaihtovelkakirjojen tai optiolainojen liikkeelle laskemiseksi, uusien osakkeiden liikkeelle laske-

miseksi tai yhtiön omien osakkeiden hankkimiseksi.

Konsernin henkilöstö

Fortum-konsernin henkilöstön lukumäärä vuonna 2005 oli keskimäärin 10 026 (12 859). Vuoden lopussa henkilöstön määrä oli 8 955 (13 175), joista 8 769 (12 735) oli vakinaisia työntekijöitä. Vähennys johtuu Neste Oilin eriyttämisestä. Emoyhtiö Fortum Oyj:n henkilöstön määrä oli vuoden lopussa 550 (619).

Hallinto ja johtaminen

Fortum-konsernin hallinto perustuu Suomen lainsäädäntöön ja Fortumin yhtiöjärjestykseen. Lisäksi Fortum noudattaa Suomen listayhtiöiden hallinnointi- ja ohjausjärjestelmiä koskevaa suositusta sillä poikkeuksella, että yhtiökokousta ei avusta hallituksen jäsenten nimittämisessä hallituksen nimitys- ja palkkiovaliokunta. Nimittämisessä avustaa yhtiökokouksen asettama osakkeenomistajien nimitysvaliokunta.

Vuoden 2005 varsinaisessa yhtiökokouksessa hallituneuvostoon valittiin yhden vuoden toimikaudeksi seuraavat henkilöt: Timo Kalli (puheenjohtaja), Jouni Backman (varapuheenjohtaja), Martti Alakoski, Lasse Hautala, Rakel Hiltunen, Jorma Huuhtanen, Mikko Immonen, Kimmo Kalela, Kimmo Kiljunen, Jari Koskinen, Oras Tynkkynen ja Ben Zyskowicz. Henkilöstön edustajina Fortumin hallituneuvostossa olivat Satu Laiterä, Jouni Koskinen ja Tapio Lamminen.

Vuoden 2005 varsinaisessa yhtiökokouksessa hallitukseen valittiin yhden vuoden toimikaudeksi seuraavat henkilöt: Peter Fagernäs (puheenjohtaja), Birgitta Kantola (varapuheenjohtaja), Birgitta Johansson-Hedberg, Lasse Kurkilahti, Matti Lehti, Marianne Lie ja Erkki Virtanen.

Joulukuussa 2005 kolme sillä hetkellä suurinta osakkeenomistajaa nimitti osakkeenomistajien nimitysvaliokuntaan seuraavat henkilöt: Markku Tapio (puheenjohtaja), johtaja, KTM; Kari Puro, toimitusjohtaja, Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen ja Jorma Huuhtanen, pääjohtaja, Kansaneläkelaitos. Fortumin hallituksen puheenjohtaja Peter Fagernäs toimii asiantuntijajäsenenä.

Katsauskauden jälkeisiä tapahtumia

Espoon kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 16.1.2006 sopimuksen, jonka mukaan Fortum ostaa kaikki Espoon kaupungin omistamat 5 351 859 E.ON Finland Oyj:n osaketta. Osuus vastaa 34,2 % yrityksen osakkeista ja äänivallasta. Sopimus allekirjoitettiin 18. tammikuuta. Sovittu ostohinta oli 68 euroa osakkeelta eli yhteensä noin 364 miljoonaa euroa. Kaupan edellytys on, että E.ON Nordicin omistamat 10 246 565 E.ON Finlandin osaketta on siirretty Fortumin omistukseen.

Fortum ja E.ON Nordic allekirjoittivat 2.2.2006 sopimuksen, jonka mukaan Fortum ostaa E.ON Nordicin hallussa olevat E.ON Finlandin osakkeet. Fortum maksaa yhteensä noin 380

miljoonaa euroa E.ON Nordicin 65,56 % osuudesta E.ON Finlandissa. Fortum ja E.ON ovat sopineet kaupan yhteydessä kaikista avoimista riitakysymyksistään, minkä seurauksena Fortum maksaa E.ON:lle noin 16 miljoonaa euroa. Fortum aikoo lunastaa vähemmistöosakkailta loput 0,2 % E.ON Finlandin osakkeista. E.ON Finland-kaupan toteutuminen vaatii vielä Suomen kilpailuviranomaisten hyväksymisen.

Fortum osallistuu Suomen viidenteen ydinvoimalaitosyksikköön noin 25 % osuudella. Voimalan rakennuttaja ja omistaja TVO ilmoitti tammikuussa 2006, että reaktorirakennuksen rakennustyöt ja joidenkin komponenttien valmistuminen eivät ole edenneet suunnitellulla tavalla. TVO kuitenkin edelleen uskoo, että uusi voimala tuottaa sähköä vuonna 2009.

Fortumin osakkuusyhtiö OKG ilmoitti tammikuussa, että se aikoo lisätä Oskarshamin ydinvoimalan kolmannen yksikön kapasiteettia nykyisestä 1 200 megawattista 1 450 megawattiin. OKG toteuttaa ja rahoittaa tehonlisäys- ja uudistusinvestoinnit omasta taseestaan eli nämä investoinnit eivät lisää Fortumin investointeja. Fortum saattaa kuitenkin tukea OKG:n rahoitusta osakaslainojen tai takuiden avulla. Investointi toteutuu pääosin vuonna 2008. Fortumin omistusosuus Oskarshamin ydinvoimalasta oikeuttaa yli 43 % ydinvoimalan tuotannosta. Tämän osuuden Fortum ostaa kustannushintaan. Fortumin osuus voimalan kolmannen yksikön tehonlisäyksestä on hieman yli 100 megawattia.

Fortum teki tammikuun lopussa 2006 sopimuksen 40,67 % osuutensa myynnistä Enprima-yhtiöstä ruotsalaiselle ÅF Groupille.

Pääomarakenne

Öljyliiketoiminnan eriyttämisen seurauksena Fortumin tase on vahvistunut merkittävästi. Vuoden lopussa yhtiön velkaantumisaste oli 43 %. Fortum tavoittelee tehokasta pääomarakennetta, joka mahdollistaa yhtiön strategian toteuttamisen.

Fortumin tavoitteena on pääomarakenne, jossa nettovelan ja käyttökatteen (EBITDA) suhde on 3,0–3,5. Fortum odottaa keskipitkällä aikavälillä nettovelan ja käyttökatteen (EBITDA) suhteen olevan noin 3,0, kun huomioidaan Fortumin strategian toteuttaminen ja 3.2.2006 ilmoitettu osingonjako sekä osakkeiden takaisinosto-ohjelma.

Näkymät

Fortumin tuloksen kannalta tärkein markkinatekijä on pohjoismainen sähkön tukkuhinta. Tukkuhinnan kehityksen avaintekijöitä ovat Pohjoismaiden vesitilanne, hiilidioksidin päästötoimien hinnat ja polttoaineiden hinnat. Myös Ruotsin kruunun vaihtokurssi vaikuttaa Fortumin tulokseen, koska Fortumin Ruotsissa tekemä tulos muunnetaan euroiksi.

Sähkönkulutuksen arvioidaan yleisesti lähivuosien aikana kasvavan Pohjoismaissa noin 1 % vuosivauhtia.

Tammikuun lopussa Pohjoismaiden vesivarannot olivat

noin 5 TWh keskimääräistä suuremmat, ja 0,3 TWh vuoden 2005 vastaavaa tasoa suuremmat. Tammikuun lopussa päästötoimien markkinahinta vuodelle 2006 vaihteli 26 eurosta 27 euroon hiilidioksiditonnilta. Samaan aikaan sähkön futuurihinta vuodelle 2007 oli noin 40–41 euroa megawattitunnilta ja vuodelle 2008 noin 38 euroa megawattitunnilta.

Sähkö- ja lämpöliiketoiminnan jatkuvien toimintojen tulos on yleensä paras vuoden ensimmäisellä ja viimeisellä neljänneksellä.

Tammikuun lopussa Fortumin Sähköntuotanto-segmentin sähkön tukkumyynnistä Pohjoismaissa oli loppuvuodelle 2006 suojattu noin 75 % noin 32 euron megawattituntihintaan. Kalenterivuodelle 2007 Fortumin Sähköntuotanto-segmentin Pohjoismaiden sähkön tukkumyynnistä on suojattu noin 40 % noin 34 euroon megawattitunnilta. Nämä suojausasteet ja -hinnat voivat vaihdella huomattavasti riippuen Fortumin toimista sähköjohdannaismarkkinoilla. Myös Ruotsin kruunun vaihtokurssi vaikuttaa suojaushintaan, koska osa suojauksista tehdään Ruotsin kruunuissa.

Fortumin toteutuneeseen sähkön tukkumyyntihintaan Pohjoismaissa vaikuttavat suojaustasot, suojaushinta, spot-hinta, Fortumin joustavan tuotantorakenteen optimointi jopa tuntitasolla sekä valuuttojen kurssivaihtelut. Jos Fortum ei suojaisi mitään sen tuotantovolyyymeistä, yhden euron muutos megawattituntihinnassa aiheuttaisi noin 50 miljoonan euron muutoksen Fortumin liikevoitossa.

Ruotsissa ja Suomessa on hallitusten budjeteissa vuodelle 2006 päätetty korotuksista ydin- ja vesivoimaa koskeviin veroihin. Verot aiheuttavat lisäkustannuksia ydin- ja vesivoimatuotantoon. Fortum arvioi, että sille aiheutuu veroista noin 60 miljoonan euron lisäkustannukset vuonna 2006.

Usean vuoden jatkuneen positiivisen kehityksen jatkeena Fortumin vuoden 2005 taloudellinen tulos oli erinomainen ja yhtiön taloudellinen asema vahvistui merkittävästi. Koska Pohjoismaissa ja Itämeren alueella on sekä hyviä kasvumahdollisuuksia että suotuisat markkinatekijät, Fortumilla on kaikki edellytykset menestyä myös jatkossa.

Hallituksen ehdotus hallituksen valtuuttamiseksi Fortumin osakkeiden hankintaan

Fortum Oyj:n hallitus ehdottaa, että 16.3.2006 pidettävä varsinainen yhtiökokous valtuuttaisi hallituksen päättämään yhtiön omien osakkeiden hankinnasta voitonjakokelpoisilla varoilla. Valtuutuksen ehdotetaan olevan voimassa yhden vuoden ajan yhtiökokouksesta lukien. Ehdotus on ensimmäinen vaihe suunnitellussa Fortumin osakkeiden takaisinosto-ohjelmassa, jonka tavoitteena on hankkia Fortumin osakkeita enintään 1 000 miljoonalla eurolla seuraavien kolmen vuoden aikana.

Osakkeet ostetaan takaisin yhtiön pääomarakenteen kehittämiseksi.

Hankittavien osakkeiden enimmäismäärä on 35 miljoonaa osaketta. Lisäksi hankintaan käytettävät varat eivät saa ylittää 500 miljoonaa euroa. Ehdotettu hankittavien osakkeiden enimmäismäärä vastaa noin neljää prosenttia yhtiön koko osakepääomasta ja äänivallasta.

Osakkeet hankitaan Helsingin Pörssin järjestämässä julkisessa kaupankäynnissä hankintahetken markkinahintaan. Osakkeet hankitaan ja maksetaan Helsingin Pörssin sääntöjen ja Suomen Arvopaperikeskuksen sääntöjen mukaisesti.

Yhtiön hankkimat osakkeet mitätöidään joko alentamalla osakepääomaa yhtiökokouksen päätöksellä tai alentamalla osakepääomaa Fortumin hallituksen päätöksellä edellyttäen, että syyskuussa 2006 voimaan astuvaksi ehdotettu uusi osakeyhtiölaki antaa hallitukselle tämän oikeuden.

Osakkeiden hankinta vähentää yhtiön jakokelpoista vapaata omaa pääomaa.

Osakkeiden hankinnalla ei ole merkittävää vaikutusta osakkeiden ja äänivallan jakoon.

10

Espoossa, 2. päivänä helmikuuta 2006

Peter Fagernäs

Birgitta Kantola

Birgitta Johansson-Hedberg

Lasse Kurkilahti

Matti Lehti

Marianne Lie

Erkki Virtanen

Mikael Lilius
toimitusjohtaja

Tilinpäätöksen liitetiedot, IFRS

Konsernin tuloslaskelma

12

milj. euroa	Liite	2005	2004
Jatkuvat toiminnot:			
Liikevaihto	3, 4,7	3 877	3 835
Muut tuotot	8	101	91
Materiaalit ja palvelut	9	-1 325	-1 507
Henkilöstökulut	10	-481	-462
Poistot ja arvonalentumiset	3, 11	-407	-388
Muut kulut	9	-418	-374
Liikevoitto	3	1 347	1 195
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	3	55	12
Korkokulut	12	-203	-260
Korkotuotot	12	46	46
Johdannaisten käyvän arvon muutokset	12	40	-6
Muut rahoituserät - netto	12	-18	-25
Rahoitustuotot ja -kulut	12	-135	-245
Voitto ennen veroja		1 267	962
Tuloverot	13	-331	-259
Jatkuvien toimintojen kauden voitto		936	703
Luovutetut toiminnot:			
Luovutettujen toimintojen kauden voitto	5	474	589
Kauden voitto		1 410	1 292
Jakautuminen:			
Emoyhtiön omistajille		1 358	1 259
Vähemmistölle		52	33
		1 410	1 292
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta konsernin voitosta laskettu osakekohtainen tulos (euroa per osake)			
Laimentamaton	14	1,55	1,48
Laimennettu		1,53	1,46
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta jatkuvien toimintojen voitosta laskettu osakekohtainen tulos (euroa per osake)			
Laimentamaton	14	1,01	0,79
Laimennettu		1,00	0,78
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta luovutettujen toimintojen voitosta laskettu osakekohtainen tulos (euroa per osake)			
Laimentamaton	14	0,54	0,69
Laimennettu		0,53	0,68

Konsernin tase

milj. euroa	Liite	31.12.2005	31.12.2004
VASTAAVAA			
Pitkäaikaiset varat			
Aineettomat hyödykkeet	16	80	116
Rakennukset, koneet ja kalusto	17	10 176	11 925
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	18	1 610	1 680
Muut pitkäaikaiset sijoitukset	19	484	569
Laskennallinen verosaaminen	27	18	106
Johdannaisinstrumentit	34	87	90
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	20	620	727
Pitkäaikaiset varat yhteensä		13 075	15 213
Lyhytaikaiset varat			
Vaihto-omaisuus	21	256	654
Johdannaisinstrumentit	34	129	261
Myyntisaamiset ja lyhytaikaiset saamiset	22, 23	882	1 294
Rahat ja pankkisaamiset	24	788	145
Lyhytaikaiset varat yhteensä		2 055	2 354
Vastaavaa yhteensä		15 130	17 567
OMA PÄÄOMA			
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma			
Osakepääoma	25	2 976	2 948
Muu oma pääoma	25	4 175	4 552
Yhteensä		7 151	7 500
Vähemmistöosuus		260	150
Oma pääoma yhteensä		7 411	7 650
VIERAS PÄÄOMA			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Korollinen pitkäaikainen vieras pääoma	26	3 118	4 450
Johdannaisinstrumentit	34	123	157
Laskennallinen verovelka	27	1 512	1 841
Varaukset	28, 29	606	608
Muu pitkäaikainen vieras pääoma	31	312	395
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		5 671	7 451
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Korollinen lyhytaikainen vieras pääoma	26	828	790
Johdannaisinstrumentit	34	235	128
Verovelka		119	116
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma	23, 32	866	1 432
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		2 048	2 466
Vieras pääoma yhteensä		7 719	9 917
Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä		15 130	17 567

Laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

milj. euroa	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Muu sidottu pääoma	Käyvän arvon ja muut rahastot	Kertyneet voittovarot	Vähemmis- töösuus	Yhteensä
Oma pääoma 31.12.2004	2 948	62	13	134	4 343	150	7 650
Käytetyt optio-oikeudet	28	8	-11				25
Muuntoerot ja muut muutokset					-55	-7	-62
Osingonjako					-506		-506
Osinkona jaetut osakkeet *)					-920		-920
Vähemmistön lisäys yrityshankintojen kautta						62	62
Optiot				6			6
Kassavirran suojaukset				-257		3	-254
<i>Suoraan omaan pääomaan kirjatut erät yhteensä</i>				-251		3	-248
Kauden voitto					1 358	52	1 410
Kaudella kirjatut tuotot ja kulut yhteensä				-251	1 358	55	1 162
Oma pääoma 31.12.2005	2 976	70	2	-117	4 220	260	7 411
Oma pääoma 31.12.2003	2 886	36	5	63	3 399	120	6 509
Käytetyt optio-oikeudet	62	26	8				96
Muuntoerot ja muut muutokset					24	-2	22
Osingonjako					-357		-357
Optiot				4			4
Kassavirran suojaukset				67	14	-1	80
Käyvän arvon rahaston muutokset					4		4
<i>Suoraan omaan pääomaan kirjatut erät yhteensä</i>				71	18	-1	88
Kauden voitto					1 259	33	1 292
Kaudella kirjatut tuotot ja kulut yhteensä				71	1 277	32	1 380
Oma pääoma 31.12.2004	2 948	62	13	134	4 343	150	7 650

*) Osinkona jaettujen osakkeiden vaikutus Fortum -konsernin omaan pääomaan on 920 miljoonaa euroa.

Jakokelpoiset voittovarot

milj. euroa	2005
Kertyneet voittovarot	4 220
Vapaaehtoiset varaukset omassa pääomassa	-444
Jakokelpoiset voittovarot	3 776

Konsernin kassavirtalaskelma

milj. euroa	2005	2004
Liiketoiminnan kassavirta		
Kauden voitto, jatkuvat toiminnot	936	703
Oikaisuerät:		
Verot	331	259
Rahoitustuotot ja -kulut	135	245
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	-55	-12
Poistot ja arvonalentumiset	407	388
Liikevoitto ennen poistoja ja arvonalentumisia, jatkuvat toiminnot	1 754	1 583
Muut tuotot ja kulut joihin ei liity maksua	15	-37
Saadut korot	51	41
Maksetut korot	-261	-310
Saadut osingot	36	31
Muut rahoituserät ja toteutuneet kurssierot	67	57
Maksetut välittömät verot	-298	-160
Kassavirta ennen käyttöpääoman muutosta	1 364	1 205
Vähennykset / lisäykset lyhytaikaisiin korottomiin liikesaamisiin	-93	44
Vähennykset / lisäykset vaihto-omaisuuteen	-20	-11
Vähennykset / lisäykset lyhytaikaisiin korottomiin velkoihin	20	-6
Käyttöpääoman muutos	-93	27
Jatkuvien toimintojen liiketoiminnan kassavirta	1 271	1 232
Luovutettujen toimintojen liiketoiminnan kassavirta	133	526
Liiketoiminnan kassavirta yhteensä	1 404	1 758
Investointien kassavirta		
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-346	-335
Ostetut tytäryhtiöosakkeet	-79	-14
Ostetut osakkuusyritysosakkeet	-47	-165
Muiden osakkeiden ostot	-1	0
Käyttöomaisuuden myynnit	30	60
Myydyt tytäryhtiöosakkeet	3	5
Myydyt osakkuusyritysosakkeet	12	6
Muiden osakkeiden myynnit	11	4
Muiden sijoitusten muutos	19	-20
Jatkuvien toimintojen investointien kassavirta	-398	-459
Luovutettujen toimintojen investointien kassavirta	1 155	-277
Investointien kassavirta yhteensä	757	-736
Kassavirta ennen rahoitusta	2 161	1 022
Rahoituksen kassavirta		
Pitkäaikaisten velkojen nostot	28	319
Pitkäaikaisten velkojen lyhennykset	-706	-865
Lyhytaikaisten velkojen muutokset	-384	-265
Osakepääoman korotus liittyen optioiden käyttöön	22	95
Osingonjako yhtiön osakkeenomistajille	-506	-357
Muut rahoituserät	-1	-1
Jatkuvien toimintojen rahoituksen kassavirta	-1 547	-1 074
Luovutettujen toimintojen rahoituksen kassavirta *)	29	-236
Rahoituksen kassavirta yhteensä	-1 518	-1 310
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos	643	-288
Likvidit varat 1.1.	145	433
Likvidit varat 31.12.	788	145

Tärkein ei-kassavirtavaikutteinen liiketoimi oli noin 85 % Neste Oilin osakkeiden osingonjako osana öljyliiketoiminnan eriyttämistä. Öljyliiketoiminnan eriyttämisestä kerrotaan enemmän liitteessä 5 "Luovutetut toiminnot."

*) Konsernin rahoitustoiminnot on keskitetty, minkä vuoksi luovutettujen toimintojen rahoituksen kassavirta vuonna 2004 esitetään lainojen takaisinmaksuina.

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

1 Laadintaperiaatteet

Liiketoiminnan kuvaus

Fortum Oyj (Yhtiö) on suomalainen julkinen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Espoo, Suomi. Yhtiö noteerataan Helsingin Pörsissä.

Fortum Oyj tytäryhtiöineen (yhdessä Fortum-konserni) on Pohjoismaiden ja Itämeren alueen johtavia energia-yhtiöitä. Fortumin liiketoimintaan kuuluu sähkön ja lämmön tuotanto, myynti ja jakelu, voimalaitosten käyttö- ja kunnossapitopalvelut sekä energiaan liittyvät muut palvelut. Tärkeimmät tuotteet ovat sähkö, lämpö ja höyry. Neste Oil, joka toimii öljyn tuotannossa, jalostuksessa ja markkinoinnissa, oli 31.3.2005 asti osa Fortum-konsernia, minkä jälkeen se on esitetty luovutettuna toimintona.

Fortumin kilpailukyky sähkö- ja lämpöliiketoiminnassa perustuu yhteispohjoismaiseen toimintamalliin, jolle on ominaista tehokas toiminta ja laaja asiakaskanta.

Laadintaperiaatteet

Tilikaudelta 2005 julkaistaan Fortum-konsernin ensimmäinen konsernitilinpäätös, joka on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaan. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti yhteisössä sovellettaviksi hyväksytyt standardit ja niistä annettuja tulkintoja. IFRS 1, Ensimmäinen IFRS-standardien käyttöönotto -standardi, tuli voimaan koskien 1.1.2004 tai sen jälkeen alkavia tilikausia, ja konserni otti IFRS 1:n käyttöön laatiessaan tätä tilinpäätöstä.

Fortum-konsernin konsernitilinpäätökset laadittiin 31.12.2004 saakka suomalaisen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännön mukaisesti. IFRS-standardit sekä suomalainen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö eroavat tietyillä osa-alueilla toisistaan. Tämän konsernitilinpäätöksen laadinnan yhteydessä johto on, noudattaakseen IFRS-säännöksiä, tarkistanut tietyt kirjanpito- sekä arvostus- ja yhdistelymenetelmiä, joita sovellettiin suomalaisen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännön mukaan laadituissa konsernitilinpäätöksissä. Tilikauden 2004 vertailuvuot on oikaistu kuvaamaan näitä muutoksia. Fortum-konserni on päättänyt soveltaa seuraavia IFRS 1:n sallimia helpotuksia muiden standardien vaatimuksista:

- Konserni ei sovelta IFRS 3 Liiketoimintojen yhdistäminen -standardia takautuvasti aiempiin liiketoimintojen yhdistämiin, vaan säilyttää varojen ja velkojen luokittelun ja kirjausperiaatteet sellaisina, kuin ne ovat olleet suomalaisten lakien

ja säännösten mukaan laaditussa konsernitilinpäätöksessä. Hankinnat, jotka on tehty 1.1.2004 jälkeen, on käsitelty IFRS 3 standardin mukaan.

- Konserni on päättänyt käyttää tiettyihin aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin kuuluviin eriin suomalaisen käytännön mukaisia, arvonorotuksella lisättyjä ja kertyneillä poistoilla vähennettyjä arvoja oletushankintamenoina.
- IAS 19 Työsuhde-etuudet -standardin mukaisesti konserni on päättänyt kirjata kaikki kertyneet vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot IFRS-standardeihin siirtymispäivänä ja käyttää "putkilähestymistapaa" myöhemmin syntyvien vakuutusmatemaattisten voittojen ja tappioiden käsittelyyn. Työsuhteen päättymisen jälkeisiin etuuksiin liittyvät korkosuudet sisältyvät henkilöstökuluihin.
- Konserni olettaa kaikkien ulkomaisista yksiköistä kertyneiden muuntoerojen olevan nolla IFRS-standardeihin siirtymispäivänä.
- Konserni on päättänyt soveltaa IFRS 2 Osakeperusteiset maksut -standardia 1.1.2004 lähtien niihin oman pääoman ehtoihin instrumentteihin, jotka on myönnetty 7.11.2002 jälkeen ja joihin on syntynyt oikeus 1.1.2005 jälkeen.
- Konserni on päättänyt soveltaa IAS 32 Rahoitusinstrumentit: tilinpäätöksessä esitettävät tiedot ja esittämistapa ja IAS 39 Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen -standardeja 1.1.2004 lähtien.

Standardien soveltaminen ennen niiden voimaantuloa

- IFRIC 4 Määrittelyperiaatteet, joita käytetään kun arvioidaan sisältääkö sopimus leasingjärjestelyn.
- IFRIC 5 Oikeudet varoihin, jotka liittyvät käytöstäpoistoa, ennalleen saattamista ja ympäristön kunnostamista varten perustettuihin rahastoihin.
- IAS 39 (Muutos) Ennustettujen sisäisten liiketapahtumien rahavirtojen suojauslaskenta.

Tulkinnat ja korjaukset, jotka eivät ole vielä voimassa

Seuraavat uudet standardit, korjaukset ja tulkinnat olemassa oleviin standardeihin on julkaistu ja niiden soveltaminen tulee olemaan pakollista konsernissa tammikuun 2006 alusta lukien.

- IAS 19 (Muutos) Työsuhde-etuudet (voimassa 1.1.2006 alkaen) Koska konsernilla ei ole aikomusta muuttaa kertyneiden vakuutusmatemaattisten voittojen ja tappioiden käsittelyä, tämä muutos tulee vaikuttamaan ainoastaan esittämistavan muotoon ja laajuuteen. Konserni tulee noudattamaan tätä muutosta 1.1.2006 alkaen.

- Muutos IAS 21 Valuuttakurssien muutosten vaikutukset, Sijoitukset ulkomaisiin yksiköihin (voimassa 1.1.2006 alkaen) Johto on arvioimassa muutoksen vaikutuksia. Konserni tulee noudattamaan tätä muutosta 1.1.2006 alkaen.
- IAS 39 Käyvän arvon optio (voimassa 1.1.2006 alkaen). Konserni tulee noudattamaan tätä muutosta 1.1.2006 alkaen.
- IAS 39 ja IFRS 4 (Muutos) Taloudelliset vakuussopimukset (voimassa 1.1.2006). Johto on arvioimassa muutoksen vaikutuksia. Konserni tulee noudattamaan tätä muutosta 1.1.2006 alkaen.
- IFRS 7 Rahoitusinstrumentit; Esittämistapa ja täydentävät muutokset IAS 1, Tilinpäätöksen esittäminen – Pääoman esittämistavat (voimassa 1.1.2007 alkaen). Johto on arvioimassa muutoksen vaikutuksia. Konserni tulee noudattamaan tätä muutosta viimeistään 1.1.2007 alkaen.

Seuraavilla tulkinnoilla ja korjauksilla ei ole vaikutusta konsernin toimintoihin:

- IFRS 6 Mineraalivarantojen tutkinta ja arviointi sekä muutos standardiin (voimassa 1.1.2006 alkaen).
- IFRIC 6 Velat, jotka syntyvät toiminnasta erityismarkkinoilla – Sähkö- ja elektronisten laitteiden jätteet (voimassa 1.12.2005).
- IFRIC 7 Uudelleenesittämislähestymistavan noudattaminen liittyen IAS 29 Taloudellinen raportointi hyperinflaatiomaissa -standardiin.

Konsernitilinpäätös

Tytäryhtiöt

Konsernitilinpäätös sisältää emoyhtiö Fortum Oyj:n ja kaikki ne yhtiöt, joissa Fortum Oyj:llä on välittömästi tai välillisesti yli 50 %:n osuus osakkeiden tuottamasta äänimäärästä tai muutoin määräysvalta.

Fortum muodostettiin vuonna 1998 käyttämällä yhdistelmä- eli pooling-menetelmää Fortum Power and Heat Oy:n sekä Fortum Oil and Gas Oy:n yhdistelemiseksi konsernitilinpäätökseen (näistä jälkimmäinen jakautui Fortum Oil Oy:ksi ja Fortum Heat and Gas Oy:ksi 1.5.2004). Pooling-menetelmän käyttö tarkoittaa sitä, että Fortum Power and Heat Oy:n ja Fortum Oil and Gas Oy:n hankintameno on eliminoitu näiden yhtiöiden osakepääomia vastaan. Tästä syntyvä eliminointiero on kirjattu oman pääoman vähennykseksi.

Fortum-konsernin tilinpäätökset on yhdistelty hankintamenomenetelmällä. Hankintamenoa määritettäessä otetaan huomioon käypiin arvoihin arvostetut vastikkeeksi annetut varat ja vastuulle otetut velat sekä hankinnasta välittömästi johtuneet menot. Hankitut, yksilöitävissä olevat varat ja velat arvostetaan hankinta-ajankohdan käypiin arvoihin, riippumatta mahdollisen vähemmistöosuuden suuruudesta. Se määrä, jolla hankintameno ylittää konsernin osuuden hankittujen yksilöitävissä olevien nettovarojen käyvästä arvosta kirjataan liikearvoksi. Jos hankintameno on pienempi kuin hankitun

tytäryhtiön nettovarojen käypä arvo, tämä erotus kirjataan suoraan tuloslaskelmaan.

Tytäryhtiöt yhdistellään konsernitilinpäätökseen siitä päivästä lähtien, jolloin määräysvalta siirtyy konsernille ja yhdistely päättyy sinä päivänä, kun määräysvalta lakkaa.

Konsernin sisäiset liiketapahtumat, saamiset ja velat sekä konsernin sisäisistä liiketapahtumista syntyneet realisoitumattomat voitot eliminoidaan konsernitilinpäätöksessä. Myös realisoitumattomat tappiot eliminoidaan, ellei liiketapahtuma anna näyttöä siitä, että siirretyn omaisuuserän arvo on alentunut. Tytäryritysten tilinpäätösten laadintaperiaatteita on tarvittaessa muutettu konsernin laadintaperiaatteiden mukaisiksi.

Osakkuusyritykset ja osuudet yhteisyrityksissä

Osakkuusyrityksiä ovat yhteisöt, joissa konsernilla on huomattava vaikutusvalta, mutta ei määräysvaltaa. Huomattava vaikutusvalta liittyy yleensä 20–50 % omistusosuuteen äänivalta. Yhteisyritykset ovat yrityksiä, joissa konserni on sopimukseen perustuen sitoutunut jakamaan määräysvallan kyseisen yrityksen taloudellisista ja liiketoiminnallisista periaatteista toisen osapuolen tai toisten osapuolten kanssa. Konsernin sijoitukset osakkuusyrityksiin ja yhteisessä määräysvallassa oleviin yrityksiin käsitellään pääomaosuusmenetelmällä. Osakkuus- tai yhteisyritykseen tehdyn sijoituksen yhteydessä hankitut varat ja velat arvostetaan alun perin niiden hankinta-ajankohdan käypiin arvoihin. Se määrä, jolla sijoituksen hankintameno ylittää konsernin osuuden hankittujen yksilöitävissä olevien nettovarojen käyvästä arvosta, kirjataan liikearvoksi. Jos hankintameno on pienempi kuin tehtyyn osakkuus- tai yhteisyrityssijoitukseen liittyvien nettovarojen käypä arvo, tämä erotus kirjataan suoraan tuloslaskelmaan.

Konsernin osuus sen osakkuus- tai yhteisyritysten hankinnan jälkeisistä voitoista tai tappioista verojen jälkeen kirjataan tuloslaskelmaan vähennettynä kuluilla, jotka syntyvät varojen ja velkojen käypien arvojen oikaisuista. Sijoituksen kirjanpitoarvoa oikaistaan hankinnan jälkeisillä oman pääoman muutoksilla.

Kun konsernin osuus osakkuus- tai yhteisyrityksen tappioista on yhtä suuri tai suurempi kuin sen sijoitus osakkuus- tai yhteisyritykseen, muut vakuudettomat saamiset mukaan lukien, konserni ei kirjaa sijoitusta suurempaa tappiota, ellei konsernilla ole näihin liittyviä velvoitteita tai ellei se suorittanut maksuja osakkuus- tai yhteisyrityksen puolesta.

Konsernin ja sen osakkuus- tai yhteisyrityksen välisistä liiketoimista syntyneet realisoitumattomat voitot eliminoidaan konsernin omistusosuuden mukaisesti. Myös realisoitumattomat tappiot eliminoidaan, ellei liiketapahtuma anna näyttöä siitä, että siirretyn omaisuuserän arvo on alentunut. Osakkuus- tai yhteisyritysten tilinpäätösten laadintaperiaatteita on tarvittaessa muutettu, jotta voidaan varmistua niiden yhdenmukaisuudesta konsernin noudattamien laadintaperiaatteiden

kanssa. Jos tietoja ei ole saatavilla, osuus eräiden osakkuus- tai yhteisyritysten voitosta on sisällytetty konsernitilinpäätökseen perustuen edellisen neljännesvuoden tietoihin.

Segmenttiraportointi

Liiketoimintasegmentti on omaisuuserien ja toimintojen ryhmä, jossa tuotetaan tuotteita tai palveluja ja jonka riskit ja kannattavuus poikkeavat muiden liiketoimintasegmenttien riskeistä ja kannattavuudesta. Maantieteellinen segmentti tuottaa tuotteita tai palveluja tietyssä taloudellisessa ympäristössä, jonka riskit ja kannattavuus poikkeavat toisenlaisissa taloudellisissa ympäristöissä toimivien segmenttien riskeistä ja kannattavuudesta.

Konsernin liiketoiminta-alueet jakautuvat

seuraaviin raportoitaviin segmentteihin:

- Sähköntuotanto-segmentin toimintaan kuuluu sähkön tuotanto ja myynti Pohjoismaissa sekä käyttö- ja kunnossapito-palvelut Pohjoismaissa ja valituilla kansainvälisillä markkinoilla.
- Lämpö-segmentin toimintaan kuuluu lämmön tuotanto ja myynti Pohjoismaissa ja muualla Itämeren alueella. Segmentti myös tuottaa sähköä yhdistetyissä sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksissaan ja myy sitä loppuasiakkaille pääasiassa pitkäaikaisin sopimuksin sekä Nord Pooliin.
- Sähkönsiirto-segmentti omistaa ja käyttää jakelu- ja alueverkkoja sekä jakaa sähköä asiakkaille Ruotsissa, Suomessa, Norjassa ja Virossa.
- Markets-segmentti vastaa sähkön vähittäismyynnistä asiakkaille, joita ovat muut sähkön vähittäismyyjät, kotitaloudet ja yritykset Ruotsissa, Suomessa ja Norjassa. Markets ostaa sähkön Nord Poolista.
- Muut sisältää pääasiassa konsernihallinnon.

Luovutetut toiminnot ja myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät

Luovutetut toiminnot ovat raportoitavan tai operatiivisen segmentin toimintoja tai osia toiminnoista, joista on luovuttu tai jotka on luokiteltu myytävänä oleviksi omaisuuseriksi. Osatointoihin liittyvät varat ja velat on voitava selkeästi erottaa muista konserniin yhdisteltävistä yksiköistä sekä toiminnallisina että kassavirran tuottavina yksiköinä. Lisäksi raportoivalla yksiköllä ei saa olla mitään merkittävää yhteyttä toimintoihin, jotka on luokiteltu lopetetuiksi toimintoiksi.

Pitkäaikaiset varat (tai luovutettavien erien ryhmät), jotka on luokiteltu myytävänä oleviksi pitkäaikaisiksi omaisuuseriksi arvostetaan kirjanpitoarvoonsa ja sitä alempaan myynnistä aiheutuvilla menoilla vähennettyyn käypään arvoonsa, mikäli niiden kirjanpitoarvoa vastaava määrä kertyy pääasiallisesti myynnistä sen sijaan, että se kertyisi omaisuuserien jatkuvasta käytöstä. Näihin luokkiin eivät sisälly käytöstä poistamisen jälkeen romutettavat käyttöomaisuuserät tai sellaiset erät, jotka on tilapäisesti poistettu käytöstä. Arvon alentumistappio (tai

myöhemmin syntyvä voitto) vähentää (tai lisää) myytävänä olevien pitkäaikaisten varojen tai luovutettavien ryhmien kirjanpitoarvoa. Näistä omaisuuseristä ei tehdä poistoja. Niihin liittyvät korkokulut tai muut kulut kirjataan samalla tavalla kuin ennen myytävänä olevaksi luokittelemista.

Ulkomaanrahan määräiset erät

Toimintavaluutta ja esittämistävaluutta

Jokaisen konserniyrityksen tilinpäätöksiin sisältyvät erät arvostetaan käyttäen sen taloudellisen ympäristön valuuttaa, jossa yritys pääasiallisesti toimii ("toimintavaluutta"). Konsernitilinpäätös esitetään euroissa, joka on konsernin toiminta- ja esittämistävaluutta.

Tapahtumat ja tase-erät

Ulkomaanrahan määräiset tapahtumat kirjataan tapahtumahetken kurssiin. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat ulkomaanrahan määräiset saatavat ja velat arvostetaan tilinpäätöspäivän kurssiin. Liiketapahtumien kurssierot kirjataan tuloslaskelmaan. Rahoituksen kurssierot kirjataan nettomääräisinä rahoitustuottoihin tai -kuluihin. Suojauslaskennan soveltamisedellytykset täyttävien rahavirran suojausten kurssivoitot ja -tappiot kirjataan omaan pääomaan. Myytävissä olevien varojen aiheuttamat kurssierot kirjataan omaan pääomaan käyvän arvon rahastoon.

Konserniyhtiöt

Niiden tytäryhtiöiden tuloslaskelmat, joiden raportointivaluutta ei ole euro, muunnetaan konsernin raportointivaluutaksi käyttämällä kuukauden lopun kurssien perusteella laskettua keskimääräistä valuuttakurssia. Tytäryhtiöiden taseet muunnetaan euroiksi käyttämällä tilinpäätöksen hetken valuuttakursseja. Konsernitilinpäätöksessä kurssierot, jotka syntyvät ulkomaisiin yrityksiin tehtyjen nettosijoitusten sekä lainojen ja muiden tällaisten sijoitusten suojauksiksi määritettyjen valuuttainstrumenttien muuntamisesta, kirjataan omaan pääomaan. Kun ulkomainen yritys myydään, tällaiset kurssierot kirjataan tulosvaikutteisesti osana myyntivoittoa tai -tappiota. Ulkomaisen yrityksen hankinnasta johtuvaa liikearvoa ja hankinnan yhteydessä tehtäviä käypien arvojen oikaisuja käsitellään ulkomaisen yrityksen varoina ja velkoina ja ne muunnetaan tilinpäätöspäivän kurssiin. Konserni olettaa kaikkien ulkomaisista yrityksistä kertyneiden muuntoerojen olevan nolla IFRS-standardeihin siirtymähetkellä.

Tuottojen määrittäminen

Tuotot määritetään saadun tai saatavan vastikkeen käyvän arvon perusteella tuotteita tai palveluksia luovutettaessa. Tuotot esitetään vähennettynä nettohyvityksillä, alennuksilla sekä myyntiin perustuvilla välillisillä veroilla kuten arvonlisäveroilla ja valmistajana suoritetuilla valmisteveroilla. Tuotot on esitetty seuraavasti:

Sähkön, lämmön, jäähdytyksen ja sähkönjakelun myyntituotot

Sähkön, lämmön, jäähdytyksen ja sähkönjakelun myyntituotot kirjataan toimituksen perusteella. Myyntituotot teollisille ja kaupallisille asiakkaille sekä loppuasiakkaille perustuvat toimitettuihin määriin, mukaan lukien se arvioitu määrä, joka on toimitettu asiakkaille vuoden lopun ja viimeisimmän mittarinluennan välillä.

Fyysiset energian myynti- ja ostosopimukset jaksotetaan konsernin odotettavissa olevien ostojen, myynnin ja käytön vaatimuksien mukaisesti.

1.1.2004 lähtien Fortum on korvannut segmenttien väliset fyysiset sähkönmyyntisopimukset käymällä kauppaa Nord Poolissa. Tuntiperusteiset myynnit ja ostot Nord Poolilta netotetaan konsernitasolla ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tiettyinä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja.

Liittymismaksut

Maksut, jotka asiakas maksaa liittyessään sähkö-, kaukolämpö- tai kaukokylmäverkkoon, kirjataan tuotoksi siihen määrään asti, joka ei kata tulevaisuudessa syntyviä kuluvelvoitteita. Jos liittymismaksu on sidoksissa asiakassopimukseen, tuotto kirjataan asiakassopimuksen voimassaoloajalle. Ne liittymismaksut sähköverkkoon, jotka on tehty ennen vuotta 2003, ovat takaisinmaksettavia asiakkaille, mikäli asiakas haluaisi joskus irtisanoutua sähköverkkoliittymästä kokonaan. Näitä liittymismaksuja ei ole kirjattu tuloslaskelmaan, vaan ne on kirjattu taseeseen muihin velkoihin.

Pitkäaikaishankkeet

Konserni käyttää valmistusasteeseen perustuvaa menetelmää määrittääkseen kirjattavien tuottojen ja kulujen asianmukaiset määrät kyseisellä kaudella. Valmistusaste määritetään laskeamalla kunkin hankkeen tilinpäätöspäivään mennessä kertyneiden menojen prosenttiosuus kyseisen hankkeen arvioiduista kokonaismenoista. Valmistusastetta määritettäessä kyseisenä vuonna syntyneitä, hankkeen tuleviin toimintoihin liittyviä menoja ei ole otettu mukaan hankkeen menoihin. Ne on esitetty niiden luonteesta riippuen vaihto-omaisuutena, ennakkomaksuina tai muina varoina.

Konserni esittää taseessa varoina hankkeita koskevat bruttosaamiset asiakkailta kaikista keskeneräisistä hankkeista, joista syntyneet menot kirjatulla voitoilla lisättyinä (ja kirjatulla tappiolla vähennettyinä) ylittävät työn edistymiseen perustuvan laskutuksen. Työn edistymiseen perustuva laskutus, jota asiakkaat eivät ole vielä suorittaneet ja pidätetyt määrät sisältyvät ryhmään "myyntisaamiset ja muut saamiset". Konserni esittää taseessa velkoina hankkeita koskevat bruttovelat asiakkaille kaikista keskeneräisistä hankkeista, joiden työn edistymiseen perustuva laskutus on suurempi kuin menot kirjatulla voitoilla lisättyinä (ja kirjatulla tappiolla vähennettyinä).

Muut tuotot

Niiden rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutokset, joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, kirjataan välittömästi tuloslaskelman muihin tuottoihin.

Julkiset avustukset

Julkiset avustukset merkitään kirjanpitoon niiden käypään arvoon silloin, kun on kohtuullisen varmaa, että avustukset tullaan saamaan ja että konserni täyttää niiden saamiseen liittyvät ehdot. Menoihin liittyvät avustukset merkitään tuloenakoksi taseeseen ja kirjataan tuloslaskelmaan samalla kaudella, jolloin niihin liittyvät menot kirjataan. Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden hankintoihin liittyvät avustukset vähennetään asianomaisen käyttöomaisuushyödykkeen arvosta ja kirjataan tulosvaikutteisesti vähentäen kyseisen käyttöomaisuushyödykkeen poistoja.

Päästöoikeudet

Päästöoikeudet kirjataan konsernissa perustuen vallitseviin IFRS-standardeihin. Näiden mukaan ostetut päästöoikeudet kirjataan aineettomiin oikeuksiin hankintahintaisina ja ilmaiseksi saadut päästöoikeudet kirjataan nimellisarvoonsa. Palautettavia päästöoikeuksia varten kirjataan varaus. Jos konsernilla on riittävästi päästöoikeuksia kattamaan palautusvelvoitteet, varaus kirjataan ko. päästöoikeuksia vastaavalla kirja-arvolla. Jos päästöoikeuksia ei ole riittävästi kattamaan palautusvelvollisuuksia, arvostetaan varaus ko. päästöoikeuksien markkina-arvoon. Varauksista johtuva kulu kirjataan tuloslaskelmaan myynnin kuluihin.

Vieraan pääoman menot

Vieraan pääoman menot kirjataan kuluksi sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet paitsi jos ne johtuvat välittömästi sellaisen hyödykkeen rakentamisesta, joka täyttää määritetyt ehdot. Nämä ehdot ovat: (a) vieraan pääoman menot liittyvät rakentamisinvestointiin, joka ylittää 100 miljoonaa euroa, (b) kyseisen omaisuuserän tai -erien toimintakykyiseksi saataminen vie enemmän kuin 18 kuukautta, (c) investointi on uusinvestointi.

Tutkimusmenot

Tutkimusmenot kirjataan kuluksi, kun ne syntyvät, ja ne sisältyvät konsernituloslaskelman muihin kuluihin, elleivät ko. menot täytä käyttöomaisuuden aktivointiperiaatteita.

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet koostuvat pääasiassa sähkön ja lämmön tuotantoon käytettävistä rakennuksista ja koneista, sähkön alue- ja jakeluverkoista, tunneleista, vesiputousoikeuksista ja kaukolämpöverkoista. Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet on merkitty konsernitaseeseen alku-

peräiseen hankintamenoonsa vähennettyinä kertyneillä poistoilla ja mahdollisilla kertyneillä arvonalentumistappioilla. Alkuperäinen hankintameno sisältää menot, jotka johtuvat välittömästi kyseisen hyödykkeen hankinnasta. Hankintameno voi myös sisältyä omasta pääomasta siirrettyjä voittoja ja tappioita, jotka liittyvät ulkomaan rahan määräisten aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden ostoja suojaaviin, suojauslaskennan soveltamisedellytykset täyttäviin suojaussopimuksiin. Uuden tytäryrityksen hankinnan yhteydessä hankitut omaisuuserät merkitään taseeseen niiden hankinta-ajankohdan käypään arvoon.

Myöhemmin syntyvät menot sisältyvät kyseisen hyödykkeen kirjanpitoarvoon tai ne on soveltuvin osin kirjattu taseeseen erillisenä omaisuuseränä vain silloin, kun on todennäköistä, että hyödykkeeseen liittyvä vastainen taloudellinen hyöty koituu konsernin hyväksi ja että hyödykkeen hankintameno on luotettavasti määritettävissä. Kaikki muut korjaus- ja ylläpitokulut kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan sillä tilikaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet.

Lisäksi aineellisen käyttöomaisuushyödykkeen hankintameno sisältää arvioidut hyödykkeen purkamisesta, siirtämisestä ja alkuperäiseen tilaan palauttamisesta aiheutuvat menot.

Maa- ja vesialueista, vesiputousoikeuksista sekä tunneleista ei tehdä poistoja, koska niiden taloudellista käyttöikää ei voida määrittellä. Poistot muista omaisuuseristä lasketaan tasapoistoina kirjaamalla hankintamenot kuluksi arvioitujen taloudellisten vaikutusaikojen kuluessa seuraavasti:

Vesivoimalaitosten rakennukset, rakennelmat ja koneet	40–50 vuotta
Lämpövoimalaitosten rakennukset, rakennelmat ja koneet	25 vuotta
Ydinvoimalaitoksen rakennukset, rakennelmat ja koneet	25 vuotta
Yhdistettyjen sähkön ja lämmön tuotantolaitosten (CHP) rakennukset, rakennelmat ja koneet	15–25 vuotta
(kullakin CHP-laitoksella on oma poistoaikansa)	
Sähköasemien rakennukset, rakennelmat ja koneet	30–40 vuotta
Voimajohdot	15–40 vuotta
Kaukolämpöverkko	30–40 vuotta
Muut rakennukset ja rakennelmat	20–40 vuotta
Muut aineelliset hyödykkeet	20–40 vuotta
Muut koneet ja muu kalusto	3–20 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	5–10 vuotta

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden jäännösarvot ja taloudelliset vaikutusajat arvioidaan ja oikaistaan tarvittaessa jokaisena tilinpäätöspäivänä. Jos omaisuuserän kirjanpitoarvo on sen arviotua kerrytettävissä olevaa rahamäärää suurempi, kyseisen omaisuuserän kirjanpitoarvoa alennetaan välittömästi siten, että se vastaa kerrytettävissä olevaa rahamäärää.

Aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoonsa ja poistetaan tasapoistoina arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Tase-erä sisältää mm. seuraavat hyödykeryhmät:

Hankitut atk-ohjelmien lisenssit aktivoidaan hankinnasta ja käyttönotosta johtuvien menojen määräisinä. Näistä menoista tehdään poistot niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa (3–5 vuotta). Atk-ohjelmien kehittämiseen tai ylläpitoon liittyvät kustannukset kirjataan kuluksi sillä kaudella, jonka aikana ne ovat syntyneet. Sellaiset menot, jotka liittyvät välittömästi konsernin määräysvallassa ja yksilöitävissä olevien, ainutlaatuisien tietokoneohjelmien kehittämiseen ja jotka todennäköisesti tuottavat vastaavat kulut ylittävää taloudellista hyötyä yli yhden vuoden ajan, merkitään taseeseen aineettomiksi hyödykkeiksi. Tällaiset välittömät kulut sisältävät tietokoneohjelmien kehittämiseen liittyvät henkilöstökulut ja kehittämiseen liittyvät kohtuulliset yleiskulut. Atk-ohjelmien kehittämiskulut poistetaan niiden arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa (alle kolmessa vuodessa).

Tavaramerkit ja lisenssit merkitään taseeseen alkuperäiseen hankintameno kertyneillä poistoilla ja mahdollisilla arvonalentumistappioilla vähennettyinä. Tavaramerkit ja lisenssit poistetaan arviotuna taloudellisen vaikutusaikanaan (15–20 vuotta).

Asiakaskantaan liittyvät kulut, jotka syntyvät konserniin uuden tytäryhtiön hankinnan yhteydessä, merkitään taseeseen hankinta-ajankohdan käypään arvoon ja ne poistetaan tasapoistoina arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Asiakaskannalla tarkoitetaan asiakasryhmää tai markkinaosuutta. Asiakaskannan arvoa tarkastellaan arvonalentumisen varalta jokaisena tilinpäätöspäivänä arvioimalla onko viitteitä siitä, että sen kirja-arvo saattaisi olla alentunut.

Rahoitusvarojen ulkopuolella olevien omaisuuserien arvon alentuminen

Taloudelliselta vaikutusajaltaan rajoittamattomasta omaisuuserästä ei kirjata poistoja, vaan se testataan vuosittain arvonalentumisen varalta. Omaisuuseriä, joista tehdään poistot, tarkastellaan arvonalentumisen varalta aina kun tapahtumat tai olosuhteiden muutokset viittaavat siihen, että kirjanpitoarvoa vastaava rahamäärä ei ehkä ole kerrytettävissä. Arvonalentumistappio kirjataan tulosvaikutteisesti siltä osin kuin omaisuuserän kirjanpitoarvo ylittää siitä kerrytettävissä olevan rahamäärän. Kerrytettävä määrä on se, joka on korkeampi seuraavista: omaisuuserän käypä arvo myyntikuluilla vähennettynä tai käyttöarvo. Arvonalentumistestausta varten omaisuuserät on jaettu ryhmiin sen alimman tason mukaan, millä ko. ryhmät tuottavat erikseen laskettavissa olevaa kassavirtaa (kassavirtaa tuottavat yksiköt). Muut rahoitusvarojen ulkopuolella olevat omaisuuserät lukuunottamatta goodwilliä,

joissa on kirjattu arvonalentumista, testataan vuosittain mahdollisen arvonalentumisen peruutuksen vuoksi.

Sijoitukset

Konserni luokittelee sijoituksensa seuraaviin ryhmiin: käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvaroihin kuuluvat erät, lainat ja muut saamiset ja myytävissä olevat rahoitusvarat. Luokittelu riippuu sijoitusten käyttötarkoituksesta. Konsernin johto määrittää investointien luokittelun alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä ja arvioi tämän luokittelun uudelleen jokaisena tilinpäätöspäivänä.

Käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat

Rahoitusvaroihin kuuluva erä luokitellaan tähän ryhmään, jos se on hankittu pääasiallisena tarkoituksena myydä se lyhyen ajan kuluessa. Johdannaissopimukset on myös ryhmitelty kaupankäyntitarkoituksessa pidettäväksi, ellei niitä ole määritetty suojauksiksi. Tämän ryhmän omaisuuserät luokitellaan lyhytaikaisiin varoihin, jos ne ovat kaupankäyntitarkoituksessa pidettäviä tai niiden odotetaan realisoituvan 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä.

Lainat ja muut saamiset

Lainat ja muut saamiset, paitsi johdannaissopimukset, ovat rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksut ovat kiinteitä tai määritettävissä olevia ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla. Ne syntyvät, kun konserni antaa lainaa tai toimittaa tuotteita ja palveluja suoraan velalliselle. Ne sisältyvät pitkäaikaisiin saamiin, lukuunottamatta eriä, joiden maturiteetti on lyhyempi kuin 12 kuukautta tilinpäätöspäivän jälkeen. Nämä luokitellaan lyhytaikaisiin saamiin.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat, paitsi johdannaissopimukset, ovat rahoitusvaroja, jotka on joko määritetty tähän erään kuuluviksi tai joita ei ole luokiteltu mihinkään muuhun ryhmään. Ne sisältyvät pitkäaikaisiin varoihin, ellei sijoituksesta aiota luopua 12 kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä.

Sijoitusten ostot ja myynnit merkitään kirjanpitoon kaupankäyntipäivänä - päivänä, jolloin konserni sitoutuu ostamaan tai myymään (kyseisen) omaisuuserän. Kaikki ne rahoitusvarat, joita ei arvosteta (kirjata) käypään arvoon tulosvaikutteisesti merkitään taseeseen alun käypään arvoon transaktiokustannuksilla lisättyinä. Sijoitukset kirjataan pois taseesta, kun oikeudet sijoituksen rahavirtoihin lakkaavat olemasta voimassa tai ne on siirretty ja konserni on siirtänyt olennaisilta osin omistamiseen liittyvät riskit ja edut. Myytävissä olevat ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat merkitään taseeseen käypään arvoon. Lainat merkitään taseeseen jaksotettuun hankintamenuun käyttäen efektiiv-

visen koron menetelmää. Realisoituneet ja realisoitumattomat voitot ja tappiot, jotka johtuvat "käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat" -ryhmän käyvän arvon muutoksista sisältyvät sen kauden tuloslaskelmaan, jonka aikana ne syntyvät. Myytävissä oleviksi rahoitusvaroiksi luokiteltujen ei-monetääristen arvopaperien käypien arvojen muutoksista syntyvät realisoitumattomat voitot ja tappiot kirjataan omaan pääomaan. Kun myytävissä oleviksi luokitellut arvopaperit myydään tai niiden arvo on alentunut, kertyneet käyvän arvon oikaisut kirjataan tuloslaskelmaan.

Noteerattujen sijoitusten käyvät arvot perustuvat senhetkisiin ostokursseihin. Jos rahoitusvaroihin kuuluvan erän (ja noteeraamattomien sijoitusten) markkinat eivät ole toimivat, konserni määrittää käyvän arvon arvostusmenetelmien avulla. Näitä ovat viimeaikaisten markkinatransaktioiden käyttö, vertaaminen toisiin olennaisilta osin samanlaisiin instrumentteihin, rahavirtojen diskonttaaminen ja optionhinnoittelumallit, jotka heijastavat liikkeeseenlaskijan erityisiä olosuhteita.

Konserni arvioi jokaisena tilinpäätöspäivänä, onko olemassa objektiivista näyttöä siitä, että rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai erien ryhmän arvo on alentunut. Jos tällaista näyttöä on myytävissä olevien rahoitusvarojen osalta, kertynyt tappio kirjataan pois omasta pääomasta ja tuodaan tuloslaskelmaan. Kertynyt tappio on hankintamenon ja tarkasteluhetken käyvän arvon erotus vähennettynä kyseisestä rahoitusvaroihin kuuluvasta erästä aikaisemmin tulosvaikutteisesti kirjatulla arvonalentumistappioilla.

Myyntisaamiset

Myyntisaamiset on kirjattu taseeseen niiden oletettuun realisoituarvoon. Varaus myyntisaamisten arvonalentumisen johdosta kirjataan välittömästi, kun on näyttöä, että konserni ei pysty saamaan myyntisaamiaan takaisin alkuperäisten sopimusten mukaisesti. Tällaisiksi arvonalentumisiin johtaviksi näytoiksi voidaan lukea velallisen vakavat taloudelliset ongelmat, todennäköisyys, että velallinen ajautuu konkurssiin tai muihin taloudellisiin järjestelyihin sekä maksujen eräpäivien laiminlyönti. Arvonalentumisen määrä on taseessa olevan saamisen ja arvioitujen tulevien kassavirtojen nykyarvon erotus.

Myyntisaamiin sisältyy myyntituottoja, jotka perustuvat arvioon jo toimitetusta, mutta vielä mittaamattomasta ja siten laskuttamattomasta sähkön myynnistä.

Rahavarat

Rahavarat merkitään taseeseen hankintamenuun. Rahavarat koostuvat käteisestä rahasta, irtisanottavissa olevista pankkitalletuksista ja muista lyhytaikaisista likvideistä sijoituksista, joiden maturiteetti on kolme kuukautta tai sitä lyhyempi. Käytössä olevat luottolimiitit esitetään lainojen ryhmässä taseen lyhytaikaisissa veloissa.

Lainat

Lainat merkitään alun perin kirjanpitoon markkina-arvoon ja transaktiomenoilla vähennettyinä. Myöhemmillä kausilla ne kirjataan taseeseen jaksotettuun hankintamenoon; myyntitulon (josta transaktiomenot on vähennetty) ja lunastusarvon välinen erotus kirjataan korkokuluksi kyseisen lainan laina-ajalle käyttäen efektiivisen koron menetelmää. Sellaiset lainat tai niiden osa, jotka ovat käyvän arvon suojauksen kohde-etuutena, merkitään taseeseen käypään arvoon.

Leasing-sopimukset

Rahoitusleasing-sopimukset

Käyttöomaisuuden vuokrasopimukset, joissa konsernille siirtyvä olennainen osa omistamiselle ominaisista eduista ja riskeistä, luokitellaan rahoitusleasing-sopimuksiksi. Ne merkitään taseeseen vuokra-ajan alkamisajankohtana varoiksi määrään, joka on yhtä suuri kuin sopimuksen syntymisajankohtana määritetty vuokratun hyödykkeen käypä arvo tai sitä alempi vähimmäisvuokrien nykyarvo. Maksettava leasingvuokra jaetaan velan vähennykseen ja rahoitusmenoon. Vastaavat leasingvuokravastuut rahoituskustannuksella vähennettynä sisältyvät pitkä- ja lyhytaikaisiin korollisiin velkoihin. Rahoituksen korkosuus kirjataan tuloslaskelmaan leasing-sopimuksen aikana siten, että jäljellä olevalle velalle tulee kullakin tilikaudella samansuuruisen korkoprosentti. Rahoitusleasingillä vuokrattu käyttöomaisuus poistetaan joko suunnitelman mukaan taloudellisena pitoaikana tai sitä lyhyemmän leasing-sopimuksen keston mukaan.

Sellaiset myynti- ja takaisinvuokraussopimukset, joiden tuloksena syntyy rahoitusleasing-sopimus, merkitään taseeseen ylläkkuvattujen periaatteiden mukaisesti. Myyntihinnan ja kirjanpitoarvon välinen erotus kirjataan velaksi taseeseen ja tuloutetaan vuokrasopimuksen keston mukaan.

Rahoitusleasing-sopimuksella konsernin ulkopuolelle vuokrattu käyttöomaisuus esitetään korollisissa saamisissa määrään, joka on yhtä suuri kuin nettosijoitus vuokrasopimukseen. Jokainen saatava vuokra-erä jaetaan pääoman palautukseen ja rahoitustuottoon. Rahoitustuotto kirjataan tuotoksi tuloslaskelmaan vuokrauksen aikana siten, että jäljellä olevalle saamiselle tulee kullakin tilikaudella samansuuruisen tuottoaste.

Muut vuokrasopimukset

Käyttöomaisuuden vuokrasopimukset, joissa omistamiselle ominaiset riskit ja edut eivät ole olennaisilta osin siirtyneet konsernille, luokitellaan muiksi vuokrasopimuksiksi. Muun vuokrasopimuksen perusteella määrytyvät vuokrat kirjataan tuloslaskelmaan tasasuuruusina erinä vuokra-ajan kuluessa.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus arvostetaan alempaan arvoonsa hankinta- tai nettorealisoitiarvoista. Hankintameno määritetään käyttämällä

FIFO-menetelmää. Valmiit tuotteet/tavarat ja keskeneräiset tuotteet koostuvat raaka-aineista, välittömistä henkilökuluista, muista välittömistä kuluista ja tuotantoa vastaavista kiinteistä kuluista (perustuen normaaliin tuotantokapasiteettiin). Netto-realisoitiarvo on arvioitu normaalin toiminnan mukainen myyntihinta vähennettynä muuttuvilla myyntikuluilla.

Laskennalliset verot

Laskennalliset verot on kirjattu konsernitilinpäätökseen täysimääräisesti käyttäen velkamenetelmää varojen ja velkojen verotuksellisten arvojen sekä näiden kirjanpitoarvojen väliaikaisista eroista. Laskennallista veroa ei kuitenkaan kirjata, jos se syntyy, kun omaisuus- tai velka alun perin merkitään kirjanpitoon ja kyseinen liiketoimi ei ole yritysten yhteenliittymä, ja joka ei vaikuta kirjanpidon tulokseen eikä verotettavaan tuloon (tai verotukselliseen tappioon) liiketapahtuman toteutumisaikana. Laskennallinen vero määritetään käyttämällä niitä verokantoja (ja soveltaen niitä verolakeja), joista on säädetty tai joiden hyväksytystä sisällöstä on ilmoitettu tilinpäätöspäivään mennessä ja joiden oletetaan olevan voimassa, kun kyseinen laskennallinen verosaaminen realisoituu tai verovelka suoritetaan.

Laskennalliset verosaamiset kirjataan siihen määrään asti kuin on todennäköistä, että se voidaan hyödyntää tulevaisuudessa syntyvää verotettavaa tuloa vastaan. Laskennalliset verosaamiset vähennetään laskennallisista verovelloista, jos ne liittyvät saman veronsaajan perimiin tuloveroihin.

Laskennallinen vero kirjataan väliaikaisista eroista, jotka johtuvat tytäryhtiöihin sekä osakkuus- ja yhteisyrityksiin tehdyistä sijoituksista, paitsi silloin, kun konserni voi määrätä väliaikaisen eron purkautumisajankohdan ja väliaikainen ero ei todennäköisesti purkautu ennakoitavissa tulevissa tulevaisuudessa.

Työsuhde-etuudet

Eläkevelvoitteet

Konserniyhtiöillä on erilaisia eläkejärjestelyjä kunkin toimintamaan paikallisten olosuhteiden ja käytäntöjen mukaisesti. Järjestelyt on yleensä rahoitettu vakuutusyhtiöihin tai konsernin eläkesäätiöihin suoritetuilla, määrääjain tehtäviin eläkevastuulaskelmiin perustuvilla maksuilla. Konsernilla on sekä etuus- että maksupohjaisia järjestelyjä.

Konsernin maksuperusteisiin järjestelyihin suorittamat maksut kirjataan tuloslaskelmaan sillä kaudella, johon kyseiset maksut kohdistuvat.

Etuuspohjaisissa järjestelyissä eläkekulut arvioidaan käyttämällä ennakoitua etuus- tai eläkevelvoiteeseen perustuvaa menetelmää. Eläkkeiden suorittamisesta johtuvat kulut kirjataan tuloslaskelmaan tavoitteena jakaa työsuorituksen perustuva meno työntekijöiden palvelusajalle. Etuuspohjaiseen järjestelyyn liittyvä velvoite arvostetaan arvioitujen vastaisten kassavirtojen nykyarvoon käyttäen sellaisten korkealuokkaisten yritysten joukkovelkakirjalainojen korkoa, joiden juoksuaika

suunnilleen vastaa kyseisen eläkevelan juoksuaikaa. Taseeseen merkitty velka on etuus pohjaisen järjestelyn velvoite tilinpäätöspäivänä vähennettynä vakuutusmatemaattisilla voitoilla tai tappioilla korjatulla järjestelyyn kuuluvien varojen käyvällä arvolla. Ennakkomaksut kirjataan varoiksi siihen määrään asti, kuin rahana saatava palautus tai vähennys vastaisiin maksuihin ovat saatavissa.

Ne vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot, jotka ylittävät 10 % kaikkien etuus pohjaisista järjestelyistä johtuvien velvoitteiden määrästä tai järjestelyyn kuuluvien varojen nykyarvosta (sen mukaan kumpi näistä on suurempi), kirjataan tuloslaskelmaan henkilöiden odotetun keskimääräisen jäljellä olevan työsuoloajan kuluessa. Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot kirjataan välittömästi tulosvaikutteisesti. Eläkeluihin liittyvä korkokulu sisältyy tuloslaskelman henkilöstösivukuluihin.

Osakeperusteinen palkitseminen

Konsernissa on käytössä osakeperusteisia palkitsemisjärjestelmiä. Konserni soveltaa IFRS 2 Osakeperusteiset maksut -standardia IFRS 1:n salliman helpotuksen mukaisesti niihin optiojärjestelyihin, joissa optiot on myönnetty 7.11.2002 jälkeen ja joihin on syntynyt oikeus 1.1.2005 jälkeen. Optio-oikeudet arvostetaan käypään arvoon niiden myöntämishetkellä ja ne kirjataan tuloslaskelmaan tasaerinä myöntämisen ja käyttämisoikeuden alkamisen väliselle ajanjaksolle. Optioiden myöntämishetkellä määritetty kulu perustuu arvioon siitä optioiden määrästä, joihin oletetaan syntyvän oikeus käyttämisoikeuden alkamisen hetkellä. Optioiden käypä arvo määritetään Black-Scholes tai Binomial -hinnoittelumallien perusteella. Arviot lopullisesta optioiden määrästä päivitetään jokaisena tilinpäätöspäivänä ja näiden arvioiden muutosten vaikutukset kirjataan tuloslaskelmaan. Optio-oikeuksiin liittyvät sosiaalikulut kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan ja varaukseksi taseeseen sillä kaudella, kun optio-oikeudet myönnetään. Varauksen arvo määräytyy optioiden käyvän arvon mukaisesti, ja sitä oikaistaan sen mukaan kuin Fortumin osakkeiden hinta muuttuu. Kun optio-oikeuksia käytetään, osakemerkintöjen perusteella saadut rahavarat (kuluilla oikaistuna) kirjataan osakepääomaan ja ylikurssirahastoon.

Osake pohjaisen pitkäaikaisen kannustinohjelman mahdollinen palkkio perustuu konsernin, sen liiketoimintayksiköiden ja yksittäisen johtohenkilön omaan suoritukseen sekä yhtiön pörssikurssin kehitykseen. Kannustinohjelman mahdollinen palkkio kirjataan oikeuden syntymisajanjakson aikana ja vastaava lisäys merkitään omaan pääomaan. Pitkän tähtäyksen kannustinohjelmaan perustuva määrä arvostetaan oman pääoman ehtoisten instrumenttien myöntämispäivän käypään arvoon. Järjestelyyn liittyvistä henkilöstösivukuluista kirjataan varaus.

Varaukset

Varaus kirjataan kun yhtiöllä on aikaisemman tapahtuman seurauksena olemassa oleva oikeudellinen tai tosiasiallinen velvoite kolmatta osapuolta kohtaan, ja tapahtumaan liittyy todennäköinen maksuvelvoite, jonka määrä on luotettavasti arvioitavissa. Ympäristölakien ja säännösten nykytulkintaan perustuvat, ympäristöön liittyvät varaukset kirjataan, silloin kun on todennäköistä, että on syntynyt olemassa oleva velvoite, jonka määrä on luotettavasti arvioitavissa. Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvä velvoite kirjataan joko silloin, kun on olemassa kolmanteen osapuoleen kohdistuva sopimukseen perustuva velvoite tai kun on olemassa oikeudellinen velvoite ja tämän veloitteen määrä sekä sen rajattu taloudellinen vaikutusaika voidaan arvioida luotettavasti. Veloitteen synnyttävä tapahtuma on esimerkiksi se, kun vuokratulle maa-alueelle rakennetaan laitos, jota koskee purkamis- ja poistamisvelvoite tai kun Fortumia koskeva oikeudellinen velvoite muuttuu. Hyödykkeen käytöstä poistamiseen liittyvä velvoite kirjataan osana kyseisen hyödykkeen hankintamenoa kun laitos otetaan käyttöön tai kun ympäristön vahingoittuminen tapahtuu. Menot kirjataan poistoina hyödykkeen jäljellä olevan taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

Ydinvoimalaitosten ja ydinjätteen käytöstä poistamiseen liittyvät varat ja velat

Fortum omistaa Suomessa Loviisan ydinvoimalaitoksen. Fortumin rahasto-osuus Ydinjätehuoltorahastosta ja siihen liittyvästä ydinjätehuoltovastuusta esitetään bruttomääräisenä pitkäaikaisissa korollisissa varoissa ja varauksissa. Fortumin rahasto-osuus Ydinjätehuoltorahastossa on käsitelty IFRIC 5 Oikeudet varoihin, jotka liittyvät käytöstäpoistoa, ennalleen saattamista ja ympäristön kunnostamista varten perustettuihin rahastoihin tulokinnon mukaisesti, jossa todetaan, että rahaston varat arvostetaan joko käypään arvoon tai sitä alempaan kyseisten velkojen arvoon, koska Fortumilla ei ole määräysvaltaa tai yhteistä määräysvaltaa Ydinjätehuoltorahastossa.

Varausten käypä arvo on laskettu diskonttaamalla kassavirrat, jotka perustuvat arvioituihin tuleviin kustannuksiin ja jo tehtyihin toimenpiteisiin. Käytöstä poistamiseen liittyvän varauksen alkuperäinen nykyarvo (ydinvoimalaitoksen käyttöönottohetkellä) on kirjattu investointina taseeseen ja sitä oikaistaan myöhemmin mahdollisilla suunnitelmaan tulevilla muutoksilla. Käytöstä poistamiseen liittyvästä investoinnista tehdään poistot ydinvoimalaitoksen ennakoidun käyttöajan kuluessa.

Käytettyyn ydinpolttoaineeseen liittyvä varaus kattaa tulevat loppusijoittamiskustannukset kunkin tilikauden loppuun saakka. Käytetyn polttoaineen loppusijoittamiseen liittyvät kustannukset kirjataan kuluksi laitoksen käyttöaikana. Suunnitelmiin mahdollisesti tulevien muutosten vaikutus kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan perustuen käytetyn polttoaineen määrään kunkin tilikauden loppuun mennessä.

Aikatekijä otetaan huomioon kirjaamalla ydinjätehuoltovarauksen diskonttaukseen liittyvä korkokulu. Fortumin Ydinjätehuoltorahaston osuudelle kertyvä korko esitetään rahoitus-tuotoissa.

Fortumin Loviisan ydinvoimalaitokseen liittyvä rahasto-osuus Ydinjätehuoltorahastosta on suurempi kuin rahasto-osuutta vastaava taseessa esitetty omaisuuserä. Ydinjätehuoltovastuu on täysin katettu Ydinjätehuoltorahastossa Suomen ydinenergiain mukaisesti. Ydinjätehuoltovastuuta ei diskontata. Vuosittainen maksu Ydinjätehuoltorahastoon perustuu ydinjätehuoltovastuun muutokseen, osuuteen Ydinjätehuolto-rahaston tuloksesta ja tehdyistä toimenpiteistä johtuviin kustannuksiin.

Fortumilla on myös vähemmistöosuuksia ydinvoimaa tuottavissa osakkuusyhtiöissä, joita ovat Teollisuuden Voima Oy (TVO) Suomessa ja sekä suorat että epäsuorat omistukset OKG AB ja Forsmarks Kraftgrupp AB -yhtiöissä Ruotsissa. Edellä kuvatun tyyppiset oikaisut on tehty myös osakkuusyhtiöitä koskeviin kirjauksiin.

Osingot

Hallituksen yhtiökokoukselle ehdottamaa osingonjakoa ei kirjata tilinpäätökseen ennenkuin yhtiön osakkeenomistajat ovat hyväksyneet sen yhtiökokouksessa.

Johdannaissopimuksiin ja suojaustoimenpiteisiin liittyvät laskentaperiaatteet

Konsernin tavanomaiseen liiketoimintaan kuuluu hyödykkeiden myynti- ja ostoliiketoimet. Suurin osa näitä liiketoimia koskevista sopimuksista on sellaisia sopimuksia, jotka on solmittu ja jotka pidetään edelleen voimassa konsernin odotettavissa olevien osto-, myynti- ja käyttötarpeiden mukaisesti. Tällaiset sopimukset eivät kuulu IAS 39 soveltamisalaan. Kaikki muut nettomääräisenä toteutettavat sopimukset arvostetaan käypään arvoon ja niiden voitot ja tappiot kirjataan tuloslaskelmaan.

Johdannaiset merkitään taseeseen alun perin käypään arvoon sinä päivänä, jolloin johdannaissopimus tehdään ja arvostetaan aina jatkossa tilinpäätöshetken käypään arvoonsa. Arvostuserosta syntyvän voiton tai tappion kirjaamistapa riippuu siitä, onko johdannainen määritetty suojausinstrumentiksi, ja jos on, suojatun kohteen luonteesta. Konserni määrittää tietyt johdannaiset joko: 1) erittäin todennäköisten ennakoitujen liiketoimien suojausiksi (rahavirran suojaus); 2) taseeseen merkittyjen varojen tai velkojen tai taseeseen merkitsemättömien kiinteäehtoisten sitoumusten suojausiksi (käyvän arvon suojaus); tai 3) ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen nettosijoitusten suojausiksi. Konserni dokumentoi liiketoimen syntymisajankohtana suojausinstrumenttien ja suojattujen kohteiden välisen suhteen, sekä riskienhallinnan tavoitteensa ja erilaisiin suojauksiin ryhtymisen strategiansa. Konserni

dokumentoi myös sekä suojausta aloitettaessa että sen jälkeen arvionsa siitä, ovatko suojausliiketoimissa käytettävät johdannaiset erittäin tehokkaita kumoamaan suojattavien kohteiden käypien arvojen tai rahavirtojen muutokset.

Rahavirran suojaus

Rahavirtojen suojausiksi määritettyjen ja rahavirran suojauksen ehdot täyttävien johdannaisinstrumenttien käypien arvojen muutosten tehokas osuus merkitään omaan pääomaan. Tehottomaan osuuteen liittyvä voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Omaan pääomaan kertyneet käypien arvojen muutokset merkitään tuloslaskelmaan sillä kaudella, jolloin suojattu erä vaikuttaa voittoon tai tappioon (esimerkiksi silloin, kun ennakoitu suojattu myyntitapahtuma toteutuu). Kuitenkin kun suojattu ennakoitu liiketoimi johtaa rahoitusvaroihin tai -velkoihin kuulumattoman omaisuuserän tai velan kirjaamiseen (esimerkiksi varasto), omaan pääomaan kirjatut voitot ja tappiot siirretään omasta pääomasta ja sisällytetään kyseisen omaisuuserän tai velan alkuperäiseen kirjanpitoarvoon. Kun suojaus ei enää täytä suojauslaskennan soveltamis-edellytyksiä, kyseisellä hetkellä omassa pääomassa oleva kertynyt voitto tai tappio kirjataan tulosvaikutteisesti, kun myös ennakoitu liiketoimi toteutuu ja merkitään tuloslaskelmaan. Kun ennakoitun liiketoimen ei enää odoteta tapahtuvan, omassa pääomassa oleva kertynyt voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan.

Käyvän arvon suojaukset

Käyvän arvon suojausiksi määritettyjen ja nämä ehdot täyttävien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan tuloslaskelmaan, samoin ne suojatun omaisuuserän tai velan käyvän arvon muutokset, jotka ovat kohdistettavissa suojatulle riskille.

Jos suojaus ei enää täytä suojauslaskennan soveltamis-edellytyksiä, jaksotetaan tehdyt oikaisut suojattavan rahoitusinstrumentin kirjanpitoarvoon, johon on sovellettu efektiivisen koron menetelmää, tulosvaikutteisesti.

Nettosijoitusten suojaus

Ulkomaisiin yksiköihin tehtyjen nettosijoitusten suojaukset käsitellään kirjanpidossa rahavirran suojausten tavoin. Se osa suojausinstrumentin voitosta tai tappiosta, joka liittyy suojauksen tehokkaaseen osuuteen, merkitään omaan pääomaan, tehottomaan osuuteen liittyvä voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Omaan pääomaan kertyneet voitot ja tappiot kirjataan tulosvaikutteisesti, kun ulkomaisesta yksiköstä luovutaan.

Johdannaiset, jotka eivät täytä suojauslaskennan soveltamis-edellytyksiä

Tietyt johdannaisinstrumentit eivät täytä suojauslaskennan ehtoja. Tällaisten johdannaisinstrumenttien käypien arvojen

muutokset kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan muihin tuotoihin.

Käypien arvojen arviointi

Toimivilla markkinoilla noteerattujen rahoitusinstrumenttien mukaanlukien sähköjohdannaiset käypä arvo (kuten julkisesti noteeratut johdannaiset sekä kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät että myytävissä olevat sijoitukset) perustuu tilinpäätöspäivänä noteerattuihin markkinahintoihin. Sellaisten rahoitusinstrumenttien käypä arvo, joilla ei käydä kauppaa toimivilla markkinoilla, määritetään käyttämällä arvostusmenetelmiä. Konserni käyttää erilaisia menetelmiä ja tekee oletuksia, jotka perustuvat kunakin tilinpäätös-päivänä vallinneeseen markkinatilanteeseen. Yli kolmen vuoden kuluttua erääntyvien sähköjohdannaisien, jotka eivät ole Nord Pool -tuotteita, käyvän arvon määrittäminen perustuu hintoihin, jotka on

koottu luotettavilta markkinaosapuolilta. Muita menetelmiä, kuten arvioituja vastaisia diskontattuja rahavirtoja, käytetään jäljelle jäävien rahoitusinstrumenttien käyvän arvon määrittämiseksi. Koronvaihtosopimusten käypä arvo lasketaan arvioitujen vastaisten rahavirtojen nykyarvona. Valuuttatermiinisopimusten käypä arvo määritetään käyttämällä tilinpäätöspäivän termiinikurssia. Optioiden käyvät arvot määritetään optioiden arvostusmallien avulla. Rahoitusvelkojen käypä arvo arvioidaan diskonttaamalla vastaiset sopimusperusteiset rahavirrat vastaavalla markkinakorkokannalla, jolla konserni saisi samantyyppisen velkainstrumentin. Muutokset näiden tekijöiden oletuksissa vaikuttavat rahoitusinstrumenttien käypiin arvoihin. Rahoitusvelkojen nimellisarvojen, myytisaamisten ja osto-velkojen arvioiduilla hyvityksillä vähennettyinä, oletetaan suunnilleen vastaavan rahoitusvelkojen käypiä arvoja.

2 Kansainvälisiin tilinpäätösstandardeihin (IFRS) siirtyminen vuonna 2005

Yleistä

Fortum otti kansainväliset tilinpäätösstandardit käyttöön vuonna 2005 sekä vuositilinpäätöksessään että osavuositarkoituksissaan. Vuositilinpäätös ja osavuositarkoitukset sisältävät yhden vuoden vertailutiedot muutettuina vastaamaan IFRS-laskentaperiaatteita. Siirtymäpäivä suomalaisesta kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännöstä (FAS) IFRS-standardeihin on 1.1.2004. Ensimmäinen IFRS-laskentaperiaatteiden mukainen osavuositarkaus julkistettiin 3.5.2005.

IFRS-siirtymän vaikutuksesta konsernin tulokseen ja tärkeimpiin tunnuslukuihin on annettu tilintarkastettua taloudellista informaatiota 3.2.2005 julkaistun pörssitiedotteen ja vuoden 2004 tilinpäätöksen yhteydessä. 27.4.2005 julkistettiin tiedote IFRS-siirtymän vaikutuksista neljännes- ja vuositason tuloslaskelmiin, taseisiin, kassavirtalaskelmiin ja segmenttinformaatioon sisältäen luovutetuista toiminnoista johtuvat oikaisut vuoden 2004 tuloslaskelmaan ja kassavirtalaskelmaan.

Osingonjaon ja Neste Oil Oyj:n osakkeiden myynnin sekä luovutettujen toimintojen kirjausperiaatteet

Fortum Oyj:n 31.3.2005 pidetyssä varsinaisessa yhtiökokouksessa päätettiin jakaa noin 85% Neste Oil Oyj:n osakkeista osingonjakona. Jäljelle jäänyt osuus osakkeista myytiin huhtikuun aikana.

Öljyyn liittyviä liiketoimintoja käsitellään Fortumin kirjanpidossa 31.3.2005 lähtien luovutettuina toimintoina IFRS 5 Myytävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot -standardin mukaisesti. Luovutettujen toimintojen osuus esitetään välittömällä verolla vähennettynä yhdellä rivillä tuloslaskelmassa. Kassavirtalaskelmassa luovutettujen toimintojen osuus liiketoiminnan-, investointien- ja rahoituksen kassavirrata esitetään erikseen. Tässä liitetiedossa olevat vuoden

2004 vertailutiedot on oikaistu IFRS 5 standardin mukaisesti. Vuoden 2004 vertailutaseet sisältävät vielä öljyliiketoiminnot. Lisätietoja liitteessä 5 Luovutetut toiminnot.

Tässä liitetiedossa esitetty informaatio ei anna kuvaa Neste Oil -konsernin IFRS-vaikutuksista. IFRS-siirtymän vaikutuksista Neste Oil -konsernissa on kerrottu Fortumin 14.3.2005 julkaisemassa pörssitiedotteessa.

IFRS-standardeihin siirtymisen vaikutukset Fortumiin ja öljyn liiketoimintojen käsittely luovutettuina toimintoina

Jatkuvien toimintojen osalta merkittävimmät oikaisut tuloslaskelmaan aiheutuvat erilaisesta eläkevelvoitteiden käsittelystä sekä kertaluonteisesta muutoksesta suomalaisen TEL:n työkyvyttömyyseläkkeen osuuden tulkinna. Avaavassa IFRS taseessa 2004 TEL:n työkyvyttömyysoisuus käsiteltiin etuus-pohjaisena järjestelyinä ja vuoden 2004 lopun IFRS taseessa se muutettiin maksupohjaiseksi järjestelyksi. Fortumin jatkuvat toiminnot soveltavat suojauslaskentaa suurimpaan osaan niistä johdannaisopimuksista, jotka on tehty kassavirran suojaamiseksi. Tämä vähentää vaihteluja tuloslaskelmassa. Johdannaisien käypien arvojen muutokset esitetään omassa pääomassa käyvän arvon rahastossa.

IFRS laskentaperiaatteiden mukaan osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta ei sisälly liikevoittoon vaan se esitetään heti sen jälkeen. Osakkuus- ja yhteisyritysten hankinnan yhteydessä tehtyjen varojen ja velkojen käypien arvojen oikaisujen poistot on FASin mukaan raportoitu muissa kuluissa, mutta IFRS periaatteiden mukaan ne sisällytetään osuuteen osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta.

Tammi-joulukuu 2004

Konsernin tuloslaskelma oikaistuna luovutetuilla toiminnoilla

milj. euroa	FAS 31.12.2004	Ydinvoimaan liittyvät varat ja varaukset	Rahoitus- instrumentit	Vuokra- sopimukset	Työsuhde- etuudet	Muut IFRS vaikutukset	IFRS vaikutus yhteensä	IFRS 31.12.2004
Liikevaihto	3 841		0	-6			-6	3 835
Muut tuotot	84		6		1		7	91
Materiaalit ja palvelut	-1 507						0	-1 507
Henkilöstökulut	-470				17	-9	8	-462
Poistot ja arvonalentumiset	-393	2		3		0	5	-388
Muut kulut	-401	5		1		21	27	-374
Liikevoitto	1 154	7	6	-2	18	12	41	1 195
Osuus osakkuusyritysten voitosta	34	-2				-20	-22	12
Rahoituskulut - netto	-232	-8	-10	1	4	0	-13	-245
Voitto ennen veroja	956	-3	-4	-1	22	-8	6	962
Tuloverot	-254						-5	-259
Tilikauden voitto	702						1	703
Luovutetut toiminnot								
Luovutettujen toimintojen tilikauden voitto	556						33	589
Tilikauden voitto	1 258						34	1 292
Jakautuminen:								
Emoyhteisön omistajille	1 227						32	1 259
Vähemmistölle	31						2	33
	1 258						34	1 292

IFRS-standardeihin siirtymisen vaikutukset v. 2004 öljyliiketoiminnot sisältävän Fortumin tuloslaskelmassa ja taseessa

IFRS-standardeihin siirtymisen kokonaisvaikutukset Fortumin 2004 vertailutietoihin sisältävät öljyliiketoiminnot.

Merkittävimmät vaikutukset johtuvat rahoitusinstrumenttien kirjaus- ja arvostusperiaatteiden muutoksista, ydinvoimaitosten ja käytetyn ydinpolttoaineen käytöstä poistamiseen

liittyvien varojen ja velkojen kirjaamisesta, vuokrausjärjestelyjen luokitteluerosta suomalaisen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntöön verrattuna sekä eläkevelvoitteiden kirjanpitokäsittelyn muutoksista. Seuraavat taulukot olivat vuoden 2004 vuosikertomuksessa ja ne osoittavat IFRS-standardeihin siirtymisen vaikutuksen tuloslaskelmaan ja tiettyihin tunnuslukuihin. Luvut sisältävät öljyliiketoiminnot.

Tammi-joulukuu 2004

Konsernin tuloslaskelma

milj. euroa	FAS 31.12. 2004	Ydinvoimaan liittyvät varat ja varaukset	Rahoitus- instrumentit	Vuokra- sopimukset	Työsuhde- etuudet	Muut IFRS vaikutukset	IFRS vaikutus yhteensä	IFRS 31.12.2004
Liikevaihto	11 665			-6			-6	11 659
Muut tuotot	121		29	6	1		36	157
Materiaalit ja palvelut	-7 861						0	-7 861
Henkilöstökulut	-684				23	-12	11	-673
Poistot ja arvonalentumiset	-511	2		-3		-15	-16	-527
Muut kulut	-886	5		9		33	47	-839
Liikevoitto	1 844	7	29	6	24	6	72	1 916
Osuus osakkuusyritysten voitosta	70	-2				-20	-22	48
Rahoituskulut - netto	-259	-8	-10	7	4	2	-5	-264
Voitto ennen veroja	1 655	-3	19	13	28	-12	45	1 700
Tuloverot	-397						-11	-408
Tilikauden voitto	1 258						34	1 292
Jakautuminen:								
Emoyhteisön omistajille	1 227						32	1 259
Vähemmistöille	31						2	33
	1 258						34	1 292

Osakekohtainen tulos emoyhtiön omistajille (euroa per osake)

Laimentamaton	1,44	1,48
Laimennettu	1,42	1,46

Emoyhtiön omistajille kuuluvan tilikauden voiton täsmäytyslaskelma, FAS vs. IFRS

milj. euroa	2004
Tilikauden voitto (FAS)	1 227
Ydinvoima, ARO	-2
Rahoitusinstrumentit	8
Vuokrasopimukset	10
Työsuhde-etuudet	21
Muut IFRS vaikutukset	-5
Tilikauden voitto (IFRS)	1 259

Taseen täsmäytyslaskelma, FAS vs. IFRS

milj. euroa	FAS 31.12.2004	Ydinvoimaan liittyvät varat ja varaukset	Rahoitus- instrumentit	Vuokra- sopimukset	Työsuhde- etuudet	Muut IFRS vaikutukset	IFRS vaikutus yhteensä	IFRS 31.12.2004
VASTAAVAA								
Pitkäaikaiset varat								
Aineettomat hyödykkeet	112					4	4	116
Rakennukset, koneet ja kalusto	11 824	35		80		-14	101	11 925
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	1 741	12				-73	-61	1 680
Muut pitkäaikaiset sijoitukset	124	401	2	-2	46	-2	445	569
Laskennallinen verosaaminen	109		-5	1	2	-1	-3	106
Rahoitusinstrumentit			90				90	90
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	688			39			39	727
Pitkäaikaiset varat yhteensä	14 598	448	87	118	48	-86	615	15 213
Lyhytaikaiset varat								
Vaihto-omaisuus	659					-5	-5	654
Rahoitusinstrumentit			261				261	261
Myyntisaamiset ja lyhytaikaiset saamiset	1 301		-6	3		-4	-7	1 294
Rahat ja pankkisaamiset	146					-1	-1	145
Lyhytaikaiset varat yhteensä	2 106	0	255	3	0	-10	248	2 354
Vastaavaa yhteensä	16 704	448	342	121	48	-96	863	17 567
OMA PÄÄOMA								
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma								
Osakepääoma	2 948						0	2 948
Muu oma pääoma	4 446	37	39	16	28	-14	106	4 552
Yhteensä	7 394	37	39	16	28	-14	106	7 500
Vähemmistöosuus	261	1	-100	0		-12	-111	150
Oma pääoma yhteensä	7 655	38	-61	16	28	-26	-5	7 650
VIERAS PÄÄOMA								
Pitkäaikainen vieras pääoma								
Korollinen pitkäaikainen vieras pääoma	4 257		96	97			193	4 450
Rahoitusinstrumentit			157				157	157
Laskennallinen verovelka	1 842	9	33	5	11	-59	-1	1 841
Varaukset	237	401			9	-39	371	608
Muu pitkäaikainen vieras pääoma	359					36	36	395
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	6 695	410	286	102	20	-62	756	7 451
Lyhytaikainen vieras pääoma								
Korollinen lyhytaikainen vieras pääoma	785			5			5	790
Rahoitusinstrumentit			128				128	128
Verovelka	116						0	116
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma	1 453		-11	-2		-8	-21	1 432
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	2 354	0	117	3	0	-8	112	2 466
Vieras pääoma yhteensä	9 049	410	403	105	20	-70	868	9 917
Vastattavaa yhteensä	16 704	448	342	121	48	-96	863	17 567

milj. euroa	FAS 31.12.2003	Ydinvoimaan liittyvät varat ja varaukset	Rahoitus- instrumentit	Vuokra- sopimukset	Työsuhde- etuudet	Muut IFRS vaikutukset	IFRS vaikutus yhteensä	IFRS 1.1.2004
VASTAAVAA								
Pitkäaikaiset varat								
Aineettomat hyödykkeet	146					-10	-10	136
Rakennukset, koneet ja kalusto	11 632	37		112		6	155	11 787
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	1 548	14	2			-77	-61	1 487
Muut pitkäaikaiset sijoitukset	184	354			40	2	396	580
Laskennallinen verosaaminen	30		-20	-2	8		-14	16
Rahoitusinstrumentit			90				90	90
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	632			38			38	670
Pitkäaikaiset varat yhteensä	14 172	405	72	148	48	-79	594	14 766
Lyhytaikaiset varat								
Vaihto-omaisuus	551						0	551
Rahoitusinstrumentit			230				230	230
Myyntisaamiset ja lyhytaikaiset saamiset	1 400		-108	2		-8	-114	1 286
Rahat ja pankkisaamiset	439					-6	-6	433
Lyhytaikaiset varat yhteensä	2 390	0	122	2	0	-14	110	2 500
Vastaavaa yhteensä	16 562	405	194	150	48	-93	704	17 266
OMA PÄÄOMA								
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma								
Osakepääoma	2 886						0	2 886
Muu oma pääoma	3 520	38	-52	6	7	-16	-17	3 503
Yhteensä	6 406	38	-52	6	7	-16	-17	6 389
Vähemmistöosuus	232	1	-101			-12	-112	120
Oma pääoma yhteensä	6 638	39	-153	6	7	-28	-129	6 509
VIERAS PÄÄOMA								
Pitkäaikainen vieras pääoma								
Korollinen pitkäaikainen vieras pääoma								
vieras pääoma	4 840		98	137			235	5 075
Rahoitusinstrumentit			146				146	146
Laskennallinen verovelka	1 843	11	-15		10	-55	-49	1 794
Varaukset	207	355			31	-31	355	562
Muu pitkäaikainen vieras pääoma	346					28	28	374
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	7 236	366	229	137	41	-58	715	7 951
Lyhytaikainen vieras pääoma								
Korollinen lyhytaikainen vieras pääoma	1 225			12		-7	5	1 230
Rahoitusinstrumentit			70				70	70
Verovelka	27						0	27
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma	1 436		48	-5		0	43	1 479
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	2 688	0	118	7	0	-7	118	2 806
Vieras pääoma yhteensä	9 924	366	347	144	41	-65	833	10 757
Vastattavaa yhteensä	16 562	405	194	150	48	-93	704	17 266

Oman pääoman täsmäytyslaskelma, FAS vs. IFRS

milj. euroa	31.12. 2004	1.1. 2004
Oma pääoma (FAS)	7 394	6 406
Vähemmistöosuus FAS	261	232
Vähemmistöosuus NYKABista uudelleenluokitellaan korolliseksi velaksi	-111	-112
Ydinvoima, ARO	37	39
Rahoitusinstrumentit	39	-51
Vuokrasopimukset	16	6
Työsuhde-etuudet	28	7
Muut IFRS vaikutukset	-14	-18
Oma pääoma (IFRS)	7 650	6 509

30

Ydinvoimalaitosten ja ydinjätteen käytöstä poistamiseen liittyvät varat ja velat

Fortum omistaa Suomessa Loviisan ydinvoimalaitoksen. Loviisan ydinvoimalaitokseen liittyvä ydinjätehuoltovastuu ja Fortumin rahasto-osuus Ydinjätehuoltorahastossa on suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaisesti esitetty tilinpäätöksen liitetiedoissa vastuuna. Ydinjätehuoltovastuu on laskettu Suomen ydinenergialain mukaisesti. Tämä laskentatapa ei ota huomioon tulevien vastuiden diskonttauksen vaikutusta. Tuloslaskelmaan on Suomen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännön (FAS) mukaan kirjattu vuosittain Ydinjätehuoltorahastoon suoritettu maksu, joka perustuu ydinjätehuoltovastuun muutokseen, Fortumin osuuteen Ydinjätehuoltorahaston tuloksesta ja ydinjätehuoltoon liittyvistä toimenpiteistä syntyneisiin kustannuksiin. FASin mukaan taseen veloissa ei ole esitetty veloitetta ydinvoimalaitoksen käytöstäpoistamisesta tai käytetyn ydinjätteen hävittämisestä eikä taseen varoissa ole esitetty Fortumin osuutta Ydinjätehuoltorahastosta. Fortum on esittänyt välitilinpäätös- ja vuositilinpäätösraporteissaan erikseen liitetiedoissa lainmukaiset veloitteet sekä Fortumin osuuden Ydinjätehuoltorahastosta. Loviisan ydinvoimalaitokseen liittyvä ydinjätehuoltovastuu on täysimääräisesti katettu Ydinjätehuoltorahastossa.

IFRS:n mukaan Fortumin osuus Ydinjätehuoltorahastosta ja siihen liittyvästä ydinjätehuoltovastuusta esitetään muissa pitkäaikaisissa sijoituksissa ja varauksena. Fortumin osuus Ydinjätehuoltorahastosta on käsitelty IFRIC 5 mukaisesti, jossa todetaan että rahaston varat arvostetaan joko käypään arvoon tai sitä alempaan asianomaisten varausten arvoon, koska Fortumilla ei ole määräysvaltaa tai yhteistä määräysvaltaa Ydinjätehuoltorahastossa. Sekä Fortumin Ydinjätehuoltorahaston rahasto-osuus että varausten arvo avaavassa taseessa 1.1.2004 on 354 miljoonaa euroa ja päättävässä taseessa 31.12.2004 401 miljoonaa euroa. Fortumin rahasto-osuus ja varaukset on sisällytetty sijoitetun pääoman määrään, jolloin nettovaikutus on nolla (katso s. 33 "Tärkeimmät tunnusluvut").

IFRS:n mukainen varausten käypä arvo on laskettu diskonttaamalla tulevat kassavirrat, jotka perustuvat arvioituihin tuleviin kustannuksiin ja jo tehtyihin toimenpiteisiin. Käytöstä poistamiseen liittyvän varauksen nykyarvo ydinvoimalaitoksen

käyttöönottohetkellä on kirjattu investointina taseeseen ja se poistetaan ydinvoimalaitoksen ennakoidun käyttöajan kuluessa. Käytettyyn ydinpolttoaineeseen liittyvä varaus kattaa tulevat loppusijoittamiskustannukset kunkin tilikauden loppuun saakka. Käytetyn polttoaineen käytön mukaiset loppusijoittamiseen liittyvät kustannukset kirjataan kuluksi laitoksen käyttöaikana.

Aikatekijä otetaan huomioon kirjaamalla ydinjätehuoltovaruksen diskonttaukseen liittyvä korkokulu. Fortumin Ydinjätehuoltorahaston osuudelle kertyvä korko esitetään rahoitus-tuotoissa.

Fortumilla on myös vähemmistöosuuksia ydinvoimaa tuottavissa osakkuusyhtiöissä, joita ovat Teollisuuden Voima Oy (TVO) Suomessa ja sekä suorat että epäsuorat omistukset OKG AB- ja Forsmarks Kraftgrupp AB -yhtiöissä Ruotsissa. Edellä kuvatun tyyppiset oikaisut on tehty myös osakkuusyhtiöitä koskeviin kirjauksiin.

Rahoitusinstrumentit

Vleiset periaatteet

Suomen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännön mukaan tulevia kassavirtoja suojaavien johdannaisten voitot ja tappiot kirjattiin samanaikaisesti kun vastaava tulo tai meno realisoitui. Tase-eriä, kuten pankkitilejä, lainoja tai saatavia, suojaavat johdannaiset arvostettiin käyttämällä tasepäivän kurssia, ja voitot tai tappiot kirjattiin tuloslaskelmaan. Nettosijoituksia suojaavien johdannaisten voitot ja tappiot kirjattiin omaa pääomaa vastaan verovaikutuksella netotettuna. Tradingsopimuksiksi luokiteltujen johdannaisten realisoitumattomat tappiot kirjattiin välittömästi, mutta voitot kirjattiin vain sopimusten erääntyessä.

IFRS:n mukaan johdannaiset merkitään taseeseen käypään arvoon sinä päivänä, jolloin johdannaissopimus tehdään ja arvostetaan uudelleen käypään arvoon aina kauden lopussa. Arvostuserosta syntyvän voiton tai tappion kirjaamistapa riippuu siitä, onko johdannainen määritetty suojausinstrumentiksi, ja jos on, suojatun kohteen luonteesta. Konserni määrittää tietyt johdannaiset joko: 1) erittäin todennäköisten ennakoitujen liiketoimien suojauksiksi (rahavirran suojaus); 2) taseeseen merkittyjen varojen tai velkojen tai taseeseen merkitsemättömien kiinteäehtoisten sitoumusten suojauksiksi (käyvän arvon

suojaus); tai 3) ulkomaisiin yksikköihin tehtyjen nettosijoitusten suojauksiksi.

Niiden rahavirran suojaukseksi määritettyjen johdannais-ten käyvän arvon muutokset, joiden suojausvaikutus voidaan osoittaa tehokkaaksi ja jotka täyttävät rahavirran suojauksen ehdot, merkitään omaan pääomaan. Tehottomaan osuuteen liittyvä voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan. Omaan pääomaan kertyneet käypien arvojen muutokset merkitään tuloslaskelmaan sillä kaudella, jolloin suojattu erä vaikuttaa voittoon tai tappioon, esimerkiksi silloin, kun ennakoitu suojattu myyntitapahtuma toteutuu. Kun ennakoidun liiketoimen ei enää odoteta toteutuvan, suojausinstrumentista suoraan omaan pääomaan kirjattu kertynyt voitto tai tappio kirjataan välittömästi tuloslaskelmaan.

Käyvän arvon suojauksiksi määritettyjen ja nämä ehdot täyttävien johdannaisten käypien arvojen muutokset kirjataan tuloslaskelmaan, samoin ne suojatun omaisuuserän tai velan käyvän arvon muutokset, jotka ovat kohdistettavissa suojatulle riskille. Jos suojaus ei enää täytä suojauslaskennan soveltamis- edellytyksiä, jaksotetaan tehdyt oikaisut tulosvaikutteisesti suojattavan rahoitusinstrumentin kirjanpitoarvoon, johon on sovellettu efektiivisen koron menetelmää.

Sähköjohdannaiset

Sähköjohdannaista käytetään pääasiassa pohjoismaiselle sähköpörssille Nord Poolille myytävään (Power Generation and Heat -liiketoimintayksiköt) sekä Nord Poolilta ja muista lähteistä ostettavaan sähkөөn (Markets and Distribution -liiketoimintayksiköt) liittyvien tulevien rahavirtojen suojaamiseksi. Sähköjohdannaisiin sovelletaan pääsääntöisesti rahavirtojen suojauslaskentaa tuloslaskelmavaihtelun vähentämiseksi, mikä kuitenkin saa aikaan volatiliiteettiä omassa pääomassa. Kohde-etuuden ennakoidut fyysiset toimitukset eli myynnit ja ostot kirjataan vasta toimituskaudella.

Sähköjohdannaisten liikevoittoon aiheuttama kokonaisvolatiliiteetti konsernitasolla vuonna 2004 oli 12 miljoonaa euroa. Jotkut vuonna 2003 solmituista, vuosia 2004-2007 koskevista sopimuksista joihin suojauslaskentaa ei ole sovellettu aiheuttivat hieman volatiliiteettiä, 11 miljoonaa euroa vuonna 2004, kun käypien arvojen muutokset kirjattiin tuloslaskelman kautta. Suuri osa vuonna 2004 ja siitä eteenpäin solmittavista sopimuksista kuuluu suojauslaskennan piiriin.

Öljyjohdannaiset

Hintariskin suojaamiseksi solmitut öljyjohdannaissopimukset ovat taloudellisia suojauksia eivätkä ne täytä IAS 39:n suojauslaskennan ehtoja. Kaikki käyvän arvon muutokset, 29 miljoonaa euroa vuonna 2004, sisältyvät liikevoittoon.

Valuutta- ja korkojohdannaiset

Valuuttajohdannaista käytetään myynneistä tai ostoista, taseen varoista tai veloista sekä ulkomaisiin yksikköihin tehdyistä nettosijoituksista johtuvien ennakoitujen rahavirtojen suojaamiseksi.

Vuonna 2004 suojauslaskentaa sovellettiin kaikkiin Öljyn liiketoimintayksikköjen rahavirtojen suojauksiin ja osittain Sähkö ja Lämpöliiketoimintayksikköjen rahavirtojen suojauksiin liikevoiton vaihteluherkkyyden vähentämiseksi. Tulevien rahavirtojen suojauksiin liittyvä, liikevoittoon sisältyvä valuuttajohdannaisten volatiliiteetti oli -6 miljoonaa euroa johtuen niistä suojauksista, joihin suojauslaskentaa ei sovellettu vuoden 2004 aikana.

Konserni on päättänyt olla soveltamatta suojauslaskentaa tase-eriä suojaaviin valuuttajohdannaisiin. Tuloslaskelman rahoituserien vähäinen volatiliiteetti johtuu näihin suojauksiin liittyvien valuuttojen korkoerosta. Aikaisemmin tehdyt valuutanvaihto- ja korkojohdannaissopimukset, jotka erääntyvät vuosina 2004-2011 eivät täytä suojauslaskennan ehtoja. Suuri osa näistä valuutta- ja koronvaihtosopimuksista erääntyy vuosina 2005-2008 ja siten niiden oletetaan aiheuttavan vähemmän volatiliiteettiä tulevina vuosina. Vuonna 2003 liikkeeseenlaskettujen joukkovelkakirjojen käypien arvojen suojaukset täyttävät kuitenkin suojauslaskennan ehdot. Tuloslaskelman rahoituseriin sisältyvä volatiliiteetti oli -10 miljoonaa euroa vuonna 2004.

Ulkomaisiin tytäryhtiöihin tehdyt nettosijoitukset on suojattu konsernin rahoitusyksikön hyväksytyjen toimintaohjeiden mukaisesti. IFRS-standardien mukaan, kuten suomalaisessa kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännössä, nettosijoituksen suojauksesta syntyvät voitot ja tappiot kirjataan omaan pääomaan.

Etuoikeusosakkeisiin liittyvä optiosopimus

Fortum omistaa 10,1 % Nybroviken Kraft AB Group -konsernista (NYKAB), mikä vastaa 52,9 % äänistä. FAS:n mukaan NYKAB on yhdistelty Fortumin konsernitilinpäätöksen tytäryhtiönä. NYKAB omistaa vesivoimaa tuottavia omaisuuseriä, joita Fortum hoitaa sopimuksen nojalla ja hyödyntää kaiken tuotetun energian. Fortumilla on oikeus ostaa NYKABin etuoikeutetut vähemmistöosakkeet optiosopimusten perusteella. Näiden optiosopimusten mukaan takaisinosto voi tapahtua vuosina 2007, 2011 tai 2015 hintaan, joka lasketaan sovitun kaavan mukaisesti. FAS:n mukaan laskettu vähemmistöosuus vastaa etuoikeutettujen vähemmistöosakkeiden nimellisarvoa.

IAS 32:n ja 39:n mukaan etuoikeusosakkeisiin liittyvä vähemmistöosuus luokitellaan korolliseksi velaksi. Lisätietoja liitteessä 26.

Vuokrasopimukset

IFRS-standardien ja suomalaisen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännön vuokrasopimusten luokittelun ehdot eroavat toisistaan ryhmiteltäessä vuokrasopimuksia rahoitusleasingsopimuksiin ja muihin vuokrasopimuksiin.

Fortumissa tämä tarkoittaa sitä, että osa vuokrasopimuksista, joissa Fortum toimii vuokralle ottajana, luokitellaan uudelleen rahoitusleasingsopimuksiksi. Näistä sopimuksista johtuvat velat, jotka on aiemmin esitetty vastuina liitetiedoissa sisältyvät IFRS-standardien mukaan taseeseen. Tämän seurauksena korollisten velkojen lisäys vuoden 2004 lopussa on 102 miljoonaa euroa. Suurin osa tästä summasta liittyy Shipping-liiketoimintayksikön vuokrasopimuksiin.

Joissakin Heat-liiketoimintayksikön asiakassopimuksissa Fortum toimii myös vuokralle antajana. Fortum on verrannut asiakassopimusten ehtoja IFRIC 4 -tulkintaluonnoksen kriteereihin. Osa näistä järjestelyistä luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiksi. Taseessa tämän vaikutus on nähtävissä lähinnä korollisten saamisten ja aineellisten hyödykkeiden välisenä uudelleenluokitteluna.

Työsuhde-etuudet

Fortumilla on erilaisia eläkejärjestelyjä kunkin maan paikallisten käytäntöjen mukaisesti. Suomalaisessa kirjanpito- ja tilinpäätöskäytännössä Fortum-konsernin eläkevelvoitteet on raportoitu paikallisten säännösten mukaisesti. IFRS-standardien mukaan laaditussa tilinpäätöksessä eläkevelvoitteet käsitellään IAS 19 Työsuhde-etuudet -standardin mukaisesti. Kaikki etuusperusteisiin järjestelyihin liittyvät kertyneet vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot merkitään aloittavaan taseeseen IFRS-standardeihin siirtymispäivänä IFRS 1-standardin salliman helppotuksen mukaisesti. Koron osuus sisällytetään tuloslaskelman eläkekuluihin.

Yksi IFRS-standardeihin siirtymisen merkittävimmistä vaikutuksista johtuu suomalaisen lakisääteisen työeläkejärjestelmän (TEL) kirjanpidollisesta käsittelystä. Fortumissa työeläketurva on järjestetty osaksi eläkevakuutusyhtiöiden ja osaksi eläkesäätiöiden kautta.

IFRS-siirtymätaseessa 1.1.2004 eläkesäätiöissä järjestettyjen suomalaisten eläkkeiden vaikutus oli noin 40 miljoonaa euroa, mikä johtuu siitä että Fortumin eläkesäätiöiden varojen käypä arvo ylitti eri eläkejärjestelyjen velvoitteet noin 40 miljoonalla eurolla. Tämä on esitetty muina pitkäaikaisina varoina. Lisäksi varauksiin on merkitty noin 30 miljoonan euron velvoite, joka liittyy tuleviin työkyvyttömyyseläkkeisiin niissä järjestelyissä jotka on hoidettu vakuutusyhtiöiden kautta.

Suomalaisten viranomaisten joulukuussa 2004 hyväksymien muutosten vuoksi TEL:n työkyvyttömyyseläkkeen osuus käsitellään kirjanpidollisesti maksuperusteisena järjestelyinä IFRS-taseessa 31.12.2004, kun se IFRS-standardeihin siirtymispäivän taseessa on käsitelty etuusperusteisena järjestelyinä. Tämän muutoksen vaikutus on noin 20 miljoonaa euroa tilikauden tuloksessa ennen veroja. Loput tuloslaskelmaan kohdistuvasta tilikauden kokonaisuutuksesta (noin 30 miljoonaa euroa) johtuu eläkesäätiöiden varojen käypien arvojen myönteisestä kehityksestä.

Muut IFRS-standardeihin siirtymisen vaikutukset

Muihin IFRS-oikaisuihin sisältyvät esimerkiksi:

- Suomalaisten kirjanpito- ja tilinpäätösperiaatteiden mukaan seisokkeihin liittyvät menot (lähinnä Oil Refining -liiketoimintayksikössä) jaksotetaan seisokkien väliselle ajalle etupainotteisesti ja käsitellään varauksena taseessa. IFRS-standardia sovellettaessa nämä kustannukset käsitellään komponenttilähestymistavan mukaisesti. Kustannukset aktivoidaan, kun ne syntyvät ja ne poistetaan seisokkien välisenä aikana.
- Fortum on päättänyt käyttää tiettyjen aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin kuuluvien erien suomalaisen käytännön mukaisia, arvokorotuksella lisättyjä ja kertyneillä poistoilla vähennettyjä arvoja oletushankintamenoina. Näiden omaisuserien poisto-oikaisu tehdään takautuvasti.
- Suomalaisten kirjanpito- ja tilinpäätösperiaatteiden mukaan liittymismaksut on tuloutettu välittömästi. IFRS-standardien mukaan jäädytysenergian myymiseen liittyvät kytkentämaksut jaksotetaan ja kirjataan tuotoksi arvioidun asiakassuhteen keston aikana.
- Osakkuusyhtiöiden osakkeiden hankintameno ja Fortumin oman pääoman osuuden välinen ero hankintahetkellä on kohdistettu käyttöomaisuuteen siihen määrään saakka, jolla käyttöomaisuuden käypä arvo hankintahetkellä ylitti tasearvon. Suomalaisessa tilinpäätöskäytännössä poistot tällaisista käypien arvojen oikaisuista on esitetty muissa kuluissa. IFRS-standardien mukaan nämä poistot, suuruudeltaan 20 miljoonaa euroa, on luokiteltu uudelleen ryhmään Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta.
- Tuloslaskelmassa esitettyyn verokuluun on vaikuttanut positiivinen kertaluonteinen 6 miljoonan euron suuruinen erä, joka johtuu suomalaisen yritysveroasteen alentumisesta 29 %:sta 26 %:iin vuodesta 2005 alkaen.

Vaikutukset tärkeimpiin tunnuslukuihin

Tunnusluvut on laskettu koko Fortumin luvuista, joissa on mukana sekä jatkuvat että luovutetut toiminnot.

	FAS 31.12.2004	IFRS 31.12.2004
Sijoitettu pääoma, milj. euroa	12 697	12 890
Korollinen nettovelka, milj. euroa	4 896	5 095
Investoinnit, milj. euroa	833	830
Sijoitetun pääoman tuotto, %	15,6	15,8
Oman pääoman tuotto, %	17,6	18,2
Korkokate	8,0	8,0
Liiketoiminnan kassavirta/korollinen nettovelka, %	37,8	36,4
Velkaantumisaste, %	64	67
Omavaraisuusaste, %	46	44

Sijoitettu pääoma

IFRS-oikaisu kasvattevat Fortumin sijoitetun pääoman määrää. Vuokrasopimusten luokittelun muutoksista johtuvat erät ovat pääasiallinen syy sijoitetun pääoman kasvuun, joka on 111 miljoonaa euroa alkavassa taseessa ja 193 miljoonaa euroa päättävässä taseessa 2004. Ydinvoimalaitoksen käytöstä poistamiseen ja käytettyyn ydinpolttoaineeseen liittyvät varaukset on sisällytetty sijoitettuun pääomaan. Näihin varauksiin liittyvät rahoituskulut on myös sisällytetty sijoitetun pääoman tuotto-laskelmaan.

Korolliset nettovelat

IFRS:n mukaisesti laaditun tilinpäätöksen nettovelka kasvoi alkavassa taseessa 246 miljoonalla eurolla ja päättävässä taseessa 199 miljoonalla eurolla. Lisäys johtuu pääosin öljy-tankkereita koskevista rahoitusleasingsopimuksista, jotka sisältyvät nyt taseeseen sekä NYKABin vähemmistöosuuden uudelleen luokittelusta korolliseksi velaksi.

IFRS-standardien mukaan ydinvoimalaitosten ja ydinjätteen käytöstä poistoon liittyvät velat ja Fortumin osuus ydinjäte-huoltorahastosta esitetään taseessa bruttomääräisinä.

Rahasto on täysin katettu ja taseeseen kirjattujen Fortumin rahasto-osuuden ja varausten nettomäärä on nolla, joten tämä erä ei vaikuta Fortumin velkaantumiseen. Korollisen nettovelan määrää laskettaessa ei oteta huomioon ydinvoimalaitosten ja ydinjätteen käytöstä poistoon liittyviä korollisia varauksia eikä Fortumin rahasto-osuutta ydinjätehuoltorahastosta (joka on esitetty pitkäaikaisena korollisena omaisuus-eränä).

Oma pääoma sisältäen vähemmistöosuuden

IFRS-oikaisujen nettovaikutus koko omaan pääomaan on vuoden 2004 lopussa -5 miljoonaa euroa. Avaavassa taseessa tämä vaikutus on -129 miljoonaa euroa. Muutos johtuu pääosin suojauslaskennan ehdot täyttävien rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutoksista.

Tunnusluvut

Sijoitetun pääoman tuotto ja oman pääoman tuotto parantuvat hieman, kun vuoden 2004 IFRS-oikaisu sisällytetään laskelmissa käytettyihin tuloslaskelma- ja tase-eriin. Velkaantumisaste kasvaa 64 %:sta 67 %:iin.

Vaikutukset kassavirtaan

IFRS:ään siirtymisen vaikutukset kassavirtalaskelmassa ovat vähäiset. Vuoden 2004 kassavirtalaskelmaa on oikaistu luovutettujen toimintojen osalta.

Konsernin kassavirtalaskelma

milj. euroa	FAS 31.12.2004	IFRS 31.12.2004
Liiketoiminnan kassavirta		
Liikevoitto ennen jatkuvien toimintojen poistoja	1 581	1 583
Muut tuotot ja kulut joihin ei liity maksua	-15	-37
Rahoituserät ja toteutuneet kurssierot	-194	-181
Maksetut välittömät verot	-160	-160
Jatkuvien toimintojen liiketoiminnan kassavirta	1 212	1 205
Käyttöpääoman muutos	22	27
Jatkuvien toimintojen liiketoiminnan kassavirta	1 234	1 232
Luovutettujen toimintojen liiketoiminnan kassavirta	514	526
Liiketoiminnan kassavirta yhteensä	1 748	1 758
Investointien kassavirta		
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-341	-335
Ostetut osakkeet	-179	-179
Käyttöomaisuuden myynnit	60	60
Myydyt osakkeet	15	15
Korollisten saamisten muutos	-19	-20
Jatkuvien toimintojen investointien kassavirta	-464	-459
Luovutettujen toimintojen investointien kassavirta	-274	-277
Investointien kassavirta yhteensä	-738	-736
Rahoituksen kassavirta		
Velkojen muutos	-813	-811
Osingonjako yhtiön osakkeenomistajille	-357	-357
Muut rahoituserät	94	94
Jatkuvien toimintojen rahoituksen kassavirta	-1 076	-1 074
Luovutettujen toimintojen rahoituksen kassavirta ¹⁾	-227	-236
Rahoituksen kassavirta yhteensä	-1 303	-1 310
Taseen mukainen likvidien varojen muutos, lisäys (+), vähennys (-)	-293	-288

¹⁾ Konsernin rahoitustoiminnot on keskitetty, minkä vuoksi luovutettujen toimintojen rahoituksen kassavirta esitetään lainojen takaisinmaksujen mukaisena.

Likvidien varojen vähentyminen johtuu siitä, että yksi pienehkö tytäryhtiö käsitellään IFRS:n mukaan yhteisyrityksenä.

3 Liiketoimintasegmentit, jatkuvat toiminnot

Sähköntuotannon toimintaan kuuluu sähkön tuotanto ja myynti Pohjoismaissa sekä käyttö- ja kunnossapitopalvelut Pohjoismaissa ja valituilla kansainvälisillä markkinoilla. Segmentti myy tuottamansa sähkön Nord Pooliin.

Lämmön toimintaan kuuluu lämmön tuotanto ja myynti Pohjoismaissa ja muualla Itämeren alueella. Segmentti myös tuottaa sähköä yhdistetyissä sähkön- ja lämmöntuotantolaitoksissaan ja myy sitä loppuasiakkaille pääasiassa pitkäaikaisin sopimuksin sekä Nord Pooliin.

Sähkönsiirto omistaa ja käyttää jakelu- ja alueverkkoja sekä jakaa sähköä kaikkiaan noin 1,4 miljoonalle asiakkaalle Ruotsissa, Suomessa, Norjassa ja Virossa.

Markets vastaa sähkön vähittäismyynnistä 1,2 miljoonalle asiakkaalle, joita ovat muut sähkön vähittäismyyjät sekä kotitaloudet ja yritykset Ruotsissa, Suomessa ja Norjassa. Markets ostaa sähkönsä Nord Poolista.

Muut-toiminnot sisältää pääasiassa konsernihallinnon sekä konserninlaajuiset yhteiset palveluyksiköt. Palveluyksiköt laskevat yhtiötä solmittujen palvelusopimusten perusteella.

Luovutetut toiminnot koostuvat segmenteistä Öljynjalostus, Öljyn vähittäismyynti sekä Shipping ja muu öljy. Nämä segmentit sisältyvät vuoden 2004 tilinpäätökseen. Luovutetut toiminnot esitetään tarkemmin liitteessä 5.

Liikevoitto ja osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta sisältyy jokaisen segmentin tulokseen. Fortum ohjaa segmenttien tavoitteiden saavuttamista vertailukelpoisella liikevoitolla ja vertailukelpoisella sidotun pääoman tuotolla. Kts. määrittelyt alla.

Sähköntuotanto-segmentti myy kaiken tuottamansa sähkön Nord Pooliin ja Markets-segmentti ostaa kaiken sähkönsä Nord Poolista. Myyntien eliminoinnit sisältävät ostot ja myynnit Nord Poolin kanssa, jotka netotetaan konsernitasolla tunti-perusteisiin myynteihin ja ostoihin perustuen Ne esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan, onko Fortum tiettyä hetkenä nettomyyjä vai netto-ostaja. Segmenttien välinen liikevaihto on markkinaehtoista.

35

2005 Tiedot liiketoimintasegmenteittäin

milj. euroa	Sähköntuotanto	Lämpö	Sähkönsiirto	Markets	Muut	Eliminoinnit ¹⁾	Yhteensä
Liikevaihto	2 058	1 063	707	1 365	91	-1 407	3 877
Sisäinen liikevaihto	97	12	8	101	63	-281	0
Liikevaihto konsernin ulkopuolelle	1 961	1 051	699	1 264	28	-1 126	3 877
Poistot ja arvonalentumiset	112	123	145	15	12		407
Liikevoitto	825	269	251	32	-30		1 347
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	23	12	20	1	-		55
Rahoitustuotot ja -kulut							-135
Tuloverot							-331
Luovutettujen toimintojen kauden voitto							474
Tilikauden voitto							1 410

Vertailukelpoinen liikevoitto

milj. euroa	Sähköntuotanto	Lämpö	Sähkönsiirto	Markets	Muut	Yhteensä
Liikevoitto	825	269	251	32	-30	1 347
Kertaluonteiset erät	3	-14	-1	0	-18	-30
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	26	-2	-6	-2	1	17
Vertailukelpoinen liikevoitto	854	253	244	30	-47	1 334

Kertaluonteiset erät = Pääasiassa käyttöomaisuuden myyntivoittoja ja -tappioita.

Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät = Sisältää tulevaisuuden kassavirtaa suojaavien rahoitusinstrumenttien käypien arvojen muutokset, joihin ei voida soveltaa IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa sekä vaikutukset kirjauksista Fortumin osallistumisesta Ydinjätehuoltorahastoon, missä taseeseen kirjattu rahaston arvo ei saa ylittää siihen liittyvien vastuiden määrää taseessa. (IFRIC 5:n mukainen tulkinta)

Muut tiedot

milj. euroa	Sähköntuotanto	Lämpö	Sähkönsiirto	Markets	Muut	Yhteensä
Kuluksi kirjatut epävarmat saamiset	-1	-2	0	-3	-	-6
Käyttöomaisuuden arvonalentumiset	-1	-	-	-	-	-1
Kulut uudelleenjärjestelyistä	-	-	-	-	-	-
Henkilöstö keskimäärin	4 374	2 186	1 008	745	626	8 939

Varat ja velat segmentteittäin

milj. euroa	Sähköntuotanto	Lämpö	Sähkönsiirto	Markets	Muut ja eliminoinnit	Yhteensä
Korottomat varat	5 263	2 762	3 238	507	216	11 986
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	1 259	133	210	8	0	1 610
Jatkuvien toimintojen varat	6 522	2 895	3 448	515	216	13 596
Luovutettujen toimintojen varat						-
Eliminoinnit						-
Sidottuun pääomaan sisältyvät varat						13 596
Korolliset saamiset						620
Laskennallinen verosaaminen						18
Muut varat						108
Rahat ja pankkisaamiset						788
Varat yhteensä						15 130

milj. euroa	Sähköntuotanto	Lämpö	Sähkönsiirto	Markets	Muut ja eliminoinnit	Yhteensä
Jatkuvien toimintojen vieras pääoma	568	344	427	287	77	1 703
Luovutettujen toimintojen vieras pääoma						-
Eliminoinnit						-
Sidottuun pääomaan sisältyvät velat						1 703
Laskennallinen verovelka						1 512
Muut						558
Sijoitettuun pääomaan sisältyvät velat						3 773
Korollinen vieras pääoma						3 946
Oma pääoma						7 411
Oma ja vieras pääoma yhteensä						15 130

Käyttöomaisuusinvestoinnit	83	124	115	10	14	346
----------------------------	----	-----	-----	----	----	-----

milj. euroa	Sidottu pääoma	Sidotun pääoman tuotto %	Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto %
Sähköntuotanto	5 954	14,0	14,5
Lämpö	2 551	11,6	11,0
Sähkönsiirto	3 021	8,8	8,6
Markets	228	17,4	16,4

Sidottu pääoma = Korottomat varat + Ydinjätehuoltorahastoon liittyvät korolliset varat - korottomat velat - varaukset (korottomat varat ja velat eivät sisällä rahoitukseen, veroihin ja laskennallisiin veroihin liittyviä eriä sekä varoja ja velkoja, jotka syntyvät suojauslaskennan soveltamisedellytykset täyttävien johdannaissopimusten käypien arvojen muutoksista).

Vertailukelpoinen sidottu pääoma = Sidottu pääoma oikaistuna niillä korottomilla varoilla ja veloilla, jotka aiheutuvat niistä tulevaisuuden kassavirtaa suojaavista johdannaissopimuksista, joihin ei voida soveltaa IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa.

Sidotun pääoman tuotto, % = $100 \times \frac{\text{Liikevoitto} + \text{osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta}}{\text{Sidottu pääoma keskimäärin}}$

Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, % = $100 \times \frac{\text{Vertailukelpoinen liikevoitto} + \text{osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta (IAS 39 oikaistu)}}{\text{Sidottu pääoma keskimäärin}}$

2004 tiedot liiketoimintasegmenteittäin

milj. euroa	Sähköntuotanto	Lämpö	Sähkönsiirto	Markets	Muut	Eliminoinnit ¹⁾	Yhteensä
Liikevaihto	2 084	1 025	707	1 387	90	-1 458	3 835
Sisäinen liikevaihto	128	49	10	92	93	-372	0
Liikevaihto konsernin ulkopuolelle	1 956	976	697	1 295	-3	-1 086	3 835
Poistot ja arvonalentumiset	104	124	133	16	11		388
Liikevoitto	763	218	234	34	-54		1 195
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	-18	15	16	0	-1		12
Rahoitustuotot ja -kulut							-245
Tuloverot							-259
Luovutettujen toimintojen kauden voitto							589
Kauden voitto							1 292

Vertailukelpoinen liikevoitto

milj. euroa	Sähköntuotanto	Lämpö	Sähkönsiirto	Markets	Muut	Yhteensä
Liikevoitto	763	218	234	34	-54	1 195
Kertaluonteiset erät	-9	-4	-2	0	-3	-18
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	-24	-7	8	-11	5	-29
Vertailukelpoinen liikevoitto	730	207	240	23	-52	1 148

Muut tiedot

milj. euroa	Sähköntuotanto	Lämpö	Sähkönsiirto	Markets	Muut	Yhteensä
Kuluksi kirjatut epävarmat saamiset		-1	-2	-1	-2	-6
Käyttöomaisuuden arvonalentumiset		-1	-	-	-	-1
Kulut uudelleenjärjestelyistä		-	-	-	-	-
Henkilöstö keskimäärin	4 588	1 605	995	682	731	8 601

Varat ja velat segmenteittäin

milj. euroa	Sähköntuotanto	Lämpö	Sähkönsiirto	Markets	Muut ja eliminoinnit	Yhteensä
Korottomat varat	5 900	2 614	3 318	367	-156	12 043
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	1 208	128	196	8	0	1 540
Jatkuvien toimintojen varat	7 108	2 742	3 514	375	-156	13 583
Luovutettujen toimintojen varat						2 756
Eliminoinnit						-32
Sidottuun pääomaan sisältyvät varat						16 307
Korolliset saamiset						728
Laskennallinen verosaaminen						106
Muut varat						281
Rahat ja pankkisaamiset						145
Varat yhteensä						17 567

milj. euroa	Sähköntuotanto	Lämpö	Sähkönsiirto	Markets	Muut ja eliminoinnit	Yhteensä
Jatkuvien toimintojen vieras pääoma	890	302	423	181	-113	1 683
Luovutettujen toimintojen vieras pääoma						745
Eliminoinnit						-34
Sidottuun pääomaan sisältyvät velat						2 394
Laskennallinen verovelka						1 841
Muut						442
Sijoitettuun pääomaan sisältyvät velat						4 677
Korollinen vieras pääoma						5 240
Oma pääoma						7 650
Oma ja vieras pääoma yhteensä						17 567

Käyttöomaisuusinvestoinnit	84	123	106	10	12	335
----------------------------	----	-----	-----	----	----	-----

milj. euroa	Sidottu pääoma	Sidotun pääoman tuotto %	Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto %
Sähköntuotanto	6 218	12,1	11,5
Lämpö	2 440	9,8	9,3
Sähkönsiirto	3 091	8,1	8,3
Markets	194	25,3	17,1

4 Maantieteelliset segmentit, jatkuvat toiminnot

Liikevaihto kohdemaan mukaan

milj. euroa	2005	2004
Suomi	1 415	1 490
Ruotsi	2 140	2 018
Muut Euroopan maat	322	327
Jatkuvat toiminnot yhteensä	3 877	3 835

Käyttöomaisuusinvestoinnit

milj. euroa	2005	2004
Suomi	102	95
Ruotsi	223	218
Muut Euroopan maat	21	22
Jatkuvien toimintojen käyttöomaisuusinvestoinnit	346	335

Maantieteellisten segmenttien varat

milj. euroa	2005	2004
Suomi	2 578	2 277
Ruotsi	9 046	9 529
Muut Euroopan maat	647	445
Eliminoinnit	-285	-208
Jatkuvien toimintojen korottomat varat	11 986	12 043
Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin	1 610	1 540
Maantieteellisten segmenttien varat yhteensä, jatkuvat toiminnot	13 596	13 583

Sijoituksia osakkuus- ja yhteisyrityksiin ei ole jaettu maantieteellisiin segmentteihin, sillä ko. yhtiöllä voi olla liiketoimintaa useammassa maantieteellisessä alueessa.

5 Luovutetut toiminnot

Neste Oilin eriyttäminen v. 2005 osinkoa jakamalla ja loppujen osakkeiden myynnillä

Lopullinen päätös eriyttää Fortum Oil, jonka nimi vaihdettiin helmikuussa Neste Oil Oy:ksi, jakamalla n. 85 % Neste Oilin osakkeista osinkoina osakkeenomistajille hyväksyttiin Fortumin yhtiökokouksessa 31. maaliskuuta 2005. Loput n. 15 % osakkeista, yhteensä 38 440 137 osaketta, myytiin institutionaalisille ja yksityisille sijoittajille huhtikuussa. Osakkeen hinta oli 15 euroa osakkeelta sekä instituutio- että yleisömyynnissä. Neste Oil Oy:n osakkeiden listaus alkoi Helsingin Pörssin prelistalla 18.4.2005 ja päälistalla 21.4.2005

Neste Oilin perustaminen

Neste Oil yhtiöitettiin erilliseksi yhtiöksi siten, että Fortumin kokonaan omistama tytäryhtiö, Fortum Oil and Gas Oy, jakautui kahdeksi yhtiöksi. Jakautuminen astui voimaan 1. toukokuuta 2004. Suomen osakeyhtiölain mukaan jakautuvan yhtiön varat ja velat siirtyvät kokonaan tai osittain yhdelle tai useammalle perustetulle vastaanottavalle yhtiölle ja jakautuvan yhtiön osakkeenomistajat saavat vastikkeena vastaanottavan yhtiön osakkeita, tai jakautuvan yhtiön muuta omaisuutta tai sitoumuksia. Jakautumissuunnitelman mukaan Fortum Oil and Gas Oy:n öljyliiketoimintaan liittyvät varat ja velat siirtyvät Neste Oilille. Koska Fortum Oil Oy (sittemmin nimi muutettu Neste Oil Oy:ksi) perustettiin 1. toukokuuta 2004, ei yhtiötä ole ollut olemassa erillisenä juridisena yhtiönä ennen tuota perustamispäivää.

Liiketoiminnot, jotka sisältyvät luovutettuihin liiketoimintoihin ja niiden esittäminen

Fortumin öljyliiketoiminnot on esitetty luovutettuina toimintoina per 31. maaliskuuta 2005 perustuen IFRS 5-säännökseen "Myyttävänä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot". Luovutettujen toimintojen voitto tai tappio verojen jälkeen esitetään tuloslaskelmassa yhtenä rivinä. Kassavirtalaskelmassa luovutettujen toimintojen nettorahavirrat liiketoiminnasta, investoinneista ja rahoituksesta esitetään erikseen. IFRS 5:n mukaan vuoden 2004 vertailutiedot tuloslaskelmasta ja kassavirtalaskelmasta on muutettu vastaamaan vuoden 2005 tuloslaskelman ja kassavirtalaskelman esittämistapaa. Vuoden 2004 taseen vertailutiedot sisältävät vielä öljyliiketoiminnot.

Tuloslaskelma-analyysi

Luovutetut toiminnot sisältävät pääasiassa Fortumin öljyliike-

toiminnot, mutta eriytyemisestä syntyneet rahoituskulut ja konsernin sisäisten erien vaikutukset on myös sisällytetty mukaan. Luovutetuille toimintoille allokoituiden nettorahoituskulut perustuvat siihen, että rahoitustoiminnot ja riskienhallinta on ollut Fortumissa keskitettyjä toimintoja ja konsernin sisäinen rahoitus on perustunut lyhytaikaiseen vaihtuvaan korkoon. Tästä johtuu, että Fortumin jatkuvien toimintojen rahoituskulut vuonna 2004 ovat suhteellisen korkeat. Fortumin aiemmin esittämät konsernihallinnon ja muiden yhteisten toimintojen kulut on sisällytetty vain jatkuvien liiketoimintojen tulokseen, eikä mahdollisia tulevia kustannussäästöjä ole huomioitu. Osakkeina jaettuun osinkoon liittyvät varainsiirtoverot, 21 miljoonaa euroa, on kirjattu luovutettujen toimintojen tuloslaskelmaan muihin kuluihin v. 2005. Osakkeiden verovapaa myyntivoitto kulujen jälkeen, 390 miljoonaa euroa, on kirjattu luovutettujen toimintojen muihin tuottoihin v. 2005.

39

Luovutetut toiminnot (sisältää Fortumin ja luovutettujen toimintojen väliset eliminoinnit)

milj. euroa	2005	2004
Liikevaihto	2 061	7 909
Muut tuotot	395	66
Materiaalit ja palvelut	-1 726	-6 439
Henkilöstökulut	-57	-211
Poistot ja arvonalentumiset	-36	-139
Muut kulut	-120	-465
Liikevoitto	517	721
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	-2	36
Rahoitustuotot ja -kulut	-6	-19
Voitto ennen veroja	509	738
Tuloverot	-35	-149
Luovutettujen toimintojen kauden voitto	474	589

Neste Oil Oyj:n 15 % osuuden myyntivoitto, 390 miljoonaa euroa, sisältyy v. 2005 muihin tuottoihin.

Kassavirta-analyysi

Luovutettujen toimintojen kassavirta sisältää öljyliiketoiminnot, vaikutukset keskitettyjen rahoitustoimintojen allokoinnista luovutetuille toimintoille, allokoituiden verot, osakkeiden myynnin vaikutuksen ja uudelleenrahoitettujen korollisten saamisten takaisinmaksun.

Osakkeiden myynnistä saadut bruttotulot olivat 577 miljoonaa euroa ja Neste Oil Oyj:n huhtikuussa 2005 takaisin

maksamien korollisten saamisten arvo 804 miljoonaa euroa. Edellä mainitut tuotot, joista on vähennetty palkkiot, kulut ja luovutettujen toimintojen rahavarat, on sisällytetty luovutettujen toimintojen investointien kassavirtaan v. 2005. Osakkeina jaettuun osinkoon liittyvät varainsiirtoverot, 21 miljoonaa euroa, on kirjattu luovutettujen toimintojen liiketoiminnan kassavirtaan v. 2005.

Luovutettujen toimintojen liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen kassavirrat:

milj. euroa	2005	2004
Liiketoiminnan kassavirta	133	526
Investointien kassavirta	1 155	-277
Rahoituksen kassavirta	29	-236
Kassavirrat yhteensä	1 317	13

Osakkeina jaettu osinko

Fortum Oyj:n yhtiökokous päätti 31. maaliskuuta 2005 yhteensä 217 963 549 Neste Oil Oyj:n osakkeen (noin 85 prosenttia koko osakemäärästä) jakamisesta osinkona Fortum Oyj:n osakkeenomistajille siten, että kukin osakkeenomistaja on oikeutettu saamaan neljää omistamaansa Fortum Oyj:n osa-

ketta kohden yhden Neste Oil Oyj:n osakkeen. Neste Oilin irtautuminen osakkeina jaettuna osinkona vaikutti Fortum-konsernin omaan pääomaan. Vaikutus omaan pääomaan oli Fortum-konsernissa 920 miljoonaa euroa ja Fortum Oyj:ssä 969 miljoonaa euroa.

Neste Oilin lyhennetty tase 31.3.2005 ja 31.12.2004.

milj. euroa	31.3.2005 ¹⁾	31.12.2004
VASTAAVAA		
Pitkäaikaiset varat	1 927	1 838
Konsernitilisaamiset	129	124
Lyhytaikaiset varat	1 348	1 081
Rahat ja pankkisaamiset	64	60
Vastaavaa yhteensä	3 468	3 103
OMA PÄÄOMA JA VIERAS PÄÄOMA		
Oma pääoma	1 083	993
Vähemmistöosuus	6	5
Korollinen vieras pääoma	1 147	1 153
Koroton vieras pääoma	1 232	952
Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä	3 468	3 103

¹⁾ Sisältää Q1/2005 jälkeen tehdyn päästöoikeuksien laskentaperiaatteen muutoksen

6 Yrityshankinnat ja -myynnit

Yrityshankinnat vuonna 2005

Fortum hankki joulukuussa 2005 enemmistöt kahdesta puolalaisesta kaukolämpöjakeluyhtiöstä MPEC Wroclawista ja Plocka Energetyka Ciepna Sp z.o.o:sta. Lisäksi Fortum hankki touko-

kuussa 2005 enemmistön liettualaisesta kaukolämpöjakeluyhtiöstä UAB Suomijos Energijasta. Nämä hankinnat on esitetty yhteenlaskettuna alla:

Vastikkeen muodostuminen

milj. euroa	
Vastikkeen muodostuminen	
Maksettu rahana	91
Hankinnoille kohdistettavat kulut	1
Kokonaisvastike	92
Hankitun nettovarallisuuden käypä arvo	96
Kurssierot	-4
Liikearvo	0

Hankitun nettovarallisuuden erittely

milj. euroa	Käypä arvo	Hankitun kirjanpitoarvo
Rahat ja pankkisaamiset	13	13
Aineettomat hyödykkeet	1	1
Rakennukset, koneet ja kalusto	170	120
Vaihto-omaisuus	1	1
Saamiset	21	21
Laskennallinen verosaaminen	2	2
Vähemmistöosuus	-1	0
Koroton vieras pääoma	-24	-24
Korollinen vieras pääoma	-9	-9
Laskennallinen verovelka	-14	-4
Hankittu nettovarallisuus	160	121
Hankittu vähemmistöosuus	-64	
Hankitun nettovarallisuuden käypä arvo	96	
Rahana suoritettu vastike		92
Rahat ja pankkisaamiset hankituissa tytäryhtiöissä		13
Hankintojen rahavirta		79

41

MPEC Wroclawin hankinta

Fortum-konserni hankki 57,03 % puolalaisen kaukolämpöjake-
luuyhtiön MPEC Wroclawin osakekannasta 28. joulukuuta 2005.
Yrityskauppa ei kerryttänyt konsernille liikevaihtoa eikä netto-

tulosta ajalta 28.12.–31.12.2005. Jos yrityskauppa olisi suori-
tettu 1.1.2005, konsernin liikevaihto olisi kasvanut yrityskaupan
johdosta 72 miljoonaa euroa.

Vastikkeen muodostuminen

milj. euroa	
Vastikkeen muodostuminen	
Maksettu rahana	78
Hankinnalle kohdistettavat kulut	1
Kokonaisvastike	79
Hankitun nettovarallisuuden käypä arvo	82
Kurssierot	-3
Liikearvo	0

Hankitun nettovarallisuuden erittely

milj. euroa	Käypä arvo	Hankitun kirjanpito arvo
Rahat ja pankkisaamiset	12	12
Aineettomat hyödykkeet	1	1
Rakennukset, koneet ja kalusto	146	103
Saamiset	18	18
Laskennallinen verosaaminen	1	1
Koroton vieras pääoma	-17	-17
Korollinen vieras pääoma	-4	-4
Laskennallinen verovelka	-13	-4
Hankittu nettovarallisuus	144	110
Hankittu vähemmistöosuus	-62	
Hankitun nettovarallisuuden käypä arvo	82	
Rahana suoritettu vastike		79
Rahat ja pankkisaamiset hankitussa tytäryhtiössä		12
Hankinnan rahavirta		67

Yrityshankinnat vuonna 2004

Fortum teki vain muutamia pieniä yrityshankintoja v. 2004. Fortum hankki 87,6 % puolalaisen CHP-yhtiön Fortum Czeszochowa S.A (PESC S.A):n osakekannasta joulukuussa 2004. Koska yrityshankinta tapahtui 31.12.2004, konserniin ei kerty-

nyt yrityskaupasta liikevaihtoa tai nettotulosta vuodelle 2004. Vuoden 2004 yrityshankintojen arvo oli 10 miljoonaa euroa, joka vastasi myös hankitun nettovarallisuuden käypää arvoa.

Vastikkeen muodostuminen

milj. euroa

Kokonaisvastike, maksettu rahana	10
Hankitun nettovarallisuuden käypä arvo	10
Liikearvo	0

42

Hankitun nettovarallisuuden erittely

milj. euroa

	Käypä arvo	Hankitun kirjanpitoarvo
Rahat ja pankkisaamiset	3	3
Rakennukset, koneet ja kalusto	30	20
Vaihto-omaisuus	1	1
Saamiset	4	0
Laskennallinen verosaaminen	1	1
Koroton vieras pääoma	-17	-17
Eläkevastuut	-4	-4
Korollinen vieras pääoma	-7	-7
Laskennallinen verovelka	-2	0
Hankittu nettovarallisuus	9	-3
Hankittu vähemmistöosuus	1	
Hankitun nettovarallisuuden käypä arvo	10	
Rahana suoritettu vastike		10
Rahat ja pankkisaamiset hankituissa tytäryhtiöissä		3
Korollinen vieras pääoma hankituissa tytäryhtiöissä		7
Hankintojen rahavirta		14

Yritysmyyntit vuosina 2005 ja 2004

Vuoden 2005 ja 2004 aikana Fortum teki useita pieniä yritysmyyntejä. Vuonna 2005 Fortum myi enemmistöosuutensa norjalaisesta Fortum Elsikkerhet AS tytäryhtiöstä ja ruotsalaisesta ÅPS Combustion AB tytäryhtiöstä. Kokonaiskauppahinta

oli 3 miljoonaa euroa. Vuonna 2004 Fortum myi enemmistöosuutensa ruotsalaisesta Fortum Teknik & Miljö AB tytäryhtiöstä ja unkarilaisesta Etv Eröterv tytäryhtiöstä. Kokonaiskauppahinta oli 5 miljoonaa euroa.

7 Osatuloutuksen vaikutus liikevaihtoon

milj. euroa

	2005	2004
Luovuttamattomista hankkeista valmistusasteen mukaan tuotoksi kirjattu liikevaihto		
Tilikaudella	14	6
Aikaisemmilta kausilta	-	-
Yhteensä	14	6

8 Muut tuotot

milj. euroa

	2005	2004
Käyttöomaisuuden myyntituotot	56	12
Vuokratuotot	10	16
Johdannaisten realisoitumattomat käypien arvojen muutokset	-14	8
Muut	49	55
Yhteensä	101	91

9 Materiaalit ja palvelut sekä muut kulut

milj. euroa	2005	2004
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	1 238	1 428
Varastojen muutos	-5	-24
Ulkopuoliset palvelut	92	103
Yhteensä	1 325	1 507
Muut kulut ¹⁾	418	374

¹⁾ Suurimmat erät, jotka on kirjattu muihin kuluihin, ovat voimalaitosten ja sähköverkon käyttö- ja kunnossapitokuluja.

¹⁾ Tutkimus- ja kehityskulut 14 (13) miljoonaa euroa vuosina 2005 (2004) on kirjattu muihin kuluihin.

10 Henkilöstökulut

milj. euroa	2005	2004
Palkat ja palkkiot	331	323
Sosiaalikulut	74	79
Osakeoptioihin liittyvät kulut	2	7
Eläkekulut - maksupohjaiset järjestelyt	35	43
Eläkekulut - etuusperusteiset järjestelyt	17	-10
Muut työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	22	20
Yhteensä	481	462
Ei-rahamääräiset etuudet	4	3

11 Poistot ja arvonalentumiset

milj. euroa	2005	2004
Käyttöomaisuuden poistot		
Rakennukset ja rakennelmat	52	46
Koneet ja kalusto	323	306
Muut aineelliset hyödykkeet	5	9
Poistot aineettomista hyödykkeistä	26	26
Yhteensä	406	387
Käyttöomaisuuden arvonalentumiset		
Rakennukset ja rakennelmat	1	1
Yhteensä	1	1

12 Rahoitustuotot ja -kulut

milj. euroa	2005			2004		
	Jatkuvat toiminnot	Luovutetut toiminnot	Fortum yhteensä	Jatkuvat toiminnot	Luovutetut toiminnot	Fortum yhteensä
Korkokulut						
Lainat	-201	-9	-210	-260	-37	-297
Muut korkokulut	-2	0	-2	0	-3	-3
Yhteensä	-203	-9	-212	-260	-40	-300
Korkotuotot						
Saamiset	40	5	45	41	15	56
Muut korkotuotot	6	0	6	5	0	5
Yhteensä	46	5	51	46	15	61
Johdannaisten käyvän arvon muutokset ¹⁾	40	2	42	-6	1	-5
Valuuttakurssierot						
Lainat ja saamiset	-155	7	-148	82	8	90
Johdannaiset ²⁾	159	-11	148	-89	-1	-90
Osinkotuotot	1	0	1	3	6	9
Laskennalliset korot liittyen ydinvoimaan ³⁾	-6	0	-6	-8	0	-8
Muut rahoitustuotot	1	0	1	2	2	4
Muut rahoituskulut	-18	0	-18	-15	-10	-25
Yhteensä	-18	-4	-22	-25	5	-20
Yhteensä	-135	-6	-141	-245	-19	-264

¹⁾ Johdannaissopimukset, jotka suojaavat lainoja ja saamisia on jaettu kurssieroihin ja termiinipisteiden käyvän arvon muutoksiin. Termiinien piste-erot sisältyvät erään 'Johdannaisten käyvän arvon muutokset'.

²⁾ Johdannaisten käyvän arvon muutokset jatkuvista toiminnoista sisältävät niiden koronvaihtosopimusten käypien arvojen muutokset, jotka eivät täytä suojauslaskennan vaatimuksia, määrältään 31 miljoonaa euroa vuonna 2005 ja 3 miljoonaa euroa vuonna 2004. Näiden korkojohdannaissopimusten markkina-arvot 31.12.2005 olivat -33 miljoonaa euroa. Sopimukset erääntyvät vuoteen 2008 mennessä.

³⁾ Sisältää ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen korkokuluja ja -tuottoja määrältään -9 (-8) miljoonaa euroa vuosina 2005 ja 2004.

Luovutettujen toimintojen rahoituskulut perustuvat siihen, että rahoitustoiminnot ja riskien hallinta on hoidettu keskitetysti konsernitasolla ja että sisäisen rahoituksen perustana on käytetty lyhytaikaista muuttuvaa korkoa. Tästä seuraa se, että

Fortumin jatkuvien toimintojen rahoituskulut vuonna 2004 ovat suhteellisen korkeat. Liitetieto 5 käsittelee luovutettuja toimintoja.

Tuloslaskelmaan kirjatut valuuttakurssierot

milj. euroa	2005	2004
Liikevoittoon sisältyvät	1	-5
Rahoitustuottoihin ja -kuluihin sisältyvät	4	-7
Yhteensä	5	-12

13 Tuloverot

Merkittävimmät tuloveroihin vaikuttavat erät

milj. euroa	2005	2004
Tilikauden verot	-292	-257
Aikaisempien tilikausien verot	-3	-6
Verokannan muutos	0	25
Laskennallisen verovelan muutos	-36	-21
Yhteensä	-331	259

Vero konsernin tuloksesta ennen veroja eroaa Suomen nimellisen verokannan mukaan lasketusta verosta seuraavasti:

milj. euroa	2005	2004
Voitto ennen veroja	1 267	962
Laskennallinen vero 26 %	-329	-250
Suomen ja ulkomaisten verokantojen ero	-7	-13
Verovapaat tuloerät	11	6
Verotuksessa vähennyskelvottomat kulut	-12	-11
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta	15	3
Konserniyhdistelyn ja eliminointien vaikutus	-7	-13
Konserniyhdistelyn ja eliminointien verovaikutus	1	25
Edellisiin tilikausiin perustuva verokorjaus konsernissa	-3	-6
Tuloverot tuloslaskelmassa	-331	-259

Verokannan painotettu keskiarvo konsernissa oli 25,6 % (2004: 27,2 %).

45

14 Osakekohtainen tulos

Laimentamaton

Osakekohtainen tulos lasketaan jakamalla emoyhtiön omistajille kuuluva voitto tai tappio osakkeiden keskimääräisellä

osakeantioikaistulla lukumäärällä tilikauden aikana.

milj. euroa	2005			2004		
	Jatkuvat toiminnot	Luovutetut toiminnot	Fortum yhteensä	Jatkuvat toiminnot	Luovutetut toiminnot	Fortum yhteensä
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto	884	474	1 358	670	589	1 259
Osakkeiden painotettu keskimääräinen lukumäärä, 1 000 kpl			872 613			852 625
Osakekohtainen tulos (euroa)	1,01	0,54	1,55	0,79	0,69	1,48

Laimennettu

Laimennusvaikutuksella oikaistua osakekohtaista tulosta laskettaessa osakkeiden painotetussa keskimääräisessä lukumäärässä otetaan huomioon kaikkien potentiaalisten osakkeiden laimentava vaikutus. Konsernilla on neljä optio-ohjelmaa, joilla on laimentava vaikutus (Johdon optiojärjestely 1999, Henkilöstön optiolainajärjestely 1999 sekä 2001A ja 2002A Avainhenkilöiden optio-ohjelmat). Edellä mainittujen ohjelmien osalta

tehdään laskelma siitä osakkeiden määrästä, joka osakkeita olisi voitu hankkia käypään arvoon (Fortumin osakkeen vuoden keskimääräisen hinnan perusteella) vaihtamalla kaikki liikkeellä olevat optio-oikeudet niiden merkintähinnalla osakkeisiin. Laskelman mukaista osakkeiden määrää verrataan siihen osakkeiden määrään, joka saataisiin käyttämällä optio-oikeudet osakkeiden merkintään.

	2005			2004		
	Jatkuvat toiminnot	Luovutetut toiminnot	Fortum yhteensä	Jatkuvat toiminnot	Luovutetut toiminnot	Fortum yhteensä
Emoyhtiön omistajille kuuluva tilikauden voitto, milj. euroa	884	474	1 358	670	589	1 259
Osakkeiden painotettu keskimääräinen lukumäärä, (1 000 kpl)			872 613			852 625
Henkilöstön optiolainajärjestelyn 1999 vaikutus, (1 000 kpl)			-			447
Johdon optiolainan 1999 vaikutus, (1 000 kpl)			-			159
Avainhenkilöstön optio-ohjelman 2001 vaikutus, (1 000 kpl)			7 033			6 645
Avainhenkilöstön optio-ohjelman 2002 vaikutus, (1 000 kpl)			8 007			1 896
Laimennettu osakkeiden painotettu keskimääräinen lukumäärä, 1 000 kpl			887 653			861 772
Laimennettu osakekohtainen tulos (euroa)	1,00	0,53	1,53	0,78	0,68	1,46

46

15 Osakekohtainen osinko

Vuonna 2005 ja 2004 maksetut osingot olivat 505,7 miljoonaa euroa (0,58 euroa osakkeelta) ja 357 miljoonaa euroa (0,42 euroa osakkeelta). Varsinainen yhtiökokous päätti 31. maaliskuuta 2005 jakaa myös 85 % Neste Oilin osakkeista osinkona osakkeenomistajille. Osinkona jaettujen osakkeiden vaikutus Fortum konsernin omaan pääomaan oli 920 miljoonaa euroa ja emoyhtiö Fortum Oyj:n omaan pääomaan 969 miljoonaa

euroa. Yhtiökokoukselle 16 maaliskuuta 2006 on ehdotettu jaettavaksi 980 miljoonan euron osinko vuodelta 2005, mikä perustuu vuoden 2005 lopussa rekisteröityjen osakkeiden määrään. Tästä osingosta 0,58 euroa osakkeelta tulee jatkuvien toimintojen voitosta vuodelta 2005 ja 0,54 euroa osakkeelta luovutetuista toiminnoista. Ehdotettua osinkoa ei ole kirjattu osinkovelaksi tässä tilinpäätöksessä.

16 Aineettomat hyödykkeet

milj. euroa	2005	2004
Hankintameno 1.1.2005	370	410
Luovutetut toiminnot	-128	-
Kurssierot ja muut oikaisut	-1	2
Yrityshankinnat	2	-
Lisäykset	11	32
Vähennykset	-18	-48
Uudelleenryhmittelyt	-	-26
Hankintameno 31.12.2005	236	370
Kertyneet poistot 1.1.2005	254	274
Luovutetut toiminnot	-105	-
Kurssierot ja muut oikaisut	-1	6
Vähennykset	-18	-
Uudelleenryhmittelyt	-	-59
Tilikauden poisto	26	33
Kertyneet poistot 31.12.2005	156	254
Tasearvo	80	116

17 Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet

milj. euroa	Maa- ja vesialueet sekä tunnelit	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2005	3 255	2 931	11 560	272	481	18 499
Luovutetut toiminnot	-55	-1 089	-1 631	-73	-242	-3 090
Kurssierot ja muut oikaisut	-124	-11	-232	1	-18	-384
Yrityshankinnat	5	132	29	-	2	168
Lisäykset	-	27	77	1	230	335
Vähennykset	-1	-18	-195	-1	-4	-219
Uudelleenryhmittelyt	-3	30	186	-4	-207	2
Hankintameno 31.12.2005	3 077	2 002	9 794	196	242	15 311
Kertyneet poistot 1.1.2005	-	1 378	5 032	164	-	6 574
Luovutetut toiminnot	-	-566	-969	-38	-	-1 573
Kurssierot ja muut oikaisut	-	9	-66	-2	-	-59
Vähennykset	-	-11	-176	-1	-	-188
Tilikauden poistot	-	52	322	6	-	380
Tilikauden arvonalentumiset	-	-	1	-	-	1
Kertyneet poistot 31.12.2005	-	862	4 144	129	-	5 135
Tasearvo 31.12.2005	3 077	1 140	5 650	67	242	10 176
Tasearvo 31.12.2004	3 255	1 553	6 528	108	481	11 925

milj. euroa	Maa- ja vesialueet sekä tunnelit	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2004	3 114	2 948	11 168	265	425	17 920
Kurssierot ja muut oikaisut	53	37	33	15	7	145
Yrityshankinnat	-	15	11	4	1	31
Lisäykset	5	77	412	8	114	616
Vähennykset	-3	-127	-81	-20	-8	-239
Uudelleenryhmittelyt	86	-19	17	-	-58	26
Hankintameno 31.12.2004	3 255	2 931	11 560	272	481	18 499
Kertyneet poistot 1.1.2004	2	1 309	4 665	155	-	6 131
Kurssierot ja muut oikaisut	-2	-3	24	5	-	24
Uudelleenryhmittelyt	-	-12	-60	-4	-	-76
Tilikauden poistot	-	83	403	8	-	494
Tilikauden arvonalentumiset	-	1	-	-	-	1
Kertyneet poistot 31.12.2004	0	1 378	5 032	164	-	6 574
Tasearvo 31.12.2004	3 255	1 553	6 528	108	481	11 925
Tasearvo 31.12.2003	3 112	1 639	6 503	110	425	11 789

Rakennuksiin, koneisiin ja kalustoon sisältyvät rahoitusleasing-sopimuksilla vuokratut hyödykkeet

milj. euroa	2005	2004
Hankintameno	61	217
Kumulatiiviset poistot	-13	-25
Tasearvo	48	192

Rahoitusleasing-sopimuksilla vuokratut hyödykkeet on kirjattu koneisiin ja kalustoon.

Aktivoidut korkomenot

Koneisiin ja kalustoon aktivoidut korkomenot olivat 20 (21) miljoonaa euroa vuonna 2005 (2004). Tilikauden sekä edellisen tilikauden aikana ei aktivoitu uusia korkomenoja.

18 Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin

milj. euroa	2005	2004
Hankintameno 1.1.	1 680	1 486
Luovutetut toiminnot	-140	
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	55	48
Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin	47	167
Osakkuus- ja yhteisyritysten myynnit	-1	-6
Siirrot erien välillä	0	6
Kurssierot	-8	9
Muut oman pääoman muutokset	-23	-30
Hankintameno 31.12.	1 610	1 680

48

Osakkuus- ja yhteisyritysten kirja-arvoon sisältyy noteerattuja osakkeita 276 (419) miljoonaa euroa. Näiden markkina-arvo oli 610 (478) miljoonaa euroa. Fortum omistaa viisi yhtiötä, jotka luokitellaan yhteisyrityksiksi. Näiden yhteisyritysten kirja-arvo on yhteensä 59 (67) miljoonaa euroa. Fortumin osuus

osakkuusyhtiö Hafslund ASAn tuloksesta vuosina 2004 ja 2005 perustuu 12 kuukausijaksoon, joka päättyy syyskuun lopussa, koska yhtiö on julkinen yhtiö.

Fortumin merkittävimpien osakkuusyhtiöiden varat, velat, liikevaihto ja nettotulos:

Merkittävimmät osakkuusyhtiöt

milj. euroa							
2005	Kotipaikka	Varat	Velat	Liikevaihto	Voitto/tappio	Omistus- osuus, %	Äänimäärä, %
Kemijoki Oy ¹⁾	Suomi	420	269	38	-4	18	
Hafslund ASA ^{x)}	Norja	2 504	1 709	771	109	34	33
Lenenergo ²⁾	Venäjä	-	-	-	-	31	30
Teollisuuden Voima Oy	Suomi	2 519	1 890	199	0	26	26
OKG AB ^{xxx)}	Ruotsi	1 283	928	168	0	46	46
Forsmarks Kraftgrupp AB ^{xxx)}	Ruotsi	1 144	832	215	0	26	26
Gasum Oy ^{x)}	Suomi	503	178	433	22	31	31
Fingrid Oyj ^{x)}	Suomi	1 467	1 128	223	41	25	33
2004¹⁾	Kotipaikka	Varat	Velat	Liikevaihto	Voitto/tappio	Omistus- osuus, %	Äänimäärä, %
Kemijoki Oy	Suomi	418	268	40	-1	18	
Hafslund ASA	Norja	2 314	1 588	988	42	34	33
Lenenergo	Venäjä	1 493	447	877	-12	31	30
Teollisuuden Voima Oy	Suomi	1 752	1 285	224	0	26	26
OKG AB	Ruotsi	1 375	1 003	374	1	46	46
Forsmarks Kraftgrupp AB	Ruotsi	1 203	406	446	0	26	26
Gasum Oy	Suomi	537	201	611	46	31	31
Fingrid Oyj	Suomi	1 400	936	302	47	25	33

¹⁾ Fortum omistaa 63,8 % vesivoimaosakkeista ja 15,4 % rahaosakkeista. Fortumin omistusosuus koko osakepääomasta on 17,5 %. Kemijoki yhdistetään konsernitilinpäätökseen osakkuusyhtiönä, koska Fortumilla on merkittävä määräysvalta yhtiön hallituksessa ja koska se osallistuu yhtiön päätöksentekoprosesseihin.

²⁾ Vuoden 2005 osalta ei ole saatavilla virallisia lukuja Lenenergosta. Viimeisimmät viralliset IFRS-luvut perustuvat vuoden 2004 tilinpäätökseen ja ne on esitetty vertailuluvuissa. Osana Venäjän energiasektorin uudelleenjärjestelyprosessia JSC Lenenergo jaettiin 1.10.2005 JSC "Saint-Petersburg Generation Companyyn", JSC "North-West Energy Managing Companyyn", JSC "Saint-Petersburg Sales Companyyn" and JSC "Saint-Petersburg Main Power Circuits"-yhtiöön. Tavoitteena on yhdistää St. Petersburg Generation Companyn, Kola Generation Companyn ja Karelia Generation Companyn luoteis-Venäjän sähkön- ja lämmöntuotanto-omaisuus yhdeksi alueelliseksi yhtiöksi TGC-1. Fortum solmi sopimuksen 24,8 % Kolenergon jaettujen yhtiöiden ostamisesta joulukuussa 2005. Transaktio odotetaan saatavan päätökseen vuoden 2006 ensimmäisen neljänneksen aikana. Tavoitteena on viimeistellä TGC-1:n uudelleenjärjestelyprosessit vuoden 2006 aikana. Fortumin kokonaisomistusosuus JSC Lenenergon osakepääomasta, jossa ei ole mukana osuutta Lenenergon omistamista osakkeista, on 31 %.

^{x)} Perustuu syyskuun 2005 lukuihin.

^{xxx)} Perustuu kesäkuun 2005 lukuihin.

^{xxxx)} Perustuu joulukuun 2004 lukuihin.

19 Muut pitkäaikaiset sijoitukset

milj. euroa	2005	2004
Myytavissä olevat sijoitukset	40	64
Osuus Ydinjätehuoltorahastosta	418	401
Muut	26	104
Yhteensä	484	569

Myytavissä olevat sijoitukset 40 miljoonaa euroa (2004; 57 miljoonaa euroa) koostuvat pääosin listautumattomista yhtiöistä, joiden käypää arvoa ei pystytä luotettavasti määrittelemään. Nämä sijoitukset on arvostettu hankintamenoonsa vähennettynä mahdollisella arvonalentumisella. Myytävissä oleviin sijoituksiin sisältyvien osakkeiden käypä on arvo 0 miljoonaa euroa

(2004; 7 miljoonaa euroa). Käyvän arvon muutokset on kirjattu omaan pääomaan.

Fortumin osuudesta Ydinjätehuoltorahastosta kerrotaan tarkemmin liitetiedossa 30.

20 Pitkäaikaiset ja lyhytaikaiset korolliset saamiset

milj. euroa	2005	2004
Korolliset saamiset		
Tasearvo		
Pitkäaikaiset lainasaamiset	524	624
Rahoitusleasingsaamiset	96	103
Pitkäaikaiset korolliset saamiset yhteensä	620	727
Muut lyhytaikaiset korolliset saamiset	1	12
Lyhytaikaiset rahoitusleasingsaamiset	3	3
Lyhytaikaiset korolliset saamiset yhteensä ¹⁾	4	15
Korolliset saamiset yhteensä	624	742

¹⁾ Sisätty taseessa myyntisaamiin ja muihin saamiin. Käyvät arvot, efektiiviset korot sekä korolliset saatavat on eritelty Riskien hallinnan alla liitetiedossa 34.

Rahoitusleasingsaamiset

Fortum omistaa käyttöomaisuutta (lähinnä CHP- ja lämpövoimalaitoksia), joita se vuokraa rahoitusleasingsopimuksella asiakkaalleen Suomessa, Ruotsissa ja Virossa. Tämä käyttöomaisuus on kirjattu taseeseen määrään, joka on yhtä suuri kuin nettosijoitus vuokrasopimukseen. Keskimääräinen sopimus-

aika on 13 vuotta. Vuonna 2005 tehtyjen uusien sopimusten keskimääräinen sopimusaika on 12,5 vuotta. 95,7 % kaikista rahoitusleasingsopimuksista on sidottu kiinteään korkoon ja 4,3 % muuttuvaan korkoon.

milj. euroa	2005	2004
Bruttosijoitus vuokrasopimukseen	132	144
Tulevat korkotuotot	33	38
Vähimmäisleasingmaksujen nykyarvo	99	106

Rahoitusleasingsaamisten erääntymisajat

milj. euroa	2005	2004
Bruttosijoitus vuokrasopimukseen		
Enintään 1 vuosi	15	15
1-5 vuotta	60	59
Yli 5 vuotta	57	70
Yhteensä	132	144

Vähimmäisleasingmaksujen nykyarvo

Enintään 1 vuosi	3	3
1-5 vuotta	48	46
Yli 5 vuotta	48	57
Yhteensä	99	106

Tilikaudella tuloutetut muuttuvat vuokrat	0	3
---	---	---

21 Vaihto-omaisuus

milj. euroa	2005	2004
Aineet ja tarvikkeet	249	416
Keskeneräiset tuotteet	1	75
Valmiit tuotteet/ tavarat	3	140
Muu vaihto-omaisuus	2	21
Ennakkomaksut	1	2
Yhteensä	256	654

Arvonlentumisia ei ole kirjattu vuosille 2005 tai 2004.

22 Myyntisaamiset ja muut saamiset

milj. euroa	2005	2004
Myyntisaamiset	716	1 047
Tuloverosaamiset	31	24
Korkosaamiset	7	19
Rahoitusleasingsaamiset	3	3
Siirtosaamiset	66	58
Muut saamiset	58	131
Muut korolliset saamiset	1	12
Yhteensä	882	1 294
Myyntisaamisista vähennetyt epävarmat saamiset	32	33
Tuloslaskelmassa kuluksi kirjatut epävarmat saamiset	-6	-6

Myyntisaamisten ja muiden saamisten käypä arvo ei poikkea olennaisesti tasearvosta.

23 Osatuloutukseen liittyvien tase-erien käsittely

milj. euroa	2005	2004
Siirtosaamiset	8	5
Saamisissa vähennyksiä	8	5
Saadut ennakot	6	2
Veloissa vähennyksiä	6	2

24 Rahat ja pankkisaamiset

milj. euroa	2005	2004
Rahat ja pankkisaamiset	191	145
Lyhytaikaiset pankkitalletukset	450	-
Yritystodistukset	147	-
Yhteensä	788	145

Pankkitalletukset ja yritystodistukset erääntyvät kolmen kuukauden sisällä.

25 Oma pääoma

Osakepääoma

Fortumilla on yksi osakelaji. Vuoden 2005 loppuun mennessä osakkeita oli laskettu liikkeelle kaikkiaan 875 294 025 kappaletta. Osakkeen nimellisarvo on 3,40 euroa, ja jokainen osake oikeuttaa yhteen ääneen yhtiökokouksessa. Kaikki osakkeet oikeuttavat samansuuruiseen osinkoon. Fortum Oyj tai muut konserniin kuuluvat yhtiöt eivät omista Fortum Oyj:n osakkeita. Fortum Oyj:n osakkeet noteerataan Helsingin Pörssissä. Ensimmäinen kaupankäyntipäivä oli 18.12.1998.

Vuoden 2005 lopussa voimassa olleen yhtiöjärjestyksen mukaan Fortum Oyj:n vähimmäisosakepääoma on 2 miljardia euroa ja enimmäisosakepääoma 8 miljardia euroa. Näissä rajoissa osakepääomaa voidaan korottaa tai alentaa yhtiöjärjestystä muuttamatta. Yhtiön kokonaan maksettu ja kaupparekisteriin merkitty osakepääoma 31. joulukuuta 2005 oli 2 975 999 685 euroa.

Fortum Oyj:n osakkeet kuuluvat Suomen Arvopaperikeskus Oyj:n ylläpitämään arvo-osuusjärjestelmään.

Optiot ja osakepohjaiset etuudet

Fortumilla on seuraavat osakkeeseen kytketyt kannustinjärjestelmät.

Johdon optiojärjestely (1999)

Vuonna 1999 päätettiin laskea liikkeelle yhteensä 15 000 optio-oikeutta yhtiön johdolle. Optio-oikeudet oikeuttivat niiden haltijat merkitsemään enintään 15 000 000 Fortum Oyj:n osaketta. Optiojärjestelyn ehtojen mukaisesti osa optio-oikeuksista on lunastettu takaisin työsuhteiden päättymisen vuoksi ennen 1.10.2002.

Tämän optiojärjestelyn ehdot täytyivät, ja 1.10.2002 otettiin pörssilistalle yhteensä 11 768 optio-oikeutta. Kukin optio-oikeus oikeutti merkitsemään 1 000 osaketta. Optio-oikeuksien perusteella merkittävien osakkeiden merkintäaika alkoi 1.10.2002 ja jatkui 1.10.2005 saakka. Vuoden 2005 loppuun mennessä oli merkitty ja viety kaupparekisteriin yhteensä 11 768 000 osaketta. Järjestely loppui lokakuussa 2005, ja sen piirissä oli noin 120 henkeä.

Henkilöstön optiolainajärjestely (1999)

Vuonna 1999 päätettiin tarjota henkilöstön merkittäväksi korkeintaan 25 000 000 markan (noin 4,2 miljoonan euron) optiolaina. Optiolainaan liittyi yhteensä 7 500 000 optio-oikeutta, jotka oikeuttivat merkitsemään enintään 7 500 000 osaketta. Laina-aika oli kolme vuotta ja lainan vuotuinen korko 4 %. Laina maksettiin korkoineen takaisin yhtenä eränä 17.5.2002. Optiolainan ehtojen mukaisesti osa optio-oikeuksista on lunastettu takaisin työsuhteiden päättymisen vuoksi.

Pörssilistalle otettiin 17.5.2002 kaikkiaan 6 159 300 optio-

oikeutta. Kukin optio-oikeus oikeutti merkitsemään yhden osakkeen. Osakkeiden merkintäaika optio-oikeuksien perusteella alkoi 17.5.2002 ja jatkui 17.5.2005 saakka. Vuoden 2005 loppuun mennessä oli merkitty ja viety kaupparekisteriin yhteensä 6 153 000 osaketta. Järjestely päättyi toukokuussa 2005, ja sen piirissä oli noin 1 850 henkeä.

Avainhenkilöiden optio-ohjelma (2001)

Vuonna 2001 päätettiin tarjota Fortum-konsernin avainhenkilöille ja Fortum Oyj:n kokonaan omistamalle tytäryhtiölle merkittäväksi enintään 24 000 000 kappaletta optio-oikeuksia. Optio-oikeuksien kokonaismäärästä merkittiin tunnuksella A 8 000 000 optio-oikeutta, joiden perusteella merkittävien osakkeiden merkintäaika alkoi 15.10.2005 ja päättyi 1.5.2007. Tunnuksella B merkittiin 8 000 000 optio-oikeutta, joiden perusteella merkittävien osakkeiden merkintäaika alkoi 15.1.2006 ja päättyi 1.5.2007. Tunnuksella C merkittiin 8 000 000 optio-oikeutta, joiden perusteella merkittävien osakkeiden merkintäaika alkaa 15.4.2006 ja päättyi 1.5.2007. Minkään optio-oikeuden merkintäaika ei kuitenkaan ala, ellei yhtiön osakekurssi Helsingin Pörssissä ole kalenterivuosien 2001–2004 aikana kehittynyt vähintään yhtä hyvin kuin Dow Jonesin STOXX 600 Utilities -indeksi ja ellei yhtiön neljän peräkkäisen 1.1.2001 alkaneen vuoden jälkeisen tilikauden keskimääräinen osakekohtainen tulos ole 105 prosenttia tilikausien 1998–2000 keskimääräisestä, poikkeuksellisilla kirjauksilla korjatusta tuloksesta.

Maaliskuussa 2002 yhteensä 2 525 000 käyttämätöntä tunnuksella A merkittyä optio-oikeutta, yhteensä 212 500 käyttämätöntä tunnuksella B merkittyä optio-oikeutta ja kaikki 8 000 000 käyttämätöntä tunnuksella C merkittyä optio-oikeutta mitätöitiin. Lokakuussa 2005 mitätöitiin yhteensä 537 500 tunnuksella A merkittyä optio-oikeutta. Joulukuussa 2005 mitätöitiin yhteensä 1 087 500 tunnuksella B merkittyä optio-oikeutta.

Tunnuksella A merkityn optio-oikeuden perusteella merkityn osakkeen merkintähinta on osakkeen vaihdolla painotettu keskimääräinen Helsingin Pörssissä 1.4.2001–31.3.2005, ja tunnuksella B merkityn optio-oikeuden perusteella merkityn osakkeen merkintähinta on osakkeen vaihdolla painotettu keskimääräinen Helsingin Pörssissä 1.10.2001–30.9.2005. Kaikkien optio-oikeuksilla merkittävien osakkeiden merkintähintaa alennetaan kuitenkin kaksi kertaa sillä prosenttimäärällä, jolla osakkeen arvonnousu Helsingin Pörssissä ylittää Dow Jones STOXX 600 Utilities -indeksin arvonnousun merkintähinnan määräytymiskajon aikana. Merkintähinta on kuitenkin vähintään 4,47 euroa. Merkintähintaa alennetaan merkintähinnan määräytymiskauden alun jälkeen mutta ennen osakemerkintää jaettavien osinkojen määrällä. Merkintähinta on aina kuitenkin vähintään 3,40 euroa, joka on sama kuin osakkeiden nimellisarvo.

Pörssilistalle otettiin 17.10.2005 kaikkiaan 4 937 500 tunnuksella A merkittyä optio-oikeutta. Kukin optio-oikeus oikeut-

taa merkitsemään yhden osakkeen. Optio-oikeuksien perusteella merkittävien osakkeiden merkintäaika alkoi 17.10.2005 ja päättyi 1.5.2007. Vuoden 2005 loppuun mennessä oli tunnuksella A merkittyjen optio-oikeuksien perusteella merkitty ja viety kaupparekisteriin yhteensä 1 636 350 osaketta. Tämän jälkeen voidaan vielä merkitä ja viedä kaupparekisteriin 3 301 150 osaketta optio-ohjelman 2001A kautta niin, että osakepääoma kasvaa enintään 11 223 910 eurolla. Tämä vastaa 0,4:ää prosenttia vuoden 2005 lopun osakepääomasta. Vuoden 2005 lopussa tunnuksella A merkittyjen optio-oikeuksien perusteella merkittyjen osakkeiden merkintähinta oli 3,40 euroa.

Tunnuksella B merkittyjen optio-oikeuksien perusteella merkittävien osakkeiden merkintäkausi ja listaus alkoi 16.1.2005. Optio-oikeuksien määrä oli 6 700 000 ja merkintähinta 4,47 euroa.

Vuoden 2001 optio-ohjelmasta on yhä merkittävässä 10 001 150 osaketta (joko tunnuksella A tai B merkittyjä), ja osakepääoma voi nousta enintään 34 003 910 eurolla. Tämä vastaa 1,2 prosenttia vuoden 2005 lopun osakepääomasta. Optio-oikeuksien perusteella merkityt osakkeet oikeuttavat osinkoon ja muihin osakkeenomistajien oikeuksiin sen jälkeen, kun osakepääoman kasvu on rekisteröity. Optio-ohjelman piirissä on noin 350 henkeä.

Avainhenkilöiden optio-ohjelma (2002)

Maaliskuussa 2002 päätettiin tarjota Fortum-konsernin avainhenkilöille ja Fortum Oyj:n kokonaan omistamalle tytäryhtiölle enintään 25 000 000 optio-oikeutta. Optio-oikeuksista 12 500 000 merkittiin tunnuksella A, ja niiden perusteella merkittävien osakkeiden merkintäaika alkoi 1.10.2004 ja päättyi 1.5.2007. Tunnuksella B merkittiin 12 500 000 optio-oikeutta, joiden perusteella merkittävien osakkeiden merkintäaika alkaa 1.10.2006 ja päättyi 1.5.2009.

Joulukuussa 2005 mitätöitiin yhteensä 2 476 000 käyttämättä tunnuksella B merkittyä optio-oikeutta. Vuoden 2005 loppuun mennessä Fortumin avainhenkilöille jaettiin yhteensä 10 024 000 tunnuksella B merkittyä optio-oikeutta.

Pörssilistalle otettiin 1.10.2005 kaikkiaan 10 767 000 tunnuksella A merkittyä optio-oikeutta. Kukin optio-oikeus oikeuttaa merkitsemään yhden osakkeen. Optio-oikeuksien perusteella merkittävien osakkeiden merkintäaika alkoi 1.10.2005 ja päättyi 1.5.2007. Vuoden 2004 loppuun mennessä oli tunnuksella A merkittyjen optio-oikeuksien perusteella merkitty ja viety kaupparekisteriin 10 128 100 osaketta. Tämän jälkeen voidaan vielä merkitä ja viedä kaupparekisteriin 638 900 osaketta optio-ohjelman 2002A kautta niin, että osakepääoma kasvaa enintään 2 172 260 eurolla. Tämä vastaa 0,1:tä prosenttia vuoden 2005 lopun osakepääomasta. Vuoden 2005 lopussa tunnuksella A merkittyjen optio-oikeuksien perusteella merkittyjen osakkeiden merkintähinta oli 3,40 euroa.

Optio-oikeuksien (tunnuksella A tai B merkittyjen) perusteella voidaan merkitä yhteensä 10 662 900 osaketta, ja osakepääoma voi nousta enintään 36 253 860 eurolla. Tämä vastaa 1,2:ta prosenttia vuoden 2005 lopun osakepääomasta.

Tunnuksella B merkityn optio-oikeuden perusteella merkityn osakkeen merkintähinta on 6,19 euroa (yhtiön vaihdolla painotettu keskikurssi Helsingin Pörssissä 1.1.2003–31.3.2003). Merkintähintaa alennetaan merkintähinnan määrätymiskauden alun jälkeen mutta ennen osakemerkintää jaettavien osinkojen määrällä. Merkintähinta on aina kuitenkin vähintään 3,40 euroa, joka on sama kuin osakkeen nimellisarvo. Optio-oikeuksien perusteella merkityt osakkeet oikeuttavat osinkoon ja muihin osakkeenomistajien oikeuksiin sen jälkeen, kun osakepääoman kasvu on rekisteröity. Optio-ohjelman (tunnus A tai B) piirissä on noin 350 henkeä.

Johdon osakekannustinjärjestelmä

Fortumin johdon osakekannustinjärjestelmä on Fortum-konsernin ylimmälle johdolle ja avainhenkilöille suunnattu pitkän aikavälin kannustinohjelma, joka perustuu henkilökohtaiseen suoritukseen. Hallitus on valinnut noin 130 johtajaa järjestelmän piiriin. Järjestelmä jakaantuu yksittäisiin, vuosittain alkaviin kuusivuotisiin osakeohjelmiin, joille tarvitaan hallituksen hyväksyntä. Uusin osakekannustinohjelma vuosille 2006–2011 on myönnetty ainoastaan henkilöille, joille ei ole myönnetty osakeoptiota.

Kukin osakeohjelma alkaa kolmivuotisella ansaintajaksolla, jota seuraa kolmivuotinen rajoitusjakso. Sen päättyessä järjestelmään osallistuja saa ennalta sovitun kappalemäärän Fortumin osakkeita. Kolmen vuoden ansaintajakson päättyessä henkilölle kertyneiden osakkeiden määrä lasketaan hallituksen vuosittain määrittämien tulostavoitteiden ja osallistujan henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamisen perusteella. Ennen kuin osakkeet toimitetaan osallistujalle, yhtiö vähentää niiden kokonaismäärästä osallistujan maksettavaksi kertyneet verot ja muut kulut. Jäljelle jäävä osuus (Suomessa nykyisin noin 40–50 % ansaitusta arvosta) toimitetaan osallistujalle Fortumin osakkeina. Osallistujille kolmivuotisen ansaintajakson jälkeen mahdollisesti myönnettävien osakkeiden arvo ei saa ylittää osallistujan vuosipalkkaa. Kussakin osakeohjelmassa myönnettävien osakkeiden lukumäärään vaikuttavat osingot, joita on mahdollisesti maksettu rajoitusjakson aikana ennen rahoitusjakson lopussa tapahtuvaa osakkeiden toimittamista. Osakkeiden saaminen edellyttää, että henkilö on edelleen yhtiön palveluksessa.

Ensimmäinen ohjelma alkoi vuonna 2003 ja perustui vuoden 2002 tulokseen. Ensimmäiseen ohjelmaan osallistuneet saivat oikeuden osakkeisiin keväällä 2005. Oikeuksiin perustuvat osakkeet annetaan osallistujille keväällä 2008. Vuoden 2003 osakeohjelman perusteella tulevien maksujen suojaamiseksi Fortum on tehnyt termiinisopimuksia.

Osakepääoma, osakeanti ja ylikurssirahasto

milj. euroa	Osakkeiden määrä	Osakepääoma	Osakeanti	Ylikurssirahasto
Rekisteröity 1.1.2005	867 083 905	2 948	13	62
Merkinnät vuonna 2005				
- henkilöstön optiolaina 1999	1 284 370	4	-2	0
- johdon optio-ohjelma 1999	1 698 000	6	-8	4
- avainhenkilöiden optio-ohjelma 2001A	1 636 350	6	0	0
- avainhenkilöiden optio-ohjelma 2002A	3 591 400	12	-3	4
Rekisteröity 31.12.2005	875 294 025	2 976	0	70
Rekisteröimättömät osakkeet				
- avainhenkilöiden optio-ohjelma 2001A	426 900	0	2	0
- avainhenkilöiden optio-ohjelma 2002A	56 100	0	0	0
31.12.2005	875 777 025	2 976	2	70
Rekisteröity 1.1.2004	848 832 475	2 886	5	36
Merkinnät vuonna 2004				
- henkilöstön optiolaina 1999	4 560 730	16	-5	1
- johdon optio-ohjelma 1999	7 154 000	24	0	16
- avainhenkilöiden optio-ohjelma 2002A	6 536 700	22	0	9
Rekisteröity 31.12.2004	867 083 905	2 948	0	62
Rekisteröimättömät osakkeet				
- henkilöstön optiolaina 1999	599 593	0	2	0
- johdon optio-ohjelma 1999	1 348 000	0	8	0
- avainhenkilöiden optio-ohjelma 2002A	717 100	0	3	0
31.12.2004	869 748 598	2 948	13	62

53

Osakepohjaiset etuudet

Muutokset optioiden määrissä ja niiden vastaavat painotetut merkintähinnat ovat seuraavat:

	2005		2004	
	Painotettu keskim. merkintähinta	Optioiden määrä (tuhatta)	Painotettu keskim. merkintähinta	Optioiden määrä (tuhatta)
Ulkona olevat optiot kauden alussa	euroa 4,85	29 098	euroa 5,08	48 894
Kauden aikana myönnetyt optiot	euroa -	0	euroa 5,61	158
Palautettu kauden aikana	euroa 4,42	218	euroa 4,90	1 324
Merkintäoikeus käytetty kauden aikana	euroa 5,94	8 210	euroa 5,58	18 251
Päättyneet tai peruutetut kauden aikana	euroa 3,40	6	euroa 4,74	379
Ulkona olevat optiot kauden lopussa	euroa 3,75	20 664	euroa 4,88	29 098
Merkittävässä olevat optio-oikeudet kauden lopussa	euroa 3,40	3 940	euroa 4,75	7 219

Tämän lisäksi Fortum Assets Oy:llä oli yhteensä 3 883 (tuhatta) optiota vuonna 2004. Yhteensä 4 101 tuhatta optiota, jotka olivat Fortum Assets Oy:n hallussa mitätöitiin joulukuussa 2005.

Merkittävässä olevilla osakkeilla on vuoden lopussa seuraavat eräpäivät ja merkintähinnat:

	Erääntymispäivä	2005 Merkintä- hinta euroa/osake	Optioiden määrä (tuhatta)	2004 Merkintä- hinta euroa/osake	Optioiden määrä (tuhatta))
Johdon optio-ohjelma (1999)	1.10.2005	5,61	-	5,61	1 698
Henkilöstön optiolaina (1999)	17.5.2005	3,40	-	3,63	1 291
Avainhenkilöiden optio-ohjelma (2001A)	1.5.2007	3,40	3 301	4,47	4 950
Avainhenkilöiden optio-ohjelma (2001B)	1.5.2007	4,47	6 700	4,47	6 800
Avainhenkilöiden optio-ohjelma (2002A)	1.5.2007	3,40	639	4,74	4 230
Avainhenkilöiden optio-ohjelma (2002B)	1.5.2009	3,40	10 024	6,19	10 129
			20 664		29 098

Optioiden käyvät arvot ja oletukset

Konserni soveltaa IFRS 2- *Osakeperusteiset maksut* -standardia IFRS 1:n salliman helpotuksen mukaisesti ainoastaan 2002B optio-ohjelmaan, jonka optio-oikeudet on myönnetty 7.11.2002 jälkeen ja joka on merkittävässä 1.1.2005 jälkeen.

2002B optio-oikeudet on myönnetty 15.4.2003. Binomimallia käyttäen optioiden käyväksi arvoksi on määritelty sillä hetkellä 1,51 euroa. Mallin merkittävimmät parametrit ovat osakkeen hinta myöntämispäivänä 6,41 euroa, alkuperäinen

merkintähinta 6,19 euroa, osakkeen tuottoosaston keskimääräinen vaihteluväli 30 %, osinkotuotto 4,89 %, option keskimääräinen merkitsemisaika 3,5 vuotta sekä vuosittainen riskin korkokanta 4 %. Optio-ohjelmaan kuuluvien henkilöiden poistuman on arvioitu olevan noin 5 %. Osakkeen tuoton keskimääräinen volatiliiteetti on määritetty tekemällä tilastollinen arvio osakkeen todellisista kurssimuutoksista myöntämistä edeltäneiden kolmen ja puolen vuoden aikana, lisättynä 7 % marginaalilla.

Käyvän arvon rahastot

milj. euroa	Oman pääoman suojaukset	Käyvän arvon rahastot	Optioiden käyvät arvot	Yhteensä
Kassavirtasuojaukset				
Kauden käyvän arvon muutokset	-	-176	-	-176
Verot kauden käyvän arvon muutoksista	-	46	-	46
Siirrot tuloslaskelmaan	-	-157	-	-157
Verot tuloslaskelmaan siirroista	-	41	-	41
Luovutetut toiminnot	-	-45	-	-45
Verot luovutetuista toiminnoista	-	12	-	12
Oman pääoman suojaukset	30	-	-	30
Vero oman pääoman suojauksista	-8	-	-	-8
Optiot	-	-	6	6
31.12.2005		20	-151	14
31.12.2003		12	47	4
Kassavirtasuojaukset				
Kauden käyvän arvon muutokset	-	169	-	169
Verot kauden käyvän arvon muutoksista	-	-44	-	-44
Siirrot tuloslaskelmaan	-	-59	-	-59
Verot tuloslaskelmaan siirroista	-	15	-	15
Oman pääoman suojaukset	-19	-	-	-19
Vero oman pääoman suojauksista	5	-	-	5
Optiot	-	-	4	4
31.12.2004		-2	128	8

26 Korolliset velat

milj. euroa	2005	2004
Joukkovelkakirjalainat	1 542	2 397
Lainat rahoituslaitoksilta	333	650
Muut pitkäaikaiset korolliset velat ¹⁾	1 243	1 403
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä	3 118	4 450
Joukkovelkakirjalainat	697	332
Lainat rahoituslaitoksilta	92	19
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	16	17
Yritystodistukset	21	343
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	2	79
Lyhytaikaiset korolliset velat yhteensä	828	790
Korolliset velat yhteensä	3 946	5 240

¹⁾ Sisältää lainat Ydinjätehuoltorahastolta, rahoitusjärjestelyn liittyen Nybroviken Kraft AB:hen, rahoitusleasingit, eläkelainat ja muut lainat. Uudelleenhinnoittelut, takaisinmaksuajat, käyvät arvot, lainat valuutoittain ja korollisten lainojen efektiiviset korot on julkaistu liitteessä 34 Riskien hallinta.

Nybroviken Kraft AB (Nykab)

Nybroviken Kraft AB (Nykab) on vuonna 1990 tehty vesivoimaa tuottavia omaisuuseriä koskeva rahoitusjärjestely, jossa Fortum omistaa väliillisesti Fortum Generation AB:n kautta 52,9 % Nykabin äänivallasta ja 10,1 % yhtiön osakepääomasta. AP-fonden omistaa loput osakkeista (etuosakkeet, joiden kirja-arvo on 95 miljoonaa euroa eli 890 miljoonaa Ruotsin kruunua). AP-fonden on rahoitussopimuksen mukaan myöntänyt Nykabille 213 miljoonan euron (2 000 miljoonan Ruotsin kruunun) suuruisen pitkäaikaisen lainan. Sopimuksen voimassaolonaikana AP-fondenille on taattu 4,5 %:n inflaatiokorjattu tuotto sen kokonaisinvestoinnille Nykabiin (308 miljoonaa euroa eli 2 890 miljoonaa Ruotsin kruunua). Sopimus on voimassa vuoteen 2015 saakka, mutta Fortum Generation AB:illa on kuitenkin osto-optio hankkia AP-fondenin kaikki osakkeet ja lunastaa Nykabille myönnettyt lainat joko 31.10.2007,

31.10.2011 tai 31.10.2015. AP-fondenilla on oikeus mitätöidä optio-oikeus 31.10.2007. Jos se näin tekee, Fortumilla on oikeus käyttää optio-oikeutta ja ostaa osakkeet itselleen.

IAS 32:n ja IAS 39:n mukaan etuosakkeista johtuva vähemmistöosuus kirjataan taseeseen korolliseksi velaksi, jonka inflaatiokorjattu efektiivinen korko on 4,5 %.

Nykab on pantannut vesivoimalaitostensa osakkeet AP-fondenilta saamansa lainan vakuudeksi.

Rahoitusleasingvelat

Fortumilla oli 31.12.2005 muutamia koneisiin ja kalustoon liittyviä rahoitusleasingisopimuksia. Vuonna 2005 ei tehty uusia leasingisopimuksia. Yksi sopimus päättyi osto-option toteutumisen johdosta.

milj. euroa	2005	2004
Vähimmäisleasingmaksut	56	192
Tulevat rahoituskulut	9	30
Vähimmäisleasingmaksujen nykyarvo	47	162

Rahoitusleasingvelkojen erääntymisajat

milj. euroa	2005	2004
Vähimmäisleasingmaksut		
Enintään 1 vuosi	16	18
1-5 vuotta	12	63
Yli 5 vuotta	28	111
Yhteensä	56	192

Vähimmäisleasingmaksujen nykyarvo

Enintään 1 vuosi	15	14
1-5 vuotta	8	47
Yli 5 vuotta	24	101
Yhteensä	47	162

27 Laskennalliset verot

Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen muutos tilikauden aikana:

56

milj. euroa

	1.1.2005	Tulos- laskelmaan kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	Kurssierot ja muut muutokset	Tytäryhtiöiden ostot/myynnit*	31.12.2005
Laskennalliset verosaamiset						
Poistoerot	3	-	-	-	-	3
Varaukset	46	-13	-	-	-17	16
Vahvistetut tappiot ja käyttämättömät hyvitykset	20	-1	-	-	-11	8
Muut erät	37	-17	-	-	11	31
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	106	-31	-	-	-17	58
Vähennetään laskennallisista verovelosta	-	-	-	-	-	-40
Laskennalliset verosaamiset	106	-31	-	-	-17	18

Laskennallinen verovelka

Poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset	1 267	87	-	-40	-140	1 174
Käyvän arvon muutokset	420	-11	-	-12	11	408
Rahoitusinstrumentit	38	-15	-91	-	-	-68
Muut erät	116	-56	-	-23	1	38
Vähennetään laskennallisista verosaamisista	-	-	-	-	-	-40
Laskennallinen verovelka	1 841	5	-91	-75	-128	1 512

* Sisältää vaikutukset Neste Oilin irtautumisesta konsernista jakamalla n. 85 % yhtiön osakkeista osinkona.

Laskennalliset verosaamiset ja verovelat on vähennetty toisistaan vain siinä tapauksessa kun ne voidaan laillisesti toimeenpantavissa olevan oikeuden nojalla kuitata keskenään ja ne liittyvät saman veronsaajan perimiin tuloveroihin.

Laskennallinen verosaaminen verotuksessa vahvistetuista tappioista on kirjattu siihen määrään saakka kuin on todennäköistä, että niitä voidaan käyttää tulevia verotettavia tuloja vastaan. 15 miljoonan euron laskennallista verosaamista ei ole kirjattu konsernin taseeseen, koska verosaamisen realisoitumi-

nen ei ole todennäköistä. Kirjaamaton laskennallinen verosaaminen liittyy vahvistettuihin tappioihin, joilla ei ole varsinaista eräpäivää.

Neljän miljoonan euron laskennallista verovelkaa ei ole kirjattu taseeseen mahdollisista ennakonpidätyksistä tai muista veroista, jotka pitäisi maksaa, jos tietyt tytäryhtiöt kotiuttaisivat voittojaan. Tällaiset summat ovat pysyvästi uudelleensijoitettuja. Kotiuttamattomat voitot olivat 31.12.2005 yhteensä 16 miljoonaa euroa.

Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen muutos

tilikauden aikana:

milj. euroa

tilikauden aikana:	1.1.2004	Tuloslaskelmaan kirjatut erät	Omaan pääomaan kirjatut erät	Kurssierot ja muut muutokset	Tytäryhtiöiden ostot/ myynnit	31.12.2004
Laskennalliset verosaamiset						
Poistoerot	1	2	-	-	-	3
Varaukset	3	43	-	-	-	46
Vahvistetut tappiot ja käyttämättömät hyvitykset	7	13	-	-	-	20
Muut erät	5	31	-	-	1	37
Laskennalliset verosaamiset yhteensä	16	89	-	-	1	106
Vähennetään laskennallisista verovelosta	-	-	-	-	-	-
Laskennalliset verosaamiset	16	89	-	-	1	106
Laskennallinen verovelka						
Poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset	1 181	105	-	-19	-	1 267
Käyvän arvon muutokset	442	-10	-	-12	-	420
Rahoitusinstrumentit	5	8	25	-	-	38
Muut erät	166	-21	-	-31	2	116
Vähennetään laskennallisista verosaamisista	-	-	-	-	-	-
Laskennallinen verovelka	1 794	82	25	-62	2	1 841

28 Eläkevastuut

Konsernilla on eri maissa useita paikallisiin määräyksiin ja käytäntöihin perustuvia etuuspohjaisia ja maksuperusteisia eläkejärjestelyjä. Suomessa merkittävin työeläkejärjestelmä on TEL, jossa etuudet määräytyvät suoraan etuudensaajan ansioiden perusteella. Nämä eläkejärjestelyt on hoidettu eläkevakuutusyhtiöiden kautta ja ne käsitellään maksuperusteisina eläkejärjestelyinä. Suomen TEL-järjestelmän työkyvyttömyyskorvauksia koskevaa osaa on käsitelty etuuspohjaisena järjestelyinä. Suomen sosiaali- ja terveysministeriö hyväksyi joulukuussa 2004 tiettyjä 1.1.2006 voimaan tulevia muutoksia Suomen työeläkejärjestelmän työkyvyttömyyseläkevastuiden laskentaperusteisiin. Uuden käytännön mukaan TEL:n työkyvyttömyysosa käsitellään maksuperusteisena järjestelmänä. Tästä muutoksesta johtuen sekä vuoden lopun vakuutus-matemaattisiin laskelmiin perustuen Fortum on tulouttanut 20 miljoonaa euroa tästä vastuusta joulukuussa 2004 ja loput 4 miljoonaa euroa tuloutuivat vuoden 2005 loppuun mennessä. Lisäksi osalla yhtiön suomalaisista työntekijöistä lisäeläketurva on järjestetty yhtiön omassa eläkesäätiössä.

Ruotsissa konsernilla on useita etuus- ja maksuperusteisia eläkejärjestelyjä, joista merkittävimmät ovat yleinen ITP-järjestelmä sekä PA-KL- ja PA-KFS -järjestelmät, joihin kunnan omis-

tamissa yhtiöissä palveluksessa olevat työntekijät ovat oikeutettuja. Eläkkeet on rahoitettu joko vakuutusyhtiöiden kautta tai velka on kirjattuna yhtiön omaan taseeseen.

Norjalaisissa yhtiöissä on etuuspohjainen eläkejärjestely, joka perustuu henkilön ansiotuloon eläkkeelle siirryttäessä.

Muissa maissa eläkejärjestelyt perustuvat paikallisiin määräyksiin ja käytäntöihin, pääasiassa järjestelyt ovat maksuperusteisia eläkejärjestelyjä.

Vakuutusmatemaattisiin oletuksiin perustuvat eläkevastuut lasketaan vuosittain tilinpäätöspäivänä. Maksuperusteisen eläkejärjestelmän mukaisesti tilikaudelle kohdistuva eläkevastuu määritetään tilikaudelle kuuluvien maksusuoritusten perusteella. Etuuspohjaisen eläkejärjestelmän mukainen diskontattu eläkevastuu sekä eläkekulut määritellään vakuutusmatemaattisten laskelmien perusteella. Järjestelyyn perustuvat varat arvostetaan markkina-arvoihin. Ne vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot, jotka ylittävät 10 % kaikkien etuuspohjaisista järjestelyistä johtuvien veloitteiden määrästä tai järjestelyyn kuuluvien varojen nykyarvosta kirjataan tuloslaskelmaan henkilöiden odotetun keskimääräisen jäljellä olevan työssäoloajan kuluessa.

Tuloslaskelmaan merkityt erät:

milj. euroa	2005	2004
Työsuoritukseen perustuvat menot	-10	-22
Korkomenot	-14	-41
Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto	11	47
Yrityshankinnat	-5	0
Tilikaudella kirjattu vakuutusmatemaattinen voitto tai tappio	0	2
Takautuvaan työsuoritukseen perustuvat menot	1	0
Järjestelyn supistamisesta ja veloitteen täyttämisestä johtuvat voitot tai tappiot	0	24
Yhteensä (sisältyy henkilöstökuluja käsittelevään liitteeseen 10)	-17	10

Järjestelyyn kuuluvien varojen toteutunut tuotto Suomessa ja Ruotsissa yhteensä 18 miljoonaa euroa (13 miljoonaa euroa v. 2004).

Taseeseen merkityt erät:

milj. euroa	2005	2004
Rahastoitujen veloitteiden nykyarvo*	368	874
Järjestelyn supistaminen	0	-20
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo*	-228	-790
	140	64
Rahastoimattomien veloitteiden nykyarvo	1	0
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-35	22
Nettomääräinen velka	106	86

* Vuoden 2005 luvut verrattuna vuoden 2004 lukuihin ovat pienentyneet luovutettujen liiketoimintojen takia.

Järjestelyyn kuuluvien varojen odotettu tuotto sisältää yhtiön osakkeita markkinahinnaltaan 5 miljoonan euron arvosta (73 miljoonaa euroa vuonna 2004) sekä yhtiön omistuksessa olevia rakennuksia markkinahinnaltaan 26 miljoonaa euroa (93 miljoonaa euroa vuonna 2004).

Tärkeimmät vakuutusmatemaattiset oletukset

%	2005			2004		
	Suomi	Ruotsi	Muut maat	Suomi	Ruotsi	Muut maat
Diskonttokorko, %	4,50	5,00	4,80	5,00	5,25	6,50
Varojen tuotto-odotus, %	6,30	5,00	5,80	6,70	5,25	7,50
Vuotuinen, tuleva palkankorotusoletus, %	3,50	3,00	3,20	3,50	3,00	3,30
Etuksien korotusoletus, %	2,10	2,00	2,00	2,10	2,00	2,50

Taseeseen merkityt erät:

milj. euroa	2005			
	Suomi	Ruotsi	Muut maat	Yhteensä
Rahastoitujen veloitteiden nykyarvo	191	153	24	368
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-181	-29	-18	-228
	10	124	6	140
Rahastoimattomien veloitteiden nykyarvo	0	0	1	1
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	-7	-28	0	-35
Nettomääräinen velka	3	96	7	106

Taseeseen merkityt erät:

milj. euroa	2004			
	Suomi	Ruotsi	Muut maat	Yhteensä
Rahastoitujen veloitteiden nykyarvo	730	135	9	874
Järjestelyn supistaminen	-20	0	0	-20
Järjestelyyn kuuluvien varojen käypä arvo	-763	-27	0	-790
	-53	108	9	64
Kirjaamattomat vakuutusmatemaattiset voitot ja tappiot	27	-5	0	22
Nettomääräinen velka	-26	103	9	86

Taseen täsmäytys

milj. euroa	2005	2004
Nettomääräinen velka 1.1.	86	114
Luovutettujen toimintojen/Yrityshankintojen vaikutus	17	4
Tuloslaskelmaan merkityt eläkekulut	17	-10
Maksusuoritukset järjestelyyn	-14	-22
Nettomääräinen velka 31.12.	106	86

Taseeseen sisältyvät vastuut

milj. euroa	2005	2004
Vastuut etuuspohjaisista eläkejärjestelyistä	117	132
Yliarahastoidut eläkejärjestelyt taseen vastaavissa ¹⁾	-11	-46
Nettomääräinen velka	106	86

¹⁾ Merkittävin osa muutoksesta johtuu luovutetuista toiminnoista.

29 Pakolliset varaukset

Ydinvoima-, eläkevaraukset ja muut varaukset milj. euroa	Kyllästettyjen pylväiden polttamisvaraukset	Muut ympäristövaraukset	Ydinvoimaan liittyvät varaukset	Muut pakolliset varaukset	Eläkevaraukset	Yhteensä
Varaukset 1.1.2005	16	18	401	41	132	608
Varausten lisäykset	1	3	9	24	2	39
Käytetyt varaukset	-	-1	-14	-14	-	-29
Käyttämättömien varausten peruutukset	-1	-	-	-2	-4	-7
Kurssierot	-	-	-	-3	-	-3
Diskonttauksesta johtuvat muutokset	1	1	22	-	-	24
Luovutetut toiminnot	-	-	-	-15	-11	-26
Varaukset 31.12.2005	17	21	418	31	119	606
Jako lyhyt- ja pitkäaikaisiin varauksiin:						
Pitkäaikaiset varaukset	17	21	418	31	119	606
Lyhytaikaiset varaukset	-	-	-	-	-	-

Kyllästettyjen pylväiden hävittämisestä tulevaisuudessa aiheutuvia kustannuksia varten on kirjattu varaus. Varaus kasvaa kun uusia pylväitä pystytetään ja vähenee pylväiden hävittämisen yhteydessä.

Ympäristövaraukset liittyvät pilaantuneiden maa-alueiden käsittelyyn. Varaus arvioidaan käytettäväksi seuraavien viiden vuoden sisällä.

Muut pakolliset varaukset sisältävät vakuutusmaksuvaraukset sekä verovaateisiin ja tappiollisiin sopimuksiin liittyvät varaukset. Varaukset arvioidaan käytettäväksi 2–5 vuoden sisällä.

Ydinvoimaan liittyvistä varauksista kerrotaan tarkemmin liitetiedossa 30.

30 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat

Fortum omistaa Suomessa Loviisan ydinvoimalaitoksen. Suomen ydinenergialain mukaan Fortumilla on lainmukainen velvoite rahoittaa Ydinjäterahaston kautta ydinvoimalan käytös-

täpoisto ja käytetyn ydinjätteen poistaminen. Vuoden lopussa seuraavat varat ja velat liittyen ydinvoimaan ovat taseessa:

	2005	2004
Pakolliset varaukset, liite 29	418	401
Muut pitkäaikaiset investoinnit, liite 19	418	401

Pakolliset varaukset

Varaukset liittyvät tuleviin käytöstäpoisto- ja käytetyn ydinjätteen poistamisvelvollisuuksiin. IAS 37:n mukainen varausten käypä arvo on laskettu diskonttaamalla tulevat kassavirrat, jotka perustuvat arvioituihin tuleviin kustannuksiin.

Muut pitkäaikaiset investoinnit

Muut pitkäaikaiset investoinnit sisältää kirjanpitoarvon Fortumin Ydinjätehuoltorahaston osuudesta. Fortum rahoittaa Suomen Ydinjätehuoltorahastoa joka kattaa tulevat vastuut ydinenergialain mukaisesti laskettuna. Rahastoa hoitavat valtion viranomaiset.

Fortumin lainmukainen vastuu ja osuus Ydinjätehuoltorahastosta

Fortumin lainmukainen vastuu ja osuus Ydinjätehuoltorahastosta on vuoden lopussa seuraava:

milj. euroa	2005	2004
Ydinjätehuoltovastuu Suomen ydinenergialain mukaisesti	618	596
Fortumin osuus Ydinjätehuoltorahastosta	-610	-581
Erotuksen vakuutena kiinnitetyt haltijavelkakirjalainat	8	15

60

Suomen ydinenergialain mukaisesti laskettu lainmukainen vastuu on 618 (596) miljoonaa euroa 31.12.2005 (ja vastaavasti 31.12.2004). Taseeseen IAS 37:n mukaan kirjattu diskontattu velka oli 418 (401) miljoonaa euroa 31.12.2005. Suurin ero lainmukaisen velan ja taseeseen kirjatun velan välillä on se, että lainmukaista vastuuta ei ole diskontattu nettonykyarvoon.

Fortumin osuus Ydinjätehuoltorahastosta per 31.12.2005 oli 610 (581) miljoonaa euroa. Taseessa esitetty osuuden arvo oli 418 (401) miljoonaa euroa. Tämä ero johtuu siitä, että IFRIC 5 -tulkinnan mukaan Ydinjätehuoltorahaston arvo ei voi ylittää siihen liittyvien velkojen määrää taseessa, koska Fortumilla ei ole määräysvaltaa Ydinjätehuoltorahastosta.

Suomen ydinenergialain mukaisesti laskettu lainmukainen vastuu on 618 (596) miljoonaa euroa 31.12.2005 (ja vastaavasti 31.12.2004). Taseeseen IAS 37:n mukaan kirjattu diskontattu velka oli 418 (401) miljoonaa euroa 31.12.2005. Suurin ero lainmukaisen velan ja taseeseen kirjatun velan välillä on se, että lainmukaista vastuuta ei ole diskontattu nettonykyarvoon.

Fortumin osuus lainmukaisesta velvoitteesta Ydinjätehuoltorahaston rahoittamiseksi on rahoitettu täysimääräisesti. Lainmukainen vastuu ja Fortumin osuus Ydinjätehuoltorahastosta ovat erisuuruiset vuoden 2005 lopussa johtuen vuosittaisesta vastuumäärän tarkistamisesta. Ero johtuu ajoituksesta, sillä vuotuinen lainmukainen vastuu maksetaan seuraavan tilikauden ensimmäisen neljänneksen aikana. Fortum on antanut vakuudeksi kiinnitettyjä haltijavelkakirjalainoja, joiden tarkoitus on kattaa mahdolliset odottamattomat tapahtumat Ydinenergialain mukaisesti. Kiinnitetyt haltijavelkakirjalainat sisältyvät yllä oleviin Annettuihin vakuuksiin ja vastuusitoumuksiin.

Fortum käyttää oikeuttaan lainata takaisin varoja Ydinjätehuoltorahastosta tiettyjen sääntöjen puitteissa. Nämä lainat sisältyvät korollisiin velkoihin, kts. liite 26.

31 Muut velat

milj. euroa	2005	2004
Liittymismaksut	259	259
Muut velat	53	136
Yhteensä	312	395

32 Ostovelat ja muut velat

milj. euroa	2005	2004
Ostovelat	262	570
Siirtovelat	382	351
Muut velat	222	511
Yhteensä	866	1 432
Siirtovelkoihin sisältyvät merkittävimmät erät:		
Henkilöstökulut	82	99
Korkokulut	141	153
Muut erät	159	99
Yhteensä	382	351

Ostovelkojen ja muiden velkojen käypä arvo ei poikkea olennaisesti tasearvoista.

33 Lähipiiritapahtumat

Valtion omistus

Valtion omistusosuus oli vuoden 2005 alussa 59,26 % yhtiön osakkeista. Suomen valtio myi kesäkuussa 62 900 000 (7,21 %) Fortumin osaketta kotimaisille ja ulkomaisille sijoittajille. Myynnin ja henkilöstön vuoden 1999 optiolainan, johdon optiojärjestelyn 1999 ja avainhenkilöiden optio-ohjelmien 2001A ja 2002A perusteella merkityistä osakkeista johtuvan osakepääoman korotuksen jälkeen Suomen valtio omisti 51,52 % yhtiön osakkeista vuoden 2005 lopussa.

Eduskunta on valtuuttanut valtioneuvoston vähentämään valtion osakkeenomistusta Fortum Oyj:ssä enintään 50,1 prosenttiin yhtiön osakkeista ja äänivallasta.

Kaikki liiketoimet Fortumin ja muiden suomalaisten valtionyhtiöiden välillä tapahtuvat markkinaehtoisesti.

Neste Oil ostaa palveluita Fortumin talouden palvelukeskuksesta, palvelusopimus on markkinaehtoinen.

Osakkeenomistajat 31.12.2005

Osakkeenomistaja	Osakkeita	Osuus %
Suomen valtio	450 932 988	51,52
Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen	10 946 100	1,25
Kansaneläkelaitos	8 936 496	1,02
Kurikan kaupunki	6 203 500	0,71
Valtion eläkerahasto	5 000 000	0,57
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Varma	3 835 000	0,44
Etera Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö	3 277 383	0,37
OP-Delta sijoitusrahasto	2 931 908	0,33
Keskinäinen Vakuutusyhtiö Eläke-Fennia	2 875 767	0,33
Neste Oilin Eläkesäätiö, B	2 400 000	0,27
Hallintarekisteröidyt yhteensä	289 349 864	33,06
Muut osakkeenomistajat yhteensä	88 605 019	10,12
Osakkeiden lukumäärä yhteensä	875 294 025	100,00

Osakkeenomistuksen jakautuminen 31.12.2005

Osakkeiden lukumäärän mukaan

Osakkeita	Omistusten lukumäärä	%-osuus omistuksista	Osakemäärä, kpl	% osakekannasta
1–100	3 620	7,07	236 730	0,03
101–500	22 120	43,18	5 855 034	0,67
501–1 000	13 976	27,28	9 416 538	1,08
1 001–10 000	10 866	21,21	27 345 360	3,12
10 001–100 000	558	1,09	13 927 695	1,59
100 001–1 000 000	74	0,14	25 177 210	2,88
1 000 001–10 000 000	13	0,03	42 024 530	4,80
ylli 10 000 000	2	0,00	461 879 088	52,77
		100,00	585 862 185	66,93
31.12.2005 rekisteröimättä/selvittämättä olleet kaupat			81 976	0,01
Hallintarekisteröidyt osakkeet			289 349 864	33,06
Osakkeiden lukumäärä yhteensä			875 294 025	100,00

62

Osakkeenomistuksen jakautuminen 31.12.2005

Osakasryhmän mukaan

% osakekannasta

Suomalaiset osakkeenomistajat	
Liikeryitykset	0,8
Rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2,3
Julkisyhteisöt	57,3
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	1,2
Kotitaloudet	5,2
Ulkomaiset osakkeenomistajat	33,2
Yhteensä	100,00

Liiketoimet ja avoimet saldot osakkuusyhtiöiden kanssa

milj. euroa	2005	2004
Myynti	67	80
Ostot	446	456
Korkotuotot	24	26
Saamiset osakkuusyhtiöiltä	553	611
Velat osakkuusyhtiöille	238	250

Liiketoimet ja avoimet saldot yhteisyritysten kanssa

milj. euroa	2005	2004
Myynti	0	2
Ostot	2	0
Saamiset yhteisyrityksiltä	7	79
Velat yhteisyrityksille	8	8
Lainasaamiset osakkuusyhtiöiltä		
Lainasaamiset 1.1.	553	525
Muutokset tilikauden aikana	-36	82
Lainasaamiset 31.12.	517	607

Yhteisyrityksiltä ei ollut lainasaamia 31.12.2005 (31.12.2004 - milj. euroa).

Ylimmän johdon työsuhde-etuudet

milj. euroa	2005	2004
Palkat ja muut lyhytaikaiset työsuhde-etuudet	4	3
Työsuhteen päättymisen jälkeiset etuudet	1	1
Osakepohjaiset etuudet	1	1
Yhteensä	6	5

Konsernin toimitusjohtajalla on irtisanomisen yhteydessä oikeus 24 kuukauden palkkaa vastaavaan korvaukseen, muilla johtoryhmän jäsenillä vastaava irtisanomiskorvaus on 12–18 kuukauden palkkaa vastaava korvaus.

Ylin johto koostuu hallintoneuvostosta, hallituksesta, toimitusjohtajasta sekä muusta johtoryhmästä. Yhdelle johtohenkilölle on myönnetty yksi 89 tuhannen euron annuiteettilaina, jonka korko on 3,5 %. Lainaa lyhennetään kahdesti vuodessa, lainan viimeinen lyhennys on vuonna 2009.

34 Riskienhallinta

Riskienhallinnan tavoite

Fortumin riskienhallinnan tavoitteena on tukea sovittujen tavoitteiden saavuttamista ja välttää ei-toivottuja operatiivisia ja taloudellisia tapahtumia.

Taloudellisen riskienhallinnan pääperiaatteena on määrittää riskien laajuus mahdollisimman tarkasti ja seurata niitä suhteessa riskilimitteluihin ja sovittuihin tavoitteisiin. Tämän työn tukena kaikkialla konsernissa käytetään useita eri menetelmiä, kuten Value-at-Risk- ja Profit-at-Risk -analyyssejä. Lisäksi tehdään stressi-testejä, joilla arvioidaan äärimmäisten hinnannuutosten vaikutusta Fortumin tulokseen.

Riskienhallintapolitiikka ja riskienhallintaorganisaatio

Fortumin hallitus hyväksyy konsernin riskipolitiikan, jossa määritellään konsernin riskienhallinnan tavoitteet, periaatteet, vastualueet ja prosessit. Riskipolitiikka sisältää suuntaviivat riskien tunnistamiseen, arviointiin, käsittelyyn, valvontaan ja raportointiin. Kukin liiketoiminta- ja palveluyksikkö toimittaa oman, konsernin riskipolitiikan kanssa yhtenevän riskipolitiikkansa toimitusjohtajan hyväksyttäväksi.

Konsernin riskienhallinta, jonka toiminnasta vastaa Chief Risk Officer, on osa konsernin talousyksikön toimintaa. Liiketoiminta- ja palveluyksiköiden riskienhallintatoiminnot raportoivat riskeistä konsernin riskienhallinnalle, joka vastaa riskien konsolidoinnista ja analysoinnista konserninlaajuisesti. Talousjohtaja raportoi konsernin riskialtistuksesta toimitusjohtajalle ja hallitukselle.

Sähkön hintariskit sähköntuotannossa

Fortumissa sähköntuotannon sähkön hinta- ja volyyimiriskejä hallitaan erillään sähkön asiakasmyynnistä. Sähköntuotannon kassavirran tärkeimpiä suojausinstrumentteja ovat hintariskien hallintaan tähtäävät sähköfutuurisopimukset. Suojausten avulla pyritään vähentämään sähkön hintavaihteluiden vaikutusta Fortumin tulokseen ja takaamaan sovittujen tavoitteiden saavuttaminen. Strategiat näiden tavoitteiden saavuttamiseksi laaditaan useiksi vuosiksi kerrallaan, ja niitä arvioidaan jatku-

Johdon osakkeiden ja optio-oikeuksien omistus

Fortum Oyj:n hallintoneuvoston jäsenet omistivat 31.12.2005 yhteensä 3 400 osaketta eli 0,00 % yhtiön osakkeista ja äänivallasta. Hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja omistivat yhteensä 180 641 osaketta, mikä vastaa 0,02 prosenttia yhtiön osakkeista ja äänivallasta. Muut johtoryhmän jäsenet omistivat yhteensä 141 470 kappaletta osakkeita, mikä vastaa 0,02 prosenttia yhtiön osakkeista ja äänivallasta.

vasti sähkön ja hiilidioksidin päästöoikeuksien markkinahintojen, vesitilanteen ja muiden olennaisten tekijöiden muuttuessa. Suojauksina käsiteltävien ja kassavirtasuojauksiksi kelpuutettavien johdannaisten käyvän arvon muutosten tehokas osa kirjataan taseeseen. Voitto tai tappio joka liittyy tehotomaan osaan tai johdannaisiin, jotka eivät kelpaa suojauslaskennan piiriin, kirjataan välittömästi tuloslaskelman muissa tuotoissa.

Sähkön hinnan ja volyymin mahdollisten muutosten vaikutuksia Fortumin tulokseen seurataan jatkuvasti. Suojaustaso vuodelle 2006 oli 31.12.2005 noin 70 %. Jos tuotantomäärät, suojaustaso ja kustannusrakenne eivät muutu, sähkön markkinahinnan yhden euron suuruinen muutos megawattitunnilta vaikuttaisi Fortumin tulokseen ennen veroja vuonna 2006 noin 15 miljoonaa euroa.

Sähkön hintariskit Marketsissa

Fortum Markets huolehtii myyntitoiminnassaan sähkön hintariskien ja lämpötilasta johtuvien volyyimiriskien hallinnasta aktiivisen salkunhallinnan ja myyntisopimusten markkinapohjaisen hinnoittelun avulla. Asiakasmyyntisopimusten tuomaan kassavirtaan kohdistuu epävarmuutta pääasiassa kulutusprofiilien vaihteluiden ja markkinahintojen volatiliiteetin vuoksi. Suojaamisen tavoitteena on tukea sovittujen tavoitteiden saavuttamista ja vähentää epävarmuutta tulosmarginaaleissa.

Sähkötrading

Kaikki konsernin ulkoiset kaupat toteutetaan yhden trading-pöydän kautta. Konsernin suojaustoiminnan tukemisen lisäksi konsernissa käydään rajoitetusti trading-kauppaa johdannais-sopimuksilla. Tradingin riskejä hallitaan VaR-limiteillä, joita seurataan päivittäin. Trading-tarkoituksessa tehtyjen johdannais-sopimusten käyvän arvon muutokset kirjataan välittömästi tuloslaskelman muihin tuottoihin.

Sähköjohdannaiset

Brutto	Määrä, TWh				31.12.2005		
	Alle 1 vuotta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Käypä arvo, milj. euroa		
					Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Myydyt termiinisopimukset	54	29	1	84	10	473	-463
Ostetut termiinisopimukset	30	18	1	49	281	5	276
Ostetut optiot	1	0	0	1	0	1	-1
Asetetut optiot	3	0	0	3	2	0	2
Yhteensä	88	47	2	137	293	479	-186
Nord Pool netotus**)							
Yhteensä					-216	-216	0
Tasearvo					77	263	-186

Brutto	Määrä, TWh				31.12.2005		
	Alle 1 vuotta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Käypä arvo, milj. euroa		
					Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Johdannaiset, joilla suojauslaskenta	47	28	0	75	96	305	-209
Johdannaiset ilman suojauslaskentaa*)	41	19	2	62	197	174	23
Yhteensä	88	47	2	137	293	479	-186
Nord Pool netotus**)							
Johdannaiset, joilla suojauslaskenta					-84	-84	0
Johdannaiset ilman suojauslaskentaa*)					-132	-132	0
Yhteensä					-216	-216	0
Tasearvo					77	263	-186
Pitkäaikaisia					48	74	-26
Lyhytaikaisia					29	189	-160

Sähköjohdannaiset

Brutto	Määrä, TWh				31.12.2004		
	Alle 1 vuotta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Käypä arvo, milj. euroa		
					Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Myydyt termiinisopimukset	44	26	0	70	243	39	204
Ostetut termiinisopimukset	26	15	0	42	48	101	-53
Ostetut optiot	1	0	0	1	0	1	-1
Asetetut optiot	1	0	0	1	0	0	0
Yhteensä	73	41	0	114	291	141	150
Nord Pool netotus**)							
Yhteensä					-102	-102	0
Tasearvo					189	39	150

* Johdannaisopimukset ilman suojauslaskentaa muodostuvat trading johdannaisista ja kassavirtasuojauksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan kriteerejä.

***) Kun Nord Poolin kanssa tehdyillä standardijohdannaisopimuksilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan.

Sähkijohdannaiset

31.12.2004

Brutto	Määrä, TWh				Käypä arvo, milj. euroa		
	Alle 1 vuotta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Johdannaiset, joilla suojauslaskenta	35	21	0	56	183	48	135
Johdannaiset ilman suojauslaskentaa ^{*)}	38	21	0	58	108	93	15
Yhteensä	73	41	0	114	291	141	150
Nord Pool netotus ^{**)}							
Johdannaiset, joilla suojauslaskenta					-45	-45	0
Johdannaiset ilman suojauslaskentaa ^{*)}					-57	-57	0
Yhteensä					-102	-102	0
Tasearvo					189	39	150
Pitkäaikaisia					42	23	19
Lyhytaikaisia					147	16	131

* Johdannaissopimukset ilman suojauslaskentaa muodostuvat trading-johdannaisista ja kassavirtasuojauksista, jotka eivät täytä suojauslaskennan kriteerejä.
 **) Kun Nord Poolin kanssa tehdyillä standardijohdannaissopimuksilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan.

Muut hyödykkeiden hintaan liittyvät riskit

Hyödykkeiden, eritoten hiilen, hinnat vaikuttavat suoraan lämmön- ja sähköntuotannon muuttuviin tuotantokustannuksiin, koska niitä käytetään tuotannon polttoaineina. Hiilen hintariskejä hallitaan pääasiassa kiinteähintaisilla ostoilla, jotka katta-

vat ennustetut kulutustasot. Öljyn hintariskit suojataan termiini- ja swap-sopimuksilla, joilla kiinnitetään suunniteltujen öljyn ostojen hinta ennakkoon. Öljyn hinnan volatiliiteetti ei ole Fortumille merkittävä riskin lähde ja suojausten volyyymi on siksi rajoitettu.

Öljyjohdannaiset

31.12.2005

Brutto	Määrä, 1 000 bbl				Käypä arvo, milj. euroa		
	Alle 1 vuotta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Myyntisopimukset	30	60	0	90	0	0	0
Ostosopimukset	391	180	0	571	7	1	6
Yhteensä	421	240	0	661	7	1	6
Pitkäaikaisia					1	0	1
Lyhytaikaisia					6	1	5
Johdannaiset ilman suojauslaskentaa ^{*)}	421	240	0	661	7	1	6

Öljyjohdannaiset^{}**

31.12.2004

Brutto	Määrä, 1 000 bbl				Käypä arvo, milj. euroa		
	Alle 1 vuotta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Myyntisopimukset	42 234	2 354	0	44 588	29	3	26
Ostosopimukset	56 073	14 185	0	70 258	15	8	7
Ostetut optiot	4 797	0	0	4 797	4	2	2
Asetetut optiot	6 784	0	0	6 784	3	5	-2
Yhteensä	109 888	16 539	0	126 427	51	18	33
Pitkäaikaisia					10	2	8
Lyhytaikaisia					41	16	25
Johdannaiset ilman suojauslaskentaa ^{*)}	109 888	16,539	0	126 427	51	18	33

^{*)} Sisältää johdannaiset ilman suojauslaskentaa
^{**)} Suurin osa 2004 öljyjohdannaisista kuuluvat Neste Oil:ille, joka esitetään luovutettuna toimintana

Rahoitus ja likviditeetin hallinta

Fortum-konsernin rahoituksen ja likviditeetin hallinnasta vastaa keskitetysti konsernin rahoitus. Ulkopuolinen lainarahoitus nostetaan pääasiassa emoyhtiötasolla ja lainataan edelleen konsernissa toimiville yhtiöille. Kassavarat talletetaan konsernin käyttöön joko konsernitilijärjestelyin tai sijoittamalla varat emoyhtiölle.

Fortumilla on hajautettu luottosalkku, joka koostuu pääasiassa pitkän aikavälin joukkovelkakirjarahoituksesta sekä myös erilaisista muista pitkä- ja lyhytaikaisista rahoituslähteistä. Vuoden lopussa korollinen kokonaisvelka oli 3 946 miljoonaa euroa (2004: 5 240 miljoonaa euroa). Korollinen nettovelka oli 3 158 miljoonaa euroa (2004: 5 095 miljoonaa euroa).

Jotta maksuvalmius ja rahoitus voitaisiin turvata jatkuvasti, Fortumin rahoituspolitiikan mukaisesti seuraavan 12 kuukauden kuluessa erääntyvät luotot katetaan vähintään samalla määrällä käyttämättömiä valmiusluottoja.

Vuonna 2006 konsernin korollisesta velasta eräännyy 828 miljoonaa euroa (2004: 790 miljoonaa euroa), ja käyttämättömien valmiusluottojen yhteismäärä oli 1 314 miljoonaa euroa (2004: 1 362 miljoonaa euroa). Näiden lisäksi Fortumilla oli vuoden lopussa käytettävissään noin 3,5 miljardin euron (2004: 3,0 miljardin euron) arvosta luotto-ohjelmia.

Fortumilla on luottoluokitus sekä Standard & Poors'ilta (A-, vakaat näkymät) että Moodys'ilta (A2, vakaat näkymät).

66

Korolliset saamiset milj. euroa	Efektiivinen korko	Kirjanpito-arvo 2005	Uudelleenhinnoittelu < 1 vuosi	> 1 vuosi < 5 vuotta	> 5 vuotta	Käypä arvo 2005	Kirjanpito-arvo 2004	Käypä arvo 2004
Pitkäaikaiset lainasaamiset	4,4	524	518	6	-	543	624	651
Leasingsaamiset	5,8	99	69	2	28	114	106	121
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä ¹⁾	4,6	623	587	8	28	657	730	772
Muut lyhytaikaiset saamiset	1,5	1	1	-	-	1	12	12
Korolliset saamiset yhteensä	4,6	624	588	8	28	658	742	784

¹⁾ Seuraavan vuoden lyhennykset sisältyvät pitkäaikaisiin korollisiin saamisiin

Korollinen velka milj. euroa	Efektiivinen korko	Kirjanpito-arvo 2005	Uudelleenhinnoittelu < 1 vuosi	> 1 vuosi < 5 vuotta	> 5 vuotta	Käypä arvo 2005	Kirjanpito-arvo 2004	Käypä arvo 2004
Joukkovelkakirjalainat	4,6	2 239	2 047	192	-	2 354	2 729	2 928
Lainat rahoituslaitoksilta	2,5	425	422	2	1	430	669	679
Muut pitkäaikaiset korolliset velat ¹⁾	3,8	1 259	1 146	100	13	1 376	1 420	1 491
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä ²⁾	4,1	3 923	3 615	294	14	4 160	4 818	5 098
Yritystodistukset	1,7	21	21	-	-	21	343	344
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	3,4	2	2	-	-	2	79	79
Lyhytaikainen korollinen velka yhteensä	1,9	23	23	0	0	23	422	423
Korollinen velka yhteensä	4,1 ³⁾	3 946	3 638	294	14	4 183	5 240	5 521

¹⁾ Sisältää Valtion Ydinjäterahaston lainat 605 miljoonaa euroa (2004: 579 miljoonaa euroa), Nybroviken Kraft AB:n rahoitusjärjestelyn 308 miljoonaa euroa (2004: 320 miljoonaa euroa), rahoitusleasing 47 miljoonaa euroa (2004: 162 miljoonaa euroa), eläkelainoja 35 miljoonaa euroa (2004: 89 miljoonaa euroa), ja muita lainoja 264 miljoonaa euroa (2004: 270 miljoonaa euroa).

²⁾ Seuraavan vuoden lyhennykset sisältyvät pitkäaikaisiin korollisiin velkoihin.

³⁾ Efektiivinen korko sisältäen sekä korollisen velan että johdannaiset on 4,5 %.

Lainat valuutoittain

milj. euroa	2005	2004
EUR	2 729	3 394
SEK	1 199	1 709
Muut	18	137
Yhteensä	3 946	5 240

Lainojen vuosittainen erääntyminen

milj. euroa	2005
2006	828
2007	144
2008	580
2009	41
2010	542
2011 ja myöhemmin	1 811
Yhteensä	3 946

Tärkeimmät luottolimiitit ja luotto-ohjelmat 31.12.2005

milj. euroa	Kokonais määrä	Nostettu määrä	Jäljellä
Luottolimiitit			
1 200 milj. euron syndikoitu luottolimiitti	1 200	-	1 200
Luotolliset tilit	114	-	114
Luottolimiitit yhteensä	1 314	-	1 314
Luotto-ohjelmat			
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 500 milj. euroa	500	-	500
Fortum Oyj, yritystodistusohjelma 5 000 milj. SEK	533	21	512
Fortum Oyj, JVK-ohjelma 7 000 milj. SEK	746	160	586
Fortum Oyj, EMTN-ohjelma 4 000 milj. euroa	4 000	2 042	1 958
Luotto-ohjelmat yhteensä	5 779	2 223	3 556

Korkoriskit

Fortumin luottosalkku koostuu kiinteä- ja vaihtuvakorkoisista luotoista, jotka erääntyvät eri ajankohtina. Fortum hallinnoi duraatiotaan erilaisilla korkojohdannaisilla kuten koronvaihtosopimuksilla ja korkotermeineillä (FRA). Nämä instrumentit arvostetaan käypään arvoon. Tehokkaille käyvän arvon ja kasvavirran suojaussuhteille sovelletaan suojauslaskentaa. Erittelyt johdannaisten käyttötarkoituksesta löytyvät johdannaistaulokosta.

Konsernin rahoituspolitiikan mukaisesti yhteenlasketun korollisen nettovelan (korkojohdannaiset mukaan lukien) modifioitu duraatio saa vaihdella vuodesta kahteen vuoteen ja lisäksi markkinakoron muutos seuraavan kahdentoista kuukauden aikana ei saa ylittää 40 miljoonaa euroa. Näiden valtuuksien puitteissa arvoidaan ja kehitetään strategiaa, jotta konsernin tavoitteet saavutettaisiin. Korkoriski koostuu suurimmaksi osaksi Fortumin luottosalkun päävaluuttojen, Ruotsin kruunun ja euron vaikutuksesta. Vuoden lopussa Fortumin luottosalkun (korkojohdannaiset mukaan lukien) modifioitu duraatio oli 1,3 vuotta (2004: 1,3 vuotta). Noin 84 % (2004: 85 %) luottosalkusta on vaihtuvakorkoista lainaa, tai hinnoitellaan vuoden sisällä uudelleen.

Markkinariskillä tarkoitetaan korkojen yhden prosenttiyksikön

muutosta korollisten nettovelkojen nykyarvoon. Markkinariski oli 31.12.2005 66 miljoonaa euroa. Virtariski oli 9 miljoonaa euroa laskettuna korkojen yhden prosenttiyksikön nousun vaikutuksella seuraavien 12 kuukauden nettovelkoihin.

Valuuttariskit

Fortumilla on muita kuin euromääräisiä kassavirtoja ja sijoituksia. Valuuttakurssien vaihtelut vaikuttavat näin ollen yhtiön tulokseen. Suurimmat valuuttariskit kohdistuvat Ruotsin ja Norjan kruunuihin ja johtuvat suurimmaksi osaksi ruotsalaisten ja norjalaisten yhtiöiden omaisuuseristä. Fortumin tavoitteena on minimoida valuuttakurssimuutosten aiheuttama haitallinen vaihtelu konsernin kassavirrassa ja tuloksessa.

Fortumin rahoituspolitiikan mukaan kaikki olennaiset tase-eriin ja liiketoiminnan kassavirtaan liittyvät valuuttakurssiriskit suojataan. Sijoitukset ulkomaisiin tytäryhtiöihin on suojattu hyväksytyyn rahoituspolitiikan limiittien mukaisesti. Valuuttakurssiriskit on suojattu suurimmaksi osaksi valuuttatermeineillä. Kaikki valuuttajohdannaiset arvostetaan käypään arvoon. Määrättyihin efektiivisiin rahavirransuojauksiin ja kaikkiin efektiivisiin ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojauksiin sovelletaan suojauslaskentaa. Konsernin transaktio-positio ja translaatiopositio on esitelty alla.

Korko- ja valuuttajohdannaiset instrumenteittain

milj. euroa	Nimellismäärä Eräntymisprofiili			31.12.2005		Käypä arvo	
	Alle 1 vuotta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Koronvaihtosopimukset	969	1 132	535	2 636	69	58	11
Valuuttatermiinit	5 253	44		5 297	88	19	69
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset		1 958	211	2 169	22	19	3
Yhteensä	6 222	3 134	746	10 102	179	96	83
Pitkäaikaisia					85	51	34
Lyhytaikaisia					94	45	49

Korko- ja valuuttajohdannaiset käyttötarkoituksen mukaan

milj. euroa	Nimellismäärä Eräntymisprofiili			31.12.2005		Käypä arvo	
	Alle 1 vuotta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Käyvän arvon suojaus korkojohdannaisilla ¹⁾		300	500	800	47		47
Kassavirran suojaus korkojohdannaisilla		114		114			0
Korkojohdannaiset ilman suojauslaskentaa	969	718	35	1 722	22	58	-36
Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaus	395			395	8		8
Kassavirran suojaus valuuttajohdannaisilla	222	44		266	10	6	4
Valuuttajohdannaiset ilman suojauslaskentaa	4 636			4 636	70	13	57
Korko- ja valuuttajohdannaiset ilman suojauslaskentaa ²⁾		1 958	211	2 169	22	19	3
Yhteensä	6 222	3 134	746	10 102	179	96	83

Korko- ja valuuttajohdannaiset instrumenteittain

milj. euroa	Nimellismäärä Eräntymisprofiili			31.12.2004		Käypä arvo	
	Alle 1 vuotta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Koronvaihtosopimukset	792	1 756	887	3 435	75	120	-45
Valuuttatermiinit	8 092	84		8 176	36	68	-32
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	70	94	146	310	13	36	-23
Ostetut valuuttaoptiot	438			438	17		17
Asetetut valuuttaoptiot	438			438	6		6
Yhteensä	9 830	1 934	1 033	12 797	147	224	-77
Pitkäaikaisia ¹⁾					74	128	-54
Lyhytaikaisia					73	96	-23

¹⁾ Käyvän arvon suojaussuhteessa olevat korkojohdannaiset on kirjattu taseessa suojattavien joukkovelkakirjalainojen käyvän arvon muutosta vastaan.

²⁾ Muodostuu sopimuksista jotka ovat ilman suojauslaskentaa.

Korko- ja valuuttajohdannaiset käyttötarkoituksen mukaan

milj. euroa	Nimellismäärä Eräntymisprofiili			31.12.2004		Käypä arvo	
	Alle 1 vuotta	1-5 vuotta	Yli 5 vuotta	Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen	Netto
Käyvän arvon suojaus korkojohdannaisilla ¹⁾			800	800	36		36
Korkojohdannaiset ilman suojauslaskentaa	792	1 756	87	2 635	39	120	-81
Ulkomaiseen yksikköön tehdyn nettosijoituksen suojaus valuuttajohdannaisilla	826			826	0	4	-4
Rahavirran suojaus valuuttajohdannaisilla	1 186	84		1 270	34	8	26
Valuuttajohdannaiset ilman suojauslaskentaa	6 956			6 956	25	56	-31
Korko- ja valuuttajohdannaiset ilman suojauslaskentaa ²⁾	70	94	146	310	13	36	-23
Yhteensä	9 830	1 934	1 033	12 797	147	224	-77

¹⁾ Käyvän arvon suojaussuhteessa olevat korkojohdannaiset on kirjattu taseessa suojattavien joukkovelkakirjalainojen käyvän arvon muutosta vastaan.

²⁾ Muodostuu sopimuksista jotka ovat ilman suojauslaskentaa.

69

Konsernirahoituksen transaktiopositio 31.12.2005

milj. euroa	Netto Positio	Suojaus	Avoin positio
SEK	4 810	4 811	-1
USD	78	78	0
NOK	359	361	-2
Muut	270	264	6
Yhteensä	5 517	5 514	3

Konsernirahoituksen translaatiopositio 31.12.2005

milj. euroa	Investointi	Suojaus	Avoin	Suojaus-%
SEK	1 447	131	1 316	9
Muut	174	65	109	37
Yhteensä	1 621	196	1 425	12

Luottoriski

Fortumilla ei ole mainittavaa luottoriskikeskittymää. Fortum varmistaa politiikkansa mukaisesti, että myyntiä tapahtuu ainoastaan asiakkaille, joilla on asianmukainen luottohistoria. Sähköjohdannaisilla käytävä kauppa ja kauppohen selvitys tapahtuu pääosin Nord Pool-sähköpörssissä ja luottoriski on täten eliminoitu. Muuta johdannais- ja käteiskaupankäyntiä

käydään ainoastaan hyvän luottokelpoisuuden omaavien rahoituslaitosten kanssa. Konsernin politiikat rajoittavat kustakin rahoituslaitoksesta aiheutuvan luottoriskin määrää. Luottoriskin maksimimäärä on saamisten ja rahavarojen kirjanpitoarvo.

35 Tytäryhtiöt segmenteittäin 31.12.2005

- 1) Nimenvaihtanut yhtiö
 2) Hankittu yhtiö
 3) Perustettu yhtiö
 *) Emoyhtiön omistamat yhtiöt
 x) Lepäävä yhtiö
- = Sähköntuotanto
 ▲ = Lämpö
 ● = Sähkönsiirto
 ◆ = Markets
 ▼ = Muut

70

Yhtiön nimi	Maa	Segmentti	Konsernin osuus %
Asunto Oy Imatran Voimakaari	Suomi	▼	100
Fortum Assets Oy	Suomi	▼	100
Fortum Heat and Gas Oy *)	Suomi	■ ▲ ▼	100
Fortum Lämpö Oy	Suomi	▲	100
Fortum Markets Oy *)	Suomi	◆	100
Fortum Nuclear Services Oy	Suomi	■	100
Fortum Power and Heat Oy *)	Suomi	■ ▲ ● ◆ ▼	100
Fortum Sähkönsiirto Oy *)	Suomi	●	100
Hexivo Oy	Suomi	■	52
Imatran Voima Oy	Suomi	●	100
Imatrankosken Voima Oy	Suomi	●	100
Jyväskylän Energiatuotanto Oy	Suomi	▲	60
Killin Voima Oy	Suomi	■	60
Koillis-Pohjan Energiatuotanto Oy	Suomi	■	100
Koillis-Pohjan Holding Oy	Suomi	◆	100
Koskivo Oy	Suomi	●	100
Kotkan Putkityö Oy	Suomi	■	100
KPPV-Sijoitus Oy	Suomi	●	100
Linnankosken Voima Oy	Suomi	●	100
Lounais-Suomen Lämpö Oy	Suomi	●	100
Mansikkalan Voima Oy	Suomi	●	100
Oy Tersil Ab	Suomi	●	100
Oy Tertrade Ab	Suomi	●	100
Rajapatsaan Voima Oy	Suomi	●	100
Saimaanrannan Voima Oy	Suomi	●	100
Tunturituli Oy	Suomi	●	55
Varsinais-Suomen Sähkö Oy	Suomi	■	100
Fortum Liegenschaftsverwaltungs GmbH x)	Itävalta	●	100
Fortum Energi A/S x)	Tanska	▼	100
AS Anne Soojus	Viro	▲	60
AS Fortum Tartu	Viro	▲	60
AS Tartu Joujaam	Viro	▲	60
AS Tartu Keskkatlamaja	Viro	▲	60
Fortum Elekter AS	Viro	●	99
Fortum Termest AS	Viro	▲	100
Lauka Turvas OU 2)	Viro	■	60
Olstens France S.a.r.l. x)	Ranska	▼	100
Fortum Service Deutschland GmbH	Saksa	■	100
Fortum Capital Ltd	Iso-Britannia	▼	100
Fortum Direct Ltd	Iso-Britannia	■	100
Fortum Energy Ltd	Iso-Britannia	■	100

Yhtiön nimi	Maa	Segmentti	Konsernin osuus %
Fortum Gas Ltd	Iso-Britannia	■	100
Fortum Insurance Ltd	Iso-Britannia	▼	100
Fortum O&M(UK) Limited	Iso-Britannia	■	100
Grangemouth CHP Limited	Iso-Britannia	■	100
IVO Energy Limited	Iso-Britannia	■	100
Fortum Investments Ltd	Irlanti	▼	100
Kildare Energy Ltd	x) Irlanti	■	55
UAB Fortum Ekosiluma	1) Liettua	▲	90
UAB Fortum Heat Lietuva	1) Liettua	▲	90
UAB Joniskio energija	2) Liettua	▲	59
UAB Svencioniu energija	2) Liettua	▲	50
Fortum Project Finance S.A.	*) Luxemburg	▼	100
Fortum Sendi Prima Sdn Bhd	Malesia	■	100
Baerum Fjernvarme AS	Norja	▲	100
Fortum Distribution AS	Norja	●	100
Fortum Förvaltning AS	Norja	■	100
Fortum Heat AS	Norja	▲	100
Fortum Heat Sarpsborg AS	Norja	▲	80
Fortum Holding Norway AS	Norja	■	100
Fortum Markets AS	Norja	◆	100
Fortum Service AS	Norja	■	100
Fortum DZT Service Sp.z.o.o	Puola	▲	83
Fortum Czeszochowa S.A.	Puola	▲	88
Fortum DZT S.A.	Puola	▲	83
Fortum Heat Polska Sp z.o.o.	Puola	▲	100
Fortum Plock Sp z o.o.	2) Puola	▲	85
Fortum Wroclaw SA	1), 2) Puola	▲	57
Nowe Wiadomosci Walbrzyskie S.p.z.o.o	Puola	▲	78
LLC Fortum Energy OOO Fortum Energija	3) Venäjä	▼	100
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad	Ruotsi	▲	50
AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad	Ruotsi	▲	50
AB Ljusnans Samkörning	Ruotsi	●	80
Akallaverket AB	Ruotsi	▲	75
Arvika Fjärrvärme AB	Ruotsi	▲	60
Bergviken Kraft AB	*) Ruotsi	■	100
Blybergs Kraft AB	Ruotsi	■	67
Bromölla Fjärrvärme AB	Ruotsi	▲	91
Brännälven Kraft AB	Ruotsi	■	67
Bullerforsens Kraft AB	Ruotsi	■	88
Cajero AB	1) Ruotsi	■	100
Ekerö Energi AB	Ruotsi	●	82
Ekerö Energi Försäljning AB	Ruotsi	◆	82
Fortum Alfa AB	2) Ruotsi	▼	100
Fortum Beta AB	2) Ruotsi	▼	100
Fortum Dalälvens Kraft AB	1) Ruotsi	■	100
Fortum Distribution AB	Ruotsi	●	100
Fortum Distribution Ryssa AB	Ruotsi	●	100
Fortum Energy Securities AB	Ruotsi	●	100
Fortum Fastigheter AB	Ruotsi	▼	100

Yhtiön nimi		Maa	Segmentti	Konsernin osuus %
Fortum Generation AB		Ruotsi	■	100
Fortum Holding AB	*)	Ruotsi	▼	100
Fortum Indalskraft AB	1)	Ruotsi	■	100
Fortum Ljunga Kraft AB	1)	Ruotsi	■	100
Fortum Ljusnans Kraft AB	1)	Ruotsi	■	100
Fortum Markets AB		Ruotsi	◆	100
Fortum Power and Heat AB		Ruotsi	▼	100
Fortum Service AB		Ruotsi	■	100
Fortum Service Industripartner AB		Ruotsi	■	100
Fortum Service Öst AB		Ruotsi	■	100
Fortum Värme Fastigheter AB		Ruotsi	▲	50
Fortum Värme Nynäshamn AB		Ruotsi	▲	100
Fortum Älvkraft i Värmland AB	1)	Ruotsi	■	100
Hällefors Värme AB		Ruotsi	▲	95
Ljusnans Fiskodling AB		Ruotsi	■	100
Mellansvensk Kraftgrupp AB		Ruotsi	■	87
Netcircle AB		Ruotsi	■	100
NetCircle Sverige AB	x)	Ruotsi	■	100
NGI Naturgasinvest AB	x)	Ruotsi	▲	52
Nybroviken Kraft AB		Ruotsi	■	53
Oreälvens Kraft AB		Ruotsi	■	65
Parteboda Kraft AB		Ruotsi	■	53
Recotech AB		Ruotsi	■	100
Ryssa Energi AB		Ruotsi	◆	100
Sigtuna-Väsby Fastighets AB		Ruotsi	▲	50
Streamgate AB	3)	Ruotsi	■	100
Svensk Naturgas AB		Ruotsi	▲	100
Säffle 5:35 Fastighets AB		Ruotsi	▲	50
Säffle Fjärrvärme AB		Ruotsi	▲	51
Uddeholm Kraft AB	x)	Ruotsi	▼	100
Voxnan Kraft AB		Ruotsi	■	53
Värmlandsenergi AB	**)	Ruotsi	▼	100
Värmlandskraft OKG-delägarna AB		Ruotsi	■	73
Fortum Energy Solutions (Thailand) Ltd		Thaimaa	■	100
FB Generation Services B.V.	1)	Alankomaat	■	75
Fortum East China Energy Investments B.V.		Alankomaat	■	100
Fortum Finance B.V.		Alankomaat	▼	100
Fortum Holding B.V.	*)	Alankomaat	■	100
Fortum Power Finance CV		Alankomaat	▼	100
Fortum Power Holding B.V.		Alankomaat	■	100
Fortum Russia Holding B.V.	3)	Alankomaat	▼	100
Fortum Yellow Sea Energy Investments B.V.		Alankomaat	▼	100

Fuusioidut ja purkautuneet tytäryhtiöt

Energycon AB

Etelä-Hämeen Kunnossapito Oy

Fortum Distribution Yngeredsfors AB

Fortum Energiantuotanto Oy

Fortum Ltd

Fortum Service Oy

Kiinteistö Oy Helsingin Hietalahdenranta 6

Kiinteistö Oy Lahden Launeenkatu 14

Kopparkraft AB

Neste Exploration (Services) Ltd.

36 Vastuut ja vastuusitoumukset

Vastuusitoumukset

Taseen ulkopuoliset investointisitoumukset 31.12.2005

milj. euroa	2005	2004
Aineelliset hyödykkeet	80	305
Aineettomat hyödykkeet	1	11

Vastuut

milj. euroa	2005	2004
Omasta puolesta annetut		
Velat		
Pantit	144	160
Kiinteistökiinnitykset	49	113
Muut vastuut		
Yrityskiinnitykset	66	59
Muut vastuusitoumukset	94	76
Yhteensä	353	408
Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta annetut vastuusitoumukset		
Pantit ja yrityskiinnitykset	3	12
Takaukset	208	335
Muut vastuusitoumukset	125	182
Yhteensä	336	529
Vastuusitoumukset muiden puolesta		
Takaukset	2	3
Muut vastuusitoumukset	3	5
Yhteensä	5	8
Yhteensä	694	945

Fortum Oil and Gas Oy:n jakautumisen seurauksena yhtiöllä on yhteinen vastuusitoumus Neste Oil Oyj:n kanssa. Vastuusitoumus perustuu osakeyhtiölain 14a luvun 6 §:n säädökseen.

Käyttöleasing

Fortum on tehnyt useita purkamattomia vuokrasopimuksia toimistokoneista ja autoista. Osa näistä sopimuksista on uudistettavia sopimuksia.

Seuraavassa on esitetty vuokrasopimusten erääntymisajat.

Käyttöleasingsopimusten vähimmäisleasingmaksujen nykyarvo

milj. euroa	2005	2004
Enintään 1 vuosi	17	87
1-5 vuotta	31	81
Yli 5 vuotta	9	64
Yhteensä	57	232

Leasingmaksut, jotka olivat 24 miljoonaa euroa (87 miljoonaa euroa), sisältyvät tuloslaskelman muihin kuluihin.

37 Tilintarkastajien palkkiot ja tilintarkastukseen liittymättömät palvelut

milj. euroa	2005	2004
Tilintarkastustoimeksiannot	1	1
Muut toimeksiannot		
IFRS	-	1
Muut	1	1
Yhteensä	2	3

38 Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt

Fortumin tytäryhtiö Grangemouth CHP Limited on mukana kiistassa, joka koskee kasvihuonekaasujen päästöoikeuksia. Grangemouth CHP Limited:llä on Innovene Manufacturing Scotland Limited:n kanssa sähkön toimitusta koskeva sopimus, jonka mukaan Grangemouth CHP Limited toimittaa sähköä CHP-laitokseltaan Grangemouthin alueelle Skotlannissa. Innovene Manufacturing Scotland Limited väittää, että se on oikeutettu kaikkiin päästöoikeuksiin, jotka ko. CHP-laitos on saanut EU:n kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän piirissä. Oikeudenkäyntimenettelyä ei kuitenkaan ole aloitettu. Grangemouth CHP Limited kieltää kaikki nämä väitteet.

Ruotsin energiamarkkinaviranomainen (EMI) on valvonut vuoden 2003 siirtohintoja sääntelymallin (Näntytomodell, nettohyötymalli) avulla. Viranomainen ilmoitti kesäkuussa 16 yritykselle ja joulukuussa kahdelle yritykselle niiden veloittamien hintojen olleen liian korkeita. Kaikki yritykset ovat valittaneet ilmoituksesta.

Fortumilla on kolme verkkoaluetta, joihin vuoden 2003 valvonta vaikuttaa. Pieni tytäryhtiö (Ekerö Energi) sai päätöksen ylihinnittelusta vuoden 2003 aikana, ja valitti päätöksestä.

Kahta muuta Fortumin aluetta koskevaa päätöstä odotetaan vuoden 2006 ensimmäisen neljänneksen aikana. Lopulliset vuoden 2003 hintoja koskevat tuomioistuimen päätökset saataneen aikaisintaan vuoden 2007 kolmannen neljänneksen aikana.

Marraskuussa EMI julkaisi listan yrityksistä, joita vuoden 2004 hinnoittelua tarkasteleva valvonta koskettaa. EMI:n valvontapäätöksen mukaan viisi Fortumin aluetta ylitti hinnoittelurajan. Fortum kuitenkin uskoo, että kahta sen aluetta koskevaa hinnoittelua ei ole laskettu EMI:n omien ohjeiden mukaisesti. Fortum on hakenut valvontapäätöksen peruutusta näiden kahden alueen osalta. Mikäli Fortum saa kolmea muuta aluetta koskevan ylihinnittelupäätöksen vuoden 2004 hintojen osalta, tekee se myös niistä valituksen.

Edellä mainittujen oikeusprosessien lisäksi konsernin yhtiöt ovat asianosaisina eräissä konsernin liiketoimintaan liittyvissä riita-asioissa. Johdon arvion mukaan kyseisten riita-asioiden lopputuloksilla ei ole olennaista vaikutusta konsernin taloudelliseen asemaan.

39 Katsauskauden jälkeisiä tapahtumia

Fortumin osuus Fortum Wrocław S.A. -kaukolämpöyhtiössä (aiemmin MPEC Wrocław S.A.) on kasvanut yli 90 %:iin. Tämä on seurausta Fortumin yhtiön vähemmistöosakkaille loka-kuussa tekemästä julkisesta ostotarjouksesta, jonka tarjousaika päättyi 24.1.2006.

Espoon kaupunginvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 16.1.2006 sopimuksen, jonka mukaan Fortum ostaa kaikki Espoon kaupungin omistamat 5 351 859 E.ON Finland Oyj:n osaketta. Osuus vastaa 34,2 % yrityksen osakkeista ja äänivallasta. Sopimus allekirjoitettiin 18. tammikuuta. Sovittu ostohinta oli 68 euroa osakkeelta eli yhteensä noin 364 miljoonaa euroa. Kaupan edellytys on, että E.ON Nordicin omistamat 10 246 565 E.ON Finlandin osaketta on siirretty Fortumin omistukseen.

Fortum ja E.ON Nordic allekirjoittivat 2.2.2006 sopimuksen, jonka mukaan Fortum ostaa E.ON Nordicin hallussa olevat E.ON Finlandin osakkeet. Fortum maksaa yhteensä noin 380 miljoonaa euroa E.ON Nordicin 65,56 % osuudesta E.ON Finlandissa. Fortum ja E.ON ovat sopineet kaupan yhteydessä kaikista avoimista riitakysymyksistään, minkä seurauksena Fortum maksaa E.ONille noin 16 miljoonaa euroa. E.ON Finland-kaupan toteutuminen vaatii vielä Suomen kilpailuviranomaisten hyväksymisen. Fortum aikoo lunastaa vähemmistöosakkailta loput 0,2 % E.ON Finlandin osakkeista.

Fortum osallistuu Suomen viidenteen ydinvoimalaitosyrittäjien noin 25 %:n osuudella. Voimalan rakennuttaja ja omistaja TVO ilmoitti tammikuussa 2006, että reaktorirakennuksen rakennustyöt ja joidenkin komponenttien valmistuminen eivät ole edenneet suunnitellulla tavalla. TVO kuitenkin edelleen uskoo, että uusi voimala tuottaa sähköä vuonna 2009.

Fortumin osakkuusyhtiö OKG ilmoitti tammikuussa, että se aikoo lisätä Oskarshamnin ydinvoimalan kolmannen yksikön kapasiteettia nykyisestä 1 200 megawattista 1 450 megawattiin. OKG toteuttaa ja rahoittaa tehonlisäys- ja uudistusinvestoinnit omasta taseestaan eli nämä investoinnit eivät lisää Fortumin investointeja. Fortum saattaa kuitenkin tukea OKG:n rahoitusta osakaslainojen tai takuiden avulla. Investointi toteutuu pääosin vuonna 2008. Fortumin omistusosuus Oskarshamnin ydinvoimalasta oikeuttaa yli 43 % ydinvoimalan tuotannosta. Tämän osuuden Fortum ostaa kustannushintaan. Fortumin osuus voimalan kolmannen yksikön tehonlisäyksestä on hieman yli 100 megawattia.

Fortum teki tammikuun lopussa 2006 sopimuksen 40,67 % osuutensa myynnistä Enprima-yhtiöstä ruotsalaiselle ÅF Groupille.

40 Kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat

Konsernitilinpäätöksen laatiminen hyvän tilinpäätöskäytännön mukaisesti edellyttää, että yhtiön johto tekee tiettyjä arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat raportoitavien varojen ja velkojen määriin, ehdollisten varojen ja velkojen esittämiseen konsernitilinpäätöksen laatimishetkellä sekä tuottojen ja kulujen määrään raportoitavalla kaudella. Ennusteita ja harkintoja arvioidaan jatkuvasti ja ne perustuvat historiallisiin kokemuksiin ja muihin tekijöihin sisältäen odotukset tulevaisuuden tapahtumista, joiden uskotaan olevan perusteltuja. Toteutuneet tulokset voivat kuitenkin olla erilaisia verrattuna näihin ennusteisiin. Yhtiön kriittiset tilinpäätösarviot ja -harkinnat on kuvattu alla.

Aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden arvon alentuminen

Konsernin merkittäviä käyttöomaisuushyödykkeiden kirjanpitoarvoja testataan arvonalentumisen varalta liitteessä numero 2 kuvattujen tilinpäätösperiaatteiden mukaisesti. Kassavirtaa tuottavien yksiköiden kerrytettävissä olevat rahamäärät perustuvat käyttöarvolaskelmiin. Nämä laskelmat edellyttävät kassavirtaennusteiden laatimista.

Konserni ei ole kirjannut arvonalentumistappioita vuoden 2005 aikana näihin laskelmiin perustuen. Jos arvioitu liikevoitto ennen poistoja 31.12.2006 olisi ollut 10 % pienempi kuin johdon arvio 31.12.2005 tai kassavirtojen laskennassa käytetty diskonttokorko ennen veroja olisi ollut 10 % korkeampi, konsernin ei olisi pitänyt kirjata arvonalentumista aineellisista käyttöomaisuushyödykkeistä.

Laskennalliset verot ja tuloverot

Fortumilla on laskennallisia verosaamiaisia ja -velkoja, joiden arvioidaan realisoituvan tuloslaskelmaan kirjattavaksi tiettyinä ajanjaksoina tulevaisuudessa. Laskennallisten verosaamisten ja -velkojen laskennassa Fortumin pitää tehdä tiettyjä oletuksia ja arvioita liittyen tulevaisuuden veroseuraamuksiin, jotka johtuvat varojen ja velkojen tilinpäätökseen kirjattujen kirjanpitoarvojen sekä niiden verotuksellisten arvojen eroista.

Olettamukset sisältävät odotuksia, että tulevaisuudessa tytäryhtiöiden liiketoiminnalliset tulokset ovat johdonmukaisia

historiallisiin tasoihin verrattuna, vähennyskelpoisten vahvistettujen verotappioiden hyödyntämisaika pysyy muuttumattomana, ulkomaisten tytäryhtiöiden jakamattomat kertyneet voittovarot ovat pysyvästi investoituja ja että voimassaolevat verolait ja verokannat pysyvät muuttumattomina lähitulevaisuudessa. Fortum pitää laskennallisten verosaamisten- ja velkojen laskennassa käyttämiään oletuksia varovaisina.

Konserni kirjaa verovelkoja ennakoitavissa olevien verotarkastuksessa ilmenneiden kysymysten varalta perustuen odotettavissa oleviin ennusteisiin lisäveroista. Jos lopulliset verot poikkeavat alun perin kirjatuista veroista, tällaiset erot vaikuttavat tilikauden veroihin ja verovarausten määrään kaudella, jolloin ratkaisu on tehty.

Jos lopulliset ratkaisut (verotarkastuksiin liittyen) poikkeavat 10 %:lla johdon tekemistä arvioista, verovelat kasvavat miljoonalla eurolla.

Ydinvoiman tuottamiseen liittyvät velat

Fortumin ydinvoimalan tulevaan käytöstä poistoon ja käytetyn ydinjätteen loppusijoittamiseen liittyvä varaus perustuu pitkäaikaisiin kassavirtaennusteisiin arvioituista syntyvistä kustannuksista. Pääasialliset oletukset liittyvät teknisiin suunnitelmiin, aikatekijään, kustannusennusteisiin ja diskonttokorkoon. Valtion viranomaiset hyväksyvät tekniset suunnitelmat, aikatekijän ja kustannusennusteet.

Muutokset oletetussa diskonttokorossa vaikuttavat varauksen määrään. Jos diskonttokorkoa pienennetään, varaus kasvaa. Fortumin maksut Suomen Ydinjätehuoltorahastolle ovat perustuneet diskonttaamattomaan velkaan, mikä johtaa siihen, että varauksen kasvun vaikutus kompensoituisi taseeseen kirjattavalla vastaavalla Fortumin osuuden kasvulla Suomen Ydinjätehuoltorahaston varoista. Tämä pätee niin kauan kun maksut Suomen Ydinjätehuoltorahastoon perustuvat diskonttaamattomaan velkaan ja kun IFRS:n mukaan varojen kirjanpitoarvo ei voi ylittää varauksen arvoa, koska Fortumilla ei ole määräysvaltaa Suomen Ydinjätehuoltorahastossa (katso liite 30).

Konsernin taloudelliset tunnusluvut

76

	IFRS 2004	IFRS 2005
Jatkuvat toiminnot:		
Liikevaihto, milj. euroa	3 835	3 877
Käyttökate, milj. euroa	1 583	1 754
Liikevoitto, milj. euroa	1 195	1 347
- prosenttia liikevaihdosta	31,2	34,7
Vertailukelpoinen liikevoitto, milj. euroa	1 148	1 334
Voitto ennen veroja, milj. euroa	962	1 267
- prosenttia liikevaihdosta	25,1	32,7
Jatkuvien toimintojen tilikauden voitto, milj. euroa	703	936
- josta enemmistön osuus, milj. euroa	670	884
Sijoitettu pääoma, milj. euroa	12 890	11 357
Jatkuvien toimintojen sijoitettu pääoma, milj. euroa	10 739	11 357
Korollinen nettovelka, milj. euroa	5 095	3 158
Jatkuvien toimintojen käyttöomaisuusinvestoinnit ja investoinnit osakkeisiin, milj. euroa	514	479
Jatkuvien toimintojen käyttöomaisuusinvestoinnit, milj. euroa	335	346
Jatkuvien toimintojen liiketoiminnan kassavirta, milj. euroa	1 232	1 271
Sijoitetun pääoman tuotto, %	15,8	16,6
Jatkuvien toimintojen sijoitetun pääoman tuotto, %	11,4	13,5
Oman pääoman tuotto, %	18,2	18,7
Korkokate	8,0	11,6
Liiketoiminnan kassavirta/korollinen nettovelka, %	36,4	43,2
Velkaantumisaste, %	67	43
Nettovelka/käyttökate	2,1	1,4
Jatkuvien toimintojen nettovelka/käyttökate	-	1,8
Omavaraisuusaste, %	44	49
Jatkuvien toimintojen henkilöstö keskimäärin	8 592	8 939

	FAS 2001	FAS 2002	FAS 2003	IFRS 2004	IFRS 2005
Fortum yhteensä:					
Liikevaihto, milj. euroa	10 410	11 148	11 392	11 659	5 918
Liikevoitto, milj. euroa	914	1 289	1 420	1 916	1 864
- prosenttia liikevaihdosta	8,8	11,6	12,5	16,4	31,5
Voitto ennen veroja, milj. euroa	702	1 008	1 184	1 700	1 776
- prosenttia liikevaihdosta	6,7	9,0	10,4	14,6	30,0
Sijoitettu pääoma, milj. euroa	11 032	13 765	12 704	12 890	11 357
Korollinen nettovelka, milj. euroa	3 674	5 848	5 626	5 095	3 158
Käyttöomaisuusinvestoinnit ja investoinnit osakkeisiin, milj. euroa	713	4 381	1 136	830	578
- prosenttia liikevaihdosta	6,8	39,3	10,0	7,1	9,8
Sijoitetun pääoman tuotto, %	8,7	11,1	11,4	15,8	16,6
Oman pääoman tuotto, %	8,3	10,5	12,3	18,2	18,7
Velkaantumisaste, % ¹⁾	54	80	85	67	43
Omavaraisuusaste, %	48	41	40	44	49
Liiketoiminnan kassavirta, milj. euroa	1 145	1 351	1 577	1 758	1 404
Osingot, milj. euroa ²⁾	220	262	357	506	980 ³⁾
Tutkimus- ja kehityskulut, milj. euroa	53	33	35	26	14
- prosenttia liikevaihdosta	0,5	0,3	0,3	0,2	0,2
Henkilöstö keskimäärin	14 803	14 053	13 343	12 859	10 026

¹⁾ Velkaantumisaste lasketaan jakamalla korolliset nettovelat oman pääoman ja vähemmistöosuuden summalla. Vuosina 2001 ja 2002 vähemmistöosuus sisältää Fortum Capital Ltd:n liikkeelle laskemat etuosakkeet, määrältään yhteensä 1 200 miljoonaa euroa, joihin liittyy 6,7 % kiinteä osinkotuotto.

²⁾ Rahassa maksettujen osinkojen lisäksi Fortum jakoi noin 85 % Neste Oil Oyj:n osakkeita osinkona 2005.

³⁾ Hallituksen ehdotus 26.3.2006 pidettävälle yhtiökokoukselle. Kokonaismäärä on laskettu perustuen 31.12.2005 rekisteröitynä olleisiin osakkeisiin.

Vuosien 2001–2003 lukuja ei ole muutettu IFRS periaatteiden mukaisiksi, vaan ne esitetään Suomen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntöjen (FAS) mukaisina.

	FAS 2001	FAS 2002	FAS 2003	IFRS 2004	IFRS 2005
Tulos/osake, Fortum yhteensä, euroa	0,57	0,79	0,91	1,48	1,55
Jatkuvien toimintojen tulos/osake, euroa				0,79	1,01
Luovutettujen toimintojen tulos/osake, euroa				0,69	0,54
Laimennettu tulos/osake, Fortum yhteensä, euroa	0,57	0,78	0,90	1,46	1,53
Laimennettu jatkuvien toimintojen tulos/osake, euroa				0,78	1,00
Laimennettu luovutettujen toimintojen tulos/osake, euroa				0,68	0,53
Kassavirta/osake Fortum yhteensä, euroa	1,43	1,60	1,86	2,06	1,61
Jatkuvien toimintojen kassavirta/osake, euroa				1,44	1,46
Oma pääoma/osake, euroa	6,49	6,97	7,55	8,65	8,17
Osinko/osake Fortum yhteensä, euroa ¹⁾	0,26	0,31	0,42	0,58	1,12 ²⁾
Jatkuvien toimintojen osinko/osake, euroa					0,58 ²⁾
Luovutettujen toimintojen osinko/osake, euroa					0,54 ²⁾
Osinko/osakekohtainen tulos Fortum yhteensä, %	45,6	39,2	46,2	39,2	72,3 ²⁾
Jatkuvien toimintojen osinko/osakekohtainen tulos, %					57,4 ²⁾
Efektiiivinen osinkotuotto, %	5,5	5,0	5,1	4,3	7,1 ²⁾
Hinta/voitto-suhde Fortum yhteensä (P/E-luku)	8,3	7,9	9,0	9,2	10,2
Osakkeen kurssikehitys					
Kauden lopussa, euroa	4.75	6.25	8.18	13.62	15.84
Keskikurssi, euroa	4.79	5.87	6.94	10.29	13.87
Alin kurssi, euroa	4.05	4.75	5.66	7.45	10.45
Ylin kurssi, euroa	5.70	6.52	8.75	13.99	16.90
Osakekannan markkina-arvo kauden lopussa, milj. euroa	4,017	5,286	6,943	11,810	13,865
Osakkeiden vaihdon kehitys					
Osakkeiden lukumäärä, 1 000 osaketta	134 499	251 216	270 278	478 832	900 347
Prosentuaalinen osuus osakekannasta, %	16,8	29,7	31,9	59,2	103,2
Osakkeiden lukumäärä, 1 000 osaketta	845 609	845 776	849 813	867 084	875 294
Osakkeiden lukumäärä keskimäärin, 1 000 osaketta	798 346	845 642	846 831	852 625	872 613
Laimennettu osakkeiden keskimääräinen lukumäärä, 1 000 osaketta	798 308	851 482	858 732	861 772	887 653

¹⁾ Rahassa maksettujen osinkojen lisäksi Fortum jakoi noin 85 % Neste Oil Oyj:n osakkeita osinkona 2005.

²⁾ Hallituksen ehdotus 26.3.2006 pidettävälle yhtiökokoukselle.

Vuosien 2001–2003 lukuja ei ole muutettu IFRS periaatteiden mukaisiksi, vaan ne esitetään Suomen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntöjen (FAS) mukaisina.

Tunnuslukujen laskentakaavat

Vertailukelpoinen liikevoitto	=	Liikevoitto - kertaluonteiset erät - muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät
Kertaluonteiset erät	=	Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja tappiot mm.
Muut vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	=	Sisältää ne tulevaisuuden kassavirtoja suojaavat rahoitusinstrumentit, joihin ei voida soveltaa IAS 39:n mukaisesti suojauslaskentaa sekä IFRIC tulkinnan nro 5 mukaisen vaikutuksen, joka aiheutuu siitä, että taseen saamiin kirjattu Fortumin osuus Ydinjätehuoltorahastosta ei voi ylittää vastaavaa velkaa.
Oman pääoman tuotto, %	=	$100 \times \frac{\text{Kauden voitto}}{\text{Oma pääoma keskimäärin}}$
Sijoitetun pääoman tuotto %	=	$100 \times \frac{\text{Voitto ennen veroja + korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin}}$
Jatkuvien toimintojen sijoitetun pääoman tuotto, %	=	$100 \times \frac{\text{Jatkuvien toimintojen voitto ennen veroja + jatkuvien toimintojen korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Jatkuvien toimintojen sijoitettu pääoma keskimäärin}}$
Sidotun pääoman tuotto, %	=	$100 \times \frac{\text{Liikevoitto + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta}}{\text{Sidottu pääoma keskimäärin}}$
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	=	$100 \times \frac{\text{Vertailukelpoinen liikevoitto + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta (IAS 39 oikaistu)}}{\text{Sidottu pääoma keskimäärin}}$
Sijoitettu pääoma	=	$\frac{\text{Liikevoitto + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten voitosta}}{\text{Sidottu pääoma keskimäärin}}$
Sidottu pääoma	=	Korottomat varat + Ydinjätehuoltorahastoon liittyvät korolliset varat - korottomat velat - varaukset (korottomat varat ja velat eivät sisällä rahoitukseen, veroihin ja ja laskennallisiin veroihin liittyviä eräiä sekä varoja ja velkoja, jotka syntyvät suojauslaskennan soveltamis-edellytykset täyttävien johdannaissopimusten käypien arvojen muutoksista)
Vertailukelpoinen sidottu pääoma	=	Sidottu pääoma oikaistuna niillä korottomilla varoilla ja veloilla, jotka aiheutuvat niistä tulevaisuuden kassavirtaa suojaavista johdannaissopimuksista, joihin ei voida soveltaa IAS 39:n mukaista suojauslaskentaa
Korolliset nettovelat	=	Korolliset velat - rahavarat
Velkaantumisaste, %	=	$100 \times \frac{\text{Korolliset nettovelat}}{\text{Oma pääoma}}$

Omavaraisuusaste, %	=	100 x	$\frac{\text{Oma pääoma sisältäen vähemmistöosuuden}}{\text{Taseen loppusumma}}$
Nettovelka/käyttökate	=		$\frac{\text{Liikevoitto + poistot ja arvonalentumiset}}{\text{Korollinen nettovelka}}$
Jatkuvien toimintojen nettovelka/käyttökate	=		$\frac{\text{Jatkuvien toimintojen liikevoitto + jatkuvien toimintojen poistot ja arvonalentumiset}}{\text{Korollinen nettovelka}}$
Korkokate	=		$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Nettokorkokulut}}$
Tulos/osake (EPS)	=		$\frac{\text{Kauden voitto - vähemmistöosuus}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana}}$
Kassavirta/osake	=		$\frac{\text{Liiketoiminnan kassavirta}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana}}$
Oma pääoma/osake	=		$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa}}$
Osinko/osakekohtainen tulos, %	=	100 x	$\frac{\text{Osinko/osake}}{\text{Tulos/osake (EPS)}}$
Jatkuvien toimintojen osinko/osakekohtainen tulos, %	=	100 x	$\frac{\text{Jatkuvien toimintojen osinko/osake}}{\text{Jatkuvien toimintojen tulos/osake (EPS)}}$
Efektiiivinen osinkotuotto, %	=	100 x	$\frac{\text{Osinko / osake}}{\text{Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}}$
Hinta/voitto-suhde (P/E-luku)	=		$\frac{\text{Osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi}}{\text{Tulos / osake}}$
Keskikurssi	=		$\frac{\text{Osakkeen euromääräinen kokonaisvaihto}}{\text{Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden osakeantioikaistu lukumäärä}}$
Osakkeiden markkina-arvo	=		Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa x osakeantioikaistu tilikauden viimeinen kaupantekokurssi
Osakkeiden vaihdon kehitys	=		Kauden aikana vaihdettujen osakkeiden lukumäärä sekä sen prosentuaalinen osuus osakkeiden keskimääräisestä lukumäärästä tilikauden aikana

Emoyhtiön tuloslaskelma, tase ja kassavirtalaskelma

Tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	2005	2004
Liikevaihto	2	73	86
Muut tuotot	3	420	8
Henkilöstökulut	4	-33	-48
Poistot ja arvonalentumiset		-9	-9
Muut kulut		-85	-77
Liikevoitto		366	-40
Rahoitustuotot ja -kulut	5	873	1 238
Voitto ennen satunnaisia eriä		1 239	1 198
Satunnaiset erät	6	482	838
Voitto ennen veroja		1 721	2 036
Tuloverot	7	-157	-588
Tilikauden voitto		1 564	1 448

Tase

milj. euroa	Liite	2005	2004
VASTAAVAA			
Pitkäaikaiset varat	8		
Aineettomat hyödykkeet		10	14
Rakennukset, koneet ja kalusto		11	10
Osuudet saman konsernin yrityksissä		5 166	6 093
Pitkäaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä		7 803	10 180
Osuudet osakkuusyrittämissä		5	5
Pitkäaikaiset saamiset osakkuusyrittämissä		14	13
Muut pitkäaikaiset saamiset		1	3
Pitkäaikaiset varat yhteensä		13 010	16 318
Lyhytaikaiset varat			
Lyhytaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä	9	519	887
Lyhytaikaiset saamiset osakkuusyrittämissä	9	4	4
Muut lyhytaikaiset saamiset	9	112	13
Laskennallinen verosaaminen		2	1
Rahat ja pankkisaamiset	10	643	22
Lyhytaikaiset varat yhteensä		1 280	927
Vastaavaa yhteensä		14 290	17 245

milj. euroa	Liite	2005	2004
VASTATTAVAA			
Oma pääoma	12		
Osakepääoma		2 976	2 948
Osakeanti		2	13
Ylikurssirahasto		2 818	2 810
Edellisten tilikausien voitto		997	1 024
Tilikauden voitto		1 564	1 448
		8 357	8 243
Pakolliset varaukset		-	1
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Ulkoiset korolliset velat	13	2 280	3 192
Korolliset velat saman konsernin yrityksille	13	2 445	4 610
Korolliset velat osakkuusyrittämissä	13	157	152
Muu pitkäaikainen vieras pääoma	13	43	66
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		4 925	8 020
Lyhytaikainen vieras pääoma			
Ulkoiset korolliset velat	13	736	648
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat saman konsernin yrityksille	14	178	225
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat osakkuusyrittämissä	14	3	3
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma	14	91	105
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		1 008	981
Vieras pääoma yhteensä		5 933	9 001
Vastattavaa yhteensä		14 290	17 245

Kassavirtalaskelma

milj. euroa	2005	2004
Liiketoiminnan rahavirta		
Tilikauden voitto	1 564	1 448
Oikaisut tilikauden voittoon:		
Välittömät verot	157	588
Satunnaiset erät	-482	-838
Rahoituskulut, netto	-873	-1 238
Poistot ja arvonalentumiset	9	9
Liikevoitto ennen poistoja	375	-31
Käyttöomaisuuden myyntivoitot, -tappiot ja romutukset	414	1
Saadut korot ja muut rahoituserät	308	318
Maksetut korot ja muut rahoituserät	-243	-310
Saadut osingot	726	862
Saadut konserniavustukset	443	1098
Toteutuneet kurssierot	104	72
Maksetut verot	-134	-252
Liiketoiminnan rahavirta	1 993	1 758
Lyhytaikaiset korottomat liikesaamiset, lisäys (-), vähennys (+)	5	-
Korottomat lyhytaikaiset velat, lisäys (+), vähennys (-)	1	-1
Käyttöpääoman muutos	6	-1
Liiketoiminnan nettorahavirta yhteensä	1 999	1 757
Investointien rahavirta		
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-12	-15
Ostetut tytäryhtiöosakkeet	-213	-343
Ostetut osakkuusyhtiöosakkeet	-	-1
Käyttöomaisuuden myynnit	6	4
Myytyt tytäryhtiöosakkeet	171	-
Myytyt muut osakkeet	-	1
Korollisten lainasaamisten ja muiden pysyvien vastaavien muutos	-	-515
Investointien rahavirta	-48	-869
Rahavirta ennen rahoitusta	1 951	888
Rahoituksen rahavirta		
Pitkäaikaisten lainojen nostot	28	323
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	-481	-454
Lyhytaikaisten velkojen muutos, lisäys (+), vähennys (-)	-393	-713
Osakepääoman korotus liittyen optioiden käyttöön	22	95
Maksetut osingot	-506	-357
Rahoituksen rahavirta	-1 330	-1 106
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos, lisäys (+), vähennys (-)	621	-218
Likvidit varat tilikauden alussa	22	240
Likvidit varat tilikauden lopussa	643	22
Taseen mukainen likvidien varojen muutos, lisäys (+), vähennys (-)	621	-218

Emoyhtiön liitetiedot

1 Laadintaperiaatteet

Fortum Oyj:n tilinpäätös on laadittu Suomen kirjanpitolain-säännösten ja muiden Suomessa voimassa olevien säännösten ja määräysten mukaisesti.

Liikevaihto

Liikevaihtoon luetaan myyntituotot ja myynnin kurssierot vähennettynä alennuksilla sekä myyntiin perustuvilla välillisillä veroilla kuten arvonalisveroilla.

Muut tuotot

Muina tuottoina kirjataan omaisuuden myyntivoitot ja muut kuin varsinaiseen suoritemyyniin liittyvät säännölliset tuotot kuten vuokrat.

Ulkomaanrahan määräiset erät ja johdannaissopimukset

Ulkomaanrahan määräiset tapahtumat kirjataan tapahtumahetken kurssiin. Tilinpäätöshetkellä taseessa olevat ulkomaanrahan määräiset saatavat ja velat arvostetaan tilinpäätöspäivän kurssiin. Kurssierot kirjataan nettomääräisinä rahoitustuottoihin tai -kuluihin.

Fortum Oyj solmii johdannaissopimuksia pääasiassa kurssierojen ja korkotason hallitsemiseksi.

Tase-eriä, kuten pankkitilejä, lainoja tai saatavia, suojaavat johdannaiset arvostetaan käyttämällä tilinpäätöspäivän kurssia, ja niistä aiheutuvat tuotot ja kulut kirjataan tuloslaskelmaan. Termiinisolimusten kertyneet korot jaksotetaan tilikaudelle.

Optiopreemiot käsitellään ennakkomaksuina, kunnes optiot erääntyvät, ja muista kuin suojaustarkoituksessa tehdyistä optiosopimuksista aiheutuvat tappiot kirjataan tuloslaskelmaan kuluina.

Korkoriskin hallintaan käytettyjen johdannaisten korkotuotot tai -kulut jaksotetaan sopimusajalle, ja niillä oikaistaan suojattavan erän korkoja.

Satunnaiset erät

Satunnaisissa erissä esitetään saadut ja maksetut konserniavustukset.

Tuloverot

Tuloslaskelmaan kirjatut tuloverot sisältävät sekä verot tilikaudelta että mahdolliset korjaukset edellisten tilikausien veroihin.

Aineelliset hyödykkeet ja poistot

Aineellisten hyödykkeiden tasearvo muodostuu välittömästi hankintamenoista vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja mahdollisilla arvonalennuksilla. Kuluvista aineellisista hyödykkeistä tehdään suunnitelman mukaiset poistot, jotka perustuvat hyödykkeiden odotettavissa olevaan taloudelliseen pitoaikaan.

Poistot perustuvat seuraaviin taloudellisiin pitoaikoihin:

Muut pitkävaikutteiset menot	5–10 vuotta
Rakennukset ja rakennelmat	15–40 vuotta
Koneet ja kalusto	3–15 vuotta

Eläkekulut

Lakisääteiset eläkeveloitteet katetaan pakollisella eläkevakuutuksella tai konsernin omassa eläkesäätiössä. Maksut konsernin eläkesäätiöön kirjataan tuloslaskelmaan sen määräisinä kuin aktuaarien laskelmat, jotka on tehty Suomen työntekijäin eläkelain mukaan, osoittavat.

Oma pääoma ja osakepohjaiset kannustinjärjestelmät

Fortum Oyj:n optioihin liittyvät sosiaaliturvamaksut on kirjattu tuloslaskelmaan kuluna tilikaudella, jolloin optiot on lunastettu. Fortumin osakepohjaiseen pitkäaikaiseen kannustinjärjestelmään liittyvät kulut jaksotetaan suunnitelmajakson aikana tuloslaskelmaan ja velaksi taseeseen.

Pakolliset varaukset

Vastaisuudessa toteutuvat menot ja ilmeiset menetykset, jotka eivät enää kerrytä vastaavaa tuloa ja joiden suorittamiseen Fortum Oyj on veloitettu tai sitoutunut ja joiden rahallinen arvo voidaan kohtuullisesti arvioida, kirjataan tuloslaskelmaan kuluksi ja taseen pakollisiin varauksiin.

2 Liikevaihto markkina-alueittain

milj. euroa	2005	2004
Suomi	66	82
Ruotsi	7	4
Yhteensä	73	86

3 Muut tuotot

milj. euroa	2005	2004
Osakkeiden myyntivoitot	414	1
Vuokratuotot ja muut	6	7
Yhteensä	420	8

4 Henkilöstökulut

milj. euroa	2005	2004
Henkilöstökulut		
Palkat	31	35
Henkilösivukulut		
Eläkekulut*	-3	8
Muut henkilösivukulut	3	3
Muut henkilöstökulut	2	2
Yhteensä	33	48

* Positiivinen tulosvaikutus kirjattiin tuloslaskelman eläkekuluihin niistä eläkevastuista, jotka siirrettiin tilikauden aikana Nesteen Eläkesäätiöstä rahastoitaviksi vakuutusyhtiöihin.

Palkat ja palkkiot

Toimitusjohtajalle ja hallituksen jäsenille	1	2
Henkilöstö keskimäärin	576	717

5 Rahoitustuotot ja -kulut

milj. euroa	2005	2004
Tuotot osuuksista konserniyhtiöissä	733	1 214
Tuotot osuuksista osakkuusyhtiöissä ja muissa yhtiöissä	-	1
Muut korko- ja rahoitustuotot saman konsernin yrityksiltä	282	293
Muut korko- ja rahoitustuotot	19	9
Kurssierot	39	-9
Arvon alentumiset	2	-4
Korko- ja rahoituskulut saman konsernin yrityksille	-96	-96
Muut korko- ja rahoituskulut	-106	-170
Yhteensä	873	1 238
Korkotuottojen ja kulujen yhteismäärät		
Korkotuotot	301	296
Korkokulut	-207	-257
Nettokorot	94	39

6 Satunnaiset erät

milj. euroa	2005	2004
Konserniavustukset	482	838

7 Tuloverot

milj. euroa	2005	2004
Verot varsinaisesta liiketoiminnasta	37	378
Verot satunnaisieristä	120	210
Yhteensä	157	588
Tilikauden verot	157	591
Aikaisempien kausien verot	1	-2
Laskennallisen verovelan muutos	-1	-1
Yhteensä	157	588

85

8 Pitkäaikaiset varat

Aineettomat hyödykkeet		Aineettomat hyödykkeet yhteensä		
milj. euroa				
Hankintameno 1.1.2005				21
Lisäykset				3
Vähennykset				-4
Hankintameno 31.12.2005				20
Kertyneet poistot 1.1.2005				7
Vähennykset				-2
Tilikauden poisto				5
Kertyneet poistot 31.12.2005				10
Tasearvo 31.12.2005				10
Tasearvo 31.12.2004				14
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet				
milj. euroa	Rakennukset ja rakennelmat	Koneet ja kalusto	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Hankintameno 1.1.2005	1	19	-	20
Lisäykset	-	5	4	9
Vähennykset	-	-7	-1	-8
Hankintameno 31.12.2005	1	17	3	21
Kertyneet poistot 1.1.2005	-	10	-	10
Vähennykset	-	-4	-	-4
Tilikauden poisto	-	4	-	4
Kertyneet poistot 31.12.2005	-	10	-	10
Tasearvo 31.12.2005	1	7	3	11
Tasearvo 31.12.2004	1	9	-	10

Sijoitukset	Osuudet saman konsernin yrityksissä	Saamiset saman konsernin yrityksiltä	Osuudet osakkuus-yrityksissä	Saamiset osakkuus-yrityksiltä	Saamiset muilta	Yhteensä
milj. euroa						
Hankintameno 1.1.2005	6 093	10 180	5	13	1	16 292
Lisäykset	213	4 426	-	1	-	4 640
Vähennykset	-1 140	-6 803	-	0	-	-7 943
Hankintameno 31.12.2005	5 166	7 803	5	14	1	12 989
Tasearvo 31.12.2005	5 166	7 803	5	14	1	12 989
Tasearvo 31.12.2004	6 093	10 180	5	13	1	16 292

9 Lyhytaikaiset saamiset

milj. euroa	2005	2004
Lyhytaikaiset saamiset saman konsernin yrityksiltä		
Myyntisaamiset	10	13
Muut lyhytaikaiset saamiset	491	840
Siirtosaamiset	18	34
Yhteensä	519	887
Lyhytaikaiset saamiset osakkuusyhtiöiltä		
Siirtosaamiset	4	4
Muut lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	1	-
Muut lyhytaikaiset saamiset	1	-
Siirtosaamiset	110	13
Yhteensä	112	13

10 Rahat ja pankkisaamiset

milj. euroa	2005	2004
Rahat ja pankkisaamiset	496	22
Rahoitusarvopaperit	147	-
Yhteensä	643	22

11 Johdon eläkesitoumukset

Fortum Oyj:n ylimmällä johdolla on mahdollisuus jäädä eläkkeelle 60-vuotiaana. Eläkevastuut on hoidettu joko vakuutusyhtiöiden tai eläkesäätiön kautta.

12 Oman pääoman muutos

milj.euroa	Osake pääoma	Osake- anti	Ylikurssi- rahasto	Kertyneet voittovarot	Yhteensä
Oma pääoma yhteensä 31.12.2004	2 948	13	2 810	2 472	8 243
Rekisteröidyt optiot	28	-11	8	-	25
Maksetut osingot	-	-	-	-506	-506
Jaettu osinkoina	-	-	-	-969	-969
Tilikauden voitto	-	-	-	1 564	1 564
Oma pääoma yhteensä 31.12.2005	2 976	2	2 818	2 561	8 357
Oma pääoma yhteensä 31.12.2003	2 886	5	2 784	1 381	7 056
Rekisteröidyt optiot	62	8	26	-	96
Maksetut osingot	-	-	-	-357	-357
Tilikauden voitto	-	-	-	1 448	1 448
Oma pääoma yhteensä 31.12.2004	2 948	13	2 810	2 472	8 243

milj.euroa	2005	2004
Jakokelpoiset voittovarot 31.12.	2 561	2 472

13 Korolliset velat

milj. euroa	2005	2004
Ulkoiset korolliset velat		
Joukkovelkakirjalainat	1 547	2 212
Lainat rahoituslaitoksilta	97	356
Muut pitkäaikaiset korolliset velat	636	624
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä	2 280	3 192
Joukkovelkakirjalainat	660	250
Lainat rahoituslaitoksilta	54	55
Yritystodistukset	21	343
Muut lyhytaikaiset korolliset velat	1	-
Lyhytaikaiset korolliset velat yhteensä	736	648
Ulkoiset korolliset velat yhteensä	3 016	3 840
Ulkoisten korollisten velkojen erääntymisajat		
Vuosi		
2006	735	
2007	11	
2008	541	
2009	0	
2010	499	
2011 ja myöhemmin	1 230	
Yhteensä	3 016	
Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät ulkoiset korolliset velat		
Joukkovelkakirjalainat	498	996
Lainat rahoituslaitoksilta	95	97
Muut pitkäaikaiset velat	637	5 170
Yhteensä	1 230	6 263
Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät muut korolliset velat		
Korolliset velat saman konsernin yrityksille	14	15
Korolliset velat osakkuusyhtiöille	157	152
Yhteensä	171	167

14 Ostovelat ja muut velat

milj. euroa	2005	2004
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat saman konsernin yrityksille		
Ostovelat	1	1
Muut lyhytaikaiset velat	170	212
Siirtovelat	6	12
Yhteensä	178	225
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat osakkuusyhtiöille		
Siirtovelat	3	3
Yhteensä	3	3
Ostovelat ja muut lyhytaikaiset velat		
Ostovelat	9	7
Muut lyhytaikaiset velat	1	2
Siirtovelat	81	96
Yhteensä	91	105

15 Annetut vakuudet ja vastuusitoumukset

milj. euroa	2005	2004
Vastuusitoumukset tytäryhtiöiden puolesta		
Takaukset	493	455
Vastuusitoumukset osakkuusyhtiöiden puolesta		
Takaukset	13	98
Muut vastuusitoumukset	4	5
Yhteensä	17	103
Vastuusitoumukset yhteensä	510	558

Johdannaisopimukset

milj. euroa	2005			2004		
	Kohde- etuuden arvo	Käypä arvo	Tulout- tamatta	Kohde- etuuden arvo	Käypä arvo	Tulout- tamatta
Koronvaihtosopimukset	914	47	43	957	39	37
Valuuttatermiinit ^{1, 2)}	11 045	101	-4	11 460	-26	-
Valuutanvaihtosopimukset	1 926	-2	-1	-	-	-
Ostetut valuuttaoptiot	-	-	-	877	10	-
Asetetut valuuttaoptiot	-	-	-	877	-10	-

¹⁾ Sisältää myös suljetut termiinisopimukset

²⁾ Sisältää myös ulkomaisten tytäryhtiöiden omaa pääomaa suojaavat sopimukset

Ehdotus voittovarojen käytöksi

Konsernin jakokelpoiset varat 31.12.2005 olivat 3 776 miljoonaa euroa. Emoyhtiön jakokelpoiset varat 31.12.2005 olivat 2 561 miljoonaa euroa.

Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että Fortum Oyj jakaa vuodelta 2005 osinkoa 1,12 euroa osaketta kohti eli yhteensä

980 miljoonaa euroa, perustuen rekisteröityyn osakemäärään 31.12.2005. Tästä osingosta 0,58 euroa osakkeelta tulee jatkuvien toimintojen voitosta vuodelta 2005 ja 0,54 euroa luovutetuista liiketoiminnoista.

89

Espoossa, 2. päivänä helmikuuta 2006

Peter Fagernäs

Birgitta Kantola

Birgitta Johansson-Hedberg

Lasse Kurkilahti

Matti Lehti

Marianne Lie

Erkki Virtanen

Mikael Lilius
toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus

Fortum Oyj:n osakkeenomistajille

Olemme tarkastaneet Fortum Oyj:n kirjanpidon, tilinpäätöksen ja hallinnon tilikaudelta 1.1.–31.12.2005. Hallitus ja toimitusjohtaja ovat laatineet toimintakertomuksen ja EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaan laaditun konsernitilinpäätöksen sekä emoyhtiön Suomessa voimassa olevien määräysten mukaisesti laaditun tilinpäätöksen, joka sisältää emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon konsernitilinpäätöksestä sekä emoyhtiön tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä tai puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty emoyhtiön hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta osakeyhtiölain säännösten perusteella.

Konsernitilinpäätös

Konsernitilinpäätös antaa EU:ssa käyttöön hyväksytyjen IFRS -standardien ja samalla kirjanpitolain tarkoittamalla tavalla oikeat ja riittävät tiedot konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Konsernitilinpäätös voidaan vahvistaa.

Emoyhtiön tilinpäätös ja hallinto

Emoyhtiön tilinpäätös on laadittu kirjanpitolain sekä tilinpäätöksen laatimista koskevien muiden säännösten ja määräysten mukaisesti. Tilinpäätös antaa kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla oikeat ja riittävät tiedot emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tilinpäätös voidaan vahvistaa sekä vastuuvapaus myöntää emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta. Hallituksen esitys voitonjakokelpoisten varojen käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen.

Helsingissä 2. päivänä helmikuuta 2006

PricewaterhouseCoopers Oy
KHT-yhteisö

Juha Tuomala
KHT

Hallintoneuvoston lausunto

Hallintoneuvosto on tänään kokouksessaan käsitellyt Fortum Oyj:n vuoden 2005 tuloslaskelman, taseen ja niiden liitetiedot, konsernitilinpäätöksen sekä hallituksen ehdotuksen voittovarojen käyttämisestä ja hallituksen toimintakertomuksen sekä yhtiön tilintarkastajien antaman tilintarkastus-kertomuksen, joiden johdosta hallintoneuvostolla ei ole huomautettavaa. Hallintoneuvosto

puoltaa tuloslaskelman ja taseen sekä konserni-tuloslaskelman ja konsernitaseen vahvistamista ja yhtyy hallituksen ehdotukseen voittovarojen käyttämisestä.

Hallintoneuvosto toteaa, että sen antamia ohjeita on noudatettu, ja että hallintoneuvosto on saanut yhtiön hallitukselta ja johtajilta tarpeelliseksi katsomansa tiedot.

91

Espoossa 8. päivänä helmikuuta 2006

Timo Kalli

Jouni Backman

Martti Alakoski

Lasse Hautala

Rakel Hiltunen

Jorma Huuhtanen

Mikko Immonen

Kimmo Kalela

Kimmo Kiljunen

Jari Koskinen

Oras Tynkkynen

Ben Zyskowitz

Fortumia sijoituskohteena seuraavia analyttikkoja vuonna 2005

ABG Sundal Collier, Oslo
Alfred Berg Finland Oy, Helsinki
Carnegie Investment Bank AB, Finland Branch, Helsinki
Citigroup Smith Barney, Lontoo
Crédit Agricole Indosuez Cheuvreux Nordic AB, Tukholma
Danske Equities, Kööpenhamina
Deutsche Bank AG, Helsinki Branch, Helsinki
Dresdner Kleinwort Wasserstein Securities, Lontoo
Enskilda Securities AB, Helsinki
Evli Bank Plc, Helsinki
EQ Bank Ltd., Helsinki
FIM Securities Ltd, Helsinki
Handelsbanken Securities, Helsinki
Kaupthing Sofi, Helsinki
Kepler Equities, Frankfurt
Mandatum Stockbrokers Ltd, Helsinki
Merrill Lynch, Lontoo
Morgan Stanley Dean Witter & Co, Lontoo
Opstock Investment Banking, Helsinki
Raymond James Euro Equities, Pariisi
Societe Generale, Lontoo
Standard & Poor's Equity Research, Lontoo
Valuatum, Helsinki
E. Öhman J:or Fondkommission AB, Finland Branch, Helsinki

Suunnittelu Evia Oyj
Paino Libris Oy
Paperi Kansi Galerie Art Gloss 250 g/m²
Sisäsivut Galerie One Silk 90 g/m²

Fortum Oyj
Keilaniemi, Espoo
PL 1
00048 FORTUM
puh. 010 4511
faksi 010 45 24447
www.fortum.fi